

**SUBOTIČKA
DANICA**

**KALENDAR
2014.**

SUBOTIČKA DANICA

**Kalendar
za 2014. godinu**

Subotica, 2013.

SUBOTIČKA DANICA
kalendar za 2014. godinu
godište XCIII.

Uredničko vijeće:

**dr. sc. Andrija Anišić, Stjepan Beretić, mr. sc. Ervin Čeliković,
Katarina Čeliković, Franjo Ivanković, Vesna Huska,
Dragan Muharem, mr. sc. Mirko Štefković i Željka Zelić**

Objavljuje:

**Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost
„Ivan Antinović“, Subotica**

Glavni i odgovorni urednik:

Stjepan Beretić
24000 Subotica, Harambašićeva 7

Lektorica:

Katarina Čeliković

Korektura:

Željka Zelić

Tehnički urednik:

mr. sc. Ervin Čeliković

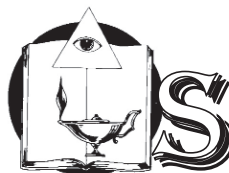
Tisak:

Štamparija „Printex“
24000 Subotica, Segedinski put 86

Subotica, 2013.

*Papa Franjo,
poglavar Katoličke crkve*

Siječanj – Januar

KATOLIČKI

S 1 NOVA GODINA; Marija Bogorodica ●
 Č 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
 P 3 Ime Isusovo; Genoveva, Anastazija S.
 S 4 Dafroza, Angela F., Borislava
N 5 2. BOŽIČNA; Telesfor, Emilijan, Miljenko
P 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja); Gašpar
 U 7 Rajmund P., Rajko, Zoran
 S 8 Gospa od brze pomoći; Severin, Bogoljub D
 Č 9 Julijan, Miodrag, Živko, Bl. Alix, Jadran
 P 10 Agaton, Dobroslav, Grgur X.
 S 11 Honorat, Neven, Higin
N 12 KRŠTENJE ISUSOVO; Ernest, Tatjana Rim.
 P 13 Hilarije, Veronika, Radovan
 U 14 Feliks, Srećko, Veco
 S 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija, Stošija
 Č 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav ○
 P 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
 S 18 Margareta Ug., Priska, Premila
N 19 2. N.K.G.; Mario Kanut, Ljiljana, Marta
 P 20 Fabijan, Sebastijan
 U 21 Agneza, Janja, Neža, Ines
 S 22 Vinko đakon i muč., Anastazija, Irena R.
 Č 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
 P 24 Franjo Saleški, Bogoslav ☾
 S 25 OBRAČENJE SV. PAVLA ap.; Ananija
N 26 3. N.K.G.; Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
 P 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
 U 28 Toma Akvinski, Tomislav
 S 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
 Č 30 Martina, Gordana, Darinka ●
 P 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

PRAVOSLAVNI

DECEMBAR 2013. / JANUAR 2014. - pravoslavni
 S 19 Sveti mučenik Bonifacije
 Č 20 Sv. Ignjatije Bogon.; (Pret. Rožd.)
 P 21 Sv. m. Julijana i sv. Petar Kijevski
 S 22 Sv. velikomučenica Anastazija
N 23 28. po D. - Otaca; Sv. 10 m. Kritskih (Tucindan)
 P 24 Sv. ppm. Evgenija - Badnji dan
U 25 Roždestvo Hristovo - BOŽIČ
S 26 Sabor Presv. Bogorodice
Č 27 Sv. prvomučenik i arhiđakon Stefan
 P 28 Sv. 20.000 m. Nikomidijskih
 S 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitljejskih
N 30 29. po D. - Bogorodica; Sv. m. Anisija
 P 31 Pp. Melanija, (Odanije Rođestva)
U 1 JAN - Obrez.G.I.Hr.; sv. Vasilije V., Nova g.
 S 2 Sv. Silvestar, (Pret. Bogojavljenja)
 Č 3 Sv. pr. Malahije, sv.m. Gordije
 P 4 Sabor 70 sv.ap.,sv. Jevstatije
 S 5 Sv.m. Teopempt i Teona - Krstovdan
N 6 30. po D. - Bogojavljenje
P 7 Sabor sv. Jovana Krst. - Jovanjdan
 U 8 Svm. Julijan Vasilisa, Pp. Georgije Hozevit
 S 9 Sv.m. Polievkt, sv. Filip Moskovski
 Č 10 Sv. Grigorije Niski, pp.Dometijan
 P 11 Pp. Teodosije V., pp. Mihailo
 S 12 Sv. mučenica Tatijana
N 13 31. po D. - Po Bogojavljenju; (Odan. Bogojavl.)
P 14 Sv. Sava prvi Arhiepiskop srpski -Savindan
 U 15 Pp. Pavle, pp. Gavrilo Lesnovski
 S 16 Časne verige ap. Petra
 Č 17 Pp. Antonije Veliki
 P 18 Sv. Atanasije Veliki

Sunce u siječnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	37	16	22
10.	07	36	16	32
20.	07	30	16	44
31.	07	19	17	00

Mjesečeve mijene u siječnju:

	Dan:	h	m
Mladak:	1.	12	15
Prva četvrt:	8.	04	40
Uštap (pun mjes.):	16.	05	53
Posljednja četvrt:	24.	06	20
Mladak:	30.	22	40

eljača – Februar

KATOLIČKI

S 1 Sever, Brigita, Miroslav
N 2 4. N.K.G.; SVIJEĆNICA; Marin, Marijana
 P 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
 U 4 Veronika Jeruz., Andrija Corsini
 S 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran
 Č 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica ☺
 P 7 Bl. Pio IX. papa, Držislav, Rastimir, Rikar
 S 8 Jeronim Emilijani, Jozefina B., Jerko
N 9 5. N.K.G.; Apolonija, Sunčana, Borislava
 P 10 **Bl. Alojzije Štepinac**; Skolastika, Hijacinta
 U 11 Gospa Lurdska, Mirjana
 S 12 Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
 Č 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
 P 14 Valentin, Zdravko, Valentina
 S 15 Klauđije Col., Georgija, Agapa, Onezim ○
N 16 6. N.K.G.; Julijana, Miljenko, Đula
 P 17 7 utemelj. Reda slugu BDM; Donat
 U 18 Bernardica, Šimun, Gizela
 S 19 Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko
 Č 20 Leon, Lav, Lea
 P 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir
 S 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko, Izabela ☾
N 23 7. N.K.G.; Polikarp, Grozdan, Romana
 P 24 Montan, Modest, Goran
 U 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
 S 26 Aleksandar, Sandra, Branimir
 Č 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil
 P 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub

PRAVOSLAVNI

JANUAR / FEBRUAR - pravoslavni
 S 19 Pp. Makarije Egip., Sv. Marko Ef.
N 20 32 po D.; Pp. Jevtimije Veliki
 P 21 Pp. Maksim Isp., sv.m. Neofit
 U 22 Sv.ap.Timotej, ppm. Anastasije
 S 23 Sv. svm. Kliment Ankirski
 Č 24 Pp. Ksenija Rimljanka, svm Vavila
 P 25 Sv. Grigorije Bogoslov
 S 26 Pp. Ksenofont i Marija
N 27 O mitaru i fariseju; Pren. mošt. sv. Jovana Z.
 P 28 Pp. Jefrem Sirin
 U 29 Prenos mošt. sv. Ignatija
S 30 Sveta tri Jerarha
 Č 31 Sv. besrebrenici Kir i Jovan
 P 1 FEB - Sv.m. Trifun (Pret. Sretenija)
 S 2 Sretenje Gospodnje
N 3 O bludnom sinu; Sv. Simeon i Ana
 P 4 Pp. Isidor Pelusiot
 U 5 Sv. mučenica Agatija, sv. Polievt
 S 6 Sv. Fotije Cerigrad. i sv. Vukol Smimski
 Č 7 Sv. Partenije Lampsakijski
 P 8 Sv. Teodor Stratilat, sv. Sava II (Odan. Sret.)
 S 9 Sv. mučenik Nikifor (Zadušnice)
N 10 Mesopusna; Sv. svm. Haralampije
 P 11 Sv. svm. Vasilije, sv.m.Đorđe Kratovac
 U 12 Sv. Meletije Antiohijski
 S 13 Prep. Simeon Mirotočivi
 Č 14 Pp. Avksentije, sv. Kirilo Slovenski
 P 15 Sv. ap. Onisim i pp. Jevsevije pustinjač

Sunce u veljači:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	18	17	02
11.	07	05	17	16
21.	06	49	17	31
28.	06	37	17	41

Mjesečeve mijene u veljači:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	06.	20	23
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	15.	00	54
Posljednja četvrt:	22.	18	16

Ožujak – Mart

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Albin, Hadrijan, Jadranka ●
N 2 8. N.K.G.; Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil
P 3 Marin, Kunigunda, Kamilo, Zvezdan
U 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro
S 5 **ČISTA SRIJEDA (Pepehnica) post**
Č 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana
P 7 Perpetua i Felicita, Tereza
S 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško ☾
N 9 1. KORIZ. (Čista); Franciska Rimska, Franjka
P 10 Emil, Makarije, Krunoslav
U 11 Eutimije, Kondid, Firmin, Tvrtko
S 12 Maksimilijan, Teofan, Bernard (kvatre)
Č 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
P 14 Matilda, Miljana, Borislava (kvatre)
S 15 Klement, Veljko, Vjekoslava (kvatre)
N 16 2. KORIZ. (Pačista); Agapit, Smiljan ○
P 17 Patrik, Domagoj, Patricija, Hrvoje
U 18 Ćiril Jeruzalemski; Cvjetan, Ćiro
S 19 JOSIP, zaručnik BDM; Joso, Josipa
Č 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
P 21 Serapion, Vesna, Kristijan
S 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
N 23 3. KORIZ. (Bezimena); Turibije, Oton, Dražen
P 24 Latin, Simeon, Javorka, Katarina, Karin ☾
U 25 **BLAGOVJEST**; Marija, Maja, Marijan
S 26 Emanuel, Sabina, Montan i Maksima
Č 27 Lidija, Rupert, Lada
P 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
S 29 Bertold, Jona, Eustazije
N 30 4. KORIZ. (Sredoposna); Kvirin, Viktor ●
P 31 Benjamin, Amos, Ljubomir, Ljubo

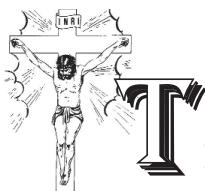
FEBRUAR / MART - pravoslavni
P 16 Sv m. Pamfil, Porfirije i drugih 12 muć.
S 17 Sv. vm. Teodor Tiron
N 18 0 bludnom sinu; Sv. Lav Rimski, Teodor K.
P 19 Sv. ap. Arhip, Filimon i Apfija
U 20 Sv. Lav Katanski
S 21 Pp. Timotej, sv. Evstatije
Č 22 Sv. mućenici u Evgeniji
P 23 Sv. svm. Polikarp Smirnski
S 24 I i II obret. glave sv. Jovana Krst. (Zaduć.)
N 25 Mesopusna; Sv. Tarasije Carigr. (Mesne pokl.)
P 26 Sv. Porfirije, episkop Gaski
U 27 Pp. Prokopije Dekapolit
S 28 Pp. Vasilije Ispovednik, pp. Jovan Kasijan
Č 1 **MART - Sv. ppm. Evdokija**
P 2 Sv. svm. Teodot Kirinejski
S 3 Sv. m. Evtropije, Kleonik, Vasilisk
N 4 Siropusna; Pp. Gerasim Jord. (Bele poklade)
P 5 Sv. m. Konon, pp. Marko Podvić. (poć. posta)
U 6 Sv. 42 mućenika iz Amoreje
S 7 Sv. 7 svm. hersonskih
Č 8 Sv. Teofilakt Ispovednik
P 9 Sv. 40 m. sevastijških - Mladenci
S 10 Sv. muć. Kordat Korint. - Teodorova subota
N 11 1. posta - Čista - Pravoslav; Sv. Sofronije Jer.
P 12 Sv. Grigorije Dvojeslov
U 13 Prenos mošt. sv. Nikifora Carigradskog
S 14 Pp. Benedikt Nursijski
Č 15 Sv. mućenik Agapije i drugi s njim
P 16 Sv. Aristovul
S 17 Pp. Aleksije - Ćovek Božji
N 18 2. posta - Pačista; Sv. Kiril Jerusalimski

Sunce u ožujku:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	35	17	42
10.	06	19	17	55
20.	06	00	18	08
31.	06	39	19	23

Mjesećeve mijene u ožujku:

	Dan:	h	m
Mladak:	01.	09	01
Prva četvrt:	08.	14	28
Uštap (pun mjes.):	16.	18	10
Posljednja četvrt:	24.	02	47
Mladak:	30.	20	46

ravanj – April

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

U 1 Hugo, Teodora, Božica
 Š 2 Franjo Paulski, Dragoljub
 Č 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
 P 4 Izidor, Žiga, Strahimir
 S 5 Vinko Fer., Berislav, Mira
N 6 5. KORIZ. (Gluha); Vilim, Rajko, Petar
 P 7 Ivan de la Salle, Herman, Gizela)
 U 8 Dionizije Kor., Alemka
 S 9 7 srijem. muč.; Marija Kleofina, Demetrije
 Č 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica
 P 11 Stanislav, Stana, Radmila
 S 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
N 13 CVJETNICA; Martin I. papa, Ida
 P 14 Maksim, Tiberije, Valerijan
 U 15 Damjan, Anastazija, Bosiljka ○
 S 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica
 Č 17 VELIKI ČETVRTAK; Rudolf, Robert, Šimun
 P 18 VELIKI PETAK (post i nemrs)
 S 19 VELIKA SUBOTA; Konrad, Ema, Marta, Leon
N 20 USKRS (VAZAM); Marcijan, Teotim, Bogoljub
 P 21 USKRSNI PONEĐ.; Anzelmo, Goran, Fortunat
 U 22 Soter i Kajo, Teodor (C
 S 23 Juraj, Bela, Đuro, Đurđica, Adalbert
 Č 24 Fidelis, Vjera, Vjerko
 P 25 Marko ev.; Ervin, Maroje
 S 26 Kleto i Marcelin, Zorko
N 27 2. USKRSNA (Bijela); Bl. Ozana Kotorska
 P 28 Petar Chanel, Euzebije
 U 29 Katarina Sijenska, Kata ●
 S 30 Pio V. papa, Josip Cottolengo, Benedikt

MART / APRIL - pravoslavni
 U 19 Sv. m. Hrizant, Darija i dr.
 Š 20 Pp. oci pobij. u manast. Sv. Save (Prvo bden.)
 Č 21 Pp. Jakov Ispovednik
 P 22 Sv. svm. Vasilije Ankirski (Drugo bden.)
 S 23 Sv. ppm. Nikon i drugi
N 24 5. posta - Gluvna; Pp. Zaharije (Pret. Blag.)
P 25 Blagovesti
 U 26 Sabor sv.arh. Gavrila (Odanije blag.)
 S 27 Svm. Martona Solunska
 Č 28 Pp. Ilarion Ispovednik
 P 29 Lazareva subota - Vrbica; Pp Marko Areat.
 S 30 Pp Jovan Lestvičnik - Lazareva sub. (Vrbica)
N 31 6. posta - Cvtena - Cveti Ulazak GIH u Jer.
 P 1 APR - Pp. Marija Agipčamka
 U 2 Pp. Tit Čudotvorac
 S 3 Pp. Nikita Ispovednik
 Č 4 Veliki četvrtak (Veliko bdenije)
P 5 Veliki petak; Sv. m. Agatopod, sv. Teodul
S 6 Velika Subota; Sv. Evtihije Carigradski
N 7 Vaskrsenje G. I. Hrista (VASKRS)
P 8 Vaskrsni poned.; Sv. ap. Irodion, Agav, Ruf
U 9 Vaskrsni utorak; Sv. m. Evpsihije
 S 10 Sv. m. Terentije, Pompije i dr.
 Č 11 Sv. svm. Antipa Pergamski
 P 12 Pp. Vasilije Ispovednik (Istočni petak)
 S 13 Sv. svm. Artemon Laodikijski
N 14 2. Vaskrsna - Tomina; Sv. Martin Ispov.
 P 15 Sv. ap. Aristarh, trud i Trofim (Pobus. pon.)
 U 16 Sv. m. Agapija, Hionija i Irina
 S 17 Pp. Simeon Persijski

Sunce u travnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	37	19	24
11.	06	18	19	37
21.	06	00	19	50
30.	05	45	20	02

Mjesečeve mijene u travnju:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	07.	10	32
Uštap (pun mjes.):	15.	09	44
Posljednja četvrt:	22.	09	53
Mlađak:	29.	08	15

Svibanj – Maj

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

Č 1 Josip radnik; Sigismund, Žiga, Jeremija
 P 2 Atanazije, Eugen, Boris
 S 3 Filip i Jakov ap.; Mladen
N 4 3. USKRNSNA; Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
 P 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
 U 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
 S 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan)
 Č 8 BDM Posrednica Milosti, Bratoljub, Celestin
 P 9 Pahomije, Herma, Mirna
 S 10 **Bl. Ivan Merz**; Gospa Trsatska, Job
N 11 4. USKRNSNA; Mamerto, Franjo Hieronym
 P 12 **Leopold Mandić**; Bodgan, Pankracije
 U 13 BDM Fatimska; Servacije, Ema, Vjerko
 S 14 Matija ap.; Matko, Matiša, Bonifacije ○
 Č 15 Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
 P 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
 S 17 Paskal, Paško, Bruno, Akvilin
N 18 5. USKRNSNA; Ivan I. papa, Kristijan A.
 P 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
 U 20 Bernardin Sijenski, Zvezdan
 S 21 Andrija B., Dubravka)
 Č 22 Helena, Jagoda, Riša, Eugen
 P 23 Deziderije, Željko, Željka
 S 24 BDM Pomoćnica, Suzana
N 25 6. USKRNSNA; Beda Časni, Grgur VII., Urban
 P 26 Filip Neri, Zdenko
 U 27 Augustin Canter., Vojtjeh
 S 28 German, Vilim, Velimir, Ana Marija P. ●
 Č 29 **SPASOVO (UZASASČE)**; Euzebije, Polion
 P 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srečko
 S 31 Pohod BDM, Krunoslava, Vladimir

APRIL / MAJ - pravoslavni
 Č 18 Pp. Jovan
 P 19 Pp. Jovan Vethopeščernik
 S 20 Pp. Teodor Trihina
N 21 3. vaskrsna - Mironosica; Sv. svm. Januarije
 P 22 Pp. Teodor Sikeot
U 23 Sv. vm. Georgije - Đurđevdan
 S 24 Sv. Sava Stratilat
 Č 25 Sv. ap. i jevandelist. Marko - Markovdan
 P 26 Sv. svm. Vasilije Amasijski
 S 27 Spaljiv. mošt. Sv. Save na Vračaru
N 28 4. vaskrsna - Raslabljenog
P 29 Sv. Vasilije Ostroški Čud.
 U 30 Sv. ap. Jakov Zevedejev
 S 1 MAJ - Sveti pr. Jeremija (prepolovljenje)
 Č 2 Sv. Atanasije Veliki, Sv. Mihail
 P 3 Sv. m. Timotej i Mavra
 S 4 Sv. m. Pelagija Tarsijska
N 5 5. Vaskrsna - Samarjanke; Sv. vm. Irina
 P 6 Pp. Jov, prenos mošt. Sv. Save
 U 7 Pojava časnog Krsta u Jerusalimu
 S 8 Sv. ap. i jev. Jovan Bogos. (Odanije prep.)
 Č 9 Prenos moštiju Sv. Nikolaja
 P 10 Sv. ap. Simon Zilot, pp Isidora
 S 11 Sv. Kirilo i Metodije
N 12 6. vaskrsna - Slepog; Sv. Epifanije, sv. German
 P 13 Sv. m. Glikerija
 U 14 Sv. mučenik Isidor, Svm. Maksim
 S 15 Pp. Pahomije Veliki (Odanije Pashe)
Č 16 Vaznesenje Gospod. - Spasovdan
 P 17 Sv. ap. Andronik i sv. Junija
 S 18 Sv. mučenik Teodor Ankirski

Sunce u svibnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	44	20	03
10.	05	31	20	15
20.	05	19	20	26
31.	05	10	20	38

Mjesečeve mijene u svibnju:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	07.	05	16
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	14.	21	17
Posljednja četvrt:	21.	15	00
Mladak:	28.	20	41

Lipanj – Juni

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

N 17. USKRŠNA; Justin, Mladen
 P 2 Marcelin i Petar, Blandina, Eugen
 U 3 Karlo Lwanga i drugovi, Dragutin
 S 4 Kvirin Sisački, Predrag, Optat
 Č 5 Bonifacije, Valerije, Darinka
 P 6 Norbert, Neda, Paulina
 S 7 Robert, Sabinijan, Radoslav
N 8 DUHOVI; Medard, Vilim, Žarko
 P 9 Marija Majka Crkve; Pelagija, Efrem, Ranko
 U 10 Margareta, Greta, Biserka, Bogumil
 S 11 Barnaba ap.; Borna, Borko (kvatre)
 Č 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
 P 13 Sv. Antun Pad., Tonko, Antonija (kvarte) ○
 S 14 Rikard, Rufin, Elizej (kvatre)
N 15 PRESVETO TROJSTVO; Vid, Jolanka
 P 16 Franjo Regis, Zlatko, Borko, Zlata
 U 17 Emilija, Laura, Bratoljub, Inocent
 S 18 Marko i Marcelijan, Ljubomir, Grgur
Č 19 TIJELOVO; Romuald, Rajka, Bogdan ◐
 P 20 Naum Ohrid., Goran, Margareta
 S 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
N 22 12. N.K.G.; Ivan F., Toma M., Paulin Nol.
 P 23 Sidonija, Josip Cafasso, Sida, Zdenka
 U 24 Rođenje Ivana Krstitelja; Krsto
 S 25 Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora
 Č 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran
 P 27 Presveto srce Isusovo; Ladislav Ugar. ●
 S 28 Bezgr. srce Marijino; Irenaj, Mirko, Smiljan
N 29 PETAR I PAVAO; Krešimir, Krešo, Beata
 P 30 Rimski prvomučenici, Ernest Praški

MAJ / JUN - pravoslavni
N 19 7. Vaskršna - Svetih otaca; Sv. svm. Patrikije
 P 20 Sv. m. Talalej, pp. Stefan Piperski
 U 21 Sv. Car Konstantin i carica Jelena
 S 22 Sv.m. Jovan Vladimir kralj srpski
 Č 23 Pp. Mihailo Ispovednik
 P 24 Pp. Simeon Divnogorac (Od. Vaznesenja)
 S 25 III obret. glave sv. Jovana Krst. - Zadušnice
N 26 DUHOVI - Pedesetnica - Trojice; Sv. ap. Karp.
P 27 Duhovski ponedjeljak; Sv. svm. Terapont
U 28 Duhovski utorak; Pp. Nikita Ispovednik
 S 29 Pp. m. Teodosija Tirska
 Č 30 Pp. Isakije Dalmatski
 P 31 Sv. ap. Jerma i mučenik Ermije
 S 1 JUN - Sv. m. Justin Filozof (Od. Pedeset.)
N 2 1. po D. - Svih Svetih; Sv. Nikifor, (Petr. Pokl.)
 P 3 Sv. m. Lukijan i drugi (Početak posta)
 U 4 Sv. Mitrofan, sv. miron. Marta i Marija
 S 5 Sv. svm. Dorotej
 Č 6 Pp. Visarion i Ilarion Novi
 P 7 Sv. svm. Teodot Ankirski
 S 8 Sv. vm. Teodor Stratilat
N 9 2. po D.; Sv. Kirilo Aleksandrijski
 P 10 Sv. svm. Timotej Bruski
 U 11 Sv. ap. Vartolomej i Varnava
 S 12 Pp. Onufrije Veliki i Petar Atonski
 Č 13 Sv. m. Akilina i sv. Trifilije L.
 P 14 Sv. prorok Jelisej
 S 15 Sv.vm. car Lazar, svi svm.srpski - Vidovdan
N 16 3. po D.; Sv. Tihon Amatun. - Čudotvorac
 P 17 Sv. m. Manuil, Savel i Ismail

Sunce u lipnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	10	20	39
11.	05	06	20	46
21.	05	06	20	50
30.	05	09	20	50

Mjesečeve mijene u lipnju:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	05.	22	40
Uštap (pun mjes.):	13.	06	13
Posljednja četvrt:	19.	20	40
Mlađak:	27.	10	10

Srpanj – Juli

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

U 1 Estera, Aron, Šimun, Predrag
 Š 2 Oton, Matinijan, Višnja, Bernardin
 Č 3 Toma apostol; Tomo, Leon
 P 4 Elizabeta Portugalska, Jelica, Neven
 S 5 Ćiril i Metod, Antun M., Zakarija)
N 6 14. N.K.G.; Marija Goretti, Bogomila
 P 7 Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
 U 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
 S 9 **Bl. Marija Petković; Kraljica mira**
 Č 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
 P 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav
 S 12 Mohor, Suzana C., Ivan G. O
N 13 15. N.K.G.; Majka Božja Bistrička, Henrik
 P 14 Kamilo, Katarina, Miroslav
 U 15 Bonaventura, Vladimir K., Roland
 Š 16 Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
 Č 17 Andrija, Branko, Nadan, Marcela
 P 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
 S 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina C
N 20 16. N.K.G.; Ilija prorok, Margareta
 P 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
 U 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka
 Š 23 Brigita zašt. Europe, Apolinar, Ivan Cas.
 Č 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
 P 25 Jakov st. ap.; Kristofor, Krsto
 S 26 Joakim i Ana roditelji BDM; Anica ●
N 27 17. N.K.G.; Klement Ohridski i dr.
 P 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
 U 29 Marta, Flora, Blaženka, Mira, Olaf
 Š 30 Petar Krizolog, Rufin, Anđa
 Č 31 Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

JUN / JUL - pravoslavni

U 18 Sv. m. Leontije, Ipatije i Teodul
 Š 19 Sv. ap. Juda i pp. Pajsije Veliki
 Č 20 Sv. svm. Metodije, pp. Naum Ohrid.
 P 21 Sv. m. Julijan Tarsijski
 S 22 Sv. svm. Jevseviije
N 23 4. po D.; Sv. m. Agripina
P 24 Rođ. sv. Jovana Krst. - Ivanjdan
 U 25 Sv. ppm. Fevronija
 S 26 Pp. David Solunski
 Č 27 Pp. Sampson Stranoprimac
 P 28 Prenos mošt. sv. Kira i Jovana
S 29 Sv. ap. Petar i Pavle - Petrovdan
N 30 5. po D.; Sabor svetih 12 ap. - Pavlovdan
 P 1 JUL - Sv. m. besrebr. Kozma i Damjan
 U 2 Polaganje rize Presv. Bogorodice
 Š 3 Sv. m. Jakint i pp. Anatolije
 Č 4 Sv. Andrej Kritski i pp. Marta
 P 5 Pp. Atanasije Atonski
 S 6 Pp. Sisoje Veliki
N 7 6. po D.; Pp. Toma Malein, sv.m. Nedelja
 P 8 Sv. vm. Prokopije
 U 9 Sv. svm Pankratije, sv. Teodor
 Š 10 Sv. 45 mučenika iz Nikopolja
 Č 11 Sv. vm. Efimija i Blažena Olga
 P 12 Sv. m. Proklo i Ilarije
 S 13 Sabor sv. Arhangela Gavrila
N 14 7. po D.; Sv. pa. Akila, Pp. Nikodim
 P 15 sv. m. Kirik i Julita
 U 16 Sv. svm. Atinogen, sv.m. Julija
 Š 17 Sv. vm. Marina - Ognjena Marija
 Č 18 Sv. m. Emilijan i Jakint

Sunce u srpnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	10	20	50
10.	05	16	20	46
20.	05	25	20	39
31.	05	38	20	27

Mjesečeve mijene u srpnju:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	05.	14	00
Uštap (pun mjes.):	12.	13	26
Posljednja četvrt:	19.	04	09
Mlađak:	26.	24	43

Kolovoz – August

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
 S 2 Porcijunkula, Gospa od anđela
N 3 18. N.K.G.; Bl. Augustin Kažotić, Lidija
 P 4 Ivan Marija Vianney, Dominika ☾
 U 5 Gospa Snježna; Nives, Snježana
 S 6 Preobraženje Gospodnje; Predrag
 Č 7 Siksto papa, Darko, Donat
 P 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
 S 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
N 10 19. N.K.G.; Lovro đakon, Lovorko ○
 P 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
 U 12 Anicet, Hilarija, Veselka, Ivana Fr. Ch.
 S 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
 Č 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebije, Alfred
P 15 UZNESENJE BDM - Vel. Gospa; Marija
 S 16 Sv. Rok; Stjepan Kralj (za opću Crkvu)
N 17 20. N.K.G.; Hijacint, Liberat, Mirom ☾
 P 18 Jelena Križarica, Jelka
 U 19 Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla, Donat
 S 20 Sv. Stjepan kralj, Krunoslav
 Č 21 Pio X. papa, Hermogen, Anastazija
 P 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
 S 23 Ruža Lim., Filip B., Zdenko
N 24 21. N.K.G.; Bartol, Miroslav Bulešić
 P 25 Ljudevit kralj, Josip Kal., Lajčo ●
 U 26 Sv. Bernard, Branimir, Aleksandar
 S 27 Monika, Honorat, Časlav
 Č 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije, Zlatko
 P 29 Glavosjek Ivana Krstitelja
 S 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
N 31 22. N.K.G.; Rajmud, Rajko, Željko

JUL / AVGUST - pravoslavni
 P 19 Sv. Stefan i pp. Evgenija
 S 20 Sv. prorok Ilija
N 21 8. po D.; Sv. prorok Jezekilj
 P 22 Sv. Marija Magdalena (Blaga Marija)
 U 23 Sv. m. Trofim, Teofil i drugi s njima
 S 24 Sv. mučenica Hristina
 Č 25 Uspenije sv. Ane
 P 26 Ppm. Paraskeva (Petka)
 S 27 Sv. vm. Pantelejmon
N 28 9. po D.; Sv. Prohor i Nikanor, Timon i Pamen
 P 29 Sv.m. Kalinik i Serafima
 U 30 Sv. svm. Valentin, pp. Angelina (Gospoj. pokl.)
 S 31 Sv. Evdokim i sv.m. Julita
 Č 1 AVG - Izn. Časnog Krsta, Makaveji (poč. posta)
 P 2 Prenos mošt. sv. pm. i arh. Stefana
 S 3 Pp. Isakije, Dalmat i Faust
N 4 10. po D.; Sv. 7 mučenika u Efesu
 P 5 Sv.m. Evsignije (Pretrp. Preobraženja)
U 6 Preobraženje Gospodnje
 S 7 Sv. ppm. Dometije i pp. Or
 Č 8 Sv. Emilijan Ispovednik
 P 9 Sv. ap. Matija i sv. m. Antonije
 S 10 Sv. m. arhidakon Lavrentije
N 11 11. po D.; Sv. m. i arhangel Evplo
 P 12 Sv. m. Fotije i Anikita
 U 13 Sv. m. Ipolit (Odanije Preobraženja)
 S 14 Sv. prorok Mihej (Pretrp. Uspenija)
Č 15 Usp. Presv. Bogorodice - Vel. Gospojina
 P 16 Sv. Jevstatije, pp. Roman
 S 17 Sv. m. Miron i Patroklo
N 18 12. po D.; Sv. m. Flor, pp. Jovan Riiski

Sunce u kolovozu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	39	20	25
11.	05	51	20	11
21.	06	03	19	55
31.	06	16	19	37

Mjesečeve mijene u kolovozu:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	04.	02	51
Uštap (pun mjes.):	10.	20	10
Posljednja četvrt:	17.	14	27
Mlađak:	25.	16	14

Rujan – Septembar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 Egidije, Branimir, Tamara
 U 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka D
 S 3 Grgur Veliki, Gordana
 Č 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
 P 5 **Bl. Majka Terezija**; Lovro Just., Borko
 S 6 Zaharija, Boris, Davor
N 7 23. N.K.G.; Marko Križevčanin, Blaženko
 P 8 **ROĐENJE BDM (Mala Gospa)**; Maja
 U 9 Petar Claver, Strahimir O
 S 10 Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija
 Č 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
 P 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
 S 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
N 14 Uzvišenje sv. Križa; Višeslav
 P 15 Gospa Žalosa; Melita, Dolores
 U 16 Sv. Eufemija, Kornelije i Ciprijan C
 S 17 Robert B., Rane sv. Franje (kvatre)
 Č 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena
 P 19 Januarije, Suzana, Emilija (kvatre)
 S 20 Andrija Kim, Svjetlana, Pavao C. (kvatre)
N 21 25. N.K.G.; Matej ap. i ev., Matko, Mato
 P 22 Toma Vilanovski, Mavro, Žarko
 U 23 Sv. Pio, Lino, Tekla, Konstancije
 S 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko ●
 Č 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
 P 26 Kuzma i Damjan, Damir, Justina
 S 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
N 28 26. N.K.G.; Vjenceslav, Večeslav, Veco
 P 29 Mihael, Gabriel i Rafael; Milan
 U 30 Jeronim, Jerko, Jere, Honorije

AVGUST / SEPTEMBAR - pravoslavni
 P 19 Sv. m. Andrej Stratilat
 U 20 Sv. prorok i svm. Samuilo
 S 21 Sv. ap. Tadej, sv. m. Vassa
 Č 22 Sv. mučenik Agatonik
 P 23 Sv. svm. Irinej i m. Lup (Odan. Uspenija)
 S 24 Sv. svm. Evtihije, sv. m. Sira
N 25 13. po D.; Sv. ap. Vartolomej, Sv. ap. Tit
 P 26 Sv. m. Adrijan i Natalija
 U 27 Pp. Pimen Veliki
 S 28 Pp. Mojsije Murin i Sava Pskovski
Č 29 Usekovanje glave Sv. Jovana Krstitelja
 P 30 Prenos moštiju Sv. Aleksandra Nevskog
 S 31 Polag. pojasa Presv. Bogorodice
N 1 SEP-14. po D.; Pp. Simeon St. - Crkv. nova g.
 P 2 Sv. m. Mamant, sv. Jovan Postnik
 U 3 Sv. svm Antim, sv. Joanikije
 S 4 Sv. svm Vavila, sv. pr. Mojsije
 Č 5 Šv. pr. Zaharija i sv. Jelisaveta
 P 6 Čudo sv. arhangela Mihaila
 S 7 Sv. m. Sozont (Pret.R.Psv.B.)
N 8 15. po D.; Rožd. presv. Bogorodice - M. Gosp.
 P 9 Sv. pravedni Joakim i Ana
 U 10 Sv. Minodora, mitrodora i Nimfodora
 S 11 Pp. Teodora Aleksandrijska
 Č 12 Sv. svm. Avtonom - (Od. Rožd. Presv. Bogorod.)
 P 13 Sv. svm. Komilije - (pretrp. Vozdviženja)
S 14 Vozdviženje Časnog Krsta - Krstovdan
N 15 16. po D.; Sv. m. Nikita
 P 16 Sv. vm. Jefimija, pp. Dorotej
 U 17 Sv. m. Vera, Nada i Ljubav

Sunce u rujnu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	17	19	35
10.	06	28	19	18
20.	06	40	18	58
30.	06	53	18	39

Mjesečeve mijene u rujnu:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	02.	13	12
Uštap (pun mjes.):	09.	03	39
Posljednja četvrt:	16.	04	06
Mlađak:	24.	08	15

Listopad – Oktobar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Terezija od Djeteta Isusa)
 Č 2 Anđeli Čuvari, Anđelko, Anđelka
 P 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
 S 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
N 5 27. N.K.G.; Flavianj, Placid, Miodrag, Gala
 P 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
 U 7 BDM od Krunice (Ružarija); Rosario
 S 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Šime O
 Č 9 Dionizije Areop., Ivan Leonardi, Denis
 P 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
 S 11 Bl. Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
N 12 28. N.K.G.; Serafin, Maksimilijan, Makso
 P 13 Eduard, Hugolin, Edo, Magdalena
 U 14 Kalist papa, Divko, Divna
 S 15 Terezija Avilska; Zlata, Rezika C
 Č 16 Hedviga, Marija Margareta Alacoque
 P 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
 S 18 Luka ev.; Lukša, Svjetlovid
N 19 29. N.K.G.; Pavao od Križa, Ivan B. i Izak J.
 P 20 Vendelin, Irena, Miroslava
 U 21 Uršula, Zvezdan, Hilarija
 S 22 Bl. Ivan Pavao II.; Marija S., Dražen
 Č 23 Ivan Kapistran, Borislav, Severin ●
 P 24 Antun M. Claret, Jaroslav
 S 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
N 26 30. N.K.G.; Demetrije, Dmitar, Zvonko
 P 27 Šabina Avilska, Gordana
 U 28 Šimun i Juda ap. Tadej; Siniša, Tadija
 S 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
 Č 30 Marcel, Marojko, Ferdinand, German
 P 31 Alfons Rodriguez, Wolfgang, Vuk)

SEPTEMBAR / OKTOBAR - pravoslavni
 S 18 Sv. Evmenije Korintski i sv. m. Ariadna
 Č 19 Sv. m. Trofim, Savatije i Dorimedont
 P 20 Sv. vm. Jevstatije
 S 21 Sv. ap. Kodrat - (Od. Vozdviženja)
N 22 17. po D.; Sv. svm. Foka i sv. prorok Jona
 P 23 Začće sv. Jovana Preteče i Krstitelja
 U 24 Sv. pm. Tekla
 S 25 Pp. Efosinija i Sv. Sergije Radonješki
 Č 26 Sv. ap. i jevandelist. Jovan Bogoslov
 P 27 Sv. m. Kalistrat
 S 28 Pp. Hariton Ispovednik (Zadušnice)
N 29 18. po D.; Pp. Kirijak Otšelnik - Miholjdan
 P 30 Sv. svm. Grigorije i sv. Mihail
 U 1 OKT - Pokrov presvete Bogorodice
 S 2 Sv. svm Kiprijan
 Č 3 Sv. svm. Dionisije Areopagit
 P 4 Sv. Stefan i Jelena Štiljanović
 S 5 Sv. m. Haritina i svm. Dionisije
N 6 19. po D.; Sv. apostol Toma - Tomindan
 P 7 Sv. m. Sergije, Vakho - Srđevdan
 U 8 Pp. Pelagija. Taisa
 S 9 Sv. ap. Jakov, sv. Stefan Slep
 Č 10 Sv. m. Evlampije i Evlampija
 P 11 Sv. ap. Filip, sv. Teofan Načertani
 S 12 Sv. m. Tarah, Prov i Andronik
N 13 20. po D.; Sv. m. Karp, nm. Zlata Maglen.
P 14 Pp. mati Paraskeva - Sv. Petka
 U 15 Sv. svm. Lukijan, pp. Jevtimije
 S 16 Sv. m. Longin Sotnik
 Č 17 Sv. prorok Osija, Ppm. Andrej Kritski
 P 18 Sv. ap. i jevandelist Luka

Sunce u listopadu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	54	18	37
11.	07	07	18	18
21.	07	21	18	00
31.	06	34	16	44

Mjesečeve mijene u listopadu:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	01.	21	34
Uštap (pun mjes.):	08.	12	52
Posljednja četvrt:	15.	21	13
Mlađak:	23.	23	58
Prva četvrt:	31.	03	49

Studeneni – Novembar

KATOLIČKI

S 1 SVI SVETI; Svetislav, Sveto
N 2 31. N.K.G.; Dušni dan; Dušica, Duško
P 3 Martin P., Hubert, Silvija
U 4 Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
S 5 Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijemski muč.
Č 6 Leonard, Sever, Vedran, Vedrana ○
P 7 Engelbert, Anđelko
S 8 **Gracija Kotorski; Bogdan**
N 9 32. N.K.G.; Posveta lat. Bazilike, Ivan Lat.
P 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
U 11 Martin biskup, Davorin
S 12 Jozafat, Emilijan, Milan
Č 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
P 14 **Nikola Tavelić; Ivan Trog., Zdenko** ☾
S 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
N 16 33. N.K.G.; Margareta, Gertruda, Agneza As.
P 17 Elizabeta Ugarska (za opću Crkvu), Igor
U 18 Posveta bazilike sv. Petra i Pavla, Karolina
S 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin, Matilda
Č 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
P 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja
S 22 Cecilija, Cilika, Slavujka ●
N 23 KRIST KRALJ; Klement, Milivoj, Blagoje
P 24 Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
U 25 Katarina Aleksandrijska, Kata, Erazmo
S 26 Konrad, Leonard, Dubravko
Č 27 Maksim, Severin, Virgilije
P 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav
S 29 Iluminata, Svjetlana, Vlasta ☽
N 30 1. N. DOŠAŠĆA; Andrija apostol, Hvroslav

PRAVOSLAVNI

OKTOBAR / NOVEMBAR - pravoslavni
S 19 Sv. prorok Joil
N 20 21. po D.; Sv. vm. Artemije
P 21 Pp. Ilarion, Sv. Ilarion Meglinski
U 22 Sv. ravnoap. Averkoeje Jevropoljski
S 23 Sv. ap. Jakov, prvi episkop Jerusalimski
Č 24 Sv. vm. Areta
P 25 Sv. m. Markijan i Martirije
S 26 Sv. vm. Dimitrije Solun - Mitrovdan
N 27 22. po D.; Sv. mučenik Nestor
P 28 Svm. Terentije
U 29 Sv. Avramije, Ppm. Anastazija
S 30 Sv. kralj Milutin, Teoktist i Jelena
Č 31 Sv. ap. Stahije, Alimpije, Urvan i dr.
P 1 NOV - Sv. Kozma i Damjan - Vračevi
S 2 Sv. m. Akindin, Pigasije i dr.
N 3 23. po D.; Obn. hrama sv. Georgija - Đurđić
P 4 Pp. Joanikije V., sv. svm. Nikandar
U 5 Sv. ppm. Galaktion i Epistima
S 6 Sv. Pavle Ispovednik
Č 7 Sv 33 m. u Melitini, pp. Lazar
P 8 Sabor sv. arhan. Mihaila - Arandjelovdan
S 9 Sv. m. Onisifor i Porfirije
N 10 24. po D.; Sv. ap. Olimp, Erast Rodion i dr.
P 11 Sv. kralj Stefan Dečanski
U 12 Sv. Jovan Milostivi
S 13 Sv. Jovan Zlatoust
Č 14 Sv. ap. Filip (Božićne pokl.)
P 15 Sv. m. Gurije, Samon i Avir; (Poč. posta)
S 16 Sv. ap. i jevanđelist Matej
N 17 25. po D.; Sv. Grigorije Čudotvorac

Sunce u studenom:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	36	16	43
10.	06	49	16	31
20.	07	03	16	20
30.	07	15	16	14

Mjesečeve mijene u studenom:

	Dan:	h	m
Uštap (pun mjes.):	06.	23	24
Posljednja četvrt:	14.	16	17
Mladak:	22.	13	33
Prva četvrt:	29.	11	07

rosinac – Decembar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 Elegije, Natalija, Božena
 U 2 Bibijana, Živka, Blanka, Lara
 S 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
 Č 4 Barbara, Ivan Damašć., Kristijan
 P 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
 S 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir ○
N 7 2. N. DOŠAŠĆA; Ambrozije, Dobroslava
 P 8 **BEZGREŠNO ZAČEĆE BDM; Imakulata**
 U 9 Valerija, Petar F., Zdravka, Abel
 S 10 Gospa Loretska, Judita, Julija (kvatre)
 Č 11 Damaz, Damir, Sabin
 P 12 Ivana Franciska de Chan., Franjica (kvatre)
 S 13 Lucija, Jasna, Svjetlana (kvatre)
N 14 3. N. DOŠAŠĆA - Materice, Ivan od Križa (C
 P 15 Drinske mučenice; Kristijana G., Irenej
 U 16 Adela, Etela, Zorka
 S 17 Lazar, Florijan, Zrinka
 Č 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
 P 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
 S 20 Amon, Eugen i Makarije
N 21 4. N. DOŠAŠĆA - Oci; Petar K., Snježana ●
 P 22 Honorat, Časlav, Zenon
 U 23 Ivan Krakovski, Viktorija, Vita
 S 24 Bađnjak; Adam i Eva, praroditelji
Č 25 BOŽIĆ; Anastazija, Božidar
 P 26 SV. STJEPAN; Krunoslav
 S 27 Ivan ap. i ev.; Janko, Fabiola
N 28 SVETA OBITELJ; Nevina dječica, Nevenka (D
 P 29 Toma B., Davor, David
 U 30 Trpimir, Sabin, Liberije
 S 31 Silvestar papa; Silvije, Goran

NOVEMBAR / DECEMBAR - pravoslavni
 P 18 Sv. m. Platon, Roman i Varul
 U 19 Sv. pr. Avdija, pp. Varlaam i Joasaf
 S 20 Pp. Grigorije - (Pretrp. Vavedenja)
Č 21 Vavedenje Presvete Bogorodice
 P 22 Sv. ap. Filimon, sv. m. Kikilija
 S 23 Sv. Amfilohije, sv. Grigorije
N 24 26. po D.; Sv. vm. Ekaterina
 P 25 Sv. svm. Kliment (Odanije Vaved.)
 U 26 Sv. Alimpije Stolpnik
 S 27 Sv. mučenik Jakov Persijanac
 Č 28 Sv. ppm. Stefan Novi
 P 29 Sv. mučenik Paramon i Filumen
 S 30 Sv. ap. Andrej Prvozvani
N 1 DEC - 27. po D.; Sv. pror. Naum i sv. Filaret
 P 2 Sv. car Uroš, pp. Joanikije D.
 U 3 Sv. prorok Sofonija i pp. Jovan Čutljivi
 S 4 Sv. vm. Varvara, pp Jovan Damask
 Č 5 Pp. Sava Osvećeni
P 6 Sv. Nikola - Nikoljdan
 S 7 Sv. Amvrosije, pp. Grigorije Gornjački
N 8 28. po D. Detinjci; Pp. Patapije
 P 9 Začeće svete Ane (kada zače Bogorodicu)
 U 10 Sv. m. Mina, sv Jovan despot
 S 11 Pp. Danilo Stolpnik
 Č 12 Sv. Spiridon Čudotvorac, Episkop trimitunski
 P 13 Sv. m. Evstratija, sv. Gavriilo i Nikodim
 S 14 Sv. m. Tirs, Levkije, Filimon i dr
N 15 29. po D. - Praotaca - Materice
 P 16 Sv. prorok Agej, sv. Teofanija carica
 U 17 Sv. prorok Danilo, ppm. đ. Avakum
 S 18 Sv. m. Sevastijan, sv. Modest i drugi

Sunce u prosincu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	17	16	13
11.	07	27	16	11
21.	07	34	16	14
31.	07	37	16	21

Mjesečeve mijene u prosincu:

	Dan:	h	m
Uštap (pun mjes.):	06.	13	28
Posljednja četvrt:	14.	13	52
Mladak:	22.	02	37
Prva četvrt:	28.	19	32

ASTRONOMSKI I VREMENSKI PODACI ZA 2014. GODINU

Proljeće počinje 20. ožujka (marta) u 17 sati i 57 minuta; **ljet**o 21. lipnja (juna) u 12 sati i 51 minutu; **jesen** 23. rujna (septembra) u 4 sata i 29 minuta; a **zima** počinje 22. prosinca (decembra) u ponoć i 3 minute.

POMRČINE SUNCA I MJESECA TIJEKOM 2014. GODINE

Godine 2014. bit će vidljive **prstenasta** i **djelomična** pomrčina Sunca i dvije potpune pomrčine Mjeseca.

Prstenasta pomrčina Sunca moći će se vidjeti **29. travnja** iz Indije, Australije i s Antarktika (samo s Antarktika kao prstenasta), a **djelomična** **23. listopada** iz Sjeverne Amerike i sa sjevernog Pacifika. **Potpuna** pomrčina Mjeseca bit će vidljiva **15. travnja** iz Australije, s Pacifika, iz obiju Amerika, a **8. listopada** iz Australije, s Pacifika, iz obiju Amerika te iz Azije.

KAKVO ĆE VRIJEME BITI U 2014. GODINI

Prema „Stoljetnom kalendaru“ vladajući planet u 2014. godini bit će **Saturn**. Kao vladar je zao, glavni od zlih planeta. Po naravi je hladan, oštar, suh i ubitačan. Bezosjećajan je i lakom, lukav i borben. Ohol je i lažljiv, a uživa u patnji i nesreći. Simbol je siromaštva i otpora.

Boja mu je crna, od kovina mu pripada olovo, od dragoga kamenja oniks, a od brojeva 8. Od dana mu pripada subota, a od noći utorak.

Kakvo će biti vrijeme u 2014. godini? Godina će, prema Stoljetnom kalendaru, biti hladna i vlažna.

Proljeće: suho, ali hladno; a kad bude padala kiša, bit će mraza.

Ljeto: hladno i kišovito.

Jesen: vlažna i hladna. Rano zahladnjenje, a samo potkraj jeseni i zatopljenje.

Zima: u početku vlažna, a zatim dugo vremena hladna.

VRIJEME PO MJESECIMA

Siječanj: 1. hladno, od 2. do 4. oblačno i umjereno hladno, 5. nestalno, 6. susnežica, od 7. do 9. tmurno i neugodno, 10. i 11. promjenjivo, 12. snijeg, 13. vjetrovito, 14. snijeg, od 15. do 20. oblačno, snjegovito i vjetrovito, 21. veliko zahladnjenje, 22. i 23. vjetar sa snijegom, 24. i 25. vedro i vrlo hladno, od 26. do 28. suho i studeno, 29. i 30. snijeg i oluja, 31. čiča zima.

Veljača: od 1. do 5. čiča zima, 6. snijeg i hladnoća, od 7. do 10. silna zima, 11. i 12. lagano poboljšanje, 13. i 14. vjetar sa snijegom, od 15. do 20. oblačno i blaže, od 21. do 28. oblačno i kišovito.

Ožujak: do 4. vjetrovito, 5. i 6. vedro, od 7. do 9. promjenjivo s kišom, 11. snijeg, 12. nestalno, 13. i 14. vedro, ali hladno, 15. snijeg, 16. i 17. vedro i studeno, od 18. do 21. zahladnjenje sa snijegom, od 22. do 29. vrlo hladno, 30. oblačno, a 31. snijeg.

Travanj: od 1. do 4. hladno, 5. lijepo i vedro. 6. promjenjivo, 7. i 8. nestalno s kišom, od 9. do 11. vedro i ugodno, 12. zahladnjenje i do 7. jako hladno, 18. promjenjivo, 19. kiša, od 20. do 22. vedro i hladno, 23. naglo toplo, 24. i 25. topla kiša, od 26. do 28. lijepo i toplo, 29. oblačno s kišom, 30. lijepo i toplo.

Svibanj: od 1. do 3. izjutra mraz, a po danu lijepo i toplo, 4. grmljavina i kiša, 5. promjenjivo, 6. vedro s mrazom, od 7. do 19. hladne noći i topli suhi dani, od 20. do 26. dani sve topliji i ljepši, 27. pogoršanje, od 28. do 30. oblačno s povremenom kišom, 31. preko noći veće zahladnjenje.

Lipanj: od 1. do 4. hladno i neugodno, 5. kišovito, 6. oblačno i tmurno, od 7. do 9. sunce, s povremenom naoblakom i toplom kišom, od 10. do 12., promjenjivo, od 13. do 24. toplo, bez zahladnjenja i većih vrućina, 25. nestalno i oblačno, 26. kiša, 27. razvedranje, 28. lijepo i sunčano, 29. vedro, 30. oblačno.

Srpanj: 1. i 2. oblačno i tmurno, 3. kišovito, 4. sunčano i toplo, od 5. do 9. velika vrućina, 10. i 11. naglo nevrjeme, od 12. do 18. ponovno velika žega, 19. kiša, 20. oblačno s razvedranjem, od 21. do 25. lijepo sunčano, od 26. do kraja mjeseca nestalno, s povremenom kišom.

Kolovoz: od 1. do 4 oblačno, s nešto kiše, 5. vedro, 6. lijepo sunčano, 7. nagla kiša i grmljavina, 8. nestalno, od 9. do 14. tmurno i kišovito, 15. i 16. vedro i lijepo, 17. lijepo i toplo, predvečer sparina, 18. oluja, od 19. do 22. nestalno, 23. lijepo, od 24. do 27. toplo, 28. i 29. promjenjivo, 30. toplo, a 31. kiša.

Rujan: od 1. do 5. vjetrovito sa zahladnjenjem, od 6. do 8. grmljavina i kiša, 9. i 10. nestalno, 11. oblačno, 12. vedro, 13. i 14. zahladnjenje, noću mrazovi, 15. vedro i toplo, 16. i 17. mutno i oblačno, od 18. do 23. maglovito i hladno, od 24. do kraja mjeseca oblačno, hladno i vjetrovito.

Listopad: početak mjeseca tmuran i kišovit, a od 9. do 11. vedro, od 12. do 17. nestalno, od 18. do 21. oblačno i tmurno, od 22. do 24. kišovito, 25. i 26. maglovito i promjenjivo, 27. tmurno i sipka kiša, 28. oblačno, a od 29. do 31. oblačno, maglovito i hladno.

Studeni: 1. nestalno, 2. i 3. vedro, 4. i 5. kišovito, od 6. do 8. lijepo i ugodno, od 9. do 12. tmurno i oblačno, od 13. do 15. kišovito, 16. pljusak, od 17. do 20. oblačno s hladnim kišama, 21. i 22. razvedranje sa zahladnjenjem, 23. i 24. studeno, 25. hladna kiša, 26. i 27. noću kiša, ali danju lijepo i toplo, 28. i 29. lijepo i vedro, 30. vjetrovito.

Prosinac: od 1. do 3. nestalno i oblačno, 4. tmurno i neugodno, 5. kiša sa snijegom, 6. i 7. lijepo, 8. kišovito, 9. oblačno i toplo, 10. jaka kiša, 11. lijepo, 12. oblačno, 13. kiša, od 14. do 18. tmurno i mutno, 19. promjenjivo, 20. vedro, od 21. do 26. vedro i lijepo, od 27. vedro sa zahladnjenjem, 30. vedro i studeno, 31. magla i naoblaka.

To su predviđanja „Stoljetnog kalendara“ o vremenu u 2014. godini. Koliko su točna, moći ćemo se i sami uvjeriti. Živi bili pa vidjeli!

Stare jeronimske „Danice“ obično bi takva vremenska predviđanja popratile riječima: „Ovako *Stoljetni kalendar*, a kakvo će nam dragi Bog dati vrijeme, to je u Njegovoj svemožnoj ruci.“

ZAPOVJEDNI BLAGDANI

Zapovjedni blagdani su **sve nedjelje** u godini (ovamo, naravno, spadaju i **Uskrs** i **Duhovi**), **Tijelovo (Brašančevo)**, **Velika Gospa**, **Svi Sveti** i **Božić**. Više **nisu zapovjedni** blagdani: Sveta tri kralja (Bogoavljenje), Svijećnica, Sv. Josip, Blagovijest, Spasovo (Uzašašće), Sv. Petar i Pavao, Mala Gospa, Bezgrješno začće BDM, drugi dan Uskrsa te Božića i Nova godina, ali katolici ih i dalje rado svetuju.

OBVEZATNI POST I NEMRS

Katolici su prema sadašnjim crkvenim propisima dužni obdržavati **post** i **nemrs** na **Pepelnicu** (Čistu srijedu) i na **Veliki petak**. **Zakon nemrsa** obvezuje i na **sve petke u godini**, osim onih kad bude svetkovina, ali u izvan-korizmene petke može se umjesto nemrsa odabrati **drugo djelo pokore** ili **kakvo karitativno djelo**.

Nemrs (kad je zabranjeno jesti meso) obvezuje sve vjernike koji su navršili **14 godina** pa **do konca života**, a **post** sve one koji su navršili **18 godina** i još nisu započeli **60. godinu**. *U posne dane smije se uzeti samo jedan pun obrok.*

Župnici u pojedinim slučajevima mogu iz opravdanih razloga osloboditi pojedine osobe ili obitelji obveze posta ili nemrsa, ili ih zamijeniti drugim oblicima pokore.

KATOLIČKA CRKVA U SVIJETU

Sjedište: GRAD VATIKAN (RIM)

PAPA FRANJO

Vodi Crkvu od 13. ožujka 2013.

SVETA STOLICA naziv je za vrhovnu upravu Crkve na čelu sa Sv. Ocem, papom.

PRVI OPĆI CRKVENI SABOR (KONCIL) održan je 321. godine u Niceji. Posljednji opći koncil održan je u Vatikanu od 1962. do 1965. pod papama Ivanom XXIII. i Pavlom VI. To je II. vatikanski koncil.

SINODA BISKUPA uži je sabor biskupa u koji biskupske konferencije iz svih država, na svakih 25 biskupa, šalju po jednog predstavnika. Prvi put takva se sinoda sastala 29. rujna 1967. Otad se ona održava obično svake treće godine.

BISKUPSKA KONFERENCIJA skup je katoličkih biskupa u pojedinoj zemlji, u kojoj oni združeno vrše svoju pastirsku službu među njezinim vjernicima.

RIMSKA KURIJA

Papa je na čelu vrhovne uprave Katoličke crkve (Sveta Stolica).

Kardinali su najviši Papini savjetnici. U svijetu ima više od 150 kardinala koji, kad papa umre, ako nisu navršili 80 godina, biraju njegova nasljednika.

Državni tajnik (kardinal Pietro Parolin) najbliži je Papin suradnik. On vodi središnju ustanovu Svete Stolice – Državno tajništvo, koje ima dva odjela: I. Odjel za opće poslove i II. Odjel za odnose s državama.

DEVET ZBOROVA (KONGREGACIJA)

1. Zbor za nauk vjere; u njezinu sastavu nalaze se Središnja teološka komisija i Papinska biblijska komisija, a na čelu joj je pročelnik – kardinal Gerhard Müller; 2. Zbor za istočne Crkve; 3. Zbor za bogoštovlje i stegu sakramenata; 4. Kongregacija za proglašavanje svetih i blaženih; 5. Zbor za biskupe; 6. Zbor za evangelizaciju naroda (misije); 7. Zbor za klerike; 8. Zbor za redovnike i svjetovne institute, 9. Zbor za katolički odgoj.

PAPINA SUDIŠTA

1. Rimska rota, 2. Apostolska signatura, 3. Apostolska pokorničarna

PAPINSKA VIJEĆA

1. Vijeće za laike, 2. Vijeće za promicanje jedinstva kršćanstva, 3. Vijeće za obitelj, 4. Vijeće za pravdu i mir, 5. Vijeće za karitativnu djelatnost (*Cor unum*), 6. Vijeće za pastoral migranata i ljudi na putovanju, 7. Vijeće za pastoral osoblja u službi bolesnika, 8. Vijeće za tumačenje crkvenih zakona, 9. Vijeće za kulturu i za dijalog među religijama, 10. Vijeće za sredstva društvenoga priopćavanja.

UREDI DOBARA

1. Apostolska komora, 2. Uprava dobrima Apostolske Stolice, 3. Prefektura za gospodarske poslove Svete Stolice.

OSTALA TIJELA I INSTITUCIJE RIMSKE KURIJE

Prefektura papinske kuće; Služba za Papina liturgijska slavlja; Tiskovni ured Svete Stolice; Središnji statistički ured Crkve; Vatikanski tajni arhiv; Vatikanska tajna knjižnica i dr.

KATOLIČKA CRKVA U HRVATSKOJ

ZAGREBAČKA METROPOLIJA obuhvaća: Zagrebačku nadbiskupiju, Varaždinsku, Sisačku i Bjelovarsko-križevačku te Križevačku eparhiju. Zagrebački nadbiskup i metropolit: kardinal JOSIP BOZANIĆ; pomoćni biskupi: msgr. VALENTIN POZAIĆ, msgr. IVAN ŠAŠKO, msgr. MIJO GORSKI. Varaždinski biskup: msgr. JOSIP MRZLJAK. Sisački biskup: msgr. VLADO KOŠIĆ. Bjelovarsko-križevački biskup: msgr. VJEKOSLAV HUZZAK. Vladika križevački: msgr. NIKOLA KEKIĆ.

ĐAKOVAČKO-OSJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Đakovačko-osječku nadbiskupiju, Srijemsku i Požešku biskupiju. Nadbiskup metropolit đakovačko-osječki: msgr. ĐURO HRANIĆ; nadbiskup u mirovini msgr. MARIN SRAKIĆ. Biskup srijemski: msgr. ĐURO GAŠPAROVIĆ. Biskup požeški: msgr. ANTUN ŠKVORČEVIĆ.

SPLITSKA METROPOLIJA obuhvaća: Splitsko-makarsku nadbiskupiju, Dubrovačku, Hvarsku i šibensku biskupiju. Nadbiskup metropolit splitski: msgr. MARIN BARIŠIĆ. Biskup dubrovački: msgr. MATE UZINIĆ. Biskup hvarski: msgr. SLOBODAN ŠTAMBUK. Biskup šibenski: msgr. ANTE IVAS.

RJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Riječku nadbiskupiju, Krčku, Porečko-pulsku i Gospičko-senjsku biskupiju. Nadbiskup metropolit riječki: msgr. IVAN DEVČIĆ. Biskup krčki: msgr. VALTER ŽUPAN. Biskup porečko-pulski: msgr. DRAŽEN KUTLEŠA, biskupi u mirovini: msgr. IVAN MILOVAN i msgr. ANTUN BOGETIĆ. Biskup gospičko-senjski: msgr. MILE BOGOVIĆ.

ZADARSKA NADBISKUPIJA: msgr. ŽELIMIR PULJIĆ, nadbiskup zadarski.

VOJNI ORDINARIJ U RH: msgr. JURAJ JEZERINAC, biskup.

CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI I MAKEDONIJI

VRHBOSANSKA METROPOLIJA obuhvaća: Vrhbosansku (Sarajevsku) nadbiskupiju, Banjalučku, Mostarsko-duvanjsku, Trebinjsko-mrkansku i Skopsko-prizrensku (*ad instar*) biskupiju. Kardinal VINKO PULJIĆ nadbiskup je i metropolit vrhbosanski; msgr. PERO SUDAR, pomoćni biskup. Biskup banjalučki: msgr. FRANJO KOMARICA; msgr. MARKO SEMREN, pomoćni biskup. Biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski msgr. RATKO PERIĆ. Biskup skopski i egzarh za katolike istočnog obreda u Makedoniji: msgr. KIRO STOJANOV. Kosovska apostolska administratura: msgr. DODË GJERGJI. Egzarh za katolike istočnog obreda u Srbiji i Crnoj Gori: dr. ĐURO DŽUDŽAR.

VOJNI ORDINARIJ U BIH: msgr. TOMO VUKŠIĆ, biskup.

CRKVA U CRNOJ GORI

BARSKA NADBISKUPIJA: msgr. ZEF GASHI, nadbiskup barski.

KOTORSKA BISKUPIJA: msgr. ILIJA JANJIĆ, biskup kotorski (Splitska metropolija).

CRKVA U SRBIJI

BEOGRADSKA METROPOLIJA

BEOGRADSKA NADBISKUPIJA: nadbiskup i metropolit msgr. STANISLAV HOČEVAR.

SUBOTIČKA BISKUPIJA: msgr. IVAN PÉNZES.

ZRENJANINSKA BISKUPIJA: msgr. LÁSZLÓ NÉMET.

Ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu je fra JOSIP BEBIĆ.

Papa Ivan Pavao II. odobrio je Statut Hrvatske biskupske konferencije (HBK), u čijem su sastavu svi biskupi s područja Republike Hrvatske, dok biskupi s područja Bosne i Hercegovine imaju svoju biskupsku konferenciju. Predsjednik je Hrvatske biskupske konferencije msgr. Želimir Puljić, a bosanskohercegovačke msgr. Franjo Komarica.

Papa Ivan Pavao II. potvrdio je ustanovu Međunarodne biskupske konferencije „Sv. Ćirila i Metoda“ Srbije i Crne Gore, Makedonije i Grko-katoličkog egzarthata Srbije i Crne Gore. Za predsjednika je izabran msgr. STANISLAV HOČEVAR, a za potpredsjednika msgr. JÁNOS PÉNZES. Biskup kotorski msgr. Ilija Janjić i biskup srijemski msgr. Đuro Gašparović njezini su članovi.

APOSTOLSKE NUNCIJATURE

Apostolski nuncij (izaslanik Papin) u Srbiji nadbiskup msgr. ORLANDO ANTONINI.

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj: nadbiskup msgr. ALESSANDRO D'ERRICO.

Apostolski nuncij u Republici Bosni i Hercegovini i u Crnoj Gori mons. LUIGI PEZZUTO.

BISKUPI HRVATI IZVAN DOMOVINE

Msgr. NIKOLA ETEROVIĆ, apostolski nuncij u Njemačkoj.

Msgr. PETAR RAJIĆ, apostolski delegat na Arapskom poluotoku.

Msgr. BERISLAV GRGIĆ, biskup u Tromsou (Norveška)

Msgr. MARTIN VIDOVIĆ, apostolski nuncij u Bjelorusiji.

Msgr. STANISLAV KARLIĆ, kardinal, umirovljeni nadbiskup grada Paraná (Argentina).

Msgr. EMILIO OGNJENVIĆ, umirovljeni nadbiskup u gradu Mercedesu (Argentina).
 Msgr. ALEKSANDAR GOIĆ KARMELIĆ, biskup u Rancaque (Čile), predsjednik
 Čileanske biskupske konferencije.
 Msgr. TOMISLAV KOLJATIĆ-MAROEVIĆ, biskup linareske biskupije (Čile).
 Msgr. PEDRO OSSANDON BULJEVIĆ, pomoćni biskup nadbiskupije Concepción (Čile).
 Msgr. BLAŽ ČUPIĆ, biskup u Rapid Cityju (SAD).
 Msgr. GERARD ŽERDIN, biskup u Peruu.
 Msgr. SALVADOR PINERIO-CALDERON NESANOVIĆ, vojni ordinarij države Perua.
 Msgr. JORGE CARRION PAVLIĆ, biskup u Punu (Peru, jezero Titicaca).
 Msgr. JOSE ANTONIO EGUREN BRESANI, nadbiskup grada Piure (Peru).

VAŽNIJI DATUMI IZ ŽIDOVSKOG KALENDARAR 2014. godina – 5774./5775. židovska godina

PURIM (izbavljenje od pokolja u perzijskom zatočeništvu):	16. III.
PESAH (spomen za izlazak iz egipatskog ropstva):	15. – 22. IV.
JOM HAŠOA (spomen na holokaust):	28. IV.
ŠAVOUT (spomen na objavu Deset zapovijedi):	4./5. VI.
ROŠ HAŠANA (Nova, 5774. godina):	25. IX.
JOM KIPUR (pomirenje naroda s Bogom):	4. X.
SUKOT (Dan sjenica, hodočasnički blagdan):	9. – 15. X.
SIMHAT TORA (svršetak godišnjeg liturgijskog čitanja Tore):	17. X.
HANUKA (pobjeda Jude Makabejca i ponovno posvećenje Hrama):	17. – 24. XII.

VAŽNIJI DATUMI U HIDŽRETSKOM (MUSLIMANSKOM) KALENDARU TIJEKOM 2014. godine

ROĐENJE MUHAMEDA (Mevlud):	13. I.
LEJLETUL-BERAT (noć oprosta grijeha):	12. VI.
POČETAK ISLAMSKOG POSTA:	28. VI.
RAMAZANSKI BAJRAM (prvi dan):	28. VII.
KURBAN-BAJRAM:	4. X.
NOVA HIDŽRETSKA, 1436. godina:	25. X.

ZNAČAJNIJI DATUMI U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

Obraćenje sv. Pavla:	25. I. (Zaštitnik biskupije)
Obljetnica smrti biskupa Lajče Budanovića:	16. III.
Obljetnica smrti biskupa Matije Zvekanovića:	24. IV.
Obljetnica posvete biskupa dr. Ivana Pénzesa:	18. VI.
Dan o. Gerarda Tome Stantića:	24. VI. (Sombor – karmelićani)
Blagoslov svijeća od groma:	26. VI. (Bač – Sombor)
Dužijanca:	10. VIII. (Subotica)
Bunaričko proštenje:	30. i 31. VIII.
Hodočašće Majci Božjoj Bistričkoj:	27. i 28. IX.
Obljetnica posvete katedrale:	14. X.
Sv. Terezija Avilska – zaštitnica katedrale i Grada Subotice:	15. X.

KATOLIČKE NOVINE I ČASOPISI

HKD SV. JERONIMA (sv. Ćirila i Metoda) izdaje časopis:

- HKR „MARULIĆ“, dvomjesečnik za književnost i kulturu

Periodične publikacije drugih naših nakladnika:

- ALOJZIJE STEPINAC, glasilo postulare, Zagreb
- BETANIJA, časopis za bolesnike, Zagreb (5 puta godišnje)
- BILTEN PETRA BARBARIČA, list vicepostulare, Zagreb
- BLAŽENI AUGUSTIN KAŽOTIĆ, povremeni vjesnik, Zagreb
- BOGOSLOVSKA SMOTRA, časopis Bogoslovnog fakulteta, Zagreb
- BRAČKA CRKVA, list župa na otoku Braču, Supetar
- BRAT FRANJO, dvomjesečnik, list franjevačkih zajednica, Zagreb
- CRKVA NA KAMENU, informativni list hercegovačkih biskupija, Mostar
- CRKVA U SVIJETU, časopis za vjersku kulturu, Split
- DOBRI OTAC ANTIĆ, list vicepostulare, Zagreb
- DON BOSCO DANAS, Zagreb
- GLAS KONCILA, katolički tjednik, Zagreb
- GLASNIK HRVATSKOG KATOLIČKOG LJEČNIČKOG DRUŠTVA, Zagreb
- GLASNIK SRCA ISUSOVA I MARIJINA, mjesečnik, Zagreb
- GLASNIK SV. JOSIPA, izdaje Svetište sv. Josipa, Karlovac
- IKA - Bilten Informativne katoličke agencije, Zagreb
- IVAN MERZ, glasilo postulare, Zagreb
- KAČIĆ, zbornik, Split
- KANA, kršćanska obiteljska revija, Zagreb
- KATEHEZA, časopis za katehezu i pastoral, Zagreb
- KATOLIČKI TJEDNIK, Sarajevo
- KRIŽ, glasilo Velikoga križarskog bratstva, Zagreb
- KRŠNI ZAVIČAJ, hercegovački zbornik za vjerska i društvena pitanja, Drinovci
- LADONJA, vjerski informativno-kulturni list, Pazin
- LJUDIMA PRIJATELJ, list sv. Leopolda Mandića, izdaje Hr. kap. prov., Zagreb
- MALI KONCIL, mjesečnik „Glasa Koncila“ za djecu, Zagreb
- MARIJA, mjesečnik, Split
- MARIJIN TRSAT, Rijeka
- MI, list mladih, mjesečnik, Zagreb
- MOSTOVI, list Slunjskog dekanata, Slunj
- NAŠA OGNJIŠTA, katolički mjesečnik, Tomislavgrad
- NOVI SVIJET, mjesečnik Pokreta fokolara
- OBNOVLJENI ŽIVOT, tromjesečnik, Zagreb
- POLJICA, list Poljičkog dekanata, Gata
- RADOSNA VIJEST, misijski časopis, Sarajevo
- RIJEČKI TEOLOŠKI ČASOPIS, Rijeka
- SLUŽBA BOŽJA, liturgijski časopis, dvomjesečnik, Makarska
- SVETA BAŠTINA, informativni list, Tomislavgrad
- SVJETLO RIJEČI, mjesečnik, izdaje franjevački provincijalat u Sarajevu
- VERITAS, mjesečnik, ZAGREB
- VJESNIK BISKUPA LANGA, Zagreb
- VJESNIK BISKUPIJE ZAGREBAČKE, Zagreb
- VJESNIK ĐAKOVAČKE BISKUPIJE, mjesečnik, Đakovo
- ZVONA, mjesečnik za kršćansku kulturu, Rijeka
- ZVONIK, Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica
- ŽIVA ZAJEDNICA, izdaje Hrvatski dušobrižnički ured u Frankfurtu
- ŽIVO VRELO, glasilo Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral, Zadar
- ŽUMBERAČKI KRIJES - godišnjak Žumberačkog vikarijata

(Preuzeto iz „Danica 2014. – hrvatski katolički kalendar“, str. 38)

Msgr. dr. Ivan Pénzes, subotički biskup

Dragi Štioče!

Ima naš kalendar lijepo ime. Danica. Kažemo da je Danica zvijezda. Zvijezda jutarnja! Zvijezda koja naviješta zoru novoga dana. Zvijezda, koja se posljednja povlači u tamu noći. „Rasvjetljujući tamu noćnog neba, zvijezda je simbol božanskog vodstva ili božanske naklonosti... Zvijezda je dovela mudrace u Betlehem i zaustavila se na nebu nad jaslama gdje se Krist rodio“ (Marijan Grgić). Ako Vam *Subotička Danica* osvjetli Vašu životnu stazu novom nadom i svjetlom optimizma – ispunila je svoju zvjezdanu zadaću.

Čitatelji *Danice* su vezani uz našu Crkvu. Crkva je jamstvo naše sigurnosti i trajanja. Nju neće nadvladati ni vrata pakla. Volimo svoju svetu Crkvu. O njoj je sveti Ciprijan napisao „Onome, kome Crkva nije majka, ni Bog ne može biti Otac“. *Danica* pak ponavlja riječi svetog Ivana Zlatoustog: „Nikada se ne odvajaj od Crkve, jer od nje ništa nije jače. Tvoja nada je jedino Crkva; tvoje spasenje je jedino unutar Crkve i Crkva je tvoje utočište. Ona je viša od nebesa i prostranija od čitave zemlje. Ona nikada ne stari i uvijek je puna bodrosti i životne snage. Sveto Pismo... ukazujući na njenu snagu i postojanost, naziva je „nepokolebivom planinom“.

Imamo novoga papu

Katolik uvijek drži do biskupa. Svaki je biskup nasljednik apostola. Dobro je rekao sveti Ciprijan: „Prijatelji moji, treba da budete svjesni ove činjenice: biskup je u Crkvi, i Crkva je u biskupu; i ako netko nije s biskupom, onda nije ni u Crkvi“. Među biskupima posebno mjesto zauzima rimski biskup. Netko je zapisao: „Znamo da je u prošlosti bilo dobrih i loših nositelja papinske službe. Zadnjih smo stoljeća, srećom, imali niz visokomoralnih papa koji su Crkvi služili najbolje što su mogli. Njihova djela i strategije i dalje podliježu sudu povijesti, no oni sami su se posve, a katkada u herojskom stupnju, stavili u službu svoga jedinstvenog poziva kao nasljednika Petrovih“. Marica Stanković je za Papin dan ratne 1943. godine rekla: „Vjerujem u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu. Vjerujem u Crkvu! I Ljubim vidljivoga Krista – Papu. Pa neka se drmaju svjetovi! Ja vjerujem u Crkvu i ljubim papu! Pa neka se potresa zemlja! Ja vjerujem u Crkvu...!“ Što nam poručuje papa Franjo – reći će Vam *Danica*.

Svjetla iz prošlog stoljeća

Dušu će nam *Danica* prosvjetliti mučeničkom smrću svećenika Miroslava Bulešića. *Danica* podsjeća na pjesnika Aleksu Kokića. Što nalazi u Kokićevim stihovima Božica Zoko? Željka Zelić piše o Gospinom mjestu u

lijepim Kokićevim pjesmama. Miroslav Stantić nam piše o uglazbljenim Aleksininim stihovima. Svećenici Bulešić i Kokić su živjeli Isusovu veselu vijest u Istini. Kako na takav život gleda jedna Somborkinja? Život u Istini donosi dobre plodove – o tome naš novi doktor svetoga bogoslovlja Andrija Anišić.

Običaji kao pripovijesti

Bački župnik Josip Štefković je obogatio škrinju narodnoga blaga tekstom Stjepana Bartolovića o crkvisi svetoga Antuna u Baču i tekstovima Antuna Kesejića o bačkim nadimcima, ali i o tome zašto u Baču više nema polivača ni šibara. Iz teksta Alojzija Stantića naučit ćemo neke zaboravljene izraze. Ima li još gdje tortara – iz zapisa Grge Piukovića? Ruža Silađev je zapsala tri lijepe pripovijesti iz Sonte. Zašto je junak našeg pokojnog svećenika Josipa Pašića htio platiti stotinu misa?

Obitelj, mladi i djeca

Obitelj Huska je uredila uvijek bogatu rubriku obitelji. Zašto brojne obitelji ne misle da je velika obitelj teret? Od osmero mladih koji pišu u *Danici*, pronađite one koji su poslali svoj prvi prilog. Čitajte čime su proslavili Gospodina ove godine. Srce *Danice* je rubrika malenih. Tri ili pet mudraca našlo Isusa u Betlehemu? Kako napraviti jaslice za Isusa? Čim se bave mali Bajmačani! Kako moliti krunicu? Kakav lijek nudi papa Franjo... Čemu se najmlađi smiju...?

O nekima svjedoče njihova djela

Danica se spominje velike slamarke: Kate Rogić i prije 100 godina rođene gorljive vjernice. Navršilo se stoljeće od rođenja Albe Vidakovića i 25 godina od smrti doktora Vinka Perčića. Čitajte, da ih ne zaboravimo.

Pluralizam, knjige i puno toga lijepoga

Sva je *Danica* prožeta stihovima. Spominju se i najnovija izdanja među podunavskim Hrvatima. Što je poruka Milanskog edikta za naše dane – znade Mirko Štefković. Naći ćete još i dvije sitnice za kuhinju...

Subotička Danica želi svojim čitateljima ljepše dane, dobar posao, dobro zdravlje, radost, napredak i čvrstu vjeru u Gospodina Isusa. A ta vjera ima čudesnu srčiku. Srčika naše vjere je ljubav. Ljubav koja nikada ne prolazi. Ljubav koja je jača od mržnje i od grijeha. Osjetimo na svakom koraku, da smo stado koje se umanjuje. Zato nam *Danica* dovikuje Isusovu lijepu riječ. „Ne boj se, maleno stado. Ja sam pobijedio svijet“.

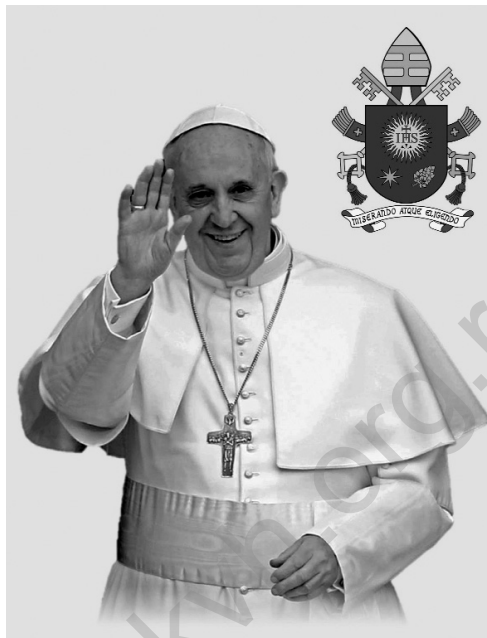
Dragi Štioče! Čitaj. Uživat ćeš...

Papa govori Crkvi i svijetu

Iz enciklike „Lumen fidei – Svjetlo vjere“ pape Franje
(Dokumenti 162, Kršćanska sadašnjost,
Zagreb, 2013., str. 67-72)

Vjera i obitelj

52. U Abrahamovu putovanju prema budućem Gradu, u Poslanici Hebrejima spominje se blagoslov koji se prenosi s roditelja na djecu (usp. Heb 11,20-21). Prvo okruženje u kojem vjera prosvjetljuje ljudski grad jest obitelj. Tu prije svega mislim na stabilnu zajednicu muškarca i žene u braku. Ta je zajednica plod njihove ljubavi, koja je znak i prisutnost Božje ljubavi, priznavanja i prihvaćanja dobrote spolne različitosti, zbog čega se bračni drugovi mogu združiti u jedno tijelo (usp. Post 2,24) i sposobni su rađati novi život, to očitovanje Stvoriteljeve dobrote, njegove mudrosti i nauma njegove ljubavi. Utemeljeni na toj ljubavi, muškarac i žena mogu jedno drugom obećati uzajamnu ljubav činom koji uključuje cijeli život, i u kojem se zrcale mnogobrojne odlike vjere. Obećati trajnu ljubav može se samo tada kada se otkrije naum koji je veći od vlastitih planova, koji

nas podupire i omogućuje nam darivati cjelokupnu budućnost ljubljenoj osobi. Vjera nam isto tako pomaže shvatiti rađanje djece u svoj svojoj dubini i bogatstvu, jer pomaže u njima prepoznati ljubav Boga Stvoritelja, koji nam daruje i povjера misterij nove osobe. I tako je Sara, vjerom postala majka, računajući na vjernost Boga svojim obećanjima (usp. Heb 11,11).

53. U obitelji vjera prati sva životna doba, počevši od djetinjstva: djeca se uče uzdati u ljubav svojih roditelja. Zbog toga je toliko važno da roditelji u obitelji njeguju zajedničke izraze vjere, da prate djecu u njihovu rastu u vjeri. Osobito mladi, koji prolaze kroz životno doba koje je tako složeno, bogato i važno za vjeru, moraju osjetiti blizinu, potporu i pozornost obitelji i crkvene zajednice na njihovu putu vjere. Svi smo imali priliku vidjeti, tijekom svjetskih dana mladih, mlade koji otvoreno pokazuju radost zbog svoje vjere i želju za sve čvršćom i velikodušnijom vjerom. Mladi u sebi nose želju za puninom života. Kada čovjek susretne Krista, kada dopusti da ga zahvati i vodi njegova ljubav, tada njegov život dobiva i širi obzor i čvrstu nadu koja neće razočarati. Vjera nije utočište za malodušne, nego nešto što našem životu daje širinu. Ona pomaže otkriti veliki poziv, poziv na ljubav, i jamči da je ta ljubav pouzdana, da vrijedi predati joj se, jer se njezin temelj nalazi u vjernosti Bogu, koji je jači od svake naše krhkosti.

Svjetlo za život u društvu

54. Vjera koja se prihvaća i produbljuje u obitelji, postaje svjetlo koje može rasvijetliti sve društvene odnose. Kao iskustvo Božjeg oćinstva i Božjeg milosrća, ona nas dovodi do bratstva. U „modernizmu“ se nastojalo graditi opće bratstvo među ljudima, koje se temelji na njihovoj jednakosti. Malo-pomalo, međutim, shvatili smo da to bratstvo, lišeno uporišta u zajedničkom Ocu kao posljednjem temelju, ne uspijeva opstati. Treba se, dakle, vratiti pravom korijenu bratstva. Povijest vjere, od samoga svojeg početka, bila je povijest bratstva, premda nije lišena sukoba. Bog poziva Abrahama da iziđe iz svoje zemlje i daje mu obećanje da će od njega učiniti velik narod, ka kojem će počivati Božji blagoslov (usp. Post 12,1-3). Kako se povijest spasenja razvijala, tako je čovjek sve više otkrivao kako Bog želi da svi ljudi, kao braća i sestre, budu dionici istoga blagoslova, koji ima svoju puninu u Isusu, da svi postanu jedno. Beskrajna očeva ljubav prenosi nam se, u Isusu, također po bratu i sestri. Vjera nas uči vidjeti da su svaki muškarac i svaka žena za mene neki blagoslov, da me svjetlo Božjeg lica obasjava licem brata.

Kolike je samo blagodatni pogled kršćanske vjere donio ljudskom gradu za zajednički život! Zahvaljujući vjeri shvatili smo jedinstveno dostojanstvo osobe, što nije bilo tako vidljivo u antičkom svijetu. U drugom stoljeću poganin Celzo predbacivao je kršćanima ono što je on osobno držao iluzijom i prevarom: naime, da je Bog stvorio svijet za čovjeka, postavivši ljud-

sko biće kao vrhunac svega stvorenog svijeta. Zapitao se, dakle: „Zašto mislite da (trava) raste za korist čovjeka, a ne za korist divljih životinja bez razuma?“ „Promatrajući zemlju visoko s neba, zar stvarno postoji ikakva razlika između našeg rada i rada mrava i pčela?“ U središtu biblijske vjere Božja je ljubav, njegova konkretna briga za svaku osobu, njegov naum spašenja kojim je obuhvaćen cio ljudski rod i cjelokupni stvoreni svijet, a koji ima svoj vrhunac u utjelovljenju, smrti i uskrsnuću Isusa Krista. Bez svijesti o toj stvarnosti nestaje kriterij na temelju kojeg se može prepoznati što je to što ljudski život čini dragocjenim i jedinstvenim. On gubi svoje mjesto u svemiru, napušten u prirodi, odričući se vlastite moralne odgovornosti ili težeći za tim da postane poput apsolutnog suca koji sebi pripisuje bezgraničnu moć manipulacije svijetom koji ga okružuje.

55. Objavljujući nam ljubav Boga Stvoritelja, vjera nam, s druge strane, sve više pomaže poštovati prirodu i u njoj prepoznati pismo koje je Bog pisao svojom rukom i prebivalište koje nam je povjerenom da ga negujemo i čuvamo. Vjera nam također pomaže pronaći modele razvoja koji se ne temelje samo na stjecanju koristi i zarade nego promatraju stvoreni svijet kao dar za koji moramo svi biti zahvalni; uči nas stvarati pravedne oblike upravljanja, sa sviješću da vlast dolazi od Boga i da mora biti u službi općeg dobra. Vjera, također, pruća mogućnost opraštanja, koje često zahtijeva vrijeme, trud, strpljivost i zauzetost. Opraštanje postaje moguće kada otkrijemo da je dobro uvijek prije i jače od zla, i da je riječ kojom Bog potvrđuje naš život dublja od svih naših odbijanja. I s čisto antropološkoga gledišta, uostalom, jedinstvo je veće od sukoba; umjesto da izbjegavamo sukob, s njim se moramo suočiti i uložiti trud u njegovo rješavanje te krenuti dalje da bi on postao karika u jednom lancu, sastavni dio napredovanja prema jedinstvu.

Kada vjera slabi, prijeti opasnost da oslabe i temelji čovječnosti, kao što je upozorio pjesnik T. S. Eliot: „Trebalo li vam uopće govoriti da će čak i ta skromna postignuća / koja vam omogućuju hvaliti se društvom naobražbe / teško preživjeti vjeru u Boga iz naših gradova, oslabjet će međusobno povjerenje, držat ćemo se zajedno isključivo zbog straha, a stabilnost će biti ugrožena. U Poslanici Hebrejima kaže se: „Stoga se Bog ne stidi zvati se Bogom njihovim: ta pripravio im je Grad“ (Heb 11,16). Ovdje je izraz „ne stidjeti se“ povezan s jednim javnim priznanjem. Želi se reći da Bog javno ispovijeda, svojim konkretnim djelovanjem svoju prisutnost među nama, svoju želju da odnose među ljudima učini čvrstim. A mi, stidimo li se možda zvati Boga svojim Bogom? Ispovijedamo li ga kao takvog u našem javnom životu, predstavljamo li bogatstvo zajedničkog života koje on omogućuje? Vjera prosvjetljuje društveni život. Ona posjeduje kreativno svjetlo za svako novo povijesno doba, jer sve događaje dovodi u suodnos s izvorom i određenjem svega stvorenoga u Ocu koji nas ljubi.

Papa Franjo

Događaj izbora novoga pape uvijek zaslužuje posebnu pozornost ne samo svih vjernika Katoličke crkve nego i cijeloga svijeta. Stoga i u našoj *Danici* dajemo mjesta tom događaju. Pronašao sam dva zanimljiva teksta. U jedno su svi biografski podaci o novom papi a u drugom vrlo lijepa ocjena njegovih prvih sto dana pontifikata. Izabrao sam i nekoliko zanimljivih fotografija. Uvjeran sam da čitatelji *Subotičke Danice* prate djelovanje pape Franje, a nije na odmet na jednom mjestu imati ovakve sažetke koji nam mogu pomoći i razmišljati o njegovom dosadašnjem životu i djelovanju.

Biografija pape Franje

Novi, 266. papa, isusovac je, Argentinac, Jorge Mario Bergoglio, sedamdesetšestogodišnji dosadašnji nadbiskup Buenos Airesa. Novi papa izabrao je ime Franjo. To je prvi puta u povijesti Crkve da je jedan rimski biskup uzeo to ime, a i prvi puta da je jedan isusovac izabran za papu, te da papa dolazi iz Latinske Amerike.

Jorge Mario Bergoglio rođen je 17. prosinca 1936. u Buenos Airesu, u obitelji s petero djece, a otac mu je bio talijanski imigrant, te novi papa ima i argentinsko i talijansko državljanstvo. Diplomirao je kemijsku tehnologiju, no poslije se odlučio za svećenički poziv te stupio u bogosloviju. U novicijat Družbe Isusove stupio je 11. ožujka 1958. godine. Humanistički studij završio je u Čileu, a 1963., po povratku u Buenos Aires, završio je filozofiju na Filozofskom fakultetu kolegija „San Jose“ u San Miguelu.

Sljedeće dvije godine predavao je književnosti i psihologiju na kolegiju „Immacolata“ u Santa Feu, a 1966. predavao je iste predmete na kolegiju „Salvatore“ u Buenos Airesu.

Od 1967. do 1970. studirao je teologiju na Teološkom fakultetu kolegija „San Jose“ u San Miguelu.

Za svećenika je zaređen 13. prosinca 1969. godine, a unutar Družbe Isusove proveo je svoj treći probandat 1970. - 1971. u Alcali de Henares u Španjolskoj, te je 22. travnja 1973. položio svoje doživotne zavjete.

Bio je magister novaka u Villa Barilari u San Miguelu (1972. - 1973.), profesor na Teološkom fakultetu, konzultor u svojoj Provinciji te rektor kolegija. Za provincijala Argentine izabran je 31. srpnja 1973. i tu je službu obnašao šest godina.

Između 1980. i 1986. godine bio je rektor kolegija i Filozofskoga i teološkog fakulteta u istoj kući, te župnik u biskupiji San Miguel.

U ožujku 1986. pošao je u Njemačku kako bi ondje dovršio rad na svojoj doktorskoj disertaciji, nakon čega su ga poglavari smjestili u kolegij „Salvatore“ odakle je premješten u crkvu Družbe Isusove u gradu Cordobi, gdje je obnašao službu duhovnika i ispovjednika.

Blaženi Ivan Pavao II. imenovao ga je 20. svibnja 1992. pomoćnim biskupom Buenos Airesa, a 27. lipnja iste godine primio je u katedrali u Buenos Airesu biskupski red po rukama kardinala Antonija Quarracina. Suzaređitelji su bili apostolski nuncij Ubaldo Calabresi i biskup Mercedes-Lujana Emilio Ognjenović.

Nadbiskupom koadjutorom Buenos Airesa imenovan je 3. lipnja 1997., a 28. veljače 1998., nakon smrti kardinala Quarracina, naslijedio ga je u nadbiskupskoj službi.

Kao nadbiskup putovao je javnim prijevoznim sredstvima, a umjesto biskupske palače, stanovao je u iznajmljenom stanu, te si je zaslužio nadimak „kardinal siromašnih“.

Govori španjolski, talijanski, a služi se i njemačkim jezikom. Poznat je i kao dobar kuhar, ljubitelj opere, prijatelj grčke klasike, Shakespearea i Dostojevskoga te kao dobar plivač, premda od djetinjstva ima poteškoća s plućima.

Napisao je knjige: *Meditationes para religiosos* (Razmatranja za redovnike) 1982., *Reflexiones sobre la vida apostolica* (Razmišljanja o apostolskom životu) 1986., i *Reflexiones de esperanza* (Razmišljanja o nadi) 1992.

Bio je ordinarij i za vjernike istočnoga obreda koji prebivaju u Argentini, a nemaju ordinarija vlastitoga obreda. Usto je bio i Veliki kancelar Argentinskog katoličkog sveučilišta.

Na 10. redovitoj općoj skupštini Sinode biskupa u listopadu 2001. bio je generalni relator.

Od studenoga 2005. do studenoga 2011. bio je predsjednik Argentinske biskupske konferencije.

Blaženi Ivan Pavao II. imenovao ga je kardinalom na konzistoriju 21. veljače 2001., a naslovna mu je crkva bila crkva sv. Roberta Bellarmina. Bio je član Komisije za Latinsku Ameriku, Vijeća za obitelj, Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, te Kongregacije za ustanove posvećenog života. /IKA/

Prvih 100 dana pontifikata pape Franje

Kada netko počinje s novim poslom, obično se prvih 100 dana naziva vrijeme tranzicije. Kroz to vrijeme otkriva se nečija osobnost i radne navike. U slučaju pape Franje, svijet nije morao dugo čekati da to otkrije. U samo par mjeseci, njegov otvoreni pristup dao je novi zamah Crkvi, dok

ljude oduševljavaju njegove male geste, poput iznenadnih telefonskih poziva, dijeljenja kapa hodočasnica ili spravljanja sendviča budnom gardistu.

Izdvajamo nekoliko njegovih misli koje opisuju njegov osebujan pristup.

Stil i misli pape Franje

„Jedan me profesor pitao: zašto ne živiš u Apostolskoj palači. A ja sam mu odgovorio: jer imam određeno psihijatrijsko stanje – to je moja osobnost“, rekao je Papa i dodao da ne želi živjeti sam u papinskom stanu već među ljudima, u Kuriji.

Papa voli improvizirati, šaliti se i pozdravljati svakog tko naiđe. Upravo boravak u Kući sv. Marte omogućuje mu niz neformalnih susreta. Nekad se čak i našali da se iskrade iz Vatikana i ode na ispovijed.

Papa Franjo uveo je i novi običaj – svakog jutra predvodi misu u Kući sv. Marte s kratkom propovijedi u kojoj obrazloži Evandjelje toga dana, a u katehezi pošalje jasnu poruku o tome kako bi se Crkva i kršćani trebali ponašati.

Osobito se trudi približiti hodočasnicima koji dolaze u Rim. Kad su mise i audijencije, puno vremena provodi pozdravljajući i blagoslivljajući ih. Sve njegove audijencije prepune su hodočasnika.

Papini govori ocijenjeni su kao vrlo snažni, njegove riječi i poruke izravne. Ali unatoč njegovom osebujnom stilu, papa Franjo u svom učenju slijedi svoje prethodnike. Često citira Benedikta XVI., Ivana Pavla II. i Pavla VI.

Odmah na početku svog pontifikata, papa Franjo snažno se zauzeo za potrebite. Pokazao je iskreno zanimanje za bolesne, siromašne, djecu i one s poteškoćama. Pozvao je sve kršćane da se aktivno uključe i pomognu onima koji žive na „rubu društva“.

„Ovo može biti opasno. Zatvaramo se u naše župe, s našim prijateljima, suradnicima, s onima koji dijele naša razmišljanja... i znate što se događa? Kad je Crkva zatvorena, ona slabi“, upozorio je Papa.

Prije svog izbora, kao kardinal Bergoglio često je govorio o potrebi jednostavnije Kurije koja bi pomagala biskupijama diljem svijeta. O tome su raspravljali i kardinali prije početka konklava. Kad je postao papa, sastavio je komisiju od osam kardinala čiji je zadatak preustrojiti Kuriju i način na koji vodi Crkvu. Ta je komisija prvi sastanak imala u listopadu te je savjetovala Papu koje reforme treba poduzeti kako bi se postigao učinkovitiji model.

„Želio bih imati siromašnu Crkvu. Crkvu za siromašne... Kada se Crkva želi dičiti svojom količinom te osniva organizacije, uredi, i postaje pomalo činovička, gubi svoju glavnu bit, te bi se mogla pretvoriti u neku nevladinu organizaciju. A to nije put“, rekao je Papa.

/Laudato.hr/

Istarski mučenik svećenik Miro Bulešić 28. rujna 2013. proglašen blaženim u pulskoj Areni

Miroslav Bulešić rođen je 1920. godine u seljačkoj obitelji u selu Čabrunići u južnoj Istri. Pobožni su ga roditelji lijepo odgajali, a kad mu je bilo deset godina, revan svećenik Ivan Pavić ga je usmjerio u sjemenište. Školovao se i u Gorici i u Kopru.

Odrastao je pod fašizmom

Za Bulešićevog djetinjstva i mladosti bila je Istra kao i Italija pod fašističkim terorom. U školi i u javnom životu se nasilno promicalo talijanstvo, pa nije bilo poželjno biti Hrvat ili Slovenac. Hrvatstvo i slovenstvo je bilo znak zaostalosti, siromaštva. Mnogi su Hrvati i Slovenci bili prisiljeni otići u emigraciju. Mladim seljacima i radnicima je potalijančivanje nuđeno kao izlazak iz siromaštva i socijalne bijede. Crkva nije sudjelovala u tom totalitarnom projektu. Nekoliko desetaka svećenika su bili jedini hrvatski intelektualci koji su ostali među istarskim pukom. Oni su tiskali i raspačavali molitvenike na hrvatskom jeziku, što se smatralo „antirežimskom aktivnošću“. Obrazovne ustanove na hrvatskom jeziku su bile zabranjene. Premda je Miroslav Bulešić bio uzoran sjemeništarač i izvrstan đak, zbog njegove narodnosti bilo mu je teško.

Rimski bogoslov

Godine 1939. Bulešić je počeo studirati teologiju u Rimu. Tamo se osjećao slobodnim i ravnopravnim. Živio je u francuskom zavodu, zajedno sa svećeničkim kandidatima različitih narodnosti. Mladi bogoslov je napisao svećeniku Ivanu Paviću: „I sami Talijani priznaju što sam, i zovu me svi

hrvatskim imenom.“ Bile su to ratne godine. Kad je Miroslav 25. siječnja 1943. vidio okupljanje vojnika za frontu piše: „Vojnici s tužnim obrazom na kojem je bio zapisan znak prošlog trpljenja, muke, gladi, bijede, zapuštenja ... U duši sam svima čitao težnju za mirom, za majkom, za ženom, za djecom, za domom; težnju prema iskrenoj i razumljivoj, dubokoj i toploj ljubavi. Rat se je raširio u sva srca te ih okrutno dijeli i para...“. Zabilježio je riječi jednog časnika koji piše da nas vjera „vodi do križa, barjaka mira i sreće“. Bulešićev studij je podupirao nadbiskup Alojzije Stepinac. Upoznali su se u rimskom Hrvatskom zavodu svetog Jeronima.

Župnik

Miroslav Bulešić je za svećenika zaređen prije nego što je završio studij 11. travnja 1943. godine. Odmah je počeo upravljati župom Baderna u blizini Poreča. Njegov prethodnik je bio Talijan, koji nije naučio hrvatski. U mjesnoj školi se hrvatski govor kažnjavao šibom. Sada su vjernici opet mogli pjevati i moliti na hrvatskom jeziku. Mladog su svećenika župljani brzo zavoljeli. Mnogi su mladi krenuli u crkvu. Vrlo brzo se iz partizanskih redova čuju klevete na račun Miroslava. Optuživali su ga da je suradnik Nijemaca i talijanskih fašista. A Bulešić je imao hrabrosti da matične knjige piše hrvatskim jezikom, premda mu je fašistička postaja bila u susjedstvu. Na hrvatskom je jeziku pisao župnu spomenicu. Godine 1945. je zapisao: „Možemo kazati da je u cijelo to vrijeme u ljudima vladao strah i žalost, koji su bili prouzročeni sa svih strana. Svi su strašili, svi su ubijali. Jadan narod, koliko je pretrpio! Koliko suza, koliko bijede.“

Bio je i poglavar u sjemeništu

Sljedeća postaja mu je bilo mjesto Kanfanar, ali je bio i podravnatelj u hrvatskom sjemeništu u Pazinu. Zgradu je za sjemenište na hrvatskom jeziku dao sagraditi krčki biskup Antun Mahnić. Nakon I. svjetskog rata zaplijenile su je talijanske vlasti. Komunističke su se vlasti vodile idejama borbenog ateizma. Nastojale se otrgnuti mladež od obitelji i Crkve. Svećenik Bulešić se hrabro suprotstavljao mjesnim komunističkim rukovodiocima. Zajedno s drugim svećenicima podržava pripojenje Istre matici Hrvatskoj. Hrvatski svećenici su osnovali Zbor svećenika sv. Pavla. Tajnik zbora je bio Bulešić. Konačno je i porečki biskup Radossi dopustio takvo okupljanje svećenika. Komunistički agenti su u to vrijeme nastojali dio sjemeništaraca pridobiti na svoju stranu, a Bulešića napadaju kao konzervativnog i previše revnog odgojitelja. U sjemenište se uvlačila zbnunjenost i podvojenost, što je jako pogađalo Miroslava.

Krizma u poratnim prilikama

Tijekom 1947. godine mladi svećenik pomaže delegatu Svete Stolice svećeniku Jakobu Ukmaru, koji je dijelio svetu Potvrdu na sjeveru Istre. Mjesni su pristalice komunističkog režima nastojali ometati ili onemogućiti krizmu. Dana 23. kolovoza 1947. godine u Buzetu dvadesetak nasilnika je prodrlo u crkvu istjerujući krizmanike i kumove. Miroslav Bulešić je s nekoliko svećenika prisilio nasilnike da iziđu iz crkve. Izgrednici su za vrijeme mise bučili pred crkvom igrajući kolo i skandirajući „Tito! Staljin! Partija!“ Opet su ušli u crkvu izazivajući tuču s kumovima. Miroslav Bulešić je nasilnike spriječio da dođu do svetohraništa govoreći: „Dalje ćete ići samo preko mene mrtvoga!“

Mučenička smrt

Da se izbjegnju još gori sukobi, odustalo se od krizme u Buzetu, pa su svećenici s krizmanicima otišli u obližnje selo Črnicu. U Buzet su se vratili pješice. Pitali su Bulešića da li se boji otići na krizmu u Lanišće, a on je odgovorio: „Samo jedanput će se umrijeti!“ Ljudi oko njega su osjetili da je Miroslav u duši smiren i da se ne boji smrti. U Lanišću seljani nisu dopustili nasilnicima da priđu crkvi za vrijeme krizme. Bulešić je nakon mise i krizme u crkvi služio misu u čast Presvetog Srca Isusova za obraćenje grješnika. Nakon završetka krizme u Lanišće je stigla milicija. Seljaci su se tada razišli svojim kućama. Dok je milicija „osiguravala“ župnu kuću, skupina organiziranih komunisti je provalila u kuću. Razbijali su prozore i pokušstvo. Onda su trojica napala Miroslava Bulešića. Udarali su ga po glavi i gdje god su stigli. Pred kućom je bilo nekoliko vjernika koji su vidjeli Miroslavljevo lice raskrvavljeno od otvorenih rana. Iz usta mu je curila krv. Dok su ga udarali, mladi je svećenik zazivao: „Isuse, primi dušu moju!“ Jedan ga je napadač dva puta ubo nožem u grlo. Krv je šikljala po zidovima i razlijevala se po podu. Bilo je oko jedanaest sati, u nedjelju 24. kolovoza 1947. godine. Izaslanik Svete Stolice svećenik Ukmar je od pretrpljenih udaraca pao u komu, te dvadeset sati nije dolazio sebi. Napadači su bili uvjereni da je mrtav, pa su ga ostavili. Pretučeni Ukmar je dugo ostao na bolničkom liječenju.

Hrvatske vlasti optužile mučenika

Kad je ubojica izišao iz župne kuće, oprao je nož i ruke na pojilu za stoku i ponavljao: „Isuse primi dušu moju!“ Govorio je „Ma sam mu je ja primija!“ Milicija je zatim zatvorila vrata i prozore na župnoj kući. Nisu pretražili kuću da vide je li tko preživio, niti su dirali ubojice. Milicija je predvečer počela uhićivati one Lanišćane koji su branili crkvu od nasilnika. Kasnije će

upravo ti ljudi na „narodnom“ sudu biti osuđeni kao krivci. Među „krivcima“ je bio mjesni župnik Cek i svećenik Ukmar. Komunističke vlasti nisu dopustile da svećenik Bulešić bude pokopan u rodnoj župi u Svetvinčentu, pa je pokopan u Lanišću. Njegovo je tijelo tek 1958. preneseno na groblje u Svetvinčenat, a 2003. u posebnu kriptu u zidu župne crkve.

Četiri dana nakon ubojstva Miroslava Bulešića predsjednik vlade NR Hrvatske Vladimir Bakarić je izjavom od 28. kolovoza 1947. za zločine okrivio Ukmaru, Ceka i samog ubijenog Miroslava Bulešića. Dan kasnije zabranjen je Zbor svećenika sv. Pavla, zato što mu je tajnik Bulešić „kompromitiran“. Istaknuti hrvatski pjesnik, publicist, novinar i komunist Zvane Črnja – Bulešićev vršnjak, rođen u Žminju nedaleko od Čabrunića piše u zagrebačkom *Vjesniku* 31. kolovoza i 1. rujna 1947. godine članke, gdje za ubijenog Miroslava tvrdi „da je bio desna ruka biskupa Radossija u borbi protiv Narodnooslobodilačkog pokreta od 1944. godine do danas. On je bio podmukli kovač svih mogućih protunarodnih parola, koje su se širile u Istri i jedan od glavnih zakulisnih rukovodilaca imperijalističke agature.“

Kriv je i župnik

U Pazinu je na suđenju od 29. rujna do 2. listopada 1947. godine kao glavni „krivac“ osuđen lanišćanski župnik Cek na šest godina zatvora s prisilnim radom. Muškarci iz Lanišća koji su branili crkvu dobili su po više mjeseci zatvora. Čak je i Ukmar osuđen na mjesec dana zatvora. Župnik Cek se uspio sakriti pred ubojicama, pa je tako preživio napad na župnu kuću i na Bulešića. Za Bulešićevo ubojstvo nije osuđen nitko. Od napadača su osuđena samo trojica zbog remećenja javnog reda i mira. Među njima je bio i Bulešićev ubojica. Na suđenju je bilo pet svjedoka koji su lažno tvrdili da je Bulešić surađivao s Nijemcima.

Omiljeni svećenik

Miroslav Bulešić je bio mučenik i omiljeni sin svojega kraja. Njegova krv kao da je zvala sa zidova župnog dvora u Lanišću. Već 1956. godine porečko – pulski biskup Dragutin Nežić je pokrenuo proces za kanonizaciju po putu mučeništva Sluge Božjeg Miroslava Bulešića, „ubijenog iz mržnje na vjeru u Istri 24. kolovoza 1947.“ Bilježnik procesa je bio svećenik Ivan Pavić, koji je Miroslava uputio u sjemenište. Zbog pritiska komunističkih vlasti, proces se morao obustaviti. Slično se ponovilo 1987. godine, kada je proces „oživio“ novi biskup Antun Bogetić. Istom nakon pada komunizma kauza je krenula redovnim tijekom. O Bulešiću je napisano više knjiga, održavali se molitveni i liturgijski susreti. Miroslav Bulešić je bio osobito pobožan Srcu Isusovu i Marijinu. Često je razmatrao Gospine poruke iz Fatime.

Iz blaženikove uskrsne propovijedi

Na Uskrs 1943. godine ovako je propovijedao: „Ima ljudi koji se ravnaju i žive samo po svojim osjetilima. A ima i ljudi koji se u svemu ravnaju po svojem razumu. Ni jedni ni drugi ne poznaju uzvišenosti ni bogatstva kršćanskog života. Samo ga oni poznaju, koji žive vjeruju u Isusa, Sina Božjega, i u ovoj vjeri traže samo ono što je i Isus tražio... Oni ljube sve koje je Isus ljubio. Oni izabiru ono što je Isus izabrao: dragovoljno siromaštvo, trpljenje, križ, poniznost pred Bogom, odricanje.... To je plod duboke i žive vjere u Isusa Sina Božjega. Što je ova vjera dublja i što više oživljava dušu, tim se savršenije uzdiže nad svijet i nad sve što je prolazno... Bez vjere mi smo nesretni, osobito u današnji dan. Pomislite: kako se može jedna žalosna majka, koja je izgubila dva sina u ratu, utješiti? Jedno maleno dijete, koje je oca i majku izgubilo – smiriti? Samo živom vjerom: kada stupi k Isusu i kaže mu: ‘Za Te hoću da trpim, jer si ti za mene puno trpio, jer si sve pretrpio’. Ničice pred Gospodinom moramo zaviknuti: ‘Gospodine moj i Bože moj’ – Isus traži samo vjeru i samo onaj koji vjeruje može pobijediti svijet. Uskrs je! Sva naša nutrina treba da bude neko uskrsnuće, uzdignuće nad zemaljsko, vremenito i svagdanje. Uskrsnuti znači biti slobodan i neodvisan o zemlji. Uskrsnuti znači biti svjestan da nam je Krist oprostio grijehe, da smo djeca Božja, da imamo zalag vječnog života i pravo na baštinu u nebu. Kada bismo imali savršenu uskrsnu vjeru bilo bi u nama nešto pobjedničko, neko sunčano svjetlo koje bi divno preobrazilo svagdanji život s njegovim brigama i nevoljama.“

Miroslav Bulešić proglašen blaženim

BEATIFIKACIJA MIROSLAVA BULEŠIĆA

PULA, 28. 9. 2013.

Na svečanom misnom slavlju u pulskoj Areni koje je u subotu 28. rujna 2013. godine predvodio Papin izaslanik prefekt Kongregacije za kauze svetih kardinal Angelo Amato, Miroslav je proglašen blaženim kao svećenik i mučenik za vjeru. Na slavlju je bilo dvadeset tisuća vjernika pristiglih iz svih krajeva Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Srbije, Slovenije i Italije. Porečki i pulski biskup Dražen Kutleša zamolio je Papinog izaslanika da proglasi Miroslava Bulešića blaženim, nakon čega je predstavljen lik i životopis toga hrvatskoga mučenika. Kardinal Amato je pročitao

apostolsko pismo pape Franje i proglasio Miroslava Bulešića blaženim. U areni je otkrivena slika novog hrvatskog blaženika. Blaženi-kov moćnik s tkaninom natopljenom njegovom krvlju donio je njegov brat Josip Bulešić. Relikvijar je predao porečkom i pulskom biskupu u miru Ivanu Milovanu, za čijeg je mandata dovršen postupak za Bulešićevo proglašenje blaženim. Biskup Milovan predao je relikvijar kardinalu Amatu, koji ga je potom blagoslovio te mu iskazao čast.

Svetkovina mira nad ratom i oprosta nad mržnjom

Kardinal Amato je u homiliji koju je sam započeo, a potom na hrvatskom prijevodu nastavio čitati postulatur kauze mons. Jure Bogdan, istaknuo da je beatifikacija don Miroslava Bulešića svetkovina mira nad ratom, brat-

stva nad podjelama, oprosta nad mržnjom, božanske ljubavi nad ljudskom zlobom. „To je pozitivna poruka, evanđeoska, duboko božanska, koja pokreće naša srca da čine samo dobro“. Rekao je da je don Miroslav doslovce živio Isusovu zapovijed ljubavi prema bližnjima. Zato je blaženi Bulešić istinski junak Crkve u Hrvatskoj, koja je četrdesetih godina prošlog stoljeća pretrpjela žestoki progon.

Stotine svećenika ubijeno poslije rata

Dalje je kardinal nastavio: „Povjesničari navode da su u vašim biskupijama barbarski ubijena čak 434 svećenika, biskupijska i redovnička, a još dvadeset i četvorica su umrla od mučenja i patnji podnesenih u neljudskim uvjetima zatvora. Bio je to pravi pokolj. Pobijeno je 17 posto ondašnjeg hrvatskog klera. Osim toga: ubijena su 73 sjemeništara, 22 brata laika iz raznih redovničkih zajednica i 30 časnih sestara. Jedno ime poznato čitavome svijetu jest ono blaženog Alojzija Viktora Stepinca, kardinala Svete Rimske Crkve“, istaknuo je kardinal Amato, svjedočeći da Crkva ne zaboravlja hrabrost i snagu tih svojih sinova i sjeća ih se s poštovanjem i zahvalnošću. „Svi zločini iz mržnje prema vjeri su odvratni, ali okolnosti ubojstva vašeg don Miroslava Bulešića su posebno odurne“, rekao je kardinal dodavši da se ljudska zloća iskalila nad nemoćnim svećenikom. Podsjetio je da su svećenici i vjernici u Bulešiću prepoznali mučenika vjere te da je ondašnji apostolski nuncij u Beogradu mons. Joseph Patrick Hurley izjavio: „S mučeništvom don Miroslava Crkva nije izgubila, nego dobila.“

„Moja osveta je oprost“

Kardinal Amato je zatim podsjetio na svećeničko poslanje Miroslava Bulešića i predanost pastoralnome radu, u čemu je nailazio na suprotstavljanje komunističkih vlasti. Naveo je i Papine riječi u apostolskome pismu u kojemu o Bulešiću piše: „svećenik i mučenik, marljivi pastir, revni odgojitelj mladih i neustrašivi svjedok Evanđelja“. Blaženik je, svjestan da se u tom burnom vremenu nalazi u životnoj opasnosti, često ponavljao: „Gospodine, moj život Ti sasvim darujem za svoje stado. Uz Tvoju milost i ako me Ti učiniš dostojnim, ne bojim se mučeništva, već ga žudim“. Kao svećenik, Bulešić je bio pozvan biti dobar pastir i dobar Samaritanac, koji lijekom ljubavi tješi, liječi, podiže i povija rane što krvare. Često je ponavljao: „Mržnja uzrokuje krvarenje, a ljubav zacjeljuje rane“, podsjetio je na riječi iz don Mirove duhovne oporuke „Moja osveta je oprost“.

Bulešićev poziv da sačuvamo vjeru kao najveću dragocjenost

Kardinal Amato je istaknuo i ljubav novoga blaženika prema siromasi, te odanost poglavaru Katoličke crkve. Novi nas blaženik podsjeća da ostanemo vjerni Isusu, njegovom Evanđelju života i istine. Don Miroslav je bio čovjek vjere, „koji je poučavao malene i velike da žive od vjere. Danas nas poziva da vjeru sačuvamo kao najveću dragocjenost i da se ne izgubimo u svijetu prolaznih ideologija“. „Subraći svećenicima naš blaženik poručuje da je duša našeg služenja ljubav. On vas poziva, dragi svećenici, da poput

njega budete svjedoci beskrajne ljubavi Srca Isusova, prihvaćajući svakoga s ljubavlju, poštovanjem i milosrđem. Današnja je beatifikacija događaj mira, bratstva, prijateljstva i ljubavi.“

Pulska Arena ponovno u znaku mučeništva i nevinosti

Nakon pričesti biskup Kutleša je zahvalio Bogu za dar prvoga beatificiranog svećenika Hrvata, žrtve komunističkoga režima. Izrekao je i zahvalu papi Benediktu XVI. i papi Franji što su našem narodu podarili još jednog blaženika. Zahvalio je predvoditelju slavlja, svim nazočnim biskupima, posebno biskupima Antunu Bogetiću i Ivanu Milovanu, svećenicima i vjernicima, kao i mjesnim i državnim vlastima i svima koji su pomagali u pripravi toga misnoga slavlja. „Hvala što ste ispunili Arenu, simbol mučeništva prve Crkve“, rekao je biskup Kutleša. U koncelebraciji na svečanoj misi beatifikacije bili su svi hrvatski biskupi, biskupi iz Bosne i Hercegovine, Slovenije, Italije, Srbije i Crne Gore, redovnički poglavari te više od 670 svećenika. U liturgiji u Areni dominirala je crvena boja – simbol mučeništva, a Arena je za tu prigodu bila posebno uređena: dominirao je motiv ljljana preuzet s mladomisničke štole Miroslava Bulešića, kao simbol čistoće i nevinosti. Euharistijsko slavlje pjevanjem je uvećao združeni zbor od 210 pjevača koji su činili zborovi grada Pule, zbor rodne župe Miroslava Bulešića Svetvinčenta te pjevači iz župa Trviž, Žminj i Umag. Zborom je ravnao pročelnik dijecezanskog vijeća za liturgiju i crkvenu glazbu Rudi

Koraca, a na orguljama ga je pratio Branko Okmaca. Na kraju mise izvedena je novoskladana himna u čast novoga blaženika „Blaženom Miroslavu Bulešiću“, za koju je tekst napisao Danijel Načinović, a glazbu Branko Okmaca.

Nakon proglašenja blaženim

Nakon proglašenja Miroslava Bulešića blaženim, otkrivena je u pulskoj Areni velika njegova slika, postavljena pokraj oltarnog prostora, a potom su pred oltar donesene Bulešićeve relikvije te je uslijedilo njihovo kađenje. „Kao biskup porečki i pulski zahvaljujem Svetom ocu u svoje i u ime cijelog naroda Božjega što se udostojio ubrojiti među blaženike slugu Božjega Miroslava Bulešića“, poručio je porečki i pulski biskup Dražen Kutleša obraćajući se kardinalu Amatu. „Ta beatifikacija znak je božanske milosti za sveopću crkvu, a posebno za porečku i pulsku biskupiju“, kazao je Amato dodavši kako je Bulešić istinski junak crkve u Hrvatskoj koja je četrdesetih godina prošlog stoljeća pretrpjela žestoki progon. „Kroz život Miroslava Bulešića možemo iščitati da je bio ponosan što je svećenik i što pripada svojem hrvatskom narodu“, rekao je Amato dodavši kako slaveći njegovu beatifikaciju Crkva želi svjedočiti da ne želi nikakvu osvetu, već „promicati civilizaciju ljubavi i milosrđa“. „Bulešić nosi poruku mira i bratstva kojom nam želi reći: ‘Ja jesam ubijen, ali nemojte se više ubijati’. U tom smislu Bulešić je narodni heroj, a ne samo heroj Crkve, jer je doista pokazao kako treba živjeti dobrotu“, zaključio je Amato.

Prema članku iz *Glasa Koncila* i prema Internetu: katolik.hr i [ika / gk](http://ika.org)

priređio Stjepan Beretić

Piše: Božica Zoko

Aleksa Kokić – čuvar Gospine slike (u sinovima i kćerima)

Sav tvoj! Totus tuus! To je bila krilatica blagopokojnog pape, blaženika lijepe uspomene Ivana Pavla Drugog, našeg Bijelog Hrvata i Poljaka Karola Wojtyle. Te su riječi posvećene Mariji, Majci Božjoj, Bogorodici i Djevici. Svaki svećenik Katoličke crkve na svoj način govori to isto polazući svoje zavjete čistoće, siromaštva i poslušnosti. Svoj život zalaže za to božansko majčinstvo i djevičanstvo. Svaki svećenik je zalag budućeg doba u kojem će i opet biti moguće majčinstvo i djevičanstvo. Svi su svećenici čuvari Gospine slike u svima nama. I Aleksa Kokić. Nekoć su pjesničko nadahnuće posvećenih ljudi slikali kao sas iz Bogorodičinih prsiju. I Goethe je molio mlijeko matere djevice nazvavši je Prirodom, a mlijeko plave bajke želi sasnuti i Tin u svojim *Daljinama*. Za svojih godina života i živovanja Aleksa je napisao toliko nadahnutih stihova o *majci sviju ljudi*, kako on zove Bogorodicu, da se može reći – bio je omiljeni čuvar te slike, kako on naziva franjevce okupljene oko Gospe Sinjske. Slike koja ima mnoštvo likova i lica, ali sva ih nepogrješivo prepoznamo kao majčinska i djevičanska. I sva lica naših maja, mama i mamica, majki i majčica, matera i materica, naših nana – jesu Gospine preoblike. Gospa im podaruje svoj sjaj i svaka se mati može u njoj prepoznati. Pjesnikovanje Alekse Kokića odvija se pod okriljem matere djeve jer samo pod takvim okriljem mogu se roditi pjesme začete po Duhu Svetom, pjesme koje ljube Boga i bližnjega svoga više nego samog sebe – bezgrješne pjesme jer, kako reče Šenoa, *u pol plača, u pol smijeha, kad se ljubi nema grijeha!* Aleksi Kokiću uspjelo je ono što svi mi priželjkujemo – izdići se iz sjećanja da smo prah i da ćemo se u prah pretvoriti u predjele u kojima se duša raduje suživotu s tijelom i oplemenjuje ga skupa s cijelom prirodom. Aleksa Kokić je pjevao povijest svoje duše, a na nama

je da mu damo mjesto u povijesti hrvatske književnosti. Pjevajući povijest svoje duše zauvijek je nadahnuo njome one koji će tim pjesmama proći prebravši ih. I ne samo njih! Čitane u sebi ili naglas Kokićeve pjesme jesu među nama – u zraku! Mogu se udahnuti. Sudjeluju u ozračju ovih krajeva i ovih vremena. Možemo reći ovih – jer nekima od nas očevi su bili Kokićevih godina – a njegove sabrane pjesme tek ovih dana stižu do nas – Kokić je naš suvremenik! Smjestiti Kokića u povijest hrvatske književnosti ne mora biti neki veliki književnoznanstveni posao – to se može učiniti sasvim priprosto i s nevelikim znanjem – čitajući! I pred nama se upotpunjava prostornovremenska slika jednog doba koje nam je ostalo prešućeno i zatajeno. Poezija nije samo sjedila u kavanama i ispijala bruderšafte, nije samo boravila u salonima – nje je bilo i među zatvorenim samostanskim zidovima i pod otvorenim nebom na bačkim ravnicama. Ta zatajenost i prešućivanje, čini nam se, ništa ne oduzima pjesništvu Alekse Kokića. On je bio svećenik – a svećenici i žive od otajstva i milodara. Od duhovnog poziva do duševne primopredaje. Njegova poezija njeguje otajstvenost i mio je dar za sve nas današnje. Skupa s nama u budućnost gleda zahvalni sin umjesto sina razmetnoga. Budućnost u kojoj će biti vjere. U kojoj će biti smjernih i predanih, vjernih i odanih. Kad se čita Kokićeva poezija – to se čini samo po sebi razumljivo i jedino moguće. Ako je Gundulić svoje mladenačke radove nazvao *porodom od tmine*, a ni on nije dočekao duboke starosti – umrije s pedeset – Kokićeve pjesme koje su sve mladenačke jer drugačije i ne mogu biti – mirne duše možemo nazvati *porodom od svjetla*. Svjetlosti ima napretek u tim ljupkim kiticama duševnog cvijeća – svjetlo od svjetla – molimo u Vjeronanju – svjetlo od svjetla što se u svjetlost vraća!

Bez ostatka. Kao ševin pjev. I danas kad više od ševa pjevaju naše čujne i nečujne riječi zrakom. Čak i *sati sumnje, sati bola* – kojih ima zapisanih u Kokićevoj ostavštini – postaju pjevno svjetlo, žitno svjetlo, krušno svjetlo – bijelo svjetlo raspela i bijelo svjetlo uskrslog, bijele Gospe, bijelih salaša... bijelih ruku i ručica, bijele hostije! Kad smo kao djeca slušali Zvonka Bogdana kako pjeva *Ej salaši na sjeveru Bačke, čuvajte nam pisme bunjevačke* – (tada još nismo znali za pjesme Alekse Kokića!) – to je u nama *prekograničarcima*, što bi rekao Tomislav Žigmanov, pobuđivalo slatkobolni ponos – a osobito stihovi – *naša j' grana mala al' je fina...* i bivalo je i ima nekog ČARA što Hrvatska postoji u svojim granicama i što preko grane – na sjeveru Bačke ima Hrvata. Što nas ima i s ove i s one strane grane. Iza limesa rekli bi Rimljani. Cijelo jedno razdoblje bivala je za mnoge ta Bogdanova pjesma jedina vijest iz bačkih strana i nezaobilazno bunjevačko kolo kao kruna nastupa većine kulturno-umjetničkih društava bivših i sadašnjih... *Ja cura, ti divojka svađamo se oko momka...* ili *...ti cura, ja divojka* ...Ispred noge noga! U dobro zauzdanoj raspuštenosti! I u skromnosti – raskoš! *...kada bačo kćer na udaj' sprema...* pjevalo se s nekom ponosnom tugom i sjetom za udaljenim i tajanstvenim sjeverom. Spoznajom da tamo imaš nekog svog. I da smo stalno na rubu (samo)zaborava. Doduše, zaborav može biti i sretan, ali u zajedničkom sluhu još odjekuje pjesma – *Srijem, Banat i Bačka, tri srca junačka* ! Sve je slabiji odjek, ali zato u sretnom trenutku pada stogodišnjica rođenja Alekse Kokića. On nas vraća ovim stranama. U njegovoj svijesti Ezekijelov anđeo ima svih šest krila, nijedno nije iščupano. Bunjevačke ravni jesu najdalje – kao šesto anđelovo krilo, ali najbjelje, najkićenije – ponajljepše! Kokić je ipak u svemu novozavjetni pjesnik.

U njemu nema ljubomore i osvetoljubivosti staroga saveza. Niti u jednom njegovom stihu, čak i onom malo gorčem. S njegovim pjesmama među nama je pregršt radosnih vijesti. Snoplje koje u kršću već obećava kruh – zemaljski i nebeski. Čitatelj nikako ne može ostati gladan. Nakon vršidbe, a svi su poslovi vršidbe kojima služimo kruh svoj svagdanji, tako i naše čitanje – u čast Alekse Kokića poželjsh naslikati neku sliku ili – malo *slamariti*. Neka bi Bunjevka zacijelo rado islamarila sliku Gospe i nane ujedno – u boji nepobjedivog Sunca kojeg ćemo blagovati u kruhu. Slamarke nam već sada hrane oči njime. Bačka je puna takvih slika-hraniteljica. U *Baladi o starom cvrčku* koja može stati uz bok onom Nazorovom onomatopejskom peanu mi zadobivamo snagu da ustrajemo do kraja – dok nam srce ne pukne – tek sa jednom željom – ne biti daleko od svojih! Kako je bio Akleksa Kokić poželjsh na Cetinju. Njegovi stihovi, gotovo redovito vezani i u sroku ostaju – slobodni . Slobodni – kako je slobodan onaj koji ne griješi, koji ima čistu savjest, koji smije sve pogledati jer ima čisto oko. To je poezija bez trunja u očima. Slobodna od besmislica i dvosmislica – koje uvijek vrebaju na riječ. Alekxa Kokić u svojoj pobožnosti ne dijeli svete i ne dijeli se od svetih – ipak Gospina slika koju ovo pjesništvo i svećeništvo slika ima u sebi visinski ševin pjev i nizinsku skromnost tratinčice i velebnu majčinsku ljubav za Bogu darovanog sina. U toj poeziji nema zmija. I Gospine oči se smiješe jer ima sinove i kćeri u nama po svom Prvorodencu – po njemu mi putujemo u istinu živeći. I po nikom drugom. Nek' u meni živi tvoja slika! – moli Isusa skrušeni pjesnik. Konačan dojam koji ostavlja pjesništvo Alekse Kokića jest svetohranište žive riječi. Hrvatski jezikoslovac i književnik Ivan Belosteneć iz Ozaljskog književnog kruga svoj je latinsko-hrvatski rječnik nazvao upravo tako – svetohraništem! *Gazophylacium*. Kokićeva poezija stvara jedan hrvatsko-hrvatski rječnik u kojem je ono uputstvo Tina Ujevića – *Živi bez psovke i budi mirno nesretan!* – preobraćeno u – *Živi bez psovke i budi mirno – sretan!* I vjeran – ne svome demonu – nego svom anđelu. I duši duše hrvatske. Postoje mjesta u duši i u književnosti do kojih nije došla prljavština – svi ih imaju – makar u budućnosti – e kad se odatle javljaš i zapisuješ ga, i u čitatelju takvo mjesto uspostavljaš – utvrđuješ ga u vjeri da su takva mjesta moguća. Kokićev, što bi rekao Ante Sekulić, mjestopis duše u čistim bojama slika tu budućnost. I našu! Velik je dobitak i znati da postoje takvi mjestopisi u ono nekoliko dekagrama viška, kako neki znanstvenici zovu dušu. Bez toga viška – imamo pred sobom mrtvaca – a bez svetih mjesta u njoj valjamo se svi skupa u tamnom prapočetnom blatu – i nijedna nas voda oprati neće. Možda nas opere tek neki novi – početak! Nova zapovijed – Neka bude svjetlo! Novo prosvjetljenje! Tek onda može i zemlja i žena – rađati! Ništa bez svjetla! Tek kad pročitamo ove stihove u sjeni ravniće vidimo kako su njegovi suvremenici koje znamo iz čitanki – svjetlovni i nerijetko grješno obuzeti samim sobom i tamom. Kako tu često nema Boga! Pobožnost je uvijek prvo osobna, a onda javna. Dužni smo obaviti i njen

tajni i njen javni dio. Klanjati se i u duhu i u hramu – i na brdu i na hlamu! I u suznoj doli i kad srce klikće, voli! Kokićeva poezija ujedinjuje u sebi sva ta klanjanja poniznom uspravnošću i pokazuje kako se može izdignuti iz nizina i kako se nizina može uzdići u duhu. Ponekad – do visine Isusovih stopa u travi. Počujmo pjesmu *Jutro u bjelini*.

*U šutljivu šumu magla se skriva
bježeć od smiješka
azura blještava.
Kome guguče grlica mlada?
O kome maše vlat drhatava...?*

*Ponosni cedri čuvaju tajnu jutra,
kojemu je nebo posudilo
sjaj i bjelinu.
Anđeo pobjede sjedi ispred groba
milujuć tišinu.*

*Grumenje je rose prosuto po granju,
vlažne se glavice cvijeća
u suncu proljetnom tope;
dolina odiše mirisom svježine,
u travi se sjaju
Isusove stope...*

Ljepoti prirode koju pjesnik gleda s udivljenom i začudnom mirnoćom koje se ne bi postidio ni kineski kist, ni japanski haiku majstor, nalazi uzrok i razlog: kroz nju je netom prošao uskrslu Krist. Još se sjaju u travi njegove stope u jednoj od najljepših pjesma o uskrsnuću koju proštismo ili zapjevismo. Njom može dičiti svaka antologija uskradne lirike u Hrvata. U antologiji hrvatske duhovne poezije *U sjeni transcendencije* Božidara Petrača i Nevena Jurice Kokić je zastupljen preskromnim izborom – ali stoga *U sjeni ravnice* Željke Zelić možemo svi skupa biti obasjani ovim riječima – tragovima Isusovih stopa što su sačuvane za nas i nitko ne može nakon što ugleda sjaj tih stopa prečuti neizrečeni krjepki poziv koji ushićeno klikće Kokićevo pjesništvo – **S L I J E D I M E N E !**

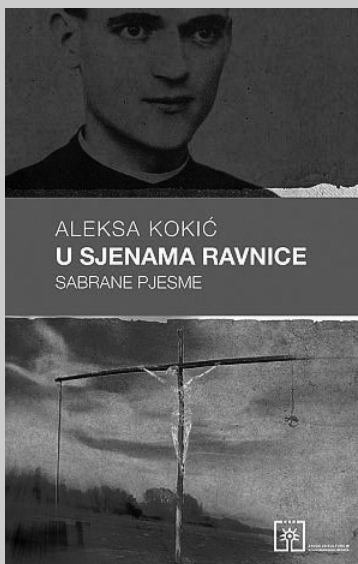
Kokić je pjesnik budućeg doba. Pjesnik kojeg ćemo tek početi čitati. Kokićevi pjesnički suvremenici su velikim dijelom već objavljeni, pročitani, proživljeni i odživljeni – stoga je red da naprave mjesto među sobom i daju prednost Kokiću koji je za hrvatsku književnost sačuvao radosnu točku uznesenja u višu stvarnost koja je ipak među nama. Kraljevstvo nebesko? Da! To je točka što se pretvara u usklik – Tonko Maroević je svoju anto-

logiju suvremenog hrvatskog pjesništva devedesetih godina prošlog stoljeća nazvao *Usklićnicima* – ali spram, iz mnogih hrvatskih antologija izostavljenog, Kokića – kako je sumorna i staračka ta poezija! Stari poganski vjekovi govorili su da koga bogovi vole umire mlad. Ni mi iščitavši Kokićeve stihove ne možemo ništa drugo reći nego da ga je Bog volio i da ljubavi nije uzmanjkalo ni kod Alekse. Do kraja. Netko u sto godina ne voli toliko i toliko zanosno. Znao je uzvratiti Bogu ljubav. U pjesmi *Moja lira* priznaje još jedan svoj poziv – onaj pjesnički – *Uvidjeh tako da pjevat moram/ kad se veselim i kad se molim. / Prigrlih stoga liru mi jače/ pa je sve više ljubim i volim*. A za sve gubitke usput ima rješenje – njime pjesnik tješi za bratom uciviljenu sestricu i sve nas u pjesmi *Tuga za bratom – Pjevaj i ti, veseli se, rano! / Ne lij suze, ne tuguj, ne pati/ Bog je uzo, Bog će ti i dati!* Njega je od njegova grada i roda uzeo rano, ali će nam po njemu još mnoge i mnogo dati. Sve što je zapisano u duhu pronaći će svoje tijelo. Kokićeve sabrane pjesme poklanjaju Bačkoj i cijeloj matičnoj hrvatskoj književnosti cijelo jedno doba koje može opet oživjeti u nama već posustalu ljubav i za grad i za rod. Grad je sve oteto od divljine – tumače nam jezikoslovci i mudroslovci – od gredice u vrtu do grede u zabatu kuće na salašu – grad je ljubav u kojoj je dopušteno sve što izgrađuje! Aleksa je Kokić Subotici, Bunjevcima – svim Hrvatima i onima koji nas hoće razumjeti sagradio jednu katedralu na kojoj nema pukotine, koju su bombe i potresi samo učvrstili, blato je očistilo, malenost je učinila velebnom – osvijetlila ju ljubav. Razapeta, umrla i uskrsla. Pretvorena u kruh i vino. Pretvorena u Sina. A svaki sin je radost i mač boli što probada srce – kako materi Božjoj tako i svim našim matericama. Svaka Gospina slika, a Gospa je kraljica anđela i mira – gleda u nas i neprestano govori – i anđelu navještenja i anđelu uništenja i anđelu *vaskrsenja*, što bi rekli naši glagoljaši, i anđelu uznesenja – O anđeli s krilima šesterim, neka nama čim više sinova i kćeri! Živjeli!

Večer lijepih riječi

14. listopada 2013. bili smo na rođendanskoj proslavi. Slavljenik je bio stogodišnjak Aleksa Kokić. To je bila rođendanska proslava na kojoj uzvanici dobivaju neprocjenjive darove. Bez imalo pretjerivanja možemo to reći nakon svečane akademije koju su zajedničkim snagama osmislili, priredili i ostvarili njegovi bunjevački Hrvati okupljeni oko sljedećih udruga, društava i ustanova: Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, župe Isusova Uskrsnuća, Hrvatskog nacionalnog vijeća, NIU „Hrvatska riječ“, Hrvatske čitaonice, Pučke kasine, Gradske knjižnice Subotica i Hrvatske glazbene udruge „Festival bunjevački pisama“. Poimence možemo spomenuti glavne zamašnjake proslave – Katarinu Čeliković i Tomislava Žigmanova iz Zavoda te Željku Zelić, priređivačicu sabranih pjesama Alekse Kokića *U sjenama ravnice*. Tu je i mješoviti zbor sastavljen od djece vrtićke dobi do njihovih dida i pradida. Puna vijećnica Gradske kuće. Pune vrećice knjiga, mnoge u nakladništvu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata... Uglazbljene Aleksine pjesme – od dječjih do svedobnih. I sve prožete ljubavlju za domaju – za zemlju i nebo – dječji glasovi nezemaljske čistoće i jasnoće – prodorna radost nebesnosti. Ta večer i ne zaslužuje ništa drugo osim lijepih riječi – po mogućnosti novotvorenica jer doživljaj je nov. *Nova ri (je)č* što je ujedno i naziv časopisa koji objavljuje Zavod – pomoću grafičkog rješenja Darka Vukovića to postaje i ostaje i nova rič i nova riječ. Rič se oriječi, riječ se oriči – a sve se skupa oroči kod čitatelja i kad se čita – umnaža se značenje, smisao i užitak. To znači da je Bog već platio za sav uloženi trud.

Piše: *Željka Zelić*

Marija u poetskom izričaju Alekse Kokića

Aleksa Kokić, svećenik, književnik, pjesnik, prozni pisac i pisac kazališnih komada, esejist i publicist, rođen je 14. listopada 1913. godine u Subotici. Nakon završne osnovne škole u rodnome gradu, upisuje se u građansku školu, nakon koje peti razred nastavlja u subotičkoj gimnaziji. Upravo u to vrijeme dobiva svećenički poziv te je primljen kao kandidat Bačke biskupije, tako da šesti razred polazi u isusovačkoj gimnaziji u Travniku, gdje i maturira. Značajno je spomenuti da će upravo u Travniku nastati njegovi pjesnički prvijenci, a u *Travničkom smilju* mu je u godišnjem broju za 1929./1930. godinu objavljena jedna od prvih pjesama „Đače, uči!“. Po završenoj maturi, upisuje Bogoslovni fakultet u Zagrebu, gdje kao bogoslov pred svoju Mladu misu izdaje zbirku pjesama *Klasovi pjevaju* (1936.). Za svećenika ga je 1937. godine zareadio biskup Lajčo Budanović, apostolski administrator bački. Kao mladomisnik, Aleksa je godinu dana bio kapelan u Subotici u župi sv. Roka gdje je župnikom bio Blaško Rajić. Za vrijeme njegova djelovanja u ovoj župi, nastalo je nekoliko govornih zborova i kazališnih komada. Nakon godinu dana kapelanske službe odlazi na studij slavistike u Zagreb, kako bi mogao biti profesorom na budućoj katoličkoj gimnaziji u Subotici koju je biskup Budanović kanio otvorio u Subotici (današnji Paulinum). Godinu dana prije diplome, Aleksa odlazi na odsluženje vojnoga roka u Cetinje, gdje je po dolasku obolio te nakon samo desetak dana službe umire 17. kolovoza 1940. godine u svojoj 27. godini, a pokopan je u subotici 23. kolovoza. Za života su mu objavljene zbirke pjesama *Klasovi pjevaju* (Zagreb, 1936.), *Zvona tihe radosti* (Zagreb, 1938.), *Bunjevci i Šokci* (brošuricu objavljuje skupa s Markom Čovićem, Zagreb, 1939.), *Slikovnica kršćanskoga nauka* – pomoćna knjižica za I. razred osnovnih škola (Zagreb, 1939.), a posthumno je o 25. obljetnici njegova misništva objavljena zbirka izabраниh pjesama *Srebrno klasje* (Subotica, 1962.) te zbirka pjesama *Prvijenci* (Subotica, 2010.), u kojoj su objavljeni faksimili njegovih pjesama koje su nastale u rasponu između 1928. i 1933. godine. Kokić je svoje prve pjesme objavljivao u književnom prilogu *Subotičke Danice*. Osim toga, surađivao je pišući pjesme, eseje, književne prikaze i kritike u brojnim hrvatskim književnim časopisima i revijama kao i u gotovo svim glasnicima religioznog sadržaja. Napisao je veliki broj dječjih pjesama koje su objavljene u

Maloj mladosti, Anđelu Čuvaru i Vrtiću. Neke su mu pjesme kao i kazališni komadi ostali u rukopisu. Osim toga, prevodio je sa češkog, slovačkog i njemačkoga jezika.

Iz svega iznesenoga jasno je da je Aleksa Kokić, iako vrlo mlad i na početku svojeg svećeničkog i književnoga djelovanja, bio iznimno nadaren. U njegovu književnom stvaralaštvu dakako dominiraju pjesme, kao način njegova izričaja, divljenja „ljudima nizine“ s bačke ravnice na kojoj je i sam rođen, jer je bio „pjesnik bunjevačkih bijelih salaša“, kako mu je i uklesano na nadgrobnoj ploči. O Kokiću su do sada pisali i njegovo stvaralaštvo tumačili mnogi, ali su se složili oko jednoga: da je Kokićev dar za pisanu riječ bio izniman, i da nažalost možemo tek naslućivati kakve bi pjesme pisao da ga bolest nije u tomu naglo prekinula. U Kokićevoj biografiji, objavljenoj u knjizi *Srebrno klasje*, Ivan Kujundžić (potpisan pseudonimom Tvrdko Blagajac) ističe sljedeće: „Aleksa je kao književnik živio svega deset godina. U tom je vremenskom razdoblju izrastao do potpunog književnika i razvio jednu divnu aktivnost na oplemenjivanju, kulturnom podizanju i nacionalnom osvješćivanju svoga naroda. U tom je mnoge svoje vršnjake prerastao, te radom i svojim uspjesima prodičio nanu svoju i rod, grad svoj i zavičaj, i svoje ime, koje će živjeti dok bude Bunjevaca i Šokaca, dok bude Hrvata“.

Pjesnik zaljubljen u ravnicu

Proniknemo li malo dublje u sadržaj Kokićevih pjesama, onda nedvojbeno možemo ustvrditi da su njegove pjesme na neki način molitva izrečena u stihovanoj formi, molitva u kojoj nižući riječi zahvaljuje Bogu za život, za blagoslov, za svoje svećeničko zvanje. Njegove su pjesme tiha adoracija i molitva u kojoj se divi bijelim salašima, prirodi, ljudima nizine, u kojima je povezan sa svojima, za kojima je, to je razvidno iz njegovih pjesama, čeznuo iz daljine. Sami naslovi njegovih pjesama objavljenih u zbirci pjesama *Klasovi pjevaju* ekspliciraju nam da je svoje pjesme i sam Kokić doživljavao kao svojevrstnu molitvu i divljenje prema Bogu i ljudima. „Moji se dive Bo-žanskom čedu“, „Molitva za novoga slugu“, „Molitva za mladog orača“, „Molitva za vesele žeteoce“, „Tiha adoracija“, „Molitva za svoje kod kuće“, „Molitva da budem uvijek vedar“ – samo su neke od pjesama u kojima je jasno definiran kontemplativni i suosjećajni izričaj njegova pjesništva. I u zbirci pjesama *Srebrno klasje* objavljenje su pjesme-molitve: „Molitva“, „Molitva u Novoj godini“, „Molitva mravi“, „Molitva Gospodinu“. Cijeli je dakle Kokićev život i djelovanje prožeto molitvom za sebe, za druge, za najmilije, ali i za njegov rod koji strpljivo, privinut nad zemljom, ali s pogledom usmjerenim prema gore, podnosi životne tegobe. Pjesme su mu tople, jasne i ekspresivne, a premda često meditativno konotirane, Kokić u njima pjeva o realnosti života, ne uznoseći se i ne slikajući stvarnost nerealnim slika-

ma... On se sa svojim i divi, i raduje, i plače i suosjeća, ali i moli. I upravo zato su njegove pjesme toliko sugestivne, i čitajući ih s vremenske distance od više od sedamdeset godina od kako su prvi put objavljene, možemo reći da se i čovjek današnjice u njima može lako pronaći, iz njih može crpiti utjehu i molitvu u svakidašnjici.

Marija – zaštitnica i tješiteljica „ljudi nizine“

Iako većinom usmjeren na kršćanske teme kao i svoj zavičaj (ravnicu i klasove), ali i na socijalne teme i tegobe koje pritišću njegov rod, Kokić u isto vrijeme ne zaboravlja da na tom putu nismo sami, što je dakako bitno opredijelilo njegovo pjesništvo kao ono koje pobuđuje nadu i vjeru u bolje sutra. Neke je svoje pjesme posvetio svecima (sv. Franji Asiškom, sv. Nikoli Taveliću, sv. Antunu Padovanskom, sv. Maloj Tereziji, sv. Bernardici...), ali osim molba i prošnja u pjesmama upućenim Isusu, Kokić svoje molitve upućuje i Blaženoj Djevici Mariji. Stoga takozvano „marijansko pjesništvo“ i Marija kao stup istoga, predstavlja značajni dio Kokićeva pjesničkoga opusa. Jedan ciklus pjesama u zbirci „Srebrno klasje“ nosi podnaslov Marija, a u njemu je objavljeno devet pjesama posvećenih Mariji („Marijino srce“, „Pjesma Mariji“, „Majka lijepe ljubavi“, „Majka svijtu nas ljudi“, „Stara Gospina slika“, „Čuvarima Gospine slike“, „Prid Majkom Božjom u svibanjsko jutro“, „Bijeloj Gospi“ i „Krunicu molimo“). U pjesmi „Marijino srce“ Kokić ne skrivajući tegobnu stranu života, ipak pruža optimistični ton koji je sadržan u pouzdanju u Mariju kada pjeva:

*O nije teško biti prezren patnik,
izranjen, zaboravljen, hodati po tlima.
Mi nijesmo djeca bez majčinske skrbi,
Marijino Srce za nas moli.*

Kokić je kako vidimo nedvojbeno pjesnik optimizma, jer kako kaže: „čak i satrvenost bolju, slabost u žalosti, pozlati se, zasja od Njezina smiješka, postanu nam žrtve sve željniji gosti“.

Uspoređujući Kokićeve religiozne pjesme s pjesmama Izidora Poljaka, Ivan Kujundžić ističe kako u „Kokića nema one melankolije, koja je – dobrim dijelom pod utjecajem Kranjčevića – obilježavala prvo razdoblje Poljakova pjesničkoga stvaranja. Kokić je puno vedriji i – da tako reknemo – lirskiji“. Ovdje bih dodala da bismo Kokićevo religiozno pjesništvo mogli usporediti i s pjesništvom nama bliskog, a Kokićevog suvremenika Ante Jakšića, čije su pjesme, iako tematski vrlo bliske Kokićevim, ipak obilježene izvjesnom dozom melankolije i sjete. Kokićev optimizam mogli bismo pojasniti na primjeru pjesme „Majka lijepe ljubavi“, u kojoj pozdravlja Mariju čak i za *sve one čase kada je duša naša samo za bol znala; I jedina ti si ustrajala uz nas, pogledom si blagim križ nam olakšala*. Teškim riječima kao što su nepravda, osveta, grijeh, bolest, Kokić u svjetlu Marijine ljubavi istima suprotstavlja njenu dobrotu, njeno krilo lijepe ljubavi i njenu nježnost koja ih je od osvete i grijeha sačuvala. U pjesmi „Pred Majkom Božjom u svibanjsko jutro“ Kokić se i osobno obraća Majci Božjoj riječima:

*Maleno dijete, ružama na licu,
ljiljan ti nosi, što je sve do sada u zatišju cvao.
Samo ja stojim bez ijednog dara,
jer sve sam svoje
davno tebi dao.*

Govoreći o Kokićevim marijanskim pjesmama, ne možemo ne spomenuti pjesmu „Seljaci pred slikom Majke Božje“ koja je objavljena u zbirci pjesama *Klasovi pjevaju*, a koja možda najjasnije od svih pjesama pjeva o povezanosti „čovjeka nizine“ s Majkom Marijom. U ovoj je pjesmi pouzdanje ljudi s ravnice u Marijin zagovor jasno izražen. Ne čudi stoga što pjeva ovako:

*Pa kad žetva prođe i poslovi drugi,
kada napunimo sve ambare stare,
u svetišta tvoja poći ćemo, Majko,
noseći sa sela zavjetne ti dare.*

Ljubav Hrvata Bunjevaca prema Mariji i danas se očituje hodočašćima, a u našoj biskupiji često se Kokićevih riječi sjećamo u svetištu Gospe Bunaričke kojoj se utječemo i zahvaljujemo svake godine nakon Dužijance i zahvale Bogu za kruh od novoga žita. U istoj zbirci pjesama objavljena je i pjesma „Dar Bezgrešnoj“ u kojoj se pjesnik divi Marijinoj ljepoti pjevajući ovako:

*O, kako si lijepa...!
Zrakama mladoga sunca ogrnuta si,
ljepota anđela gubi se kraj Tvoje,
iz milijun grla pjesma Ti se diže...
A mi... goli... bos...
drščemo od tuge i strah nam je Tebi
pristupiti bliže...*

Kokić dalje nastavlja riječima:

*Sirote smo... jadne...
bolniji od slijepca
koga cijeli život
po selima blatnim prositi vode,
prezreni od sviju
željni smo sunca ljubavi Tvoje,
pravde i slobode.*

Na kraju, ne zato što je manje vrijedno, nego jer se radi o njegovim prvijencima u kojima njegov pjesnički izričaj nije dovoljno sazrio, spomenut ćemo pjesme koje je pisao u Zagrebu i Travniku u rasponu od 1930. do 1933. godine (od svoje 17. do 20. godine), a koje su posvećene Mariji. U zbirci *Prvijenci* objavljenoj u Subotici 2010. godine, nalazi se ukupno 11 pjesama posvećenih Mariji („Ave Maria“, „Nebeskoj kraljici“, „Majci Božjoj“, „Kraljici maja“, „Molitva nebeskoj kraljici“, „Uzmi me Djevo“, „O Majko ave“, „Majci spasa“, „Tebe Majko“, „Madoni“ i „Mariji“). Pjesma „Uzmi me Djevo“ koju je napisao u Travniku 13. svibnja 1932. godine, svjedoči nam koliko je pouzdanje Kokić imao u Marijin majčinski zagovor. U toj pjesmi pjeva ovako:

*U tvoje ruke uzmi me Djevo,
jer dokle sam s tobom, ja dobro znam:
sred ovih muka, sred ovih boli,
da nisam sam.*

U svojim pjesmama ne srami se priznati da bi, da nije Marijina zagovora, često pokleknuo pred svakidašnjim tegobama. Zato pjeva ovako:

*A preko dana križeva bezbroj
tište me Majko ko teški kam,
pao bih često da Tvoje nema
ljubavi plam.*

Uvid u cjelokupno Kokićevo marijansko pjesništvo može se dobiti i pregledom njegovih pjesama posvećenih Mariji u podcjelini „Pjesme Mariji“ koja je objavljena u najnovijoj knjizi sabranih pjesama Alekse Kokića *U sjenama ravnice* (Subotica 2013.) u kojoj se nalazi 31 pjesma posvećena Mariji.

Ono što bismo na kraju mogli reći uopćeno o pjesništvu Alekse Kokića, jest da je ono nadasve iskreno, što je osnova po kojoj lako postaje blizak čitatelju, koji se u isto vrijeme s njim može poistovjetiti, jer Kokić pjevajući o radostima, ali i tugama, na pitanje „kako i zašto“, gotovo uvijek daje optimistični odgovor: da nismo sami i da na nebu imamo zagovornike kojima se trebamo utjecati. Iako ne zauzimaju centralno mjesto u njegovoj poeziji, Kokićeve marijanske pjesme važna su karika u razumijevanju njegove neskrivene tankoćutnosti i iskrenosti.

* Izlaganje na književnoj večeri održanoj u okviru Festivala marijanskog pučkog pjevanja u Bačkom Monoštoru, 14. 07. 2013.

MOĆ RIJEČI

Kad pisati sjednem
sve je puno mira,
poezija svoju tamburicu svira.

U kutu, za stolom,
posjete me riječi
olovka na papiru ječi.

Od svega su riječi jače:
pomiču čak planine
ruše ih u ponore, dižu u visine.

Riječ je i dar i prokletstvo,
ona ljubi, štuje i voli,
ali riječ zadaje i boli.

S perom smo u ruci hrabri
izdamo sve što prešutimo,
napišemo što u duši čutimo.

Kad pisati sjednem
sve je puno mira
poezija tek u dušu dira.

Tonka Šimić

Piše: Miroslav Stantić

Uglazbljeni stihovi Alekse Kokića

Godina u kojoj se nalazimo godina je u kojoj se sjećamo 100. obljetnice rođenja svećenika i pjesnika Alekse Kokića, a sljedeće godine slaviti ćemo 100. obljetnicu rođenja svećenika, muzikologa i skladatelja Albe Vidakovića. Ova dva čovjeka uvelike su obilježila kulturu našeg hrvatskog naroda u Vojvodini. Jedan stihom, drugi glazbom. Po svojem životnom pozivu bili su usmjereni jedan na drugoga, svećenički i prijateljski, a još ih je više povezala umjetnost koju su stvarali.

Ove godine, kada posebnu pozornost posvećujemo Aleksi Kokiću, predstavljamo one njegove stihove koji su bili inspiracija hrvatskim skladateljima koji su ih uglazbili, te na taj način još više oživjeli. Posebno mjesto pri skladanju stihova ovog našeg pjesnika pripada svakako Albi Vidakoviću, koji je uglazbio nekoliko pjesama svoga prijatelja, na koje je u ovom referatu stavljen posebni naglasak.

Kratki životopis

Aleksa Kokić se rodio 14. listopada 1913. u Subotici. U rodnom je gradu završio pučku školu, te pohađao građansku školu i započeo više razrede gimnazije, a u šestom razredu gimnazije poslan je u Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju u Travnik kao kandidat Bačke apostolske administrature. Bogoslovni fakultet je završio u Zagrebu te na Petrovo 1937. godine zaređen u Subotici. Mladu misu je slavio 11. srpnja iste godine u subotičkoj katedrali. Godinu dana je bio kapelan u župi sv. Roka u Subotici. Na studij slavistike poslan je u Zagreb, 1938. godine. U kolovozu 1940. odlazi na odsluženje vojnog roka u Cetinje, gdje nakon nekoliko dana vojnog roka umire 17. kolovoza 1940. Pokopan je 23. kolovoza 1940. na subotičkom Bajskom groblju.

Skladbe

Sastaviti popis i razvrstati glazbeni sadržaj uglazbljenih stihova Alekse Kokića podjednako je težak i lak posao. O ovoj temi su već do sada pisali

vlč. Ivan Kujundžić u zbirci *Srebrno klasje* (Subotica, 1962.), gdje je popisao njemu dostupne uglazbljene pjesme, i Ante Sekulić u časopisu za duhovnu glazbu *Sv. Cecilija* (br. 3, 1980.). Kod Sekulića su popisane skladbe uz određene opaske o godini i prigodi te skladatelju, za koje su skladbe nastale na Kokićeve stihove. Budući da je od toga prošlo veće vremensko razdoblje, a nastalo je i ponešto novih skladba, u ovom ćemo se radu poslužiti popisom i podacima iz prijašnja dva rada uz dopunu o novonastalim skladbama, njihovim skladateljima i kratkim osvrtom na svaku skladbu.

Prve skladbe na Kokićeve stihove, prema Sekuliću (*Sv. Cecilija* 1980/3, točka 4) nastale su ne prije 1937. godine, kada je Kokić završio Bogoslovni fakultet u Zagrebu. Prema istom izvoru, najviše je pjesama nastalo i uglazbljeno 1939. i 1940. godine, kad je Aleksa ponovno boravio u Zagrebu kao student slavistike. U ovom radu se također navodi da su skladbe nastajale za razne prigode, dok su Albe Vidaković i Josip Andrić pisali skladbe na Aleksine stihove iz zajedničke ljubavi prema zavičaju. Treći su pak pisali skladbe na Kokićeve tekstove po životnom pozivu, svećenici dr. Pero Crnkovački i Matija Ivšić, kao i redovnice s. Lujza Kozinović i s. Tarzicija Fosić. „Vjerska raspoloženja u stihovima Kokića koristio je i hrvatski skladatelj Krsto Odak“, primjećuje Sekulić.

U novija vremena, ovdje mislim na posljednjih trideset godina, uglazbljeno je ponešto stihova Alekse Kokića kako na području duhovne glazbe (Ljubo Stipišić – Delmata, Mario Nardelli), tako i skladbi u narodnom duhu (skladbe izvedene na „Festivalu bunjevački pisama“ koji se održava u Subotici od 2001. godine).

Popis skladba

1. Pjesma „**Blaženi Nikola, moli za Hrvate**“, nastala 1937. godine, i popijevka je u čast sv. Nikole Tavelića, u Es duru, za jedan glas (pučko pjevanje), uz pratnju orgulja. Raspjevana melodija ističe glavne odlike teksta, harmonija je bogata, romantičarski izražena. Izdanje je Hrvatskog odbora za Svetu zemlju u Zagrebu, a tiskala ga je Zaklada tiskare narodnih novina u Zagrebu. Skladatelj je franjevac o. Kamilo Kolb (1887.-1965.), plodan skladatelj crkvenih himana, misa, moteta te oratorija sv. Franje.

Ova pjesma je uvrštena u liturgijsku pjesmaricu *Slavimo Boga*, koju je izdao Hrvatski naddušobrižnički ured u Njemačkoj, Frankfurt am Main, 1982. godine. Nalazi se pod brojem 466, s naslovom „Hrvatska te gruda podari oltaru“, što su prvi stihovi pjesme. Ovdje je pjesma u C duru, u troglasnoj harmonizaciji, prilagođena pučkom pjevanju, koju je harmonizirao Mato Leščan.

2. Skladba za vjenčanje „**Biserjem sjajnim**“ nastala je 1939. godine, a tiskana je u glazbenom prilogu *Sv. Cecilije* 1939. godine, br. 2. Uglazbljena

je u Es duru za četveroglasni muški zbor i bariton solo uz pratnju orgulja. Skladba je jednostavna i dopadljiva. Skladao ju je Matija Ivšić (1894.-1963.), čije se 50. obljetnice smrti sjećamo ove godine, regens chori zagrebačke katedrale. Bio je istaknuti dirigent i orguljaš. Skladao je motete, mise, preludije i fuge za orgulje. Bio je priznati hrvatski cecilijanac te je napisao mnogo glazbenih osvrta i kritika.

3. **„Uspavanka malenom Isusu“** je pjesma iz božićnog ciklusa, nastala 1939. godine u E duru, za dvoglasni-troglasni dječji ili ženski zbor uz pratnju glasovira. Ispod mirne dionice zbora razvija se glasovirska dionica, romantičarskog ugođaja te se postiže potpuni, lijepi ugođaj jer se glasovir i zbor međusobno nadopunjuju.

Nadahnuće za ovu skladbu našao je u stihovima Alekse Kokića hrvatski skladatelj i glazbeni pedagog Krsto Odak (1888.-1965.). Napisao je orkestralna, komorna i vokalna djela. Istaknuo se i kao skladatelj duhovnih skladba, od kojih je velik broj objavljen u časopisu *Sv. Cecilija*. Skladba „Uspavanka malenom Isusu“ je objavljena u časopisu *Anđeo čuvar* 1939. godine, br. 4.

4. **„Uskrsno jutro“** su stihovi inspirirani uskrsnom tematikom. Ove stihove uglazbila su dva skladatelja.

Prva skladba na ovaj tekst je nastala 1939. godine, a skladao je dr. Pero Crnovački (1900.-1946.), profesor teologije, regens chori đakovačke prvostolnice, skladatelj. Napisao je motete, mise i crkvene popijevke.

„Uskrsno jutro“ na stihove Alekse Kokića skladao je Crnkovački u B duru za mješoviti zbor a cappella. Skladba je građena homofono, a na trenutke primjenjuje polifoni slog. Prema stihovima izmjenjuju se različita tempa, čime se postiže svečani, radosni uskrsni ugođaj. Skladba je u rukopisu i čuva se u Arhivu župe u Vinkovcima.

Ove je stihove uglazbio i Mario Nardelli (1927.), hrvatski skladatelj pjesama u dalmatinskom duhu, aranžer i gitarist. Ova njegova skladba nastala je 1987. godine i duhovna je šansona u C duru, napisana za solo ženski glas i dvoglasni zbor uz pratnju gitare, orgulja ili glasovira. Vesela skladba, u brzom tempu, mladenačkog duha. U Kokićeve stihove skladatelj kao pripjev ugrađuje i poklik aleluja, što pridonosi raspjevanosti skladbe. Skladba je u rukopisu skladatelja iz 1987. godine.

5. **„Božićni zvončići“** je skladba nastala 1937. godine. Ova je skladba za troglasni ženski zbor, klavir i zbornu recitaciju. U veselom tempu, u D dur tonalitetu s nekoliko modulacija, u trodobnoj mjeri, glasovirska dionica imitira zvuk zvončića, a zbor se pridružuje navješćujući radost božićnog slavlja. Skladba je dopadljiva, vesela i odražava veseli tekst protkan glazbom. Ova skladba je tiskana u *Anđelu čuvaru* 1937. godine, u broju 12.

Tvorac ove skladbe je sestra Tarzicija Fosić (1895.-1958.), orguljašica, zborovođa, skladateljica i nastavnica, učenica Franje Dugana. Napisala je mise, motete, litanije te gudačke kvartete i skladbe za orgulje i glasovir.

6. Skladbe za mlade op. 65, Ljube Stipišića Delamte tiskane su u Splitu u svibnju 1981. godine u izdanju lista Marija a sadrže sljedeće pjesme na Kokićeve stihove:

a) **„Božićne noći mali Isus je govorio“**

Kako sam naslov govori, pjesma je božićnog ugođaja, ali tugaljiva i mirna u cis mollu, jednoglasna, homofonog sloga, uz pratnju glasovira.

b) **„Molitva u Novoj godini“**

Vesela dvoglasna skladba, u C duru, homofonog sloga uz pratnju orgulja ili glasovira.

c) **„Sveta noć“**

Dvoglasna homofona skladba, božićnog sadržaja, označeni tempo je maestoso cantabile – svečano i raspjevano, u C duru, uz pratnju orgulja ili glasovira.

d) **„Mojem Isusu“**

Pjesma je o Presvetoj euharistiji, jednoglasna, meditativna, mirnog tempa u c mollu s mutacijom u C dur u pripjevu koji je pogodan za dvoglasnu izvedbu. Također je napisana s pratnjom orgulja ili glasovira.

e) **„Svecu s Alverne“**

Ova je pjesma posvećena sv. Franji Asiškom. Skladba je u E duru, jednoglasna u umjerenom tempu. Kratka jednostavna pjesma koja se izvodi uz pratnju orgulja ili glasovira.

f) **„Marijino srce“**

Skladba je posvećena Prečistom Srcu Marijinu. Razdraganog tempa u As duru, jednoglasna uz pratnju orgulja ili glasovira.

g) **„Mali prvopričesnik“**

Ova je pjesma posvećena slavlju Prve svete pričesti. Jedina je od Kokićevih tekstova u ovoj zbirci potpuno dvoglasna, mirnog tempa, izrađena imitacijskom tehnikom, a pogodna je za izvedbu a cappella. Skladba je u B duru.

Skladatelj ovih sedam kratkih skladba, Ljubo Stipišić Delmata (1938.-2011.) hrvatski je skladatelj, melograf, dirigent. Svoj je glazbeni rad usredotočio na rad na klapskoj glazbi. Vodio je mnoge klape a jedan je od osnivača različitih klapskih festivala u Hrvatskoj. Kao melograf zapisao je preko 200 dalmatinskih pjesama i napjeva.

7. **„Hvalospjev hrvatskom narodu“** je skladba kojoj godina nastanka nije poznata. Otisnuta je kao litomontaža u tri slike. Ovaj hvalospjev je napisan za četveroglasni mješoviti zbor i alt solo za a cappella izvedbu, a sastoji se iz više dijelova u različitim tonalitetima (B dur, A dur, G dur). Ovo

je svečani, radosni hvalospjev u kojem se više puta izmjenjuje tempo čime se postiže svečani ugođaj i isticanje teksta.

Skladbu je napisao već gore spomenuti dr. Pero Crnkovački.

Hvalospjev se nalazi u rukopisu fra Kamila Kolba, franjevca, a ovaj oti-sak je napravljen u osječkoj Tvrđi 1971. godine.

8. Skladbe s. Lujze Kozinović

a) „**Svecu mladosti i vedrine**“ je pjesma u čast sv. Antunu padovan-skom. Sastoji se iz kitice u C duru, s refrenom u F duru. Pjesma se može izvoditi dvoglasno, dok harmonizacija pruža mogućnost i četveroglasne izvedbe. Izvedba može biti a cappella ili uz pratnju orgulja. Godina nastan-ka nije poznata. Skladba je u rukopisu skladateljice.

b) „**Pozdravna pjesma**“ je skladba za dvoglasni dječački zbor u C duru uz pratnju glasovira čija je dionica posebno potpisana. Stihovi pjesme su napisani i uglazbljeni kao radosni poklik za dolazak nekog počasnog gosta u sjemenište ili školu, budući da je napisana za dječački zbor.

Pjesma je u C duru, živog, radosnog tempa, dok u središnjem dijelu skladba modulira u F dur te je i tempo mirniji. Na koncu se ponavlja prvi veseli dio. Ova pjesma je u rukopisu skladateljice, a godina nastanka nije ubilježena.

c) „**Hvalospjev Hrvata**“ za ženski ili muški troglasni i četveroglasni zbor.

Skladba je nastala prigodom 1300. godina pokrštenja Hrvata. Sam tempo naznačen u partituri maestoso – svečano govori koja je zamisao skla-dateljice pri izvedbi skladbe. U više odsjeka uglazbljeno je više stihova i svaki odsjek donosi novi tonalitet s promjenom tempa. Skladba počinje u C duru, dok se tijekom skladbe izmjenjuju sljedeći tonaliteti: G dur, e moll, E dur, te je završetak u C duru. Hvalospjev Hrvata je skladba koja se izvodi a cappella, a nalazi se u rukopisu nepoznatog prepisivača.

Sve skladbe pod brojem 8 (abc) skladala je sestra Lujza Kozinović (1897.-1975.). Kao sestra milosrdnica sv. Vinka Paulskog bila je pijanistica, orguljašica, skladateljica, zborovođa. Studirala je glasovir, kompoziciju i solo pjevanje. Skladbu je učila kod Franje Dugana. Skladala je 15 misa, 48 raznih popijevki, 47 moteta, nekoliko preludija za orgulje, gudački kvartet u f mollu i tri rukoveti narodnih pjesama za različite pjevačke sastave.

U popisu skladbi s. Lujze Kozinović iz 1972. godine u časopisu *Sv. Cecilija*, Mato Leščan pod točkom razno, br. 4, zabilježio je: Biblijske pje-sme, tekst Aleksa Kokić - 30 biblijskih slika s uglazbljenim tekstom. (Notni materijal mi nije bio dostupan, pa kratki osvrt izostaje.)

9. Skladbe Josipa Andrića

a) „**Pisma risara**“ za jedan glas s pratnjom klavira, izdanje je Društva

bačkih Hrvata u Zagrebu, 1940. godine. Ova pjesma dr. Josipa Andrića je iz zbirke „Tri bunjevačko šokačke popijevke“. Posvećena je prisvitolom Blašku Rajiću, a posveta je u zaglavlju tiskanog izdanja. Druge dvije pjesme su osim Kokićeve „Pisme risara“ također djelo dvojice Bačvana Petra Pekića „Subotici“ i Ante Jakšića „Suton“. Ovo je po glazbenoj formi prava solo pjesma za tenor solo uz pratnju klavira. Ova je pjesma ušla u operu Dužijanca kao jedna od arija. Pjesma je u B duru, šestosminskom taktu, veselog karaktera.

b) „**Bačka**“ je solo pjesma za jedan glas, sopran ili tenor, uz pratnju glasovira. Posvećena je dr. Mihovilu Katanecu, zborovođi Hrvatskog pjevačkog društva „Neven“ u Subotici. Izdana je 1944. godine u Zagrebu. Ova solo pjesma je u F duru s čestom primjenom kromatike i nekoliko tonalnih istupanja, u veselom tempu koji se tijekom skladbe često mijenja. Glasovirska dionica je bogata pasażima i ritmički i melodijski podržava glas, dok je u nekim dijelovima potpuno odvojena.

c) „**Isus te danas privukao sebi**“ je skladba za četveroglasni mješoviti zbor a cappella. Godina nastanka nije ubilježena. Skladba počinje u F duru s više tonalnih istupanja, a završava u C duru. Oznaka za tempo je Andante, a u skladbi se primjenjuje i homofoni i polifoni slog. Skladba je tiskana u *Sv. Cecilji* 1973. godine, u prvom prilogu.

Sve stihove pod brojem 9 (abc) uglazbio je dr. Josip Andrić (1894.-1967.), bački skladatelj, pisac, muzikolog. Napisao je prvu operu s tematikom bunjevačkih Hrvata pod naslovom „Dužijanca“. Opera je izvedena u Subotici 1953. godine. Bio je štovatelj sv. Nikole Tavelića, te je njemu u čast skladao pjesmu „Mučeniče Kristov jeruzalemski“. Osim književnim radom, bavio se i zapisivanjem narodnih pjesama a skladao je nekoliko pjesama za glas i klavir, nekoliko klavirskih skladbi, pjesama za zbor i skladbe tamburaški orkestar.

10. „**Jutro na selu**“ je skladba nastala iz pjesme za govorni zbor s naslovom „Buđenje na salašu“. Jednostavna pjesma za jednoglasni dječji zbor u D duru. Veselog tempa, šaljivog karaktera. Postoji verzija i za tamburaški orkestar i dječji zbor. Ove je retke uglazbio svećenik Dragutin Denaćić. Skladba je objavljena listu *Vrtić* 1944. godine u broju 7, na posljednjoj strani omota.

11. „**Bačka**“ je dvoglasna skladba za dva jednaka glasa u D duru s pratnjom klavira. Postoji i verzija za troglasni mješoviti zbor (sopran, alt i bariton) za koju je baritonska dionica uzeta iz klavirske dionice. Radosna, poletna pjesma, svojom jednostavnošću izražava ljepotu teksta.

Pjesmu „Bačka“ skladala je Zdenka Kočonda, profesorica glasovira na Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu. Ova pjesma se nalazi u rukopisu skladateljice i u svojoj je zbirci čuva dr. Marko Sente u Subotici. Naime,

skladbu je Kočonda posvetila s. Ivani Cvijin (1923.-2005.) za imendan 30. svibnja 1978., poznatoj subotičkoj kulturnoj djelatnici, redovnici iz Družbe sestara Naše Gospe, koja 1980. godine bila jedna od glavnih organizatora Kokićevih dana u Subotici.

12. **„Dani prije žetve“** je ulomak iz kantate „Zemljo krša, zemljo ravni“. U glazbenom arhivu subotičke katedrale stoji zapis Bele Gabrića o ovoj skladbi, koji glasi: „U Subotici je 1971. godine kompozitor Milan Asić, dirigent subotičke filharmonije, skladao kantatu za sopran solo, recitatora, mješoviti zbor i orkestar pod nazivom ‘Zemljo krša, zemljo ravni’. U toj kantati, uz druge stihove, upotrijebljeni su pojedini odlomci Kokićevih pjesama ‘Za ljepšu budućnost’, ‘Dani prije žetve’ i ‘Ljudi nizine’ u izboru Bele Gabrića. Kantata je izvedena u Subotici 1972. godine u Narodnom kazalištu u izvođenju pjevačkog zbora HKUD ‘Bunjevačko kolo’ bez orkestra, a dirigoirao je Bela Tikvicki. Sopran solo je pjevala glumica Jelka Asić, a recitator je bio glumac Geza Kopunović“, zaključuje svoj zapis Bela Gabrić.

Ulomak „Dani prije žetve“ je napisan za sopran solo, dvoglasni zbor i glasovir u G duru. Sopran solo pjeva kitice dok zbor pjeva pripjev koji je u narodnom melosu. Za druga dva dijela iz kantate nedostaje osvrt budući da partituru kantate nismo mogli pronaći.

Ovu je kantatu skladao hrvatski dirigent i skladatelj Milan Asić (1918.-1986.). Bio je dirigent orkestra Narodnog kazališta u Subotici te Subotičke filharmonije. Skladao je komade za kazalište, zabavne pjesme, solo pjesme te nekoliko skladbi duhovne i rodoljubne tematike, koje je posvetio subotičkom katedralnom mješovitom zboru Albe Vidaković.

13. **„Đaće uči“** je jednostavna pjesmica za dječji zbor u A duru, umjerenog tempa. Nastala je u Plavni 11. travnja 2013. godine za pete Dane Antuna Gustava Matoša i dr. Josipa Andrića. Skladba se nalazi u rukopisu skladatelja Zvonimira Pelajića (1950.). Zvonimir Pelajić je nastavnik glazbe, kantor i zborovođa u Plavni.

14. **„Koračnica“** je pjesma koja je više zanimljiva radi šaljivog teksta nego zbog muzičkog sadržaja. Nije nastala kao skladba za javne izvedbe nego kao šala prigodom teološkog seminara 1939. godine u Zagrebu. Pjesma je u C duru, neobične melodije.

Napisao ju je o. Anđelko Fazinić (1902.-1983.) dominikanac, teolog, glazbenik. Skladao je puno skladbi koje su ostale u rukopisima, a neke od tih pjesama su ušle u liturgijske pjesmarice te je izdao jednu zbirku svojih skladba. Pored skladanja napisao je nekoliko muzičkih osvrta i rasprava.

15. Posebno mjesto među uglazbljenim stihovima Alekse Kokića pripada skladatelju i muzikologu Albi Vidakoviću, te je ovim skladbama posvećena posebna pozornost. On je skladao tri skladbe svoga prijatelja.

a) „**Cincokrt**“ (Suncokret, op. aut.) je solo pjesma za sopran ili tenor solo uz pratnju klavira. Tempo skladbe je andante sostenuto, harmonije su modalne, ekspresionističkog ugođaja. Ovo je prokomponirana popijevka. Mato Leščan u knjizi *Albe Vidaković – Život i djelo* (Zagreb 1989.) u svom radu „Skladateljski opus Albe Vidakovića“ ovako opisuje ovu skladbu: „Lirski ugođaj teksta izvrsno je potcrtan gustim arpeđima glasovira te melodijskom ostinatnom figurom. U toj skladbi ima mnogo onomatopejskih, odnosno deskriptivnih elemenata na primjer: troile na riječima: ‘Vitar ljlja krilima’, brza pasaža na alteriranom septakordu ‘Pucao je grom’, zaključuje Leščan.

Ovo je vjerojatno najbolje uglazbljena solo pjesma na tekst Alekse Kokića. Skladba je nastala u Rimu 25. svibnja 1939. godine, što je upisano na dnu partiture. Originalni rukopis ove skladbe čuva se u arhivu Instituta za crkvenu glazbu „Albe Vidaković“ u Zagrebu, dok se kopija originala i tiskana verzija nalazi u glazbenom arhivu subotičke katedrale. Tiskano izdanje skladbe izdalo je Društvo bačkih Hrvata u Zagrebu 1940. godine.

b) „**Kod ćuprije**“ je madrigal nastao u Rimu 17. veljače 1941. godine, kako je sam skladatelj upisao u dnu partiture. U nekim radovima ova skladba je naslovljena kao „Bački madrigal“, npr. kod Mate Leščana u knjizi već gore spomenutoj o Albi Vidakoviću i u usporedbi s partiturom radi se o istoj skladbi. Ovo je četveroglasna skladba napisana po uzoru na klasični madrigal, umjerenog tempa, ali Vidaković dodaje pjevanje u tercama i kvintama čime postiže prizvuk narodnog ugođaja. O ovoj skladbi postoje dvije verzije o tome za koga i gdje je nastala. U *Sv. Ceciliji* br. 2-3 iz 1975. godine na stranici 94. po riječima Branimira Župančića stoji ovako: „Zamolio sam Albu da mi nešto komponira za moj zbor ‘Posavac’. Tražio je neku prikladnu pjesmu te je uzeo pjesmu svoga kolege Alekse Kokića ‘Kod ćuprije’. Komponirao ju je za mješoviti zbor i posvetio H.P.D. Posavac iz Bosanske Gradiške. Bilo je to u Zagrebu 25. kolovoza 1943.“

Po mojoj procjeni radi se o skladbi nastaloj u Rimu 1941. godine, a 1943. ju je Vidaković posvetio ovom pjevačkom društvu. Ta skladba do sada nije tiskana niti izvođena. Original se nalazi u Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu, a kopija u glazbenom arhivu subotičke katedrale.

c) „**Božur**“ je dvozborna skladba za ženski i muški zbor, šesteroglasno podijeljena uglavnom na troglasni muški i ženski zbor. Duhovita zbarska skladba, narodne melodike, u duhu narodnog kola. Skladba je u mikoslidijskom načinu sa završetkom u h mollu. Godina postanka skladbe nije poznata, partitura je otisnuta iz rukopisa nepoznatog prepisivača, a dionica se čuva u arhivu subotičke katedrale i nekoliko primjeraka u knjižnici župe sv. Roka u Subotici. Stihovi su iz ciklusa „Žito i cvijeće“.

Skladatelj posljednje tri skladbe je Albe Vidaković (1914.-1964), svećenik, muzikolog, regens chori zagrebačke prvostolnice. Rođeni Subotičanin,

glazbu je učio u rodnom gradu, Travniku, Zagrebu i Rimu. Težište njegova rada predstavlja duhovna glazba, u kojoj je skladao mise (7 misa: tri staroslavenske, Missa simplex, Missa Gregoriana itd.), motete (Magnificat, Tulerunt Jesum, Protege Domine i mnoge druge), Oratorij „Tužba u hramu“, obradba za suvremeno izvođenje zbirke duhovnih koncertata i ricercara „Parnassia milita“ Vinka Jelića iz 1622. godine, te skladbe za liturgiju, orgulje (Fantazija i fuga f moll, C dur preludij i fuga, Korala na temu „Marijo slatko ime“) te mnoge glazbene članke, osvrte. Osnovao je 1963. godine Institut za crkvenu glazbu, koji od 1989. godine nosi njegovo ime.

Njegovu 100. godišnjicu rođenja proslavit ćemo sljedeće godine, simpozijem, koncertima i priredbama na kojima će se izvoditi samo njegova glazba. Zanimljivo je da je, iako ga je s Aleksom Kokićem vezala svećenička i prijateljska povezanost, uglazbio samo tri njegova teksta, i to svjetovna.

Festival bunjevački pisama je festival natjecateljskog karaktera koji se održava u Subotici od 2001. godine. Utemeljili su ga ljubitelji tamburaške glazbe i pjesme ovoga kraja na čelu s dr. Markom Senteom. Na ovom festivalu, za koji se pišu i izvode skladbe za tamburaški orkestar i soliste, uglazbljeno je i nekoliko stihova Alekse Kokića. Evo kronološkog reda s naslovom pjesme i imenom autora skladbe:

2001. godina

„**Božur**“ - dr. Marko Sente i Siniša Kujundžić

„**Pisma risara**“ – Marinko Piuković

2004. godina

„**Bačka**“ – Antuš Gabrić

„**Subotica**“ – Slobodan Ivković

Zaključne misli

Skladbe na stihove Alekse Kokića izvodili su sljedeći zborovi i ansambli: Zbor instituta za crkvenu glazbu „Albe Vidaković“ i Zbor sestara Milosrdnica iz Zagreba, Mješoviti prvostolni zbor sv. Duje iz Splita, Katedralni mješoviti zbor „Albe Vidaković“, Katedralni dječji zbor Zlatni klasovi, Collegium musicum catholicum, zbor biskupske klasične gimnazije Schola cantorum Pulinum iz Subotice, zbor Iuventus Maria Teresiopolis (zbor studenata iz Bačke, koji je djelovao u Zagrebu devedesetih godina), djeca iz vrtića „Marija Petković“, zbor Hrvatskog kulturno-umjetničko-prosvjetnog društva „Matoš“ iz Plavne i drugi.

Kao solisti uglazbljene pjesme na Kokićeve stihove pjevali su: s. Cecilija Pleša – mezzospran (Zagreb), s. Karmela Kovačević – sopran (Subotica), Terezija Buljovčić-Jegić – sopran (Subotica), Jelka Asić – sopran (Subotica), Alenka Ponjavić – sopran (London), Saša Štulić – tenor (Novi Sad), Bela Tikvicki – bariton (Subotica) i dr.

Broj do sada nam poznatih uglazbljenih stihova Alekse Kokića iznosi oko četrdeset skladbi, u raznim glazbenim oblicima: od jednostavnih pjesmica za djecu, preko pjesama u narodnom duhu, solo pjesme, madrigala, kao i dijelova kantate i opere i naravno, kao težište uglazbljenih stihova duhovne skladbe, kako one koncertne tako i one za prigodna slavlja. Ovdje svakako treba pridodati da sigurno postoji još uglazbljenih stihova koji se čuvaju u privatnim zbirkama ili su zagubljene ili neotkrivene u knjižnicama i zbirkama. Mnoge su skladbe izvedene dok još neke od njih čekaju one koji će ih s radošću (pra)izvesti.

Literatura:

1. Ante Sekulić, Skladbe uz riječi Alekse Kokića, *Sveta Cecilija* – časopis za duhovnu glazbu, Zagreb 1980., br. 3, str. 59-61.
2. Branimir Župančić, Sjećanje na prijatelja Albu Vidakovića, *Sveta Cecilija* – časopis za duhovnu glazbu, Zagreb 1975., br. 2-3, str. 94.
3. Ivan Kujundžić, Uglazbljene pjesme Alekse Kokića, u: Aleksa Kokić, *Srebrno klasje*, zbirka pjesama, Subotica 1962., str. 182.
4. *Crkvena glazba*, Priručnik za bogoslovna učilišta, Zagreb 1988.
5. *Katolički tjednik*, Sarajevo, god. 2004. i 2005., članci o crkvenoj glazbi.
6. Mato Leščan, Skladateljski profil Albe Vidakovića, u: Albe Vidaković, *Život i djelo*, Zagreb 1989., str. 61-63.
7. Arhiv glazbene udruge Festival bunjevački pisama.
8. Arhiv Družbe sestara Naše Gospe, Zagreb.

Notni materijali:

Bunjevačko-šokačka knjižnica Ivana Kujundžića pri Katoličkom društvu za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ Subotica
Glazbeni arhiv subotičke katedrale sv. Terezije Avilske
Notni arhiv hrvatske glazbene udruge Festival bunjevački pisama
Privatna zbirka dr. Marka Sentea – Subotica
Privatna zbirka s. Mirjam Pandžić – Subotica
Privatna zbirka s. Celine Posavec – Živogošće Hrvatska

* Referat je pročitán na stručnom skupu u okviru 12. dana Balinta Vujkova (dani hrvatske riječi i knjige) u Subotici, 19. 10. 2013.

Život u istini

Sretna sam otkad živim u istini!

Prva pomisao svakog čovjeka bila bi da ovo nije ništa novo, svakako je lijepo kada ne lažemo, kada govorimo istinu, kada nas nitko ne vara... Divota! Možda nas samo ponekad taj današnji brzi tempo života natjera da ipak za nečije dobro, što je najčešća isprika, nešto malo izokrenemo istinu, a sami sebe uvjeravamo da to nije strašno.

Moje iskustvo govori drugačije. Sve je strašno, jer ako smo obmanuli sebe, ili drugoga, nismo prevarili nebeskog Oca, onoga koji sve vidi. Kroz djetinjstvo pa na dalje uvijek su postojale situacije u kojima je izgledalo pametnije izmijeniti pravu istinu i to se nije činilo grijehom. Sada se bližim tridesetim godinama. Moglo bi se reći da sam mlada žena koja svakim danom, Bogu hvala, raste u vjeri. Moj grijeh više nije samo moj, jer ako živim u neistini, tome učim i svoju djevojčicu, a svoja loša osjećanja koja izazivam grijehom prenosim na čedo u utrobi. Zato mi je cilj što više prionuti uz Boga i njegove poruke primijeniti u životu. Oh kako mi je teško pala istina da Gospodin vidi moju i najmanju misao. Pa on vidi koga volim manje, koga više, kome sudim tko me iritira glasom ili ponašanjem, koga se bojim, tko mi je ružan, a tko lijep, zaista sve ono što mi proleti kroz glavu. Sudeći ljudima oko sebe trovala sam svoju dušu, tijelo, jer sam bila uznemirena, a samim tim daleko od Boga koji nas sve jednako ljubi. Bili su to čitavi filmovi svađa, rasprava, pametovanja u mojoj glavi, a ja sam bila lažac koji se u stvarnom životu skoro svima smješkao i bio ljubazan.

Onda sam spoznala da pravi kršćanin mora biti pun ljubavi kako za sebe, tako i za one oko sebe, ali prvo moram voljeti Boga. Tako sada dan započinjem s Gospodinom. Prvo njemu kažem sve što osjećam, što mi je teško, i kako ne mogu toga dana nikoga ljubiti ako se on sam ne useli u moje srce i to učini umjesto mene, služeći se mojom dušom i tijelom. Ali to je tek početak, jer prava borba za istinu dolazi s napastima u toku dana, ali onda zastanem i kažem: „Bože, oprost mi na ovim mislima, ako su grješne i daj mi tvoje ljubavi za sve“. Ova iskrenost prema nebeskom Ocu oslobađa me straha, mrzovolje, bijesa i tako imam snage ljudima oko sebe govoriti istinu, ma kakva ona bila, jer istina uvijek izađe na vidjelo, ali ako je dugo skrivana, čovjek snosi posljedice, veće ili manje. A jedna laž vodi drugoj, a to je grijeh koga se moram osloboditi.

Zahvalna sam Bogu što mi je dao milost shvatiti da zapovijed *Ne reci lažna svjedočanstva* ne znači samo „nemoj lagati drugome“, već „nemoj ni u srcu lagati ni sebi ni Njemu koji nas je stvorio na svoju sliku“. Zbog ljubavi koju mi daje, osjećam da moram svakog dana stati pred njega čistog srca. Jer najljepša istina u mom životu je da ništa ne moram sama, za sve mogu pozvati Boga u pomoć, on je tu i iščekuje da ga potražim. Gospodin je rekao: *Tražite i naći ćete, kucajte i otvorit će vam se.*

Na Veliku Gospu 2013.

KRUH ŽIVOTA

Kruše koji s neba siđe Tebi pjevam hvale,
Koji na križu bi lomljen da nam život dade,
Tebi čija ljubav svlada srebrnjaka glad.
Poslušnog do boli uspava oprostaja dah.

Sanjao si kako sreća briše suze trag,
Zrno koje s dlana pada i postaje klas,
Kako ljubav tjera od samoće strah,
O, Ljubavi na križu, Ti sanjao si nas!

Sanjao si, Kriste, i postao naš san!
Život kada sile zla podignu svoj glas.
Utihnuti neće Uskrsnuća zvona
Naša srca idu za Kruhom života!

Kako ne bi s Tobom, Kriste, probudili dan,
Vjerovali Tvojoj riječi, čuli sveti glas?
Božja ljubav za nepravedan sud...
Vidio si rijeku ljudi koja slijedi Put!

Josipa Dević

Piše: dr. sc. Andrija Anišić

Plodovima slaviti Oca Nebeskog

Svatko tko radi, radi s određenim ciljem i želi da njegov rad urodi i nekim plodovima. Svatko se plodovima raduje a tužan je kad oni izostanu. I ja sam takav. Često mi se čini da moj pastoralni rad ne donosi željene plodove. Premda me neki župljani i prijatelji tješe ističući da to nije tako, ipak se lako može utvrditi ima li ili nema plodova, jer oni moraju biti vidljivi. Istina u duhovnom smislu, oni mogu doći i kasnije, pa čak i u vječnosti. Ipak, plodnost je znak Isusovih učenika.

Isus o plodovima

Mogli bismo reći da je za Isusa izraz „plod“ i „rod“ istoznačan. Zbog ograničenog prostora zadržat ću se samo na njegovoj riječi iz Ivanovog evanđelja (15. poglavlje). U tom poglavlju Isus uspoređuje sebe i nas u slici

trsa i loze. Isusova riječ je ozbiljna i zahtjevna: *Ja sam istinski trs, a Otac moj – vinogradar. Svaku lozu na meni koja ne donosi roda on siječe, a svaku koja rod donosi čisti da više roda donese* (rr. 1-2). Isus, očito, očekuje plodove (rod) od svojih učenika. Dapače, neplodne „siječe“ i u „oganj baca“ (usp. r. 6.). Temeljni uvjet plodnosti njegovih učenika je povezanost s njim: *Ostanite u meni i ja u vama. Kao što loza ne može donijeti roda sama od sebe, ako ne ostane na trsu, tako ni vi ako ne ostanete u meni. Ja sam trs, vi loze. Tko ostaje u meni i ja u njemu, taj donosi mnogo roda. Uistinu, bez mene ne možete učiniti ništa* (rr. 3-5). Onima koji ispune temeljni uvjet plodnosti Isus daje jedno predivno

obećanje: *Ako ostanete u meni i riječi moje ako ostanu u vama, što god hoćete, ištite i bit će vam* (r. 7). A u zaključku ovog govora o plodovima koji očekuje od svojih učenika Isus ističe da donositi mnogo roda proslavlja njegovog Oca: *Ovim se proslavlja Otac moj: da donosite mnogo roda i da budete moji učenici* (r. 8).

Dakle, izvan je svake sumnje da kršćani – i svećenici i vjernici – trebaju donositi „mnogo roda“. Stoga svatko treba ispitati i provjeriti je li tako u njegovom životu. Prepoznamo li plodova, slavimo Gospodina, ne prepoznamo li ih, provjerimo jesmo li ispunili temeljni uvjet plodnosti – duboku povezanost s Isusom. Bez Isusa, bez življenja po njegovu evanđelju ne možemo učiniti ništa, ali s Isusom i živjeti po njegovu evanđelju, možemo sve. Bez Isusa ne možemo donositi mnogo roda, ali s Isusom možemo!

Uzroci naše neplodnosti ili slabog roda

U Isusovoj rečenici „Bez mene ne možete učiniti ništa“ mislim da možemo otkriti temeljni uzrok naše neplodnosti ili slabog roda našeg kršćanskog života. Premalo računamo s Isusom i njegovom milosti, a previše sa svojim sposobnostima i svojom mudrošću. Pokušavao sam ovih dana malo više istraživati uzroke „slabog roda“ svoga svećeničkog i župničkog djelovanja, a onda i neplodnosti samih vjernika.

O tome vrlo opširno pisao prof. Tomislav Ivančić u svojoj knjizi: „Preobrazba Crkve za svijet“ (*Teovizija*, Zagreb, 2009). U toj svojoj knjizi on izvrsno analizira uzroke neplodnosti kako svećenika tako i vjernika laika, odnosno Crkve kao institucije. S druge, pak, strane on ističe što konkretno trebaju činiti svećenici a što vjernici laici da bi Crkva doista mogla biti „grad koji leži na gori“ (usp. Mt 5,14).

Razlozi neplodnosti pastoralnog djelovanja

Uzrok neuspjeha pastoralnoga rada s laicima, bilo na vjeronaucima i poukama ili u nastojanju da surađuju u Crkvi i razumiju Crkvu, jest u tome što se nedovoljno razlikuje molitva od pouke. Sama pouka, a to znači samo propovijed i kršćanski nauk, neće promijeniti nikoga. Kako bi riječ Božja donijela plod, izrasla u zrelu i odgovornu, iskusnu vjeru, nakon pouke potrebna je molitva. Naime, za spasenje ljudi Otac je poslao ne samo Isusa Krista, nego i Duha Svetoga. Isus Krist je Riječ Božja koju naviještamo: On je donio spas, ali On je poslao Duha Svetoga kako bi njegov spas mogao biti primijenjen na svakog čovjeka, kako bi Crkva mogla za njega svjedočiti, kako bi uopće spas dopro do svakoga pojedinca ljudske povijesti.

I da ne živimo više sebi, već njemu, poslao nam je kao prvi dar od tebe Duha Svetoga, da on u svijetu djelo njegovo dovrši i izvrši svako posvećenje naglašava IV. euharistijska molitva. Duh Sveti je dar koji ulazi u srce zajed-

no s molitvom (Ivan Pavao II.). Upravo se u molitvi on očituje prije svega i nadasve kao dar koji *dolazi u pomoć našoj nemoći* (Rim 8,23).

Naše je uistinu teško vrijeme osobito potrebno baš molitve, naglašava Ivan Pavao II. Koliko god je po svemu svijetu rasprostranjena molitva, toliko je također rasprostranjena prisutnost i djelatnost Duha Svetoga.

Što može učiniti svećenik?

– Svećenik je čovjek budućnosti. On naviješta svijet koji dolazi, da je naša domovina na nebesima: obavještava ljude da Bog kuca na njihova vrata.

– Svećenik je odsjev istine, glas buduće domovine, vapaj da izdržimo zlo, patnje i smrt, jer je život ispred nas. Svećenik živi u ovom svijetu, ali je sav protegnut u onaj, neuništivi svijet.

– Svećenik je prijatelj ljudi i baš ih zato mora otkidati od ovisnosti o novcu, lažnom sjaju i imanju. On ih upozorava da ne smiju ovdje istočiti sav svoj život, nego ga trebaju sačuvati i napuniti do vrha onim životom kojem idemo ususret.

– Svećenik je stranac u svijetu. Ljudi ga izbjegavaju jer ih otkida od lažnih užitaka, od zamagljene slave, od privremene časti. On je poput glasnika koji zatvorenika u samici upozorava da treba čeznuti za slobodom, da ona postoji i da mu ona ide ususret.

– Svećenik je poput dobroga prijatelja koji ljude upozorava da ustraju, da ne očajavaju zbog progonstva i ranjenosti duše i tijela, da se ne boje, da ne klonu do kraja.

– Svećenik stoji u neprijateljskom svijetu, jer svijetom vlada knez ovoga svijeta, Zli. Svećenik nosi oružje Isusa Krista kojim se zli jedino može pobijediti.

– Svećenik stoji na fronti života. On ne smije zanemariti svoje oružje. On stalno treba komunicirati sa svojim vojskovođom Isusom Kristom, da ne bi poveo krivu strategiju rata u borbi za čovjeka.

– Zanemari li svećenik budnost, dopusti li da ga zaskoči grijeh, sumnja, slabost duha, da se udalji od Božje prisutnosti, u opasnosti je da u duhovnom smislu pogine.

– Svećenikova sudbina ovisi o tome ima li svaki dan dovoljno vremena za jutarnje razmišljanje, je li mu krunica stalno barem u džepu, jesu li mu trenutci časoslova dragocjene oaze usred dana, je li mu sveta misa vrijeme u kojem se zaogrće plaštem pobjede, je li mu molitva istinsko drugovanje s Bogom i prijateljavanje s Isusom Kristom i njegovom Majkom. Bez svega toga on postaje naivan i smiješan u svijetu, a njegov narod pokraj njega grabe vuci zla, mržnje i osvete. Nema li svećenik duboko iskustvo svagdašnje molitve i meditacije, ako nije doživio prisutnost Boga i uslišanu molitvu, ako nema iskustva da molitva snagom Duha mijenja vjernika, bit će glasnik

bez poruke, vojnik bez oružja, liječnik bez lijeka, lažni borac za slobodu, sam zarobljen u samici zla.

Čvrsta vjera, svagdašnja uporna molitva, iskustvo vjere, molitve, milosti Duha Božjega, Božje prisutnosti, temeljito poznavanje svega što je Isus govorio, sigurnost da sakramenti daju što obećavaju; sve su to uvjeti da svećenikov život bude dostojanstven, da ga ljudi priznaju kompetentnim, da ga društvo shvaća ozbiljno. Bez svega toga on je čovjek bez identiteta. Tada će se žaliti kako mu ljudi neće u crkvu, djeca neće na vjero-

nauk, mladi bježe s mise, a u župi se umnažaju poroci, ovisnosti i nemoral.

– Važno je biti svjestan da se uvijek može početi iznova. Ako mi je duša zarobljena, danas ću raskinuti njezine okove. Ako sam se udaljio od svoga učitelja, danas ću početi ponovno razgovarati s njime te mu dopustiti da me odjene u Silu odozgor. Čovjek počne starjeti kad se više ne nada, nego se obazire natrag. Danas mogu postati čovjek nade.

Što mogu učiniti vjernici laici?

– U pitanju je naša crkvena praksa. Smatramo da je praktičan vjernik onaj koji ide na nedjeljnu misu. To, međutim, samo znači da on prakticira crkvena slavlja, a ne i crkveni život. Život Crkve je novo stvorenje, sloboda za koju nas je oslobodio Krist. Nedjeljna misa ne djeluje automatski, kao što bolesnik ne ozdravlja samim time što je u bolnici.

Od euharistije oživi onaj tko se u nju uključi, tko se pokajao za grijeh, odlučio drugačije živjeti, poslušao riječ Božju i odlučio je učiniti sredstvom svoga života, progovorio Bogu i s njim se prijateljski, preobrazio se primanjem pričesti i u miru otišao živjeti novinu koju je dohvatio u crkvi.

Svemoguć molitve. Molitvom je moguće i rat zaustaviti. Ako se u župi počnu organizirati zajedničke molitve, devetnice, molitva krunice u crkvi i obiteljima, ako se bolesnike zamoli da prikazuju svoju bol na obraćenje župe, ako se odluči postiti u određene dane na tu nakanu, ako se organizira

duhovna obnova... puknut će okovi zla u mnogim srcima, crkva će se puniti, a pojaviti će se i mnoga crkvena zvanja.

Kao što znamo organizirati vjeronauk, hodočašća i slavlja, zašto ne bismo organizirali i molitve kao najvažnije sredstvo obnove župe i naroda.

Čini se da nije teško obratiti svijet, nego je teško nas uvjeriti da činimo ono što je jedino nužno i spasonosno. Taj biser zakopan u polju Crkve izgleda da samo rijetki iskapaju. Crkva nije u svijetu zato da obnavlja sakramentalna slavlja, nego da sakramentalnim slavljinama mijenja, spašava i oslobađa ljude.

Snaga molitve i sakramenata nije u izvanjskoj ljepoti i skladu forme, nego u unutrašnjem djelovanju. Ako se to događa kada Božju riječ iz propovijedi ne spremimo u pamćenje, nego u srce i kada nad njom molimo Gospodara žetve, da je zalije i pomogne da izraste i donese plod.

Duhovna odrastanje laika najbolje se može dogoditi u župi. Poučeni kako da prihvate Božju riječ i kako da s njom mole, primit će snagu sakramenata i molitve, te uvidjeti smisao pouke, teologije i kršćanskog života.

Treba svim vjernicima u župi pružiti stanovitu teološku naobrazbu. Bez nje oni ne mogu rasti u duhovnom životu niti se mogu othrvati ateističkim i sektaškim napastima. Zato valjati stalno proučavati Katekizam Katoličke Crkve.

Biti svjetlo a ne ugašena svjetiljka

Svećenik se kao i laik mora svaki dan boriti za spas svoje duše, treba moliti, ispovijedati se, sa strahom i trepetom raditi oko svoga spasa. Dapače, on se za taj spas mora još više boriti, jer je odgovoran za Crkvu a to znači za vjernike laike, da i njih spašava.

No odgovornost imaju i laici. Kao što se trebaju boriti da sami budu spašeni, tako se trebaju boriti da putem njih bude spašen svijet, kolege na radnom mjestu, članovi obitelji, ljudi koje susreću i koje poznaju. Oni trebaju imati duboku duhovnost, kako bi svijet mogli prožeti Kristovim duhom i tako ga spašavati.

Crkva je, kao i Isus Krist, čovjek za druge, kaže D. Bonhoeffer. On je svjetlo svijeta i kvasac društva. Važno je da budemo svjetlo a ne ugašena svjetiljka.

Očito je da duhovnu obnovu svijeta ne mogu provesti samo svećenici, odnosno hijerarhijska Crkva. Oni naime mogu propovijedati u crkvama, gdje ih slušaju samo vjernici, i to oni revniji. Prema tome, to nije put za obnovu cijeloga društva. No, duhovnu obnovu mogu provesti laici, jer su njihovi korijeni u Crkvi, u Isusu Kristu i njegovoj snazi, a život im je i djelovanje u svijetu.

Često je uvjerljiviji i svijetu prihvatljiviji laički način govora o Bogu i autentičnija njihova molitva od svećenikova govora i njegove molitve. Sve je

više laika spremnih da duhovno liječe duhovne rane našega naroda, ali i da se autentično uključe u novu evangelizaciju.

Svećenici i laici za duhovnu obnovu naroda

Što onda za duhovnu obnovu naroda mogu učiniti svećenici? Trebaju početi provoditi novu evangelizaciju ili reevangelizaciju Crkve kako to traže suvremeni pokoncilski crkveni dokumenti. Na svećeniku je da još više uraste u teološku jednostavnost i shvaćanje svijeta s jedne strane, a u sve dublji duhovni život s druge strane, kako bi se osposobio za reevangelizaciju. Ona ima za cilj osposobiti laike za duhovnu obnovu svijeta. Svećenik, dakle, treba evangelizirati laike kako bi oni duhovno obnavljali svijet. Cilj evangelizacije jest iskustvo vjere, molitve i prijateljevanja s Isusom Kristom, svagdanje prisno saobraćanje s Božjom riječi u Svetom pismu i u tradiciji Crkve, te promjena mentaliteta života, shvaćanja i smisla vjernika laika. Tako obnovljeni laici sigurno će biti čvrst oslonac obnove društva i domovine.

Kakvi svećenici i laici?

No, jasno je da svećenik ne može do toga dovesti laika, ako on sam nije na toj razini i još višoj od toga. Uvijek nas se uvjeravalo da je u duhovnom životu najvažnija poniznost. Upravo je to ono što je u ovom trenutku najviše potrebno nama svećenicima kako bismo svojim primarnim radom smatrali svoju duhovnu izgradnju, svoje nutarnje promjene i iskustvo Božje blizine, a tek onda sav ostali pastoralni i uredski rad. Najprije živjeti, a onda raditi. Pastoralni rad neće donijeti nikakve rezultate ako nije oživljen svećeničkim prisnim prijateljevanjem s Isusom iz Nazareta, učiteljem, vođom i Spasiteljem. Sva je svećeničkova izobrazba mrtva i nedjelotvorna ako je ne oživljava dubok duhovni život. Svećeničko napredovanje u duhovnom

koraćanju povući će i laika da ide istim putem i stvoriti nove mogućnosti suradnje, suživota, razumijevanja i radosti života. Jednako će tako vjernik laik naći svoju sreću, uspješnost u odgoju djece i na radnom mjestu upravo onda kada svoje srce poveže ponajprije s Isusom Kristom.

Ako laici i svećenici već danas načine prvi ko-

rak na tom putu, duhovna će obnova snažno započeti u našem narodu. Nikada nam to naš narod neće zaboraviti. A od nas će se taj duh proširiti, poput svjetla, u Europu i čitav svijet.

Možemo mi to

Vjerujem da će mnogi svećenici i vjernici laici kad ovo pročitaju pomisliti ili reći kako je to sve napisano idealistički, to je sve gotovo nemoguće ostvariti. Ipak, ne smijemo sumnjati a još manje „kukati“ da je to nemoguće. Važno je biti svjestan da se uvijek može početi iznova. Ako mi je duša zarobljena, danas ću raskinuti njezine okove. Ako sam se udaljio od svoga učitelja, danas ću početi ponovno razgovarati s njime te mu dopustiti da me odjene u Silu odozgor. Čovjek počne starjeti kad se više ne nada, nego se obazire natrag. Danas mogu postati čovjek nade.

Ipak, sluge smo beskorisne

Cilj našeg djelovanja ipak ne smije biti želja za plodovima. Naš kršćanski život, a onda i svjedočenje i konkretno djelovanje, treba biti uvijek na slavu Božju. Sv. Ignacije Lojolski bi, dapače, rekao: *Sve na veću slavu Božju!* Sam Isus nas je učio da trebamo služiti ustrajno i ponizno: *Tko će to od vas reći služi svomu, oraču ili pastiru, koji se vrati s polja: 'Dođi brzo i sjedni za stol?' Neće li mu naprotiv reći: 'Pripravi što ću večerati pa se pripaši i poslužuj mi dok jedem i pijem; potom ćeš ti jesti i piti?' Zar duguje zahvalnost služi*

jer je izvršio što mu je naređeno? Tako i vi: kad izvršite sve što vam je naređeno, recite: *'Sluge smo beskorisne! Učinismo što smo bili dužni učiniti!'* (Lk 17,7-10).

Gospodin će dati blagoslov i sreću

Priznajem da mi je teško uskladiti taj Isusov zahtjev s onim zahtjevom da trebamo donositi mnogo roda i da samo s mnogo roda možemo dostojno proslaviti Oca nebeskog. Isus je također naglasio da mi kao „svjetlo svijeta“ trebamo tako „svijetliti“ da ljudi vide naša dobra djela i proslave Oca nebeskoga (usp. Mt 5,16). No, Isus je to stvarno rekao i nema nam druge nego raditi ustrajno, raditi puno, raditi ponizno i s ljubavlju. Naše je „sijati“ sjeme dobrote i ljubavi, a vrijeme plodova treba prepustiti Gospodinu. No, on ne može uskratiti svoj blagoslov onima koji rade njemu na slavu. Spoznao je to već jasno psalmist: *Jahve će dati blagoslov i sreću, i zemlja naša urod svoj* (Ps 85,13), a na drugom mjestu kaže o dobrom čovjeku, tj. o onima koji „uživaju u Zakonu Gospodnjem“ i o njemu „misle dan i noć“ (usp. Ps 1,2): *On je k'o stablo zasađeno pokraj voda tekućica što u svoje vrijeme plod donosi; lišće mu nikad ne vene, sve što radi dobrim urodi* (Ps 1,3).

Raditi neumorno jer ćemo morati dati račun Bogu

Sv. Pavao nas ohrabruje da ustrajemo u neumornom radu: *Neka nam ne dozlogrdi činiti dobro: ako ne sustanemo, u svoje ćemo vrijeme žeti! Dakle, dok imamo vremena, činimo dobro svima, ponajprije domaćima u vjeri* (Gal 6,9-10). Na drugom mjestu piše: *Što god radite, zdušno činite, kao Gospodinu, a ne ljudima, znajući da ćete od Gospodina primiti nagradu, baštinu* (Kol 3,24). To isto kaže i sportskim rječnikom: *Ne znate li: trkači u trkalištu svi doduše trče, ali jedan prima nagradu? Tako trčite da dobijete. Svaki natjecatelj sve moguće izdržava; oni da dobiju raspadljiv vijenac, mi neraspadljiv* (1 Kor 9,24-25).

Račun i nagrada

Važno je raditi, ali ne oklijevati misleći da imamo vremena, jer jednog ćemo dana – a to može biti i danas – morati dati Bogu račun (usp. Rim 14,12); *Živa je, uistinu, Riječ Božja i djelotvorna; oštريا je od svakoga dvo-sjekla mača... Nema stvorenja njoj skrivena. Sve je, naprotiv, golo i razgledano očima Onoga komu nam je dati račun* (usp. Heb 4,12-13). Oni koji budu radili postojano i s ljubavlju, Bogu na slavu i djelotvorno ljubeći svoje bližnje čut će utješnu riječ Isusovu: *Dođite, blagoslovljeni Oca mojega! Primate u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta!* (Mt 25,34).

Andrija Anišić novi doktor teologije

Andrija Anišić, svećenik Subotičke biskupije, obranio je 23. travnja 2013. godine na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu doktorsku disertaciju pod naslovom „Vjersko – moralna obnova braka i obitelji – model opstanka i napretka naroda u djelima Ivana Antunovića“, koju je izradio pod vodstvom mentora prof. dr. Stjepana Balobana iz područja moralne teologije te uže specijalizacije: bračni i obiteljski moral. Svoj rad je branio pred stručnim povjerenstvom u sastavu: prof. dr. Tonči Matulić, predsjednik, prof. dr. Stjepan Balaban, mentor – član, prof. dr. Vladimir Dugalić, član, prof. dr. Josip Grbac, član i doc. dr. Franjo Podgorelec, član.

Knjigu istoga naslova objavilo je Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ te je bila predstavljena u okviru Dužijance, 8. kolovoza 2013. u Hrvatskom kulturnom centru „Bunjevačko kolo“. Tom prigodom dr. sc. Anišić je uputio riječi zahvale svima koji su mu pomogli dovršiti ovo djelo istraživanja i objave knjige.

Knjiga je zahvala biskupu Ivanu Antunoviću

Riječ zahvale

O biskupu Ivanu Antunoviću objavljen je još 1935. godine vrlo dobar životopis Matije Evetovića. Objavljeni su i brojni članci o njegovu djelovanju pod raznim vidicima kao i prikazi nekih njegovih djela. Drago mi je da možemo o 125. obljetnici njegove smrti njegovim, još uvijek brojnim, poštovateljima pružiti i ovu knjigu. Uvjeren sam da je ova knjiga najbolja zahvala

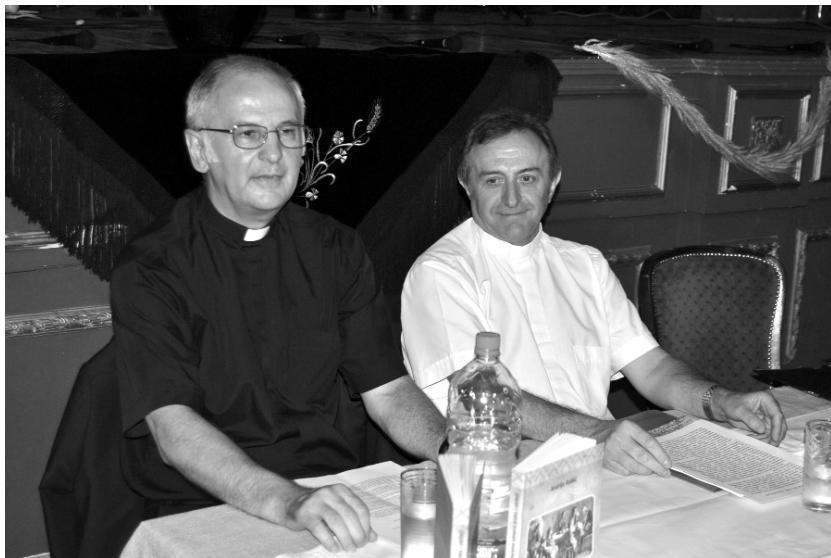
biskupu Ivanu Antunoviću, tom velikanu hrvatskog naroda – bunjevačkog roda za sve ono što je učinio za svoj narod svojim nadahnutim i neumornim radom.

Dug je bio put do ove knjige. Za Ivana Antunovića sam čuo još u srednjoj školi. Izražajnije je to bilo u mojim studentskim danima. Konkretno, pak, od 1986. godine kada sam održao i prvo kratko predavanje o njegovim *Bunjevačkim i šokačkim novinama*. Kad sam upisao svoj poslijediplomski studij, raspitivao sam se kod dobrih poznavatelja Antunovićeve pisane baštine da li bi u njegovim djelima bilo materijala za magistarski odnosno doktorski rad. Nakon ohrabrenja koje sam dobio počeo sam čitati njegova djela. Otkrio sam da je puno stranica posvetio problematici braka i obitelji i tako sam odlučio usmjeriti svoje istraživanje u tom pravcu. Godine 2004. započeo sam intenzivnu pripravu za pisanje magistarskog rada. Zapisao sam tada u svoje bilješke na našem marijanskom svetištu „Bunarić“: Gospi Bunaričkoj i Sluzi Božjem o. Gerardu Tomi Stantiću povjeravam ovaj svoj rad a posvećujem ga našem velikanu biskupu Ivanu Antunoviću te voljenom hrvatskom narodu i ljubljenom svom rodu bunjevačkom za obnovu obitelji, te temeljne stanice društva i Crkve“.

U mjesecu rujnu 2007. godine obranio sam magistarski rad pod naslovom „Bračni i obiteljski moral u nekim djelima Ivana Antunovića – *Bog s čovikom na zemlji i Čovik s Bogom u svoji molba i prošnja*“. Nakon toga nastavio sam svoj rad proučavajući ostala Antunovićeve djela i novinske članke u kojima govori o braku i obitelji kroz moralni vid. I tako se u dogovoru s mentorom iskristalizirala tema i teza mog doktorskog rada: „Vjersko-moralna obnova braka i obitelji – model opstanka i napretka naroda u djelima Ivana Antunovića“, koji sam obranio u travnju ove, 2013. godine na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Drago mi je da će ovom knjigom plodovi moga istraživanja i rada biti dostupni svima koji se zanimaju za biskupa Ivana Antunovića, ali još više onima koji danas žele, nadahnuti njegovim mislima, poraditi na obnovi braka i obitelji, tih temeljnih ustanova bez kojih nema budućnosti ni cjelokupnog društva a ni Crkve. Istinita je poznata izreka: „Kakve su nam obitelji, takvo je i društvo, takva je i Crkva“. To je izvrsno osjetio biskup Ivan Antunović i zato se s toliko ljubavi i žara zalagao za njihovu obnovu.

Mnogi su me, dok sam radio svoju doktorsku disertaciju, na samoj obrani a i poslije kad su čuli koja je njezina tema, pitali kakav doprinos suvremenoj misli o braku i obitelji može dati nešto što je pisano pred više od sto dvadeset godina? Moj odgovor je jednoznačan: puno. Antunović, naime, svoj nauk o braku i obitelji temelji na Svetom pismu i, istina, na nauku Crkve svoga vremena, ali je Božji naum o njima ostao nepromijenjen. Antunovićev stil i originalne misli kao i način djelovanja sigurno mogu i danas biti poticajne i pomoći u vjersko-moralnoj obnovi braka i obitelji. Kao bački Hrvat – Bunjevac smijem ustvrditi da bi život po Antunovićevom

modelu, kako je prikazan u ovoj knjizi, sigurno bio veliki doprinos spasu i obnovi našega naroda u Bačkoj kao i Crkve u Hrvata u Bačkoj. To mi je želja i molitva koju preporučujem Gospi Bunaričkoj i našem jedinom kandidatu za sveca S. B. o. Gerardu a vjerujem da s njima na tu važnu nakanu moli pred Božjim licem i naš veliki Ivan Antunović. Hvala im.

Osim dragom Bogu, Gospi Bunaričkoj i o. Gerardu, želim zahvaliti mnogima koji su me hrabрили i koji su mi pomagali u studiju. Prije svega našem biskupu Ivanu koji mi je odobrio poslijediplomski studij i do kraja me podržavao i pratio svojim blagoslovom. Zatim mom dragom mentoru prof. dr. sc. Stjepanu Balobanu, bez čije stručne pomoći i stalnog sokoljenja ne bih uspio dovršiti svoj rad. Hvala mu i što je s ljubavlju i radosno prihvatio da dođe i danas predstaviti ovu knjigu i radovati se sa mnom.

Hvala i drugima koji su me ustrajno poticali na putu do doktorata: prim. dr. Marku Senteu i njegovoj obitelji, mons. dr. Andriji Kopiloviću, svim članovima uredništva *Zvonika*. Hvala ocima franjevcima u Zagrebu i ocima karmelićanima u Somboru kod kojih sam provodio dane svog poslijediplomskog studija, odnosno pisanja svoga rada. Hvala i Sestrama naše Gospe u Zagrebu. Njihova kuća matica u Primorskoj bila mi je stalna „baza“ za vrijeme doktorskog studija. Hvala napose obitelji mog brata Jose Anišića i moje sestre Janje Kujundžić na svesrdnoj podršci.

Hvala mojim dugogodišnjim suradnicima i prijateljima mr. Ervinu Čelikoviću, prof. Katarini Čeliković i Željki Zelić na velikom trudu i radu oko uređenja ove knjige i pripreme za njezino objavljivanje. Hvala Petru Gakoviću, koji je tako lijepo napravio naslovnicu za knjigu.

Hvala „Renovabisu“ – udruženju njemačkih katolika za pomoć ljudima Srednje i Istočne Europe za stipendiranje mog doktorskog studija. Hvala obitelji Sente i tiskari „Printex“, koji su me šokirali i obradovali svojim velikim darom za tiskanje ove knjige. Hvala obitelji moga brata na pomoći za slavlje koje će slijediti poslije ove književne večeri. Hvala i članovima Pastoralnog vijeća župe svetog Roka koji su također dali svoj dar za tiskanje ove knjige. Hvala Katoličkom društvu za kulturu, povijest u duhovnost „Ivan Antunović“ koje je njezin nakladnik.

Zahvaljujem recenzetima ove knjige prof. dr. sc. Stjepanu Balobanu i prof. dr. sc. Vladimiru Dugaliću kao i mons. Stjepanu Beretiću koji je napisao pogovor i što je prihvatio da i večeras govori o knjizi.

Završavam ovo svoje zahvalno slovo parafrazirajući riječi Ivana Antunovića koje je zapisao u predgovoru svog najvažnijeg i najopsežnijeg djela *Bog s čovikom na zemlji*: „Dragi Rode“, Tebi sad u vlastite ruke pridajem, velikom mukom sastavljeno djelo s onom srdačnom željom: Dao milostivi Bog pa da ti ovo djelo bude izvorom barem onolike duševne radošti i slasti koliko je mene truda stajalo.“

Andrija Anišić

Andrija Anišić je rođen 24. rujna 1957. na Hrvatskom Majuru kod Subotice. Nakon završenog srednjoškolskog obrazovanja u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji „Paulinum“ u Subotici, akademske godine 1977./78. upisao je studij na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu gdje je i diplomirao 1984. godine. Iste godine zaređen je za svećenika. Kao svećenik obnašao je više godina službu prefekta sjemeništa „Paulinum“ te službu tajnika Subotičke biskupije. Od 1994. godine je župnik subotičke župe sv. Roka. Kao župnik bio je urednik katoličkog lista *Zvonik* od 1994. do 2007. Na Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije od 1994. godine predaje moralno bogoslovlje.

Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 24. rujna 2007. godine obranio je magistarski rad na temu: „Bračni i obiteljski moral u djelima Ivana Antunovića – *Bog s čovikom na zemlji* i *Čovik s Bogom u svojim molba i prošnja*“ te postigao akademski stupanj magistra znanosti.

Godine 2009. objavljena mu je i prva knjiga pod naslovom: *Moliti i ljubiti* u izdanju Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“.

**NAŠ KANDIDAT ZA SVECA
O. GERARD TOMO STANTIĆ**

Piše: o. mr. Mato Miloš, OCD

Život za nerođene

*(Propovijed na Dan sluga Božjega
o. Gerarda Tome Stantića u provinciji, Remete 2013.)*

Braćo i sestre! Na crkvenom hodniku, na ulazu našeg samostana, kao i ovdje u crkvi kraj oltara blaženog Alojzija Stepinca, gledamo izloženu sliku redovnika čiji nas pogled gleda i prati. Tko je to?

To je naš sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić, karmelićanin za kojega se u Rimu vodi službeni postupak za proglašenje blaženim i svetim. Svake godine, naša Hrvatska karmelska provincija sv. Oca Josipa, komemorira dan njegova zemaljskog rođendana. Rođen je na đurđinskim salašima kraj Subotice 16. rujna 1876. od oca Jose Stantića i majke Đule rođ. Jagić. Istog dana je bio i kršten u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Bajmaku kraj Subotice. Stoga, nedjelju nakon 16. rujna posvećujemo komemoraciji uspomene na njega i njegovu duhovnu poruku.

Osnovnu školu je pohađao na Đurđinu, potom u Subotici, gdje se opredijelio za svećenički poziv. Gimnaziju je pohađao u sjemeništu u Kalači (Mađarska) i tu je osjetio poziv za karmelićanina. U Karmel je stupio 1896. u Grazu (Austrija). Godine 1902. zaređen je za svećenika. Godine 1904. poslan je u novoosnovani karmelićanski samostan u Somboru u Bačkoj, gdje je živio i djelovao 55 godina kao uzoran redovnik i svećenik. Umro je na glasu svetosti u Somboru, 24. lipnja 1956. Njegovi posmrtni ostaci počivaju u samostanskoj crkvi somborskih karmelićana. Postupak za proglašenje blaženim otpočeo je 1985. i sada se vodi u Rimu na Kongregaciji za Svete.

Kao redovnik i student teologije sa svom ozbiljnošću je radio na svome kršćanskom savršenstvu, s milošću Božjom uhvatio se u koštac sa svojom naglom naravi i temperamentom. Htio je biti ne samo savršeni kršćanin i redovnik kada zapisuje: „Isuse, preobrazi me u sebe, kao vodu u vino u Kani Galilejskoj“, nego i biti što savršeniji čovjek. To predlaže i drugima jer želi dobro Božjega života kojega je sam iskusio. Svoj rad oko usavršavanja duhovnoga života temeljio je na učenju mističnih učitelja Crkve, sv. Tereziji

Avilskoj, sv. Ivanu od Križa i sv. Maloj Tereziji. Otac Gerard prihvaća i živi nauk karmelskih mističnih učitelja i na taj način i sam postaje mistik, to jest onaj koji kuša susret s Bogom po Isusu Kristu, koji prijateljuje s Bogom Ljubavi. Na taj način i sam postaje bogolik, sazrijeva kao čovjek, uspijevajući se othrvati sebičnosti koja danas na poseban način hara svijetom. Iz škole karmelskih mističnih učitelja, o. Gerard izrasta u zrelog čovjeka, prijatelja ljudi, zauzet za ljude i kao takav pridonosi boljoj budućnosti čovječanstva. Zaređen je za svećenika 1902., te ga poglavari šalju u novo osnovani karmelićanski samostan u Sombor, gdje ostaje punih 55 godina svoga života.

Gerardova duhovnost je još uvijek živa i bit će dokle god čovjek bude tražio Boga za svoje prijateljevanje i spasenje. To ne znači da trebamo doslovno slijediti sve ono što je o. Gerardu bilo specifično kao redovniku i svećeniku. Od oca Gerarda možemo naučiti da je Bog prvotna vrijednost u događanju našega spasenja. Možemo naučiti kako se putovima vjere, nade i ljubavi dolazi do predanja Bogu i iskustva pripadanja samo Bogu. Gerardov nauk, ako se u njega unesu bogate smjernice Drugoga vatikanskog koncila, pozitivan je smjerokaz čovjekovoj sreći i pobjedi nad sebičnošću, koja, osobito u sadašnjem društvu poprima zastrašujuće razmjere i dovodi mnoge kršćane u stanje da su samo deklarativno kršćani. U jednom svome zapisu o. Gearard poručuje: „Bog je čovjekom postao i stoga je čovjek najsretnije biće. Isus sve može i sve ugodno čini, jer nas voli i stalno grli, s dobrim mislima nas oblači, s riječima kao ugodnom glazbom zabavlja, s rukama milost kao hranu dijeli.

Tko Isusa primi, taj Isusa slijedi i druge zaodijeva, druge razveseljava i druge hrani“ (*Biser mišljenja*, 004113).

Došavši u somborski Karmel 1904. otac Gerard nastavlja razvijati svoj duhovno mistični život, ne zatvarajući se u nekakav neučinkovit duhovni intimizam. Otac Gerard je neumoran duhovni djelatnik. Upravo ono što je kroz meditativno-kontemplativnu molitvu doživljavao, to je konkretno vjernicima prenosio i zauzimao se za konkretne potrebe čovjeka. Uz neumorni rad pomirenja duša s Bogom i s bližnjima po sakramentu svete ispovijedi pohađao je bolesnike po gradu Somboru i okolnih salaša, danju i noću, ljeti i zimi, pa čak ako je i potrebno i u pola noći.

Uz ispovijedanje i bolesnike, o. Gerardu su osobito na srcu bila djeca koja su trpjela iz raznoraznih razloga, a posebice ona koja su bila u opasnosti da im se život oduzme u majčinu krilu. Briga za djecu je bila povezana posebno štovanjem Djeteta Malog praškog Isusa kojega je o. Gerard 1913. na Polnočki (dakle prije 100 god.) postavio na oltar Majke Božje u karmelićanskoj crkvi u Somboru i te iste polnočke osnovao Bratovštinu Malog praškog Isusa, čiji su prvi članovi bila djeca iz sirotišta kojeg su vodile časne sestre Naše Gospe u Somboru.

Kada je pri kraju Prvoga svjetskog rata glad pogodila bogatu Bačku i svijet, došla je majka s djetetom između tri ili četiri godine života. Zbog gladi dijete je izgubilo zdravi izgled lica. Otac Gerard, koji je u ishrani djeteta konkretno i pomogao majci, bio je duboko ožalošćen. Zapisao je u samostanskom ljetopisu sljedeće: „Tom prilikom jedan od naših (a to je on sam) je iz čiste ljubavi prema nevinoj djeci, zaplakao i u plaču odlučio, bez posustajanja, moliti Isusa, da udijeli mir ljudskome rodu, i odlučio podnijeti sve neugodnosti vlastitoga života, kako bi isprosió Isusovo smilovanje, ljubljenoj dječici koja imaju posebnu sličnost s dragim Malim Isusom. Isuse, Isuse, udijeli nam mir i kruh malenima“ (*Ljetopis*, 001731).

Unatoč opasnosti nerazumijevanja, nastojao je hrabriti majke koje su bile u napasti da pobace dijete koje su nosile pod srcem, o. Gerard zapisuje. „Rodilo se dijete kojem je netko, prije nekoliko mjeseci spasio život. Taj maleni bio je u velikoj opasnosti zajedno sa svojom majkom, ali je netko (to je on sam) sebe prikazao s nakanom sve podnijeti, pa i samu smrt, samo da se maleni zdrav rodi. Mališan se rodio, ali onaj koji je prikazao svoj život, očekuje sve neugodnosti“ (*Ljetopis*, 001768).

U konkretnoj brizi za život malenih o. Gerard zapisuje i ovo: „Isus je prihvatio dobru volju nekoga (to je opet on sam), kojom podnosi teške optužbe za nekog nevinoga malenoga. Mališan raste, sposoban je živjeti, ali po dopuštenju Isusovu, opada dobar glas onoga koji se prikazao. Neka je hvaljen Isus, koji je pružio priliku nevinome da trpi progonstvo. Bolji je dobar glas, nego sva bogatstva, ali još je bolje progonstvo i herojstva žrtva. Isuse, neka Tvoj zagrljaj bude utočište svima, koji radi tebe podnose progonstvo“ (*Ljetopis*, 001772).

SIGRA JEDNE RIČI

Zaplela se rič u pisme jedne,
jedne večeri prosinačke,
ko ova što je.
Izgarala, treperila, poletit tila,
ta, već je i krila dobila
da svit svoj obiđe, da čeljad
svoju viđe,
da na usnama zastane,
u grlu drhtaj da načini,
u srcu treptaj da izmami,
u tilu da se nastani
kad god pročitana bude,
kad god izgovorita,
prinesena prid ljude...

Sigrala se rič, ko dite s medom
od pliša,
krivudala ko pahulja bila,
spadala ko kap, pljusnila ko kiša,
zagrmila i obrve mrštila,
vedrila i smijala se, toplinu iskala.
Rič se iz zapleta iskrala
i izabrala svoje mjesto.
Baš tu, ode, u ove pisme;
da se inati, zamiriši,
da diše jače, pa tiše,
iz riči u rič, da se rađa,
da joj bude više...

Rič se pritvarala, kucala, udarala,
rič je tresla zemlju ko dudove
i vitrem jakim pljuskala sprudove.
Promaljala se međ čokoćem
kroz vinograđe, sa slatkim se
groždem sladila
na paorskom suncu pržila,
u ladu ora ladila,

Anđeosko pozdravljenje moljila,
grlila, šapčala, divanila, voljila...
I ondak, ošla rič
ko da joj ni bilo nije...
Pročitana, iščitana,
napivana, ispivana.
Ošla rič sa uspomename,
legla međ dvi plisneve korice,
otrla suzu, sakrila lice
u ladice stare, u drvetu teškom,
rastovom,
pa sad čeka da ju odnesu
i zaitu u prav druma seljačkog,
ako ga još ima...

I došla je zima, večer prosinačka
baš ko ova što je.
Probudila se rič da kaže svoje.
Zaigrala, podviknila,
poskočila, ciknila...
Jel opet je digod na usnama,
opet komugod drhtaj mami,
pa sve tiša biva, ne galami.

Svitu svojmu vinac strofa plete,
Ove noći tilhe, ove večeri svete...

Zlatko Gorjanac

Narodno blago

Piše: Stjepan Bartolović

Kako je nastala crkvice kod sv. Antuna u Baču?

Dok sam još bio manji a i kad sam išao u gimnaziju, pamtim ko danas, kadgod bi došao kući, bilo na Božić, na Uskrs, vazdan (uvijek) bi me dolazili prigledati ljudi iz sela. Ja onako malen, isprva bi se stidio, bojao – šta li? Ta nepoznam svoje komšije, a kamoli čiča Božu, Luku i dida Stipu! No kasnije, kad su me počeli ispitivati: Jel' kako ovo, kako ono? Čujem da učite i francuski, pa grčki. Jezus i Marija, pa možeš li ti to Stipo sve naučiti? A koliko godina još moraš učiti; i kad bi stari uz lulu i čašicu vina razmetnuli divan od Kulina bana, tada bi se i ja, najprije plaho a onda sve slobodnije, i slobodnije počeo približavati banku da čujem stare stvari o svom dragom Baču. Najviše sam se veselio božićnim ferijama. Prvo zato, što sam se onda obično mogao vozati na saonicama, a drugo, što bi nam svake zimske večeri došao dida Boža na divan. Kolikog li veselja za mene! Dida Boža bi dolazio svake večeri u opakliji, po običaju pozdravio, dao nama mladima da mu otresemo opakliju i šubaru, a onda polako, dostojanstveno sio na banak, uzeo svoju lulu i počeo da puši i priča. I dok se vani hvatalo inje po seoskim dudovima, i dok bi ispred pendžera prolazile seoske snaše na divan rume ne u obrazima, dida Boža bi pričao, govorio, Bogo moja, ko da iz knjige čita! Naročito mi je ostala u pameti pripovijest o crkvice sv. Antuna.

U staro doba, kad u Baču još nije bilo ni Švaba ni Madžara, počinjao je dida Boža, živjela su u bačkim šumama dva fratra, a zvali se fra Fila i fra Bona. U ono vrijeme nisu ljudi tako obrađivali svoja polja kao mi danas, nego su puštali da po zemlji raste trava. Da, ljudi su onda bili većinom stočari. Svaki je čuvao stoku, a takozvani volari su čuvali seosko blago i s njim su noćivali napolju. I od tih volara su živjela ta dva fratra. Jednoga dana su se volari kasno vraćali svom konačištu. Razgovarali su se glasno, a volovi i krave su polako usput čupkali sočnu bačku travu. Nebo je bilo vedro.

Hiljadu i hiljadu je zvjezdica treperilo po visokom nebu; zrak je bio miran, nigdje ni žive duše. Kad al' najednom, šta mislite – idu tako volari, al' pred njima se nešto svijetli. Goveda se poplašila pa pobjegla na stranu, a volarski vjerni kerovi neće da laju.

Kad volari tamo bliže, a oni imaju šta da vide pred sobom, iz zemlje izrasla ruka, u ruci križ, a oko križa jaka svjetlost. Možete misliti, nastavi dida Boža kako je volarima bilo pri duši. U gluho doba noći, usred šume, blizu konačišta ovako strašno prikazanje! Od toga dana volari nisu više imali mira. Kadgod su prolazili noću kroz šumu, uvijek su vidjeli ruku i križ. Tako je to išlo s dana u dan pa je to njima već dosadilo i oni odluče da će potražiti pomoć. Što su odlučili, to su i učinili. Jedan od njih predloži da se idu potužiti fratrima, koji su bili na glasu sa svoje svetosti i pustinjačkog života. Prijedlog se prihvati i oni odoše fratrima, fra Fili i fra Boni, i ispri-povjede im sve po duši. Fratrima su se vrlo začudili kad su vidjeli da volari govore istinu. I odsada nije prošao ni jedan dan a da se fratrima nisu molili Bogu da im objasni šta ta ruka i taj križ znače. I Bog ih usliši. Dok su se oni jednoga dana tako molili, ukaže im se sv. Antun i reče im da sagrađe na tom mjestu u šumi crkvu. Siromašni fratrima se dadoše na posao. Počeli su kupiti milostinju, molili se Bogu, no posao im slabo uspijevao. Gotovo da zdvoje. Ni otkale pomoći, a oni jedva da sebe prehrane, a kamoli da grade crkvu! No Bog se brine za svoje. Dogodi se da se kćerka nekog turskog paše razboli. Turski paša je stanovao u to doba u Baču. Kćerki bi svakog dana gore pa gore; dapače se govorilo da je u nju i vrag unišao i da će sigurno umrijeti. Paša ne vjerujući da je vrag unišao u njegovu kćerku, uzalud je tražio liječnika koji će mu ozdraviti kćer. Kćerka mu je bila već na umoru. Žalosni otac obeća veliku nagradu onome junaku koji će istjerati vraga iz njegove kćeri i tako je izliječiti.

Svi su se liječnici upravo natjecali da izliječe kćerku; ali badava, kćerki uvijek jednako, samo da treći put dahne, pa da umre. Volari, koji su vjerovali da bi pašinu kćer fratrima mogli izliječiti, odoše fratrima i jave im da se radi o takvoj i takvoj stvari. Fratrima su se isprva nećkali, no kasnije pristadoše i pođoše u grad da vide pašinu jedinicu. Kad su je vidjeli, sažale se na lijepu pašinu kćer i rekoše paši: „Mi možemo izliječiti Tvoju kćer, mi ćemo istjerati iz nje vraga, ali moraš pristati na jedan uvjet. Ako ti lijepa kćer ozdravi, moćni pašo, moraš na tom i tom mjestu u šumi sažidati o svom trošku katoličku crkvu“. Paši je bilo teško da svojim neprijateljima gradi crkvu, ali ljubav prema svom jedinom djetetu nadvlada njegovu neprijateljstvo i on obeća fratrima da će im ispuniti želju samo ako mu izliječe jedinicu kćerku.

Fatrima se počeo moliti, postiti, trapiti i za nekoliko dana ozdravi pašina kćerka – izađe iz nje vrag. Sada paša počne voziti na rečeno mjesto cigle materijal i sve što je potrebno za gradnju crkve. No kad je sve donio, javi se u njemu opet ono staro, gadno neprijateljstvo naspram kršćana i on odustane od gradnje crkve, uzalud su ga nagovarali fratrima da dovrši crkvu – on je

ostao gluh na njihove molbe. Ali sada je Bog, da ponizi pašu, opet dopustio vragu da uniđe u njegovu kćer. Kćerka mu se opet smrtno razboli, ali fratri ni da čuju o tome. Paša ih je mučio, tukao, ali sve zabadava; fratri neće, pa neće. Na to ih paša baci u tamnicu, ne bi li se umekšali. Tako je prošlo mnogo vremena, pašinoj kćerki iz dana u dan sve gore, a jedini liječnici koji bi je mogli izliječiti neće ni da čuju o tome.

Jednoga dana dođe sam paša u tamnicu i lijepo ih zamoli da mu učine tu uslugu, a on će im dati što hoće. Nakon tolikih molbi fratri pristaše, ali pod jednim uvjetom. Paša mora najprije sazidati crkvu, a onda će oni istom izliječiti njegovu kćerku. I tako turski paša sazida crkvu kod sv. Antuna, a fratri mu tada ponovo izliječe kćer. A kako se sv. Antun prvi ukazao fratrima u šumi, dadoše crkvi ime: Crkva sv. Antuna. Tako je nastala crkvice kod sv. Antuna, svrši dida Boža svoju dugu pripovijest.

Od tog je vremena već mnogo godina prošlo. Odavno trune paša i njegova lijepa kćer, a crkva kod sv. Antuna još stoji i svakom posjetitelju priča svoju pobjedonosnu povijest. I dan danas ide naš svijet utorkom u šumu crkvice sv. Antuna da se pomoli svom Bogu i sv. Antunu.

A i ja sâm, dragi čitatelju, odmah nekako iza kako sam čuo ovu pripovijest, otišao sam u šumu crkvice sv. Antuna. Tamo sam pobožno sklopio svoje ručice, upro svoje nježno, crveno, djetinje lice u sliku sv. Antuna, a onda izmolio jedan Oče naš za dida Božu, koji mi je tako lijepo sve to ispričao; zatim još jedan Oče naš za ona dva fratra, fra Filu i fra Bonu, a na posljertku sam izmolio još dvije Zdrave Marije za pašu i njegovu jedinicu kćerku, a zatim sam otišao veseo kući.

Po narodnom pričanju napisao **Stjepan Bartolović Marcin**

*Ova je legenda objavljena u nastavcima u „Subotičkim novinama“ od 14. ožujka do 25. travnja 1931. Te brojeve „Subotičkih novina“ ne posjeduje u kompletu niti jedna knjižnica u Srbiji. Legendu pronašao i prepisao **Josip Štefković** uz pomoć **prof. dr. Istvána Silling**a i nekoliko anonimnih suradnika, kojima ovim putem najsrdačnije zahvaljuje.*

Obiteljski nadimci Šokaca u Baču

U svim selima Zapadne Bačke u kojima žive Šokci (Bereg, Bački Monoštor, Plavna, Vajska, Bođani, Bač), postoje, negdje više, negdje manje, obiteljski nadimci. Tako i u Baču gotovo nema prezimena koje nema nadimak. Većina nadimaka su praktične naravi, no neki nadimci su uvredljivi, posprdni. Srećom, onih prvih ima kudikamo više. Tako je na pr. kuća u Baču, u kojima je živjela obitelj Bartolović, bilo nekoliko desetina. Kada još uz to znamo da su Šokci u prošlosti imali veoma mali broj imena (gotovo svi su bili Ive, Stipe, Tune, Joze, Vince), tada se vidi koliko su nadimci bili praktični, potrebni. Najviše nadimaka nastalo je od imena neke osobe u obitelji. Ta se osoba najčešće po nečemu isticala, po nečemu je bila poznata. Neki nadimci nastali su po zanimanju nekoga u obitelji. Jedan nadimak nastao je po tome što je jedan čovjek iz obitelji bio u ratu u Pruskoj („Prajska“). Nadimak „Katanov“ nastao je na taj način što su mađarski vojnici – „katane“, dugo vremena živjeli u kući Jurkovićevih. Zadnji nadimak u Baču nastao je prije desetak godina. Jedan mladi čovjek, prezimenom Kovačić, često se igrao s djecom na ulici i plašio ih u igri izrazom „Babaus“. Danas ga u Baču nazivaju svi samo tim nadimkom.

Neke nadimke ne mogu objasniti, primjerice „Šerić“. Pronašao sam nadimak „Čokoljin“, ali nitko mi nije znao reći koje prezime zamjenjuje. Uostalom, evo nadimaka koje sam pribilježio u Baču:

AZAŠEVAC: Franjčev, Kruničar, Peruškin, Šajin, Šimin, Šokčev, Ticak
BARTOLOVIĆ: Bartolov, Cunjak, Dragana, Fratrin, Kranclin, Krpičar,
Lujin, Marcin, Mijatov, Poština, Remin, Rokin, Torkoš, Tunjakov
BOLFA: Krcin
BOŽIN: Džopin
BUKINAC: Bončikin, Matišin
ČELIĆ: Košutov, Vrebac
ČUBRIK: Kukudin
DŽANIĆ: Goroš
FILIPOVIĆ: Dašin, Franjčev, Kankov, Kiflin, Kuzmin, Mali Šerić, Purc,
Šerić, Šijak, Šindik, Tuncilin, Veliki Šerić
GRŠIĆ: Jelkin, Lafrndža
HORNJAK: Bulta
IVANIĆ: Tilor

IŽANOVIC: Sarač, Babanov
JAKIĆ: Kindilin, Tomašev
JURKOVIĆ: Katanov
KAJDIĆ: Šoša
KAMPEL: Tapkalov
KASAČ: Džaver
KOLARIĆ: Radač
KOVAČEVIĆ: Džaver, Grgur, Pavlinkin
KOVAČIĆ: Babaus
KREMPATIĆ: Prajzov
KUBANOVIĆ: Ančin
KULUNDŽIĆ: Ignacov
LAKIĆ: Grubišćev, Grufin, Kurdžan
LONČAR: Busan, Dašin, Solar
LOVRIĆ: Filin
MATIŠIĆ: Kolar
MIHALJEVIĆ: Nikolin
MIRONICKI: Benkov
NAĐ: Đakin
NEMET: Gajin, Kakaco, Sarmin
OGNJANOV: Mirkin
PEKETIĆ: Prpin, Šekin
POŽEGLIĆ: Dzandzin
ROŽIĆ: Bazin, Blažikin, Ivegeš, Pavkin, Zvrčin
SENTIVANSKI: Glindža, Guštin, Ilijin, Našin
STOGROŠIĆ: Stogrin
ŠEMUDVARAC: Brdar, Jašin, Kelempuš
ŠIMUDVARAC: Božin, Mižur
ŠUŠTERIĆ: Trščar
TOPALIĆ: Patak, Pavkov
UBREKIĆ: Brucin
VUKOVIĆ: Ilišev, Šiljin

*U Baču, 1995. godine. Kazivali braća **Ivica i Vinca Filipović (Šerić)**.
Pribilježio: **Antun Kesejić**, prof. u mirovini. Rukopis se nalazi u ostavštini
prof. Bele Gabrića u Bunjevačko-šokačkoj knjižnici „Ivan Kujundžić“ u
Subotici. Rukopis pronašao i prepisao **Josip Štefković**.*

Piše: Antun Kesejić

Tri šokačka narodna običaja u Baču

Stari Bač nije imao asfalta, struje, ali je imao veoma mnogo priča, prela, molitava, pjesama, vjerovanja, ručnih radova i običaja. Etnolozi i etnografi imali su ovdje uvijek veoma široko polje rada. Naročito su interesantni bili običaji u Baču. Neki od običaja događali su se u točno određene dane, dok su se neki događali bez obzira na dan ili datum (na pr. *dodole*). U ovom kratkom radu osvrnut ću se na tri običaja koji su se svake godine događali u točno određene dane. Prvi na Nevinu dječicu ili na četvrti dan Božića, drugi na „Cvitnu subotu“, a treći na drugi dan Uskrsa. Danas nijedan od tih običaja ne postoji. Dogodi se da pojedinac ode na pr. u šibare ili u polivače, ali „ono pravo“ nestalo je sredinom ovog stoljeća. Napisane običaje ispričali su mi Ivan Jurković i Anica Jurković (rođ. Filipović), a ja sam ih pribilježio, da se ne zaborave.

Šibari

Šibari su išli selom na četvrti dan Božića, na Nevinu dječicu, ili „Mladince“, kako su u Baču naši Šokci govorili. Momci su se već ranije dogovarali kako da naprave plan šibanja za taj dan. Jedan od njih, ili nekoliko njih bi se zadužilo da se dogovore sa sviračima, o pratnji kroz selo i o sviranju u gostionici. Dogovarali su se o vremenu sviranja i o novcu, koji se za to sviračima trebao platiti. Svirci su nekada bili „naši Šokci“. Tako je u prvoj polovici našeg stoljeća bila poznata grupa koju su sačinjavali Baja Ivanić, Vinca Čelić-Vrebac i Joška Rogić. Prvi je svirao violinu, drugi tamburu a treći bas. Kada je ta grupa ostarila, u Bač su počele dolaziti druge grupe, najviše cigani iz Deronja i Selenče. I danas je to uglavnom tako. Momci su se toga dana sastali oko 8 sati u gostionici „Kod Bujaka“. Ta gostionica uvijek je bila „šokački bircuz“. Grupu je sačinjavalo 15-20 momaka. To su bili momci koji su išli na igranke, a bili su stari uglavnom od 16 do 20 godina. Išli su u „šibare“ samo kod onih cura koje su s njima išle na igranku. I to su bile djevojke stare uglavnom od 16 do 20 godina. Ranije se rijetko u selu našla cura od 20 godina a da se nije udala. Svaki momak je sa sobom nosio bič, koji se u Baču nazivao „kusa“. Po pravilu, opleo ga je sam momak, koji se njime služio, ali se često događalo da je netko znao bolje oplesti „kusu“, pa je onda on i drugima opleo. „Kusa“ se obično oplela od 8 mladih vrba. Svatko ju je nastojao što ljepše oplesti. Oko 8 sati povorka momaka i sviraca krenula je

iz gostionice. Svirci su putem svirali, momci pjevali. Pred gostionicom se uvijek našao izvjestan broj starijih ljudi, osobito žena, a bilo je i djece. Oni su malo otpratili povorku, a poslije otišli kućama. Momci u povorci su prvo posjetili najbližu curu, a kasnije ostale. Bila bi velika „uvrida“, da se koja cura obiđe bez većeg razloga (bolest, smrtni slučaj i sl.). Kad su momci ušli u dvorište kod cure, prvo su ukućanima čestitali ovim riječima: „Faljen Isus, čestitamo vam mladince“. Domaćin bi im odgovorio: „Amen uvik! Dobro došli“, i pozvao momke u kuću. Tada „bi momci išibali prvo curu ili cure, a onda pomalo i ostale ukućane. Momci su obično šibali sa dva udarca, blagim zamahom, što ne znači da nije bilo pojedinaca koji su jače, pa čak i veoma jako udarili, osobito oni, koji su bili pod većim utjecajem alkohola. Dok su momci šibali, govorili bi: „Živ i zdrav, živ i zdrav!“. Kad su sve išibali, cura bi uzela mašne, i privezala svakom momku mašnu za „kusu“. Mašne su kupovane po radnjama. Neke cure su svim momcima zavezale mašnu iste kvalitete, a neke su dražim im momcima vezivale ljepše mašne, osobito svom momku ili simpatiji. „Šibari“ su poslije u sobi bili ponuđeni jelom i pićem. Od jela gotovo svugdje je bilo „lučenja“ i „kromfla“, ali je moglo biti i paprikaša, pečenja i dr. Od pića bilo je vina i rakije. Poslije jela u sobi se zaigralo. Obično se igralo kolo, a poslije „po dvoje“. Poslije igre momci i svirci su zahvalili domaćinu na jelu, a zatim u pratnji cure kod koje su bili, krenuli do druge cure. Kada su kod druge cure obavili šibanje, i ta je cura sa povorkom otišla do treće cure, i tako do završetka šibanja, a to je obično bilo poslije podne oko 14 sati. Tada je već velika povorka djevojaka i momaka krenula u gostionicu na igranku. Obično se igralo od 15 do 18 sati, kada su momci i djevojke otišli kućama da se presvuku a neki i da večeraju. Oko 19 sati ponovno su otišli u gostionicu na igranku, djevojke u pratnji mama, a igranka je trajala do ponoći. Mame bi na igranci sjedile na klupama, na rubu dvorane. Kad se igranka završila, cure su uz pratnju mama otišle kući, a momci kako tko. Već sam napomenuo da su i ranije a i danas, pojedinci ili nekoliko njih „išli u šibare“. Obično su šibali rodbinu i najbolje prijatelje. I ti su „šibari“ ulazeći u kuću pozdravili ukućane na isti način, malo ih išibali, malo jeli, ali nisu igrali. Takvi „šibari“ su bili ili djeca ili stariji ljudi. Stariji su obično išli da se podsjetite mladih dana, a djecu su slali roditelji. Pravi „šibari“ su bili samo momci koji su igrali na igrankama u gostionici.

Bacanje vinaca

Ovaj običaj se zbivao na „Cvitnu subotu“. Toga dana, kada se mrak spustio na Bač, bačke cure krenule bi u selo. Sa sobom su nosile, ili u korpi, ili u uprti, ili omotane oko ruke vijence. Te bi vijence bacale momcima na krov. Cure su nekoliko dana prije tog dana krenule, koji put i po snijegu, u društvu obično nekoliko njih, u bođansku šumu, koja je udaljena od Bača

oko 10 km. Putem su pjevale svete i narodne pjesme, molile, pričale, šalile se. U tu daleku šumu išle su zato, što je jedino tamo bilo biljke koja se zvala sprež. Kad su djevojke sakupile dovoljno spreža, stavile su sprež u uprtu i odnijele ga kući. Kod kuće su od spreža oplele vijence. Sprež je biljka koja dugo ne vene, a danas ga narod naziva kukurek (?). Svaka je napravila onoliko vijenaca, koliko ih je željela baciti momcima na krov. Obično su djevojke bacale vijence svim momcima, ali neke su bacale samo onima s kim su u dobrim odnosima, a osobito svom momku. Cure bi se tog dana navečer sastale kod jedne od njih i krenule u selo. U glavnom su išle tiho, da ih nitko ne čuje i ne vidi. Kad su došle do kuće u kojoj živi neki momak, otvorile bi dvorišna vrata ili kapiju, ušle u dvorište i bacajući iz dvorišta vijenac na krov viknule bi: „Nek’ se širi Mara“ ili „Nek’ se širi Kata“, odnosno spomenule bi ime djevojke za koju su mislile da će se udati u tu kuću. Ako nisu znale momkovu djevojku, viknule bi: „Nek’ se širi bilo koja“ ili „Nek’ se širi koja dođe“. Ako je cura bacala „vinac“ svom momku, često ga je bacila a da nije ništa rekla. Neke cure su međutim spomenule samu sebe. Roditelji momaka često su željno očekivali djevojke, jer su na taj način saznali koja je djevojka njihovog sina. Neki su roditelji i bili ponosni što im sin dobiva mnogo vijenaca. Viđeniji momci u selu imali bi na krovu i 20 vijenaca. I momci su često negdje sa strane promatrali bacanje vijenaca. U selu se uvijek znalo koliko cura baca odnosno ne baca vijence, koliko vijenaca je dobio koji momak, i o tome se dugo razgovaralo. Vijenci su ostajali na krovu dok se nisu osušili, dok nisu pali s krova ili ih vjetar nije odnio.

U starija vremena (toga se u Baču više nitko ne sjeća, samo je čuo), neke djevojke nisu bacale vijenac na krov, nego su ga odnijele u sobu. To su bile hrabrije djevojke, često i malo vragoljaste. Ulazeći u sobu, kada je djevojka otvorila vrata, prvo bi stavila prste u „svetaljku“ i svetom vodom posvetila sobu. Zatim bi stavila na „astal“ vijenac i sa njim „cvitni peretak“. To je bio običan peretak ispečen za taj dan, samo se na peretak mjesto soli stavio šećer. Kad bi to stavila na stol, viknula bi: „Nek’ se širi...“ i napustila sobu bez riječi. Obično je spomenula ime svoje dobre drugarice, ali one najhrabrije čak i svoje. Ukućani nisu rekli niti riječi, samo bi kad je djevojka otišla, došli do stola, zapalili lampu i pogledali vijenac. U selu se na neki način uvijek znalo tko je bacao vijence a tko nije. Tada je često dolazilo do „momačke osvete“. Djevojke najčešće nisu bacale vijenac jer same to nisu htjele ili su im zabranjivali roditelji. Momci su nekoliko dana tim djevojka-ma, iza Cvjetne subote, bacali mučke na kuću, razbacali slamu po avliji, a jednom čovjeku su čak po noći u dvorištu rastavili kola i sastavili ih na tavanu. Drugom čovjeku su nabacali slame u odžak, i čovjek se drugo jutro neugodno iznenadio, kada je zapalio vatru u peći. Bilo je i suprotnih slučajeva. Gazda se nadao posjeti momaka, i pripremio im iznenađenje, kao na pr. pustio na njih zavezane pse, polio ih vodom i sl. Koji put je nekog nesprenijeg i uhvatio, dobro ga izgrdio pa i istukao. Međutim, sve se to

osim pričanja i sjećanja brzo zaboravilo, i život je tekao dalje u Baču svojim tokom. Tog običaja u Baču nema od sredine ovog stoljeća. U zadnje vrijeme jedino djevojke nisu plele vijence od spreža, nego od šimšira.

Polivači

Polivači su išli u Baču polivati uglavnom cure na drugi dan Uskrsa. To bi trebao biti običaj sličan „šibarima“, ali nije bilo tako. Dok su u „šibare“ išli svi momci u jednoj povorci, u Baču je bilo nekoliko grupa polivača. Obično su polivači koji su išli zajedno bili dobri prijatelji. „Šibari“ su redom šibali sve cure, a polivači samo one koje su oni htjeli. I polivači su bili oni momci koji su išli na igranke. „Šibari“ su sa sobom nosili „kusu“, polivači nisu ništa nosili sa sobom. Kad su momci ušli u kuću, prvo su pozdravili ukućane sa „Faljen Isus, je l' slobodno polivat'“. Ako su roditelji dopustili (koji put uz primjedbu „pazite šta radite“), jedan ili dva momka uhvatili bi djevojku pod ruku i odveli je do bunara. Iz bunara bi izvukli vodu i rukom koja je bila u kablu izvadili vodu i polili djevojku. Međutim, bilo je dosta često i momaka koji su cijeli kabao vode bacili na djevojku. Tako je na djevojku bačeno nekoliko kablova vode i potpuno je bila mokra. Znalo je doći i do neugodnih riječi između polivača i roditelja djevojke, a bilo je i slučajeva da su polivači bili istjerani. Dakle, kod „šibara“ je postojao kao neki „gentlemenski“ sporazum između onoga tko daje i prima udarce, kod polivača toga često nije bilo. Ako je bilo sve u redu, momci su poslije polivanja ušli u kuhinju ili sobu gdje su bili počašćeni nekim pićem, a vrlo rijetko jelom, pa su otišli dalje.

Polivanje u selu završilo se do pola jedanaest, jer svi su tada otišli u crkvu na „veliku misu“. I ovdje su se neki momci htjeli osvetiti ili curi ili roditeljima, ako nisu uspjeli politu curu na onaj način kojim su oni to htjeli. Koji put su kasnije bacali mučke na kuću, koji put su stvarali nered u dvorištu kuće, a znalo se dogoditi da su na pr. djevojku bacili u Mostongu, kada je iz crkve išla kući. Zbog takvih slučajeva, polivači nisu u Baču bili popularni kao „šibari“.

I danas poneki polivač poliva u Baču. Obično su to djeca, ali i stariji ljudi, koji se na taj način žele prisjetiti starih, lijepih dana i uspomena. Danas polivači polijevaju vodom iz flaše, a koji put u vodu stave i malo kolonjske vode. Pitao sam mnoge Bačlije, koji je bio cilj šibanja, polivanja i bacanja vijenaca na krov. Većina odgovora je bilo: „Tako su radili naši stari“. Nekoliko ljudi je povezalno šibanje s događajem iz Biblije. Na druga dva pitanja nije bilo odgovora.

U Baču, siječnja 1995.

Običaje pribilježio Antun Kesejić, profesor u mirovini. Rukopis se nalazi u ostavštini prof. Bele Gabrića u Bunjevačko-šokačkoj knjižnici „Ivan Kujundžić“ u Subotici. Rukopis pronašao i prepisao Josip Štefković.

Piše: Alojzije Stantić

Nauk i dvojbe u zbirki pripovidaka Balinta Vujkova

Čeljad koja su od materi naučili divanit bunjevačkom ikavicom imadu sve više potomaka koji jedva znadu po koju rič ikavicom. Balint Vujkov, u narodu poznat kao Balint, prokljuvio je da će se ikavica polagano zatomit, pa je skonto kako će je zauvik spasit od sunovrata u zaborav. Uočio je da je kadgod narod o svom životu ostavio trag u pripovitkma, pa se latio da ih što više sačuva i objavi. Kroz štiva iz ti pripovidaka o adetima i događanjima svakodnevice štioća vode u život naši stari. Da bi se svatio opis pripovidaka, pomaže mu rječnik, za tumačenje manje poznati riči koje se ritko mogu čut i od čeljadi koja su odranjena na ikavici.

Pozabavio sam se štivima i ričnicima iz nekoliko zbirki pripovidaka i uvirio se da podikoje riči nisu ni objašnjene el su po meni netačno protumačene, a to nije dopušteno, jel druge vodi na netačan zaključak. Zato neupućeni u ikavicu ne mogu najbolje razumit podikoja štiva.

Čeljad koja se paštri očuvat i ikavicom opisat adete bunjevački Hrvata, okupljeni oko etnološkog odjela *Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost Ivan Antunović* obavezali su se na širenje kruga čeljadi koja će se pridružiti ovoj nakani. To je i poticaj i na izučavanje i čuvanje adeta, osobito oni koji su toliko zatomljeni da se danas samo ovlaš spominju. Da nimalo nije lako udovoljit toj nakani, jevo nekoliko primera iz koji se vidi da bi na ovom tribalo radit još temeljnije – npr. ko su bile tortarke, kako se pravio i hasniro ganj, šta je cuk volova i dr.

Na početku nakane za ugled su uzete pripovitke i rječnik iz zbirke pripovidaka *Šta u oca to u dice* koju su izdali *Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU Hrvatska riječ 2012.*

Pripovitka *Luda glava i pametne noge* – ulomak sa stranice 14:

(Izvorni tekst je u kurzivu, a izabrane riči podvuko je autor).

*Momak ko da nije znao za drugu rič već za ono da pod noć **tikve** cvataju. Kako večē, a on **hajku na bataljku** i evo njeg kući kad u zoru, a najviše posli nje. Jak je, a neizrađen, lip je a brez brige i od bisa ne zna šta bi, već samo **uca** i traži sebi nevolje. Ako triba u kojeg momka **zapet**, on mora bit prvi; ako triba **kavgu zametnit**, on će oma pokazat snagu. Ne sluša roditeljsku rič, pa da ga **pokume**, a oca i mater po čitavu noć zebe srce, neće l kogod **zakvrcat** s rđavim glasom.*

Tolmač riči sa osvrtom:

– **tikva** – oznaka boje za razaznavanje grupe od po 8 karata, špila (svežnja) od 32 *mađarske karte*.

U bunjevačkom izgovoru *tikva* je bundeva. Jedna od boja u osam *mađarski karata* je označena bundevom brez korena. Zato se u bunjevačkom izgovoru sačuvalo poređenje: *nisam (nije) tikva brez korena*. Znači *nisam baš niko i ništa* tj. nisam baš ko tikva koja se pokaziva i spominje samo na *mađarskim kartama*.

– **hajku na bataljku** – hajka je 1. u lovu sjednano vijanje divije živine (životinja) el štetočina i dr., prema sakrivenom mistu, da se uvati el ubije 2. a. gonit da se kogod uništi **b.** u javnom životu podizanje buke protiv ličnosti da se uništi el napakosti.

Hajka u lovu se obavlja bukom, brez oružja, naritko batinom. U ovoj rečenici nakana je slikovito pokazana narodnim izrazom *udri brigu na veselje*, a to većinom znači naumio sam ić, pa kako bude (baš me briga kako ću proć). Bunjevci su za to znali još kazat: *metnio je rep na krste* (oponašanje kera kad sa salaša krene u vandrovku).

– **ucat** – lutati, besciljno ići, skitati, od *mađ.* (utca – ulica).

– **zapet** – od više značenja ode ta rič znači zakačit se za koga, s kim god.

– **zametnit kavgu** – načet, započet svađu, prepiranje.

– **pokumit** – bit u odnosu kao sa kumom (bit u najboljem odnosu).

– **zakvrcat** – sitno lupkat prstima po pendžeri (prozoru) s kakim (obrdavim) glasom.

Pripovitka **Igraj svilo, al je prazno crivo** – ulomak sa stranice 57:

Nisu se onda ni sviće kupovale, već žene uzmu tinj, naliju oko njegov loja, el se zadije tapić, a oko njegov savije krpa zamočena u mast el u loj i gotova fićura.

Tolmač riči sa osvrtom:

– **tinj** – smotuljak više pamučni niti u sviću el postavna (platnena) traka u petrolinskom lampašu (svjetiljki) i sl., natopljeni olajom (uljom), petrolinom za svitlo i sl. koja gori i svitli.

– **tapić** – ko nije imo tinj misto njegov je zadio *tapić* (klin od mekanog [poroznog] drveta, za provod goriva do plamena).

– **fićura** – plevana el zemljava (pečena) naprava koja svitli na loj otvorenim plamenom, *lojanica*. Fićuru su hasnirali za svitlo u staji, ritko u sobi, jel kad loj gori širi smrad. Umisto nje su, do pojave petrolinski naprava, u sobi za svitlo hasnirali sviću, a rad šporovanja samo dok su ili (jeli) i kad su se spremali na spavanje. (*Pripovidat mož i u mraku!*)

Pripovitka **Igraj svilo, al je prazno crivo** – ulomak sa stranice 57:

Na **vršaju** se vrlo konjima, pa se onda žito **vije** od plive, a zatim pere od zemlje i balege kako su ga konji **ukaljali**. Daj ga onda suši na ponjavama, nosi u **suvaju** i najviše melji **naprosto**. Onaj kruv najviše ko **trušnica** (kruv s dodatim mekinjama ispečen za vaške-kerove), a dok ne dođeš do kruva prava muka.

Tolmač riči sa osvrptom:

– **vršaj** (vršalj) – vršidba žita gaženjem konja po vlaču.

Nepotkované konje su tirali na gaženje po ukrug prostrtom pokošenom žitu (pšenici) i iz vlata istisnili zrna.

– **vijat** – od trunja i prava očistiti zrna litine.

Manje ovršenog zrna žita od trunja i prava su očistili kad je čeljade na vitru visoko diglo rešeto sa zrnima i polagano ga istresalo usput vitrom očišćenog na ponjavu. Ima ko je misto rešeta hasniro *oborak*, napravu kao rešeto al s drvenim dnom, pravili su ga i prodavali Šokci.

– **ukaljan** – (od riči: kal – blato), izvaljan (uprljan) od blata, *blatnjav*. U tekstu ukaljan od konjski balega (burbušaka).

– **suvaja** – mlin nalik na vitrenjaču, *žrvanj* (mlin od dva kamena) u krug okreću konji vučom *dorongi* (drvene okrugljače).

– **naprosto** – u tekstu: sjednano, zajedno, cilo zrno.

Žito je samliveno ucilo, brez razdvajanja meljave, zajedno s mekinjama i drugom meljavom (brašna i dr.).

– **trušnica** – kruv ispečen za kerove od *naprosto* samlivenog žita i sastruganog tista od zakuvavanja kruva u načvama.

Pripovitka **Igraj svilo, al je prazno crivo** – ulomak sa stranice 57:

Plug drven **oračice** se pletu od bristovog pruća, a **daska** na plug već je kasnije bila malo obložena gvoždžom. Kad oreš po čitav dan, uveče ti rame sve oteče. **Brane od trnjaka**, jel je u njeg bilo najtvrđe trnje. Da bi taka brana bila teža metne se na nju slame i zatim nabaca zemlje. Zato su kadgod ljudi išli na oranje s ašovom.

Tolmač riči sa osvrptom:

– **oračica** – brana, vučna drljača, ranije opletena iz grančica *žilavog* (na habanje otpornog) pruća, kojom se ravnalo friško oranje – spremalo za sijanje *omaškom* (rukom).

– **daska** – dio pluga koji crtalom zasičenu i izoranu zemlju privrće u brazdu.

U početku, od rala (prvi oblik pluga) do vučnog drvenog pluga, taj dio je bio pravljen iz drveta. Izorana i vlažna zemlja lipi se za drvo, pa su taj dio

napravili od učitlajsanog (uglačanog) željeza. Ime mu je ostalo starovinsko – daska, iako je od željeza.

– **brana** – drljača za ravnanje uzorane zemlje prije sijanja/sađenja i razbijanje zimske pokorice u mladom žitu.

Najstariju branu su pravili od široko opletenog pruća, nalik na raširenu metlu, od žilavih prutova vrbe el trnine, koji su otporni na žuljanje po zemlji. Takom branom su ovlaš poravnali, zavalili u zemlju po oranju odozgor omaškom (rukom) rastrta zrna strni žitarica.

– **trnjak** – trnjina, divija šljiva *lat. Prunus spinosa L.*

Rašće je trnovit, vrlo otporan, zdravo (veoma) razgranat i gust grm visok 1–3 metra, okruglaste krune, obrastao sitnim izduženim jajastim, po obodu testerastim listovima. Rod je sitna ugasno modra *koštunica* (jedna špica [koštica] s jednim simenom) oporog okusa, raste po obodima i u jendecima šuma.

Pripovijetka **Igraj svilo, al je prazno crivo** – ulomak sa stranice 57:

... čim se koje žensko odvilo od **povoja**, ono već ne zna za drugo osim za **svilu na grane**.

Ne pita se to el mož el ne mož, el priliči el ne priliči, već samo nek svila šušti.

*Bila jedna jedinica u oca i čim se zadivojčila ona bi el svilu el umrit. Da je kuća jaka pa nek je **hale** nose. Di se mož potrošit tako i da ostane, čovik još i mož odmanit rukom, E, al ovaj čovik imo samo jednog ranjenika, malo mršave marvice i jednu ovcu...*

... *podvikuju i drugi, a divojka u novoj svili samo ćuti. Kako i ne bi ćutila kad joj se od gladi već smrkava prid očima... Kad je tako, a divojka će jedared:*

Igraj, svilo, al je prazno crivo! Igraj, svilo, al je prazno crivo!
Znači imaš svilu, a jedva da imaš šta ist (jesti), prazan ti stomak.

Tolmač riči sa osvrtom:

– **povoj** – 1. tanko platno el gaza za povijanje rane el bolesnog dila tila; zavoj; 2. platno kojim se povijaju novorođenčad [**biti u ~u** – biti u prvim počecima razvitka] **a**) kad novorođenčetu povijaju pupak dok ne otpadne i rana u trajanju oko šest nedjelja, da se ne zagadi od umokrene pelene **b**) kad su postavom (*cvilik*) širine od 10 do 15 cm, posli kupanja novorođenče obmotali od ramena do stopala.

– **svila na grane** – *lionska* svila za svečana ruva, sa utkanim šarama.

– **hale/ale** – *tur.* (ala) aždaja, zmaj.

Krilata neman, čudovište kojeg je tilo od tila kojekake živine (životinja).

Ulomak sa stranica 59-62:

Rakijare

*U staro vrime kad je momak tio isprosit divojku, nosila se **rakija** u divojačku kuću. Rakija se spravljala naspram stanja i naspram divojke. Rakija se sastojala od velike, rojtoške marame, zlatom i srebrom vezene, maramice, nekoliko **banga** i **jabuke** koja se nazadivala zlatnim, srebrnim i bakarnim novcom, a tu je i **rozolija**. To su dve bočice obične el statke rakije u iskićenoj **kotarčići**. Koja je momačka kuća mogućna nosi u rakiji el u rozoliji i nani-zane dukate.*

*Kad divojačka kuća ne pozna momačku, **rakijare** kažu o stanju i dici momačke kuće, pa rakiju metnu na astal i odu. U divojačkoj kući se okupe stariji i dobre komšije da vide šta je u rakiji i da kažu šta će bit s njom. Ako se rakija primi, onda se to poruči već drugi dan el se vrati ako se divojka neće udat za tog prosioca...*

*Pripovida se da je po tom starom običaju momkova mater divojki davalu dukatima i srebrnim novcom zadivala jabuku na velikom prelu. Za tu priliku se birala **srčika** jabuka još na drvetu i ostavljala se najzdravija. Nije smila imat ni pigu koliki je vr igle, jel bi bilo nevolje i u životu mladenaca ako je jabuka rovašena.*

*Za nekoliko dana kum i momkov najdraži **nastalundžija** idu s darovima divojačkoj kući. Ako je nasrid astala čitava jabuka, to je znak da je divojka ne prima. Kad je jabuka načeta, kum i nastalundžija se lipo jave starešini kuće i prose divojku, jel vide da se jabuki gledalo u srce.*

Tolmač riči sa osvrptom:

– **rakija** – 1. do II. svickog rata jedino vridno napravljeno alkoholno piće 2. *pren.* sadržaj *rozolije/rozalije/rožolije*: rakija i darovi divojki koja se *zapija*.

Rakija je oduvik postojana, ne minja šmok (ukus), zato se u adetu zapijanja (za prošenje) divojke hasnira kao zalog u želji zajedničkog života.

– **banga** – papirni novac.

Med darovima rakijara bilo je i po nekoliko feli papirnog novca.

– **jabuka** – je voće koje se od iskona najviše ide. Valjda nema čeljadeta koje je neće poist. Zato u povisti ima više značenja.

U našim adetima jabuka je jedan od darova koju nose *rakijare*. S njom se želi budućim mladencima sjednan i zdrav život (doživotno), kao što je darivana jedra jabuka.

– **rozolija** – ranije kotarčica, vrimenom lipo uređena i okićena škatulja s darovima koji se nose zapijenoj divojki.

– **kotarčica** – ranije je okićena k. bila *rozolija*.

- **rakijare** – dvi *viđene* (ugledne) žene el starije divojke koje su nosile *rakijom zapit* (zaprošit) divojku.
- **srčika** – rod jabuke u srži drveta (sridnje grane); tamo je najzdraviji rod.

Dio riči koje su u knjigi **Šta u oca to u dice** bi tribalo drukčije tolmačit, a dikoje bi moglo bolje tolmačit. *Riči iz ričnika u knjigi su u kurzivu*. Riči ravnog otiska drukčije tolmače pojam. Od 157 natuknica u pedesetak natuknica opis bi možda moglo ili tribo biti drukčiji. Evo opisa dikoje riči:

budžak – *mjesto u krevetu pokraj zida*

budžak – *tur.* (budžak – ugao, čošak) 1. unutarnji ugao u kući; 2. skrovito mjesto

evenka – *grožđe ubrano skuša s lozom i povezano u kitu*

evenka – *tur.* (hevenk) 1. odsječeni i povezani strukovi vinove loze s grožđem; 2. dva kukuruzna klipa što se vežu ljuskurom (komušinom) i ostavljaju za sime

kačica – *oveća kaca u kojoj se držala mast*

kačica – veća okrugla drvena posuda sa ušicama za držanje svinjske masti el sira; emajlirana posuda samo za mast (**kaca** = visok drven sud (posuda) za kominu, kiseljenje kupusa i sl. prim. A. S.)

klečka – *komad drveta (ponekad i stari „ždripčanik“) vezan psu oko vrata da sporije trči kako ne bi mogao stići perad i rastrgati ih („klečka“ se koristi i figurativno za označavanje kravate) (ždripčanik o vratu pulina?! prim. A. S.)*

klečka – komad kraćeg okruglog drveta obišen o vrat keru el krmači da se sporije kreću i ne vaćaju sitan pilež (perad)

obara – *kuhane iznutrice od kojih se nakon svinjokolja pravi krvavica, švargla i sl.*

obara – 1. prokuvane svinjske iznutrice i glava, od koji se istog dana u svinjokolju prave nadivi *krvavice* i *švarkla*; 2. masna tekućina u kojoj su obareni komadi svinjski prerađevina

pundrav – *glista u crijevu (izraz „pundrav u gujci“ najčešće se koristi i označava nemirnog čovjeka ili dijete)*

pundravac – 1. pundrac, štrkalj je teško razlikovati od *obada*. Zoolozi štrkljeve obuhvaćaju sa muhama u zajedničku porodicu *lat.* Tachinida. Larve ovih insekata žive parazitski pod kožom, u želucu el u nosnim i čeonim sinusima sisavaca [- konjski 3-4 puta veći od muve; ~ govedski naliku-

je na bumbara; ~ ovčji; ~ jelena, srne i njihovih srodnika itd.] 2. za nemirno dite koje se ne može skrasiti na jednom mistu znali su kazat „Imaš pundravca u turu“ (Pundravac je larva, a ne glista! prim.A. S.)

rabadžija – vođa najamnih radnika

rabadžija – tur. (arabadži – vozar, najamni kočijaš) 1. najamni radnik; 2. vridan radnik, radnik koji voli raditi

ris – ručno košenje žita

ris – od mađ. (rész – dio) 1. ručni žetveni radovi, 2. usluga plaćena u naturi risarima, mašinaru u vršidbi; 3. vrime žetve (početak od oko sv. Antuna – ris ječma do početka druge polovice srpnja, završetak risa zobi [ovsa] krajem srpnja)

skorupača – prženo vrhnje u koje su umiješani brašno i jaja

skorupača – 1. talog posli topljenja uskuvanog skorupa kad se odvoji maslo; 2. ilo od skorupače sa dodatkom mlika i umučeni jaja. (Ne bilo koje vrhnje, već od uskuvanog mlika! prim. A. S.)

sonik – utrti put u snijeg

sonik - 1. jedan od klizni krakova sonca; 2. trag u snigu koji za sobom ostavljaju saonice

šarage – stražnji dio seljačkih kola

šarage – (njem. Schragen, mađ. saroglya) koš, 1. zadnji dio u seljačkim kolima; 2. prednji i stražnji pomični dio seljački kola sa šipkama provučenim kroz drvene okvire 3. dio koji zatvara pridnji i zadnji prostor izmed lotra (stranica) kola

uskočkinja – djevojka koja se udala tako što je pobjegla od kuće

uskočkinja – djevojka koja za momkom uskoči, uđe zauvik u momkovu kuću prija vinčanja (Najprija je pobigla i posli se vinčala – udala! prim. A. S.)

zakoš – stražnji dio prostorije u kojemu su bila djeca da ne smetaju odraslama

zakoš(ak) – prostor oko stražnjeg dila u parasničkim (seljačkim) kolima (šarage su koš)

Ima još manje poznati riči koje su u tekstu, a tribalo bi ih protumačiti, ko što su: glotna, iskoljiti, meljaja, mirov, natrapat, natuknit, nauckat, nedočuvan, nenasit, pokrka, sād, voćak, vrkočić, zero, zagušan, zaklonica, itd., oko 100 riči (za koje značenje ima Ričnik/rječnik A. S.).

Jezične dvojbe

Koristio sam rječnike/ričnike:

Anić, Vladimir, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Liber, Zagreb 2000.

Klaić, Bratoljub, *Rječnik stranih riječi*, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb 1981.

Peić, Marko – Bačlija, Grgo, *Rečnik bačkih bunjevaca*, Matica Srpska, Novi Sad – Subotica 1990.

Sekulić, Ante, *Rječnik govora bačkih Hrvata*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Zagreb 2005.

Šarčević, Ambrozio – Boza, *Tolmač izvornih, književnih i zemljopisnih jugoslavenskih riči*, O trošku „Bunjevačkih i šokačkih novinah“, Subotica 1870.

Stantić, Alojzije, *Ričnik/Rječnik govora bunjevačkih Hrvata* (rukopis). *Rečnik srpskoga jezika*, Matica srpska Novi Sad 2007. (kratica: MSJ).

Magyar értelmészó kéziszótár, Akadémiai kiadó második átdolgozott kiadás (kratica: MÉK).

* * * * *

Nikoliko riči bi ja ovako tolmačio:

ât –

- i (**hât**) jahaći konj plemenitih svojstava (Anić);
- konj (Peić – Bačlija);
- konj; arapski jahaći konj (Sekulić);
- arabski konj; jaći (od *jahaći* prim. A. S.) konj; studjeg ata na srid blata; otuda se kaže i **atovi**, t.j. pašnjak jaćih konjah (Šarčević);
- jahaći konj plemenitih svojstava (Stantić);
- pastuv, konj plemenite pasmine (MSJ);
- tu rič MÉK nema.

ât/átovi –

- (Anić – nema);
- atovi – prostrani pašnjaci (Peić – Bačlija);
- atovi – 1. pašnjaci za jahaće konje; 2. prostrani pašnjaci (najčešće općinski, seoski) (Sekulić)

– át – preći daljinu od jedne strane do druge strane nečega (MÉK str. 61);

– át – *mađ.* (át – u nečemu daljinu od kraja jedne strane, preći do kraja druge strane) pustara sa pašnjakom i kolobarima šiblja, drveća i manjih močvara; atov, *pasīšte* (Stantić);

– MSJ – nema rič át; ima *pust* – *pustara*.

1) moj opis áta temeljim na pripovidanju: mojeg dide kako su sa salaša (Stantićev šor u pustari Đurđin) tiral i josag na pašu u bajmački át. Tragovi tog áta i danas se uočavaju nuz drum od Kapunje prema Bajmaku. O átu mi pripovido i Bajmačanin Đeno Kečenović – Čoban, penzioner. Više puta sam ga obašo na salašu u sačuvanom okrajku madaraškog áta di je provodio vrime sa čoporom ovaca.

Obalazio sam dilove Velikog áta, kojeg je prisikla državna granica s Madžarskom, u međi: Kelebija-Gerbeto-Hajdukovo-Mórahalom-Ásotthalom-Tompa-Kelebija. O napasivanju josaga (ovaca i marve) slušo sam od sudionika napasivanja josaga.

Át sam opisao po izgledu više átova, osobito do danas sačuvanog dila Velikog áta, nuz riku Kireš od kraja tzv. čobanskog križa s ove strane državne granice i s onu stranu granice u Madžarskoj oko Ásotthaloma.

Át je jedno pasīšte u pustari a u njoj je moglo bit više átova (bajmački, madaraški, veruški, u istočnim i zapadnim ugarnicama, Veliki át i dr.).

Tumačenje riči u ričnicima:

kopun

– uškopljeni pijetao (Anić);

– uškopljen petao (Peić – Bačlija);

– uškopljen pijetao (Sekulić);

– (Šarčević – nema);

– *tal.* (cappone) 1. pijetao (prvotno svaki, a širenjem značenja samo onaj što je uškopljen te se uzgaja radi mesa); 2. u Podunavlju su ga koristili prvotno za uzgoj pilića; 3. *etnol.*; *iron.* **a.** stariji ili pomalo onemoćao muškarac koji se vrti oko ženskih **b.** na stomaku starijeg muškarca nataloženo salo **c.** muškarac sa ženstvenim glasom **d.** osoba koja pije prekomjerno rakiju (Stantić);

– (MSJ – nema);

– *tal.* (cappone) pijetao (prvotno svaki, a širenjem značenja samo onaj što je uškopljen te se uzgaja radi mesa) (Klaić).

kopunit

– (Anić – nema)

– **kopuniti se** – holiti se; vrkočiti se, ali ima; *škopiti* – štrojiti (Šarčević):

(Peić – Bačlija – nema);

– **kopunit se** – oholiti se; vrkočiti se

(Sekulić – poziva se na Tolmač 39 [Šarčević]) (Sekulić).

– 1. (koga, što) škopiti, činiti da pijevac postane kopun 2. (se) *pren.* praviti se važan, paradirati (o osobi) (Anić);

– **kopunit se**, kopunim se – šepiriti se, pijevčiti se, razmetati se, ponašati se bahato (bez zamj. *se*, tj. prijelazno znači i: škopiti živad, jaloviti pijetlove). (Klaić);

– uškopiti pijetla (Stantić);

– (MSJ – nema);

Šarčević tumači da je od riči *kopunim se* = *šepirit se*. Izjednačuju se dva suprotna pojma. Kopunit tj. kopun je miran, poslušan, ne razmeće se. Sekulić u tom citira Šarčevića, pa je onda krivo i njegovo tumačenje te riči. Anić izjednačava riči *šepiriti*, *pijevčiti* sa ričima *škopiti*, *jaloviti*. U bunjevačkom govoru rič kopunit znači kastrirat, a taj pojam (jaloviti) je u svom ričniku hasniri i Klaić. Odlika kastrata je prominjena ćud, postane miran, poslušan, povodljiv i sl., a to je narav sasvim suprotna naravi onog koji se šepuri.

Kopun je miran, poslušan, brižan u odranjivanju pilića, dobro ih čuva i zakriljuje širokim krilima i velikim operjavljenim tilom.

Vrkoči golupčić u prilasku odrastanja u goluba. Počima se oglašavati ić med golubove, nameće se golubicama radi parenja, šepuri se, u čemu ga priče, ometaju odrasli golubovi. Razmeće se i ponaša vrkutanjem ko odrasli golub a to još nije.

Mislim da se pojam **kopunit**, (biti miran, poslušan, skroman, posvećen odranjivanju pilića) u bunjevačkom govoru ne mož izjednačiti i ne mož bit isti, sa pojmovima **oholit** (bit pun sebe, umišljati svoju veličinu; bit bahat, nadmen, umišljen, uobražen) i **vrkočit** (šepuriti se [golubovi]; kočoperiti se); kicošiti se.

Ovo bi bio moj doprinos boljem poznavanju bunjevačkog govora.

Tortari

Kod Hrvata Bunjevaca u svatovima je bilo više običaja. Do prid kraj XX. vika jedan već zaboravljen bunjevački običaj bio je da su obaško bili pravljeni svatovi s muške, đuvegijine strane i obaško sa ženske, snašine strane. Iz tog vremena zaboravljen je običaj *tortara*, koji je bio samo sa ženske, snašine strane. Običaj je bio da su posli vinčanja *enge* i još dvi starije ženske osobe, sa ženske strane, *tortarke*, prija večere nosile svaka po jednu tortu u svatove s muške strane.

Snaša bi za svoje svatove imala *enge*, a to su bile njezine mlađe sestre, bliže rođake il najbolje drugarice. U svatovima su *enge* bile nuz snašu kad su dočekivali goste, primale novce kojima su gosti darivali snašu, kad su se s njom ljubili. *Enge* su snašu izvele u avliju punu tuđeg sveta, gledača, kad su svirci zasvirali prvo kolo i bile s njom dok nisu došli *oblazači*.

U *tortare* su išle dvi *enge*, koje su za tu prigodu bile najlipče obučene i lipo očešljane (sa vodenom ondulacijom), bile su gologlave, bez marama na glavi, a u kosi su imale perlice pravljene samo za nji. Išle su još i dvi malo starije ženske osobe iz blizog roda, viđene i poznate izgledom i ugledom. To su možda strina, teta, snaja, al uvijek one koje su tu čast najviše zavrile. *Tortarke* su se za ovu priliku najlipče opravile, naspram vremena u godini. Imale su *veliko ruvo* sa svilenom maramom na glavi, povezanom na dva kraja. U proliće i jesen imale su na sebi kaput podesan za to vreme, a zimi

zimski kaput sa striganom. Kadgod su tortarke zimi bile i u ćurdiji.

Snašina mater il enge bi za ovu zgodu kod majstora *cukraza*, naručile tortu s kojom neće ostat pod sramotom. Isto tako, već spomenute i starije ženske osobe su naručile zajedno torte, pa su one bile i najlipče međ cilim svatovima, odozgor našarane prženim šećerom i orasima. Na torti su bile najčešće kotarce sa cvičem, il privrnuta kotarca s kojekakim voćem, sa dva goluba, pa i salaš sa đermom, podigdi i glavni ulaz na Palić i još kojekaki prilika iz života.

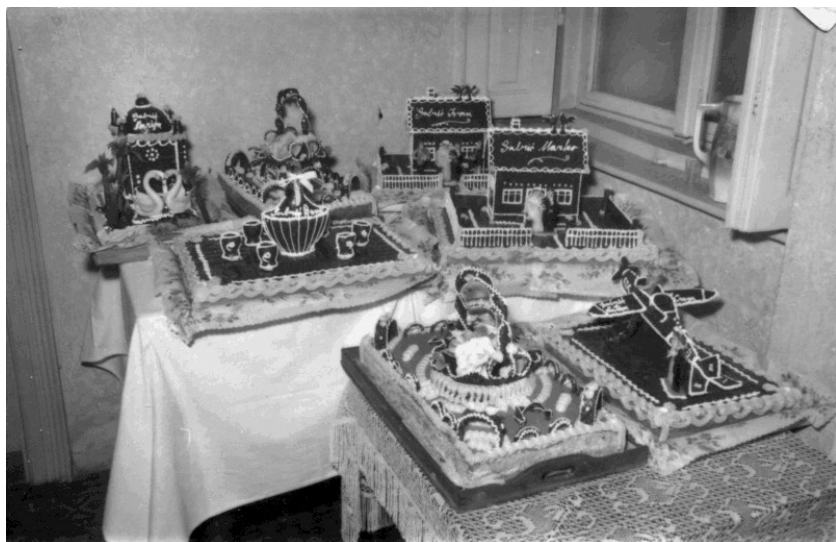
Polovicom XX. vika u svatove su još uvik išli sa konjskom zapregom, karucama il haptikama.

Kad su se vinčali, svatovi su se posli *rastanka* razdvajali, s muške strane isprid svatova su kum, stari svat, snaša i đuvegija išli đuvegijinoj kući, a u avliju su uvik ušli isprid kuće. U isto vrime *tortartke* su se spremale da odnesu tortu za snašom u đuvegijinu kuću.

Kad su snašu doneli u kuću đuvegije uveli su je u sobu i tu su je primili svekar i svekrova i posli par riči svi su izašli u avliju punu gledača da odigraju kolo. Svirci bi zasvirali prvo kolo, u koje su se uvatili i svekar i svekrova, a ako nisu bili kadri igrat onda su cupkali u mistu. Posli su svatovci igrali i druge igre. Dok su se zabavljali igranjem kogod bi od gledača viknjo „Evo idu tortarke!“ Tribalo je doživit znatiželjan doček *tortarki*, vidit kako su dočekivane, kako su dično sidile u zakošu, kako su se opravile, jednom riči kako izgledaje od glave do pete. Prid nji je iznet stoc da na njegov stan i tako sađu s karuca. (Kadgod se doček viđenog gosta obavio tako da je dočekan stocom, pa je na njegov stao i nuz pomoć domaćice lakše sašo s kola neg priko klimave tanke vitine.)

Domaćini bi uveli tortarke u svečanu sobu, di su bili snaša i đuevigija, kum i stari svat. Prije neg su sašle sa kola, torte su unele unutra osobe koje su dvorile u svatovima. Jednu tortu su uneli i metili na astal prid snašu, da časte svatove. Jedna od tortarki je načela tortu i po komad dilila svatovcima oko astala i najbližima iz obitelji đuevigije. Druga torta je ostavljena za večeru prid enge koje su ostajale na večeri kod đuevigije. Kad su završili sa tortom, snašu bi sa đuevigijom izveli napolje, u avliju, odigralo se nekoliko igara. Posli bi ušli unutra, malo divanili, a dvi starije tortarke se vratile u svoje svatove. Enge su ostale dok *pođani* nisu došli, a posli *okrećanja* vratile bi se zajedno sa svojim gostima, i ponele ostatak torte u kuću domaćina snaše.

Adet s *tortarkama* i tortom ovako sam doživio prije šezdesetak godina. Danas tog običaja više nema.

Piše: Ruža Silađev

Betlemcka svitlost

Pridveče je. Po selu se stidljivo palu prva svitla. Svako se ustručava prvi zapalit da nesrića ne unide u kuću. Stego mraz. Skorepijo sve po dvoru. Zima nikako ne popušća iako su se oblakovi namrgodili. Obećavu prvi snig. U zraku titra Badnje večē.

Marija stoji na pragu kuće di je odrasla, zadivojčila se, sazrila i evo dočekala i starost. Ona, stara divojka. Matora divojka, kako se to kaže u njezinomu selu. Stoji na najgornje skaline ispod strije. Gledi u bašču i roditeljski dvor. Ope sama, ko i tolike godine do sad. Najmlađa je bila o'dice. Davno su poumirali otac, mater i braća. Najtežje je bude ka' dojdu blagi dani. Svako svojega očeka. Raduje mu se. Sprima za vaj dan. Ta i ona sve obavlja kako su je naučili otac i mater. I danas je išla u komšiluk pročestitat Adama i Evu. Sprimala je danas cilo pri podne. Napravila badnjaču. Zamisila tisto, izrizala rizance i istukla mak u stupe. Za čikmake. Malo samlila oraja da napravi i orasima rizanaca. Očistila mali babuški i karasa da speče na trske u rerne nako kako se to prija radilo. Brez trunke masti. Prostrla na'stal krušni tarak i metnila lipo naraslo žito. Povezala crvenom mašlijom i metnila sviću upolak. U jednu čašu pomišala žita i kukuruza i zabola crvenu, bilu i plavu svićicu. Samo eto ispid večere se neće niko okretat a ni čestitat Badnjak.

– O, mali moj Isuse, čekam ti i molim da izdržim ovo večē ko i sve prošle do sada.

Obrača se u mislima Isusu. Ope gledi kroz izmaglicu i na pamet je dojde kako se nabijala njezina kuća. Sića se da je bila jako mala. Cila rodbina je pomagala nabijat kuću. Muški su radili težje poslove. Kopali temelje. Nabijali. Zemlju su kopali sa kraja stražnjega dvora. Cila velika jama zemlje se iskopala. Kad bi muški nakopali zemlje, žene su u drveni zdila (u kojima se prija i umivalo i pralo), donasale i dodavale muškima. Oni su dizali i maljevima nabijali zidove. I dica se ušmundu pa i oni radu. U mali kojikaki zdiličica što su procurile od silnoga asniranja, nosili su i oni zemlju. Posrtali i utecavali se ko će prija. Svega, skupa čeljadi, kad ji sad počme pribrajat, bilo je priko šezdeset.

– Ala je bilo lipo!

Pun dvor užurbanoga i veseloga svita. Šta bi dala da se sve vrati unatrag?! Žurili su i za tri nedilje kuća je bila nabita. Potrefilo se da kad je ona donela zdilicu zemlje, majstor Aćim je reko:

– Dosta je, narode, posov smo svršili!

A strina Didinka je dodala:

– Ti ćeš, dušo, ostat u 've kuće zadnja jel si zadnja dodala zdilicu zemlje.

– Ej, strina, ta ko da si mi urekla! – progovori sama za se Marija.

Nije je zima od zime. Ladno je oko srca. Samo uspomene n'one dane kad je srična bila mogu je ugrijat. A puno toga je bilo lipo i milo. Jese samo tako čini da je sve što je prošlo bilo lipo?

Jedne 'vake večeri isto prid Božić počo je padat prvi snig te godine. Zna da nije još išla u škulu. Stojala je na kujnini vrati, prislonila nos i lizala staklo na vrati. Nos je se smrzo od ledenoga stakla, ko da ga baš sad ositi. Gledala je kako počimlje padat. U početku ko da ima kad, jel je cila zimska noć prid njim. Lino. A onda je ubrzo. Sve brže i brže. Začas je pokrijio dvor, bašču, krušku u koju i sad gledi. Sjajan bil snig od kojega su oči zasuzile jel je iskrijio ko iljadu zvizdica. Došla je želja da protrči priko dvora bosima nogama po tomu finomu mekanomu bilomu ćilimu. Mater nije mogla nagovorit da je to dozvoli. Zoto je bijo otac tu! Reko je:

– Možeš i dvaput protrčat al onda moraš brzo u kujnu, naparit noge u vrile vode i dobro se zagrnit.

Snig je bijo mekan, rupijo je pod bosima nogama. Ni malo je nije bilo ladno. Ko da je letila! Optrčala je dvor dvaput u krug i srična, vesela, dotrčala u očevo krilo.

Ej, uspomene, uspomene... A kud sad? I čemu i komu sve to sprimanje i nadanje? Pogleda oko sebe. Mračak se već pravoga spuščo. Komšinske kuće su zasjale punim sjajom a kod njoje sve u mraku. Jedino je zaiskrijio prvi snig. Najpri je napadala sola. Onda je počo padat snig krupan ko perje. Baš je dobrim pado, gust i zabilijo očas oko kuće. Razbijo mrak. Dojde je želja da ode tamo u vr dvora di je bila jama. Još i sad posli toliki godina stoji ko zabiložito di je bila kadgoda. Zatrpana je al zemlja je malo usanila baš nako kako je jama stojala. Stane na samu ivicu jame i pogleda u rođenu kuću. Bila je sva u mraku. Ladna i ko tuđa. Niki dan dok je sprimala materine stare šifonere naide na rpu požutiti papira. U njima je otac zabiložijo ko se kad rodijo, ko je kad umro i...

„Kuću podigo dvadestosmoga maja pedestitreće godine. Struju uvejo dvadestprvoga decembra pedestsedme...“. Marija je imala osam godina.

I siti se na Badnje večte te godine. Mater je zapalila sve sijalice štogod je bilo u kuće. Unašali su slamu u kuću. Otac je zapivo:

– Pastiri, diž'te se....! – i dok je raširivo slamu po kujne veselo je viko:

– Pipićok! Pipićok!

A mater:

– Kvo, kvo, kvo!

Dica su pijukala:

– Pi, pi, pi...

Kad se slama unela, mater je rekla:

– Ajdemo sad svi u kraj dvora iza jame. Da vidimo kako nam je kuća prosjala. Svi su ošli iza jame. Otac i mater su Mariju držali za ruke između sebe, jel je bila najmlađa. Njev dom je bijo obasjan novim božićnim svitlom. Marije se pričiniło da je zvizda 'na što je vodila Tri Kralja unišla i u njevu kuću.

Mater je rekla:

– Vidi, Marice, jel da je naša kuća najlipša na svitu! Svitli ko betlemcka štalica!

I jeste! I bila je za nji sve, najlipša cili život. Trgne se Marija, pogleda u kuću i trkom u kuću da popali sve sviće i sijalice.

Taman je večerala, začuje sa sokaka komšinicin glas:

– Ej, neno! Otvori mi! Evo mi svi idemo ko' tebe.

Narupili su komšije sa njevima dicama svi unutra. I 'vi isprid kuće i 'ni iza kuće. Odjedamt su svi zagrajali i ispunili njezin prazni dom. Uglas su zapivali:

– *Na salaši kod Betlema...*

Nazdravljali su čašama vina, probali Marijinu badnjaču i čikmake i onda je jedna od komšinica rekla:

– Moramo se dogovorit za pološnicu. Velečasni će donet iz prika, iz Osika, vatru što je stigla iz Betlema. Da ne zaboravimo lampoše, pa da i nama i tebe baka, Marija, zasvitli betlemsko svitlo.

Komšinica nije znala da je Marije već zasvitlila svitlost. U srcu. Mada nije bila iz Betlema.

Mijolje

*O Mijolju stupe se čuju po dvorova
A debeli prav se još gazi po putova*

Oko Mijolja znadu bit prave vrućine. Još uveliko muve zagatu a babinolito se vije uokolo. Od prija je Mijolje pripovička o' salaša, biroša i odadžija. Od minjanja biroša i odadžija od gazde do gazde. Po putova istom trefiš kolija sa sirotinjkim pokućtvom. Koja dunja na koli i nikoliko vankuša, krevet-dva i stoličice. Astal, stolci a možda i kaki šifoner. Do drugoga velikoga rata srića je bila ako siroma najde misto na kakomu a najviše švackomu salašu da se pogodi bit biroš jel odadžija. Zotu godinu mu je bijo ociguran krv i krov vriž glave. Za se, za oca i mater, za ženu i dicu. Gazde su davale cili salaš, dosta zemlje, konje i kola, krave, živad... Noto je samo tribalo „ujtru uranit i uveče zakasnit“. Još ako je biroš imo sina oženitoga mogo se onda pogodit na „dva cuka“. Koliko je on dobijo konja i zemlje na upravljanje i obradu, onda je i sin dobijo toliko. Tu se već moglo it unaprid. Jel je pedest o'sto a digoda čak i sedamdest o'sto od zaraditoga na godinu dobijo biroš. Siroma koji je imo malu dicu oko sebe i ako je i sam bijo malo bolešljiv nije mogo bit biroš. Jel je tribalo jako radit i zaradit. Taki je mogo bit samo odadžija. Stoj je na gazdinckomu salašu, obdržavo ga. Mazo, krečo, krovove i ogradu popravljjo. Oko salaša je imo koji lančić da može malo imat žita i kukuruza. Da može izranit svoju obitelj i da eto ima di stajat. Iz „bit odadžija“ se nije moglo teč!

Čeljadi iz Sonte je bilo po salaša najviše oko Sent-Ivana, Sombora, pa sve do Doroslava i Stapara. Salaši su bili uvik kraj kake vode. Po' Dunovom, oko kanala, Močila, Mostonge i kaki jama. Tu se dalo držat puno svakake živadi, svinja, ovaca a i krava. Velika mličara je bila u Sent-Ivanu. Svi salašari su sa okolni salaša izajutra nosili mliko u mličaru.

Najviše su to radila dica, cure koje su išle u škulu.

– Mechen milih mitkepraht jetes morgen – kaže danas baka Eva. (Mädchen Milch mitgebracht jedes Morgen).

Dovikivali se mličari i mličarice priko njiva, sa magaraca. Na magarca se obisijo samar i na njemu kante s mlikom. A iza samara se popelo još dvojtroj dičice. E.., al potrefi se da se maga zaintači! Ukosiri se nevolja, upre nogama o zemlju pa ni makac! Vada mu puno nosit! Ako maga neće it onda su bome morali puno put it i pišice do Sent-Ivana. Mliko pridadu Švabe u mličaru, magarca privežu za dudu, torbicu na rame i ajdec u škulu. Kod

kakoga si gazde bijo biroš u taku si škulu išo. Ako si bijo kod Srbalja išo si u srpcku škulu. Ako si bijo kod Švabe išo si u švapcku, kod Mađara u mađarcku.

– Ko ti kruva daje u taku škulu moraš it! – tako su kazivali stari.

Natrag iz škole ope ako je čulika tijo nosit školare dobro je bilo. Kadgoda samo oće ponet jednoga jal dva. Ondak bude suza jel stariji skoro uvik izboru misto pa zaludu mlađe. Žalu se dica matere kvečeri.

– Baća mi ni tijo ponet...! Nena mi začušila!

Mater od silni žalbi ne zna po komu bi. Saslušā tužbe pa pita:

– Jel kruv danas osto ucilo, jel ga nema više?

– Nema ga mamo! – uglas odvratu dica.

– Onda je sve dobro...

Otac i mater su bivali na njive po cili dan. Dica kad dojdū iz škole nema knjigu u šake, neg na posov! Niko ne pita imaš li štogod za učit, neg kako je mater jutros naredila.

– Kata će sa mnom it kopat. Marko sa ocim parat. Eva i Pava očistit štale. Marica guščice i paćice čuvat. Joza i Iva dignit vrške sa kanala i dok svinji pasu, u bagramiku skidat garvaniće.

Niko se ne buni. Jel, ko ne posluša starijega jel ne stigne na večeru kad mater zove, ostat će brez večere.

Oko salaša a isto tako i u selu, o Mijolju su bili veliki poslovi oko konoplje. Simenjača je uveliko bila isičena i stojala u kuba. Sa' je tribalo tuč. U selu se to radilo na s'kaku. Ritko koja kuća da nije imala kubu konopcka simena isprid. Bilo je dobro platito. Iznese se nikoliko panjeva visoki oko šezdest centi, lati se jedna-dvi daske dugačke do 3-4 metera, jedan kraj se metne na panj a drugi spuščā na zemlju. Lati se grana konopcka simena i uzdra po te daske. Tako se sve sime omlati i posli pomete, prikupi, izvije na vitrenjače i proda. Cila kuća mora objiat sime.

– Ajte, dice, morate pomoć! – zove mater i otac dicu.

– Ne mogu, ruke bolu o'toga!

– Ajte, ajte, vi male grančice, o' taki neće ništa falit!

Posokakeva i oko salaša stoju i stučkovi posičene i iskiselite konoplje. Svaki stučak se raširi ko koleba. Dica idu iz škole pa se sakrivu i sigru u njima jel je lipo ko u kućice. Kako se koji stučak osuši oma se tuče na stupu. Vručina bude... radi se... Od ujutru do uveče čuju se stupe po dvorova, soka-keva i salaša. Ej, dok se ne dojde do povisma puno znoja triba. Istučena konoplja već ima svoje konce. Onda se još tuče na trlice. Ona je još dotira bolje i puno manje na njoje ostane puzdera. Potli toga se grebena na grebenu. Greben je bijo ko forme velika kefa sa puno redi eskeraca, a svaj od gvožđa. Na kraju se još češlja na gvozdenke. I ona je od gvožđa al ima guščice eskerce. Tako dotirana konoplja se sveže u povisma, obisi na tavan, na živoke, suši i čeka prela.

O Mijolju se istom kaka nesrića strefi! Narani kaki mladi gazda svinje sa mladima kukuruzma. Svinji se opiju i ne bude jim dobro, pa se moru zaklat.

– Zoto se čeljade uči dok je živo, a ope umre lupavo! – kazivali su naši stari.

O Mijolju salašari koji su prominjili gazdu žuru i krečat salaš. Da gazda vidi da su radi držat sve ko svoje. To su i poslidnja krečanja svud. U selu se još kreča po sokakeva a i Kalvarija i kapelice Križnoga puta se još zadnji put u godine okreću.

Mijolje je dan sveti anđela: Gabrijela, Mihaela i Rafaela. Njeva imena se u Sonte nisu davala sve do šezdeseti godina prošloga vika. Jedino je bijo poznat otprija dida-Rafajlo Kokicín, što je iz Slovenije došo za vrime drugoga rata. Od grdni imena u Sonte je poznata familija Gabrini.

Manje poznati riječi:

- badnjača** – pogača koja se peče na Badnjak
- bagramik** – bagremar (šumica sa bagremima)
- dignit vrške** – dignuti vrše za ribu
- dvor** – dvorište
- duda, dude** – dud, dudovi
- čikmaki** – tijesto, rezanci s makom
- čulika**, maga – magarac
- garvanić** – mali gavran
- grdna imena** – nadimci
- greben** – alatka za češljanje konoplje
- eskerac, eskerci** – čavao, čavli
- konopcko sime** – sjeme konoplje
- kuba** – stog
- lupavo** – glupo
- mličara, mličari** – mljekara, mljekari
- odadžija** – biti stanar na gazdinom salašu, održavati i obavljati manje popravke
- povismo** – štringla
- pološnica** – polnočka
- puzder** – trina, otpaci od konoplje
- pipičok** – ne može se prevesti, otprilike mamljenje pilića
- prav** – prah
- Sent Ivan** – ime mjesta (sada Prigrevica)
- simenjača** – sjemenska konoplja
- skaline** – stepenice, stube
- skorepit** – ukočiti se od mraza i hladnoće
- sola** – slana
- stupa za mak** – naprava za usitnjavanje maka
- stučak** – snop konoplje
- tarak** – ubrus, ručnik
- trlica** – alatka za češljanje konoplje
- usanit** – sleći
- ušmundu** – pridruže
- zagatat** – kad se muhe skupe u roj
- začušit** – ošamariti

Jalova

Najgorje je bilo kad se išlo prid Kirbaj prat. Na Baru jel u Jamače. Žene kad završu sa pranjom, nako u skuta zaronu u vodu. Zagmuru se. Plivu, cirkuju se. Zadignu košuljce, peru prsa. Nijedna se ne stidi, niti to ko zagleda. Zna se čemu su prsa. Da otraniš dicu. Potli nji dvoj, troj, već postanu svista do pojasa. A njezina evo do tridestdvi još ko u divojke. Ta, sramota se i pokazat! I vako ka je sprimita, a kamoli u mokromu košuljcu. Vidi se oma po njoje da nema „ni diteta ni grdeta“. Ko da je na čelu piše: JALOVA.

Davno je imala osamnajst godina ka' se udala. O to doba čeka i čeka i nada se... Da rodi. Da ima malo. Da bude ko druga žena. Al, ništa. Čovek je, Pava, još do prija niki par godina tišijo:

– Ta šta se sikiraš! Još smo mladi! Ima vrimenta. Dojće to sve na svoje misto.

A to nikako da dojde na misto. Dojdu Dove. Obavezno je išla pišice u Doroslov kod Gospe. Rad pokore. Na Malu Gospu u Aljmaš. Tude u planina jedampt izgubila i patrice. Išle prikim putom. Čamcom priko Dunova. Kad ji čovek istovario na bešunk ajd kroz šumu nikoliko duži do Gospe pišice. Ona je cila puta iz svega srca molila Gospu i u tomu se zabašuri i izgubi u šume patrice.

– Eto ti tvoja molitva! – pomislila je – Nisi pazila na svetu stvar pa di će ti Gospa uslišit molitvu.

Danima je diralo to što je izgubila patrice, al viru u Boga ni izgubila. Još je više postila i molila i na sveta mista išla. Na Snižnu Gospu u Tekije, na Svetoga Antuna u Bač, na Svetoga Bonu u Vukovar. Išla je čak i u Olovo. Al diteta nikako.

U zadnje vrime kad legne uveče nuž čoveka zalju je suze. Ona ne bi da ražalosti i njega, al suza suzu stiže i ne pita. On je otriše suze i rekne kaku blagu rič.

– Neka drečat, vada nam je tako pisano.

Zna u sebe ako je Bog dragi tako odredijo da tako mora i bit. I zna duboko u sebe da se mora s tim pomirit al niko je iznutri dira, tenta, kopka. A đigod štogod čuje radila je. I lezi vako i lezi nako i jidi vo i neka no. Čovekovu robu što se svuču, operi i za dana osuši. Gaće neka privrtat naopako. Sve tako... I ope ništa.

A dica? Voljila je toliko dicu da je, je na momente srce bolilo od silne želje za njima. Ujtru kad idu u škulu, zgađala je da bude na vraci od sokaka da ji vidi kaki su rođeni. Umiti lica, zagladiti kikica, još sanani okica, idu...

Više put nabere u krilo, jel ti jabuka, jel šljiva, jel ako je bijo kaki vašar pruži jim koji bombonić.

Najmanjega jetrvinoga je vukla za sobom kudgod ide. U dućan, u bašču, u vinograd u pudarinu, u crkvu na malu misu, svibanjcke pobožnosti, na listopadckve večernje, na Stajališće... Istom se on pridveče sigra na sokaku izmrljan u licu, a ona prolazi u crkvu. Ništa, ona malo zavrne kraj od maramice, on malko popljuje, otriše mu obrašćice i ajd š njom u crkvu. Nakusijo se tako pa šćim izajutra urani evo ga na njeva vrata:

– Strina, mogu s tobom i ćikom fruštukovat?

– Ta možeš, lane moje, i rućat i večerat ako oćeš.

Dolazijo je kod nji vesel a i ona sva srićna što ima dite kraj sebe makar nije njezino. Gorko se sićala prošloga lita kako je, je, jetrva „ubola“. „Prišila“ je, je al nako, fest! Došla za vrime jedne večere na vrata od njeve kujne. Bisna. Vada je se šćogod priko dana nakupilo. Prvo se okrenila dite-tu:

– Tunco, šta si se sašiko tude? Oma da si se doma vuko! – oštro je zapovidila, a onda se okrenila njoje:

– A ti rodi! Pak onda za ruku vodi!

Izletila jetrva iz kujne zajapurita od bisa, a ona ostala ko da je ko poparijo. Tu noć nije ni malo trenila. Ni oka sklopila. Pridrećala cilu noć, ni Pavin blagi glas nije pomogo. Dobri ćovek njezin što je taku trpi.

Kad projde kro selo sve je se prićine da se za njom šapće. Ta, Bože, ko da je ona to izigrala, jel ispivala! A, Bože, ti saćuvaj ponovit se šćogoda. Pa mora i ona kadgod kupit šćogod. Izara se maranka, pregać. Iznosi se. Izbili suknja. Kupi sebe nućnu zagrću jel obuću. Oma se iza njoje divani:

– Upisala je u škulu! Kupila je knjige!

– Poslala je u vojsku!

– Ovinćala je!

Više je nije bilo ni do ćega. Sa stravom je gledala kako dica njezini parica rastu, a ona i dalje: JALOVA!

Bila jedne godine ladna, ledena zima. Smrzavalo se na sve strane. Vinogradi se smrzli, žito je bilo s neveselo jel sniga ni bilo bogzna. Na Dunovu još i u marcju plivale sante leda. Njoje bilo zima ko nikad do sad. Baš je osićila da je sva ledna i ko iznemogla. Oslabita. Toga februara je čekala njezino i nikako da dobije. To je se nije još nikad desilo.

– Eto, sad sam se još i noto razbolila.

Mislila je danima i noćima. Nikomu nije smila reć, pa ni Pave. Trpila je njezinu sramotu sama. Slušala je od stari žena da kad žena jako priladi može izgubit njezino, a o toga lika nema. Više nji je i umrlo rad toga. Nek, mislila je. Bolje je i umrit neg da ti svaka šuša laje iza leđi. Ćutila je i sprimala ruvo za ne daj Bože.

Prošo marc, došo april a ona ublidila. Oslabila ko fitilj u lampošu.

– Šta je tebe? – prva je primetila mater je. – Jesi bolesna? Jel si žalosna? Eto si bila ko vaj zid. – rukom je pokazala na zid iza leđi.

– Ta, ništa. Zima mi je nikaka čudna bila – odgovorila je.

Sve više su je počeli redom zapitkivat, šta je, je, pa šta je, je.

Tajila je da svako jutro čim otvori oči, trči za kamaru slame i da izbljuje čini je se dušu. Tajila je da je se danima zlije na mast, na slaninu, na mliko, na sir i kajmak. Tajila je da je ljutina dere od sose, od kašikom valjušaka što ji Tunca zove rogati. Od peretaka i gibanice. Nije bilo jila kojega bi mogla ko prija pojist. Čula je od žena da to oće tako kad očeš imat malo, al idi molim ti! To kod njoje nije. Ona je već davno prišla kad je tribala rodit. To ne može bit nikako. Zoto je tajila i od Pave. On ope nije primetijo jel je stalno ništa bijo po trske i po prutu. Nosila je njezinu muku sama. Nikomu ni rič, sve iz stra da se ne obruka što je još i bolesna.

Došo maj. Baš u ponediljak na „Dan Anđela Čuvara“ rascvali se bagrami, zamerisali agci. Unide u bašču, digne glavu prama bagramima da udane meris agaca. Nebo vedro, sunce blago, odjedamt je se ispuni i duša i tilo miljom. Zatreperi je ništa u trbuvu. Ko da je leptirić zalepršo krilma. Ne mož razaznat šta je. Ko da je zatreperilo a ope ko da i nije. Ko kad sanjaš lipi san, pa ko da je i istina a ko da i nije. Pogleda se dole na trbu, pogladi po njemu i blago je se razvuku usta. Naškobi se.

– Anđelu Čuvaru, ako je to što sam pomislila da je, molim ti čuvaj mi ga.

Kukuruzi toga prolića dobrim uznapridovali. Prid kraj miseca sprimili se u prvu kopnju. Kukuruzi malo veći od čljanaka al valja ji proredit. Ajd cila kuća u kopnju. Prvo njevu pa će onda u čikinu. Ona stalno malakše a šta ćeš, ku'ćeš, sramota je ostat doma. Vada se plazat po krevetu! Sprimi se i ona, motiku na rame, pa u kukuruze. Potli nikoga vrimena, počelo to duvat. Naki ladni vitar ko da će božemprosti jesen a ne lito. Zaladilo. Prija neg je krenila u kopnju, skinila šokačku opravu, pa navukla samo aljnicu na raskapčanje. Bosi nogu a dole najloncke papuče. Ej, ka je to počelo duvat! Zimomorija je skoletila. Smrzla se. Počela drščat, a u tomu času u trbuvu se pokrenilo. Zavrnilo. Boksnilo je.

– O, Bože, pa ja ću rodit! Pa ja imam u sebe malo stvorenje! Ipak je istina! Fala ti, Bože dragi, i svi sveci Božji! Daleki su i skriti putovi Tvoji!

Klekne na vlažnu zemlju, odma se i digne, upre oči u nebo, prikrsti se i počme u sebe potijano molit da niko ne vidi i ne čuje. Blažena radost je obuzme i želja da potrči doma iz isti stopa, da kaže Pave šta je kod njoje. Zasuza se. Prisiti se na sve uvrde, na svu sramotu koju je podnela. Siti se na dugačke zimcke noći koje je provela u bolima, izdurmana, sva u želje da ima dite. I sad evo možda je kraj njezini muka. Obalje je znoj. Pa mogla bi se sad tu pri tomu ladnomu vitru naladit. Mogla bi izgubit to dugo željito, u stravu čekano i već skoro pomirito sa samom sobom da ga neće nikada imat. Al šta sad? Na po njive je. Niko ništa nema sa sobom od zagrće. Ni se

niko nado loša vrimena. Obazre se. Ostali su iza njoje na desetak meteri. Ne, ne može nikomu ništa reč. Još je rano. Već će se vidit i znat. Vi časi su samo njezini. Ne sića se da je ikad taka srićna bila. Letila bi, skakala bi. Samo da svršu sa kopnjom, potrčat će doma Pave.

Siti se šćim bi se mogla prigrnit. Potrči brzo po redu, izmeđ kukuruza, na kraj njive di je u podne vidla prazni najloncki džak od veštaka. Još je bijo tu. Vidi se da je davno izasniran, odbacit, izmuljan od kiša i prava. Leži u baružice vode samo mu jedan kraj viri iz buze. Skobači ga ko slamku davljenik. Počme ga teško izvlačit jel su ga utabala kolija, marva i ljudi. Izvuče ga teškom mukom. Otare sa njega blato i prav sa travom. Raspara ga sa brićicom. Uvik je nosila u džepu, jel je jako urizna bila. Obavije džak oko sebe. Skine pantoš sa aljine i š njim priveže džak oko struka. Da je čedo ne ozebe.

U crkve, prva zornica, prve nedilje Došašća je bila gotova. Desna ruka na koje je u dunjice ležo mali Stipa je počela trnit.

– Težak je! – šapne svekrve što je sidila kraj njoje u kore.

Crkva i popa su u lilavckomu ruvu. Sa današnjim danom počimlje adventska pokora a njoje je četrdeset dana kako je rodila. Od jutros je prvi put izašla iz kuće posli šest nedilja. Svi šest nedilja i svekrva i mater, i zaova, i nene, i neke, sve ‘ve dane su je bile u pomoći.

– Čuvaj se – divanile su je – žena ka’ se obabi, šest nedilja je jednom nogom u grobu.

Pazila je i poštivala svaćije svitovanje a najviše no što je, je dolazilo iz ‘nutri u vire da je to Gospodnji zov. Dite je bilo krstito odma sutradan po porodu. Donela ga je na svit zdravoga i pravoga, teškoga četiri kile. Čim je zaplako rekla je nek se zove Stipa po svekru i po Stipanu, prvomućeniku.

Gosponoše su privodile pismu kraju, a kantor je tijo na orgula sviro kad je velečasni manio rukom da dojde sa ditetom prid oltar. Na Uvađanje. Prva adventska svića je bila zapalita. Grijala je je. Osićala se blaženo. Ta ko da je je dragi Bog odabro! Obdarijo je! Nagradijo je! Sve kušnje su bile daleko iza njoje. Blaženi mir je dotako, dostigo i nastanio se u njoje baš u ‘ve pridbožićne, svete dane. Oko je skrene opet na sviću. Klekne. Zamaglu je se oči suzama radosti u spoznaje da je miljenica Božja.

– Bože, prikazivam ti moje dite i mislim na Divicu kad ti je ona svoje čedo nakon poroda prvi put u hramu prikazala. Oče, nebeski, Marijo, majko, i Sveti Jozipe budite mu u pomoći.

– U ime Oca i Sina... – prikine je iz njezinoga študira velečasni. Izmolu se zajedno, blagosovi ji obadvoj i zaželji svu sriću voga svita. Ona se digne, pogleda na kip Majke Božje. Učinilo je se da se blago naškobila.

Manje poznate riječi:

agci – cvijet bagrema
baružica – lokva
bešunk – obala
cirikat se – zadirkivati se
čljanki – nožni članci
ni diteta ni grdeta – djelomično je neprevedivo
izara – iznosi, amortizira
izdurmana – umorna od lošeg spavanja, bunovna
maranka – marama, rubac (za glavu)
naškobit – nasmiješiti
pantoš – pojas na ženskoj bluzi
patrice – krunica, brojanice
peretak – kifla
plazat – leškariti, ljenčariti
plivu – plivaju
po prutu – raditi u pruću, sjeći pruće
sašikat – „uvaliti“ se nepozvan
sosa – rajčica
skoletat – navaljivati
tenta – prkosi
zagnurit – zagnjuriti, zaroniti
zlije – zgaditi se
zimomorija – groznica
skobačit – zgrabiti
Stajališće – Stajalište, Križni put

Ruža Silađev

U RUVU BILOM

1.

Škularka naša
dandanas još kleči
basamge i patos šikari
i priko šurološke kefe
s Bogom divani.
Navike štogod
š njim razgaljiva
očivi u vrućici
dok daske od tog
ucilo pred njom ne obile
kad njim se pokažu godine.
A ona;
ni jednom riči o smrtnom grijju
ako iz krpe i prstivi salke vadi.
Rič joj se s disanjem
čim zaspe
rasipa u trûnī
u modri ajer kameni.

2.

Sad je već digod
otkaleg nas gledī
iz one slike uramljene
(muve je pigave)
di u snigbilom ruvu
nuz svojeg vinačnog stoji.
U varoši su je
kod Joške slikara opravili.
Vinčani vinčić joj je u ruki.
– Stisni ga nuz se – čuje mater.
– Još će ti ispast kako ga držiš.
– Neće te taj ugrist, božemprosti.

3.

Makar je slikar leće dugo briso
kožicom najtanjom jelenskom
s te se slike ne mož vidit
ni onaj šiljer baš fajinski dobar
što ga nafalio svaki svat bodar
(srid gustog blata na sokaku)
ni sigra barske trske s oblakom
ni jesenske kiše s mračkom
ni sve vlati u magli zaspale
ni atar crnodubok kako se puši
ni nerođen, ukorak s umrlim
ni srna dok kupi, izmed dva trka
što od berbe zemlji je priteklo
prijā neg snig gust
ugarnici zaodine
ruvo bilo.

Milovan Miković

Platio bih stotinu misa

Došao mi nepoznat čovjek, star oko pedeset godina. Vrlo otmjeno obučen. Ušao je u kancelariju i nakon pozdrava odmah počeo: „Želio bih platiti stotinu svetih Misa. Za pokojnog oca, koji je umro prije četiri mjeseca. Bio je doduše, već čovjek u godinama, ali nije još trebao umrijeti. Ja sam ga prije vremena otpratio pod ledinu“.

Rekao je to stojeći pred stolom i prije nego što sam mu uspio ponuditi da sjedne. Sam je upitao: „Smijem li sjesti?... Vi me, istina, ne poznajete. Slučajno sam ovuda naišao autom. Vidio sam gdje dolazeći iz crkve ulazite u kuću, pa sam odlučio da se navratim. Potrebno mi je da čujem vaš savjet“.

I čovjek je pripovijedao...

Potječem iz siromašne kuće. Kuća nam je malena, niska, izvan sela. Kraj kuće smo imali komadić zemlje koju je otac obrađivao s dvije kravice. Bilo nas je više djece. Ja sam bio najmlađi, a u kući su govorili da sam najbistriji. Roditelji su se svakojako mučili kako da nas prehrane, ali i da iz nas načine ljude. Nedjeljom se i blagdanom u našoj kući nije radilo. Išli smo svi na sv. Misu. Otac je često ponavljao: „Tko nedjeljom radi, krade od Boga. A tko od Boga krade, neće se obogatiti“. Ja se i danas toga držim. Dali su me na zanat. Nije im to bilo lako, jer se u ono vrijeme majstoru za šegrta moralo plaćati. Roditelji su to više odrađivali nego otplaćivali. A majstor mi bio i vrijedan i pošten čovjek. Uz njegovu pomoć otvorio sam vlastitu radionicu. I danas ja dobro stojim. Imam svoju kuću u gradu, svoja kola i svoju dobro uređenu radionicu.

Prije četiri mjeseca prolazio sam svojim kolima kroz svoje rodno selo. Bio sam sâm. Imao sam vremena pa sam navratio rodnoj kući da pozdravim roditelje. Oca sam zatekao kako s vrećom na ramenu upravo izlazi iz kuće. Na dvorištu su stajala kola i u njih upregnute dvije krave. Otac se spremao da pođe u mlin. Kako sam i ja autom trebao proći pored mlina, koji je od očeve kuće bio udaljen oko osam kilometara, predložio sam ocu da i njega i vreću prevezem autom do mlina. A kako ću se brzo vratiti istim putem, kad u mlinu bude gotov, on neka me dočeka s vrećom uz cestu, pa ću ga i natrag do kuće prebaciti.

Oca sam s vrećom odvezao do mlina. Njega sam ondje ostavio, ja sam otišao u susjedni grad. Posao sam brzo obavio. Ali u gradu sam sreo znanca. Znanac mi se obradovao kao suncu. Bila je jesen. Ledena je kiša koso šibala s vjetrom koji je ledio vodu na obrazima. Auto mu je bio u kvaru. Nije mogao dalje, a žurilo mu se. Molio me da ga prebacim. Po svoj auto mora poslati kamion da ih otegli. Bio je to znanac, gospodin na visokom položaju. Prihvatio sam ga i krenuo. Oca sam se tek na putu sjetio. A kad sam ga se sjetio, postalo mi neugodno. Kraj mene je u automobilu sjedio znanac,

gospodin na visokom položaju. Kako ću uzeti u auto oca?! Otac je bio star čovjek, neobrijan, raščupan, u poderanom smrdljivom odijelu, s okrpjenim opancima na nogama, opancima koje je sebi sam napravio. Znanac nije znao da sam iz toga kraja. Postao sam nervozan. Kiša je lupala u stakla automobila. Šutio sam i sve više povećavao brzinu. Znao sam: otac me čeka kraj ceste. Znanac je bio podrugljiv čovjek. Ako vidi mog oca, krv će mi ispiti pripovijedajući svagdje u društvu o mojoj porodici. Izdaleka sam ugledao oca kako stoji kraj ceste i gleda u pravcu otkud sam dolazio. Ja sam pritisnuo pedalu i velikom brzinom projurio pokraj oca. Vidio sam ga kako stoji i gleda u auto. Prokisao i promrzao stoji kraj ceste. Kaput je skinuo i kaputom pokrio vreću brašna da brašno ne pokisne. A on stoji na onoj zimi u ledenoj kiši u košulji. Moj znanac je primijetivši mog oca, ali ne znajući da je to moj otac, rekao smijući se: „I ovaj je stopist! Izgleda pokisao kao pijetao!“ Meni se pred očima smrklo. Otac me vjerojatno nije prepoznao. Gledao je u kola. Činilo mu se da su moja i da sam u njima ja. Ali kad sam projurio, vjerojatno je povjerovao da nisam ja.

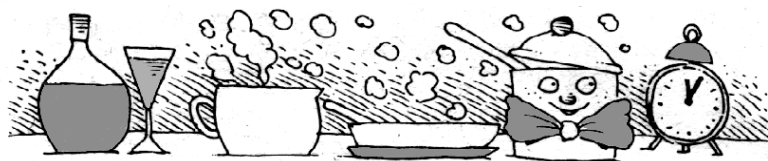
Dugo je kraj ceste čekao. A onda misleći da mi se nešto moralo dogoditi, uprtio je tešku vreću na staračka ramena i krenuo dalekoj kući. Pod teretom se silno znojio i grijao. Morao je svaki čas stati, vreću spustiti na zemlju da se odmori. Odmarao se oznojen, ugrijan, u košulji, na ledenom jesenskom vjetru i kiši. Dovukao se do kuće, ali se prehladio. Dobio je upalu pluća. Liječnika, kako to na selu biva, nisu zvali odmah. Trebalo ga je dovesti iz susjedstva. Kad su liječnika dovezli, bilo je kasno. I otac je umro. Umro je ne doznajući istinu. Ja sam izmislio priču da sam tobože morao drugim putem kući. Bio je pošten i zato naivan. Povjerovao je mojoj priči. Uostalom, da mu je tko i rekao istinu, on mu ne bi vjerovao. Imao je povjerenje u svoga sina, čak je bio jako zabrinut za mene. Bojao se nije li mi se dogodila kakva nesreća. Ležeći u krevetu u visokoj groznici s velikim je nemirom čekao vijesti od mene. Smirio se tek kad je doznao da sam živ i zdrav.

Umro je ne doznajući zašto je na onoj ledenoj kiši uzalud čekao.

Umro je prije četiri mjeseca. Od očeve sam smrti izgubio preko dvadeset kila. Ne mogu se smiriti. Svjestan sam da mi je otac umro zato što sam ga se sramio. Sad bih dao i svoju radionicu i svoju kuću kad bih ga mogao iz groba izvući živa. Nitko osim vas ne zna što sam učinio. Ni majka. Ni supruga. Vi ste prvi kome sam to rekao. Morao sam to nekome reći. Poludjet ću od grižnje savjesti. Htio bih za njegovu dušu platiti stotinu svetih misa. Nije se prije smrti ispovjedio, a znao je psovati. Psovao je vjerojatno i dok je po onoj ledenoj kiši vukao tešku vreću.

Tako je pripovijedao čovjek koji mi se nije ni predstavio. Otišao je i sa sobom odnio svoju duševnu muku.

(Iz zbirke Josipa Pašića *Tuđe suze*, Zagreb, 1973.)

Kako peći kesten? Zna gospođa Teza Balazić iz Kaćmara

Lako je kupiti pečeni kesten na ulici. Ulični ga prodavači dobro pripremaju, ali skupo je. Kupljeni svježi kesten je neusporedivo jeftiniji. Domaćice se ipak boje kod kuće peći to plemenito voće. Dogodi se, da se prepeče, da se odviše sasušiti ili jednostavno ostane poluprijesan. Nema tako nespretne kućanice koja ne bi znala ovako pripremiti kesten:

Za dobro jelo treba dobar materijal. Isto vrijedi i za kesten. Pripazite kad kupujete! Izaberite kesten sjajne, tamno smeđe boje. Treba da bude pravilne i tvrde ljuske. Mora posjedovati određenu težinu koja odgovara njegovoj veličini. Proberite kestenje slične veličine. Na glasu je kesten iz Lovrana kod Opatije. Najtraženiji je talijanski kesten. Ako nemate ni istar-

skoga iz Lovrana ni talijanskoga, bit će dobar i kesten iz drugih zemalja. Možda će i taj biti svjež i ukusan. Prije nego ga počnete pripravljeti, čuvajte kesten na suhom i hladnom mjestu. Ako svježiji kesten želite čuvati u hladnjaku, izvadite ga iz najlonske vrećice, da se sačuva suhim.

Uzmite dio kupljenog svježeg kestena, pa svaki kesten tanko zarezite s one oble strane. Tako zarezano kestenje potopite u vodu bar za jedan sat. Sada u tepsiju stavite papir za pečenje, pa ćete je poslije pečenja moći lakše oprati. Stavite zatim u tepsiju kestenje, pa tepsiju u vrelu pećnicu i pecite dok se kestenje malo na rastvori s one zarezane strane. S vremena na vrijeme protresite kesten u tepsiji, da se sa svake strane dobro ispeče! Očistite kestenje dok je još vruće.

Kako izliječiti upalu grla i anginu za jedan dan

Još jedan provjeren, jednostavan ali veoma efikasan recept ruske tradicionalne medicine za liječenje upale grla i krajnika.

Recept za liječenje upale grla, krajnika i angine.

Bit će potrebno:

1 veća cikla (cvekla)

9%-ni alkoholni ocat (sirće)

Izribajte ciklu na sitan ribež. Na 250 gr izribane cikle dodajte 1 žlicu octa (na 500 grama – 2 žlice). Promiješajte i ostavite da odstoji 15-20 minuta. Dobro iscijedite kroz gazu ili plastičnu cjediljku. Ostatke cikle bacite.

Inspirajte redovito grlo, na svaka 2-3 sata (možete i progutati, za bolji efekt) i rezultat neće izostati!

Na ovaj način cikla uspješno liječi kroničnu upalu grla i gnojnu anginu.

Izvor: Magazin.ba / prirodni-lijek.blogspot.com

Obitelj

Uredila: obitelj Huska

Obiteljski razgovori

Divno je biti glavni suradnik dragog Boga u njegovu planu

Stipan Vuković (roditelji Josip i Marija Vuković, dvije sestre Jovanka i Mirjana, dva brata Miomir i Sreten) i Jasmina Vuković (roditelji Antun i Kata Skenderović, sestre Snežana i Adrijana) iz Donjeg Tavankuta s nama su podijelili svoje iskustvo roditelja brojne obitelji...

Tata Stipan (35) je radnik, traktorist, mama Jasmina (36) krojač konfektionar bez zaposlenja u struci, ali s punim radnim vremenom supruge, majke i domaćice. Njihova djeca su: Maja (12) ide u 6. a Sara (10) u 4. razred, obje u osnovnoj školi „Matija Gubec“ u Tavankutu, na hrvatskom jeziku, Luka (6) ide u predškolsku grupu vrtića „Petar Pan“, a i Lucija (4) ide u vrtić.

Vaša ljubav je počela ...

STIPAN: Iako se naše obitelji poznaju već jako, jako dugo (naši su bake i djedovi bili kumovi), mi smo se upoznali sasvim slučajno. Jasmina je tu provodila raspust kod „majke i dide“ i tu u Tavankutu smo se upoznali. Vidjeli smo se par puta, puno razgovarali.

JASMINA: „Zabavljali“ smo se oko dvije godine. Za brak smo se odlučili jer smo jednostavno vidjeli da trebamo jedno drugo, da naša ljubav treba rasti u obitelji. Oboje smo željeli dati (se) više, a to je brak. Dan vjenčanja je bio poseban, osobito vjenčanje u crkvi Presvetog Srca Isusova u Tavankutu. Oboje smo s puno vjere u Boga „krenuli“ u novi život, sigurni da će nas On u svakom trenu voditi.

Ljubav uljepšavaju djeca!

STIPAN: Ubrzo su nam stigla i djeca, oboje smo već u početku razmišljali o brojnoj obitelji, nismo djecu „planirali“, već smo ih čekali kao dar od Boga. Naši su nam roditelji bili i pomoć i podrška uz poneki savjet. Zahvalni smo im za sve.

JASMINA: Naša najstarija kćer je Maja, veoma nježna i tiha djevojčica, voli glazbu i folklor, redovito u crkvi na misi čita molitve vjernika. Sara je razdragana i uvijek spremna

nešto za reći, vesela i vrijedna, voli poeziju i piše pjesmice, također ide na folklor i u crkvi na misi čita. Luka je dječak s puno interesiranja i još više pitanja, voli pomagati drugome. Malena Lucija prava je mala maza cijele obitelji, sve poljupce i zagrljaje daje s obiljem ljubavi. Kad je netko tužan, ona je uvijek tu da utješi.

Postoje li teškoće brojne obitelji?

STIPAN: Četvero djece je nešto najljepše što nam je darovano. Ima tu i obveza i odricanja, ali ne loših. Mi smo sretni što smo izabrani biti njihovi roditelji. Ljudi se danas na žalost boje tih „obveza“, ali divno je biti glavni suradnik dragog Boga u njegovu planu.

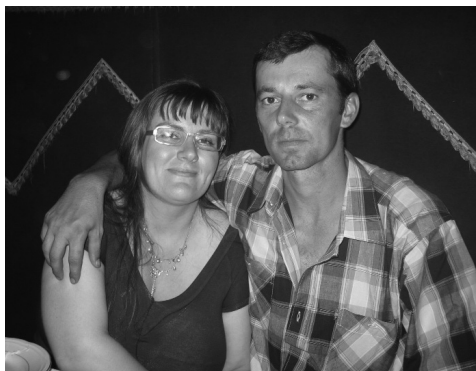
JASMINA: Mi svaki dan jedni u drugima otkrivamo novi svijet. Ništa nismo izgubili što nismo baš puno putovali, obišli svijet i provodili se. To smo vrijeme darovali jedno drugome i poslije djeci.

Vjera u vašem životu od početka...

JASMINA: Pošto Stipanovi roditelji nisu bili vjernici, on baš nije išao u crkvu, ali je prihvatio svaki puta kada sam ga pozvala da skupa idemo na Misu još za vrijeme kada smo bili „momak i divojka“. Puno smo o svemu tome razgovarali, zanimalo ga je mnogo toga, čitali smo i Bibliju zajedno. Odlučio je primiti i ostale sakramente – Pričest i Krizmu. Išli smo skupa na misu, na zaručnički tečaj, čak smo počeli i zajedno moliti. Kako je rasla njegova vjera, tako je rasla i naša ljubav.

STIPAN: Sada u svakidašnjem životu našu vjeru polako prenijeli djeci. Redovito idemo na misu, razne susrete (Djelo Marijino), često kod kuće molimo svi zajedno, za blagdane smo skupa, najviše volimo moliti krunicu.

Vaša vjera danas...

STIPAN: Budući da živimo u malom selu, ljudi se uglavnom svi poznaju. Svoju vjeru nastojimo živjeti svugdje, Jasmina kod kuće s djecom i bakom, a ja na poslu s kolegama, koji nisu vjernici. Često budem ispitivan zašto sam nekome pomagao, a da to ne uključuje moj posao, zašto sam ostao duže ili zašto, ako je netko nešto pogrešno ura-

dio, ja to ispravim umjesto da prijavim gazdi, ali ja znam da sam učinio dobro i da je Bog uvijek uz mene.

JASMINA: Sigurno da smo nekad pogriješili i da griješimo – možda zbog nervoza, napetosti, „lošeg dana“ na poslu... Ali poslije toga razgovaramo jedno s drugim, a i s djecom, tražeći rješenje problema, naravno, uz Božju Providnost. Kada vidimo da je zaista teško, molimo.

Kako ljubav ostaje lijepa?

STIPAN: Našu bračnu ljubav osvježavamo najčešće nekom malenom gestom...

JASMINA: Ponekad je dovoljan zagrljaj ili samo pogled, razgovor... Možda neki cvijet ili bombonjera – koju naravno podijelimo s djecom.

Postoji li kriza uopće?

STIPAN: Kriza ima svakako, nastojimo ih riješiti razgovorom i molitvom, odlaskom na ispovijed...

*Na crtežu je Jasminina pramajka
Cilika Skenderović, koju je
Jasmina nacrtala sebi za uspomenu.*

JASMINA: Nije nam uvijek bilo lako, bilo je i teških trenutaka... Kada mi je prije šest godina umro tata, bila sam slomljena, s pitanjem kako ću dalje bez njegove podrške, savjeta, zagrljaja... Bila sam u sedmom mjesecu trudnoće s Lukom i, iako sam kršćanka i vjerujem, nisam znala kako se boriti s tom boli. Da više neću čuti njegov glas, nisam to mogla zamisliti. Stalno su mi dolazile loše misli, a bojala sam se i da taj sav stres utječe i na Luku. Ipak, uz bezuvjetnu ljubav mog divnog supruga, njegovu podršku, ta kriza je prošla. Molili smo skupa, otišli na groblje... Moja obitelj je bila moja snaga... Danas sam baš pročitala dirljivu priču „Plišano srce“ o jednoj majci koja je rodila djevojčicu prerano – kako je samo ona vjerovala da će joj dijete biti dobro, preživjeti. Ima jedna rečenica

u toj priči: „Bila je to obitelj: Otac, tata, mama i ja!“ Baš tako i mi osjećamo u našoj obitelji... Imamo Oca koji nas vodi i tješi, grli...

Život s našim milim starima?

STIPAN: Ne znam kako je drugima, ali nama je s našom bakom Gabrielom Cvijan super iako ima 75 godina.

JASMINA: Veoma je vitalna, puno nam pomaže, napose s djecom. Oni je jako vole, vole slušati njezine priče. Neki joj vole pomagati u kuhinji kada nam kuha, a kuha odlično. Puno puta, kada vidi da sam ja nešto zauzeta, ona skuha ručak. Zna točno što mi svi volimo, npr. Luka jako voli bakine „musave“ gomboce (gomboci s crvenom sitnom paprikom), a Lucija sa šljivama. Jako se radujemo kad baka to napravi.

Iskustvo sa hodočašća u Niš

STIPAN: Kada smo bili pozvani kao obitelj putovati u Niš, svi iz obitelji u nošnjama, i prinijeti dar na oltar kardinalu, prihvatili smo rado. Iako je bila žrtva ustati rano s djecom u 2 ujutro i autobusom putovati do Niša, tamo se brzo obući i poslije mise svući, vrijedilo je.

JASMINA: Velika nam je čast bila što smo bili dio tako velikog događaja za kršćanstvo. Bilo je divno, svečano, dirljivo i lijepo ići na oltar s još puno ljudi u različitim nošnjama, a mi u našoj bunjevačkoj, najlipčoj na svitu. ☺ Nezaboravno...

Vaši hobiji...

Tata Stipan voli automobile i šetnje, mama Jasmina čitanje i slikanje. Maja voli glazbu i jezike i bavi se folklorom, Sara voli pisati pjesmice i folklor, Luka voli automobile i dinosaure također ide na folklor, a Lucija voli crtati i ona odnedavno ide na folklor.

Djeca kažu:

Prije neki dan, dok je pomagao Bačku (ime od milja kojim dica zovu tatu Stipana) nešto u avliji, upita Luka (6): „Bačko, jeste li ti i mama mislili kad ste se vjenčali da ćete imati četvero divne djece?“

„Mama, volim te do Ekvadora!“
(Luka, 6)

„Mama, Bog je meni tebe poslao jer je znao da me ti voliš.“ (Lucija, 4, na putu iz vrtića)

POJ RIČI MATERINSKE

Majčine riči čuti je drago.
Kao pisma radosna,
kad govori: „Sunce moje,
ti si moje najvridnije blago.“

Prolaze godine, prolaze dani
svaku rič majčinu pantim,
u mislima zove
da joj se vratim.

Fala ti za sve
suze isplakane,
noći neprospavane,
dane radosne!

Volim te, mila mati,
želim ti svoju ljubav dati.

Sara Vuković

(Pjesma pohvaljena i nagrađena u Primoštenu, Republika Hrvatska, na natječaju osnovne škole „Primošten“, objavljena u Zborniku radova)

Razgovarali: Vesna i Ladislav Huska

obiteljski razgovori

U (brojnoj) obitelji nalazimo sreću i mir

Obitelj Nenada Hadnađa (radnik, rođen 1978. u Somboru) i Marijane rođe- ne Osojnik, (domaćica, rođena 1985. u Somboru) iz Sonte, ove je godine dobila treću nagradu Katoličkog društva „Ivan Antunović“ – koja se dodjeljuje brojnoj obitelji, a u okviru Dužijance. Čestitamo im od srca i želimo ih predstaviti Vama, dragi čitatelji!

Naša ljubav...

MARIJANA: Upoznali smo se kod Nenadovog prijatelja. Ja sam mu se odmah svidjela. Počeli smo izlaziti. Uskoro me je zaprosio, a njegov upit da li bih za njega pošla, odbila sam jer sam se osjećala premladom. Kasnije me još dva puta zaprosio, treći put sam odgovorila „da“.

NENAD: Vjenčali smo se 15. svibnja 2005. u Sonti. Polako su nadolazila djeca, jedno po jedno. Stefan je rođen 2005. i sad je učenik drugog razreda, zatim Stefana 2008., pa Dijana 2009. i najmlađa Aleksandra 2012.

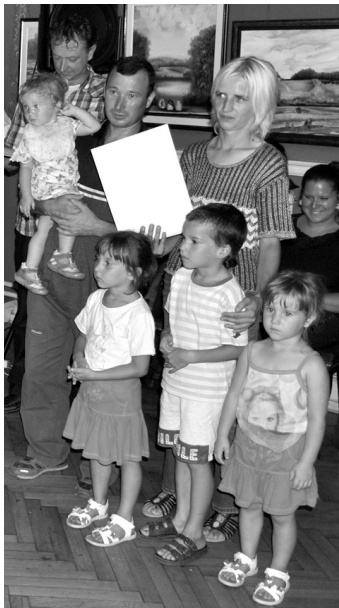
Naša djeca...

NENAD: Pošto imamo četvero djece, da kažem da nema obveza, ne bih rekao istinu, jer ima! Tu je prvi odgoj prema roditeljima i prema starijim osobama. Djeci pružamo ljubav, toplinu i slažemo se lijepo s njima.

MARIJANA: Obveza prema četvero djece ne mora biti toliko teška obveza ako se roditelji slažu, pružaju im ljubav, pažnju, podršku, uče ih kako da se ponašaju i sve što je potrebno.

Naša vjera...

MARIJANA: Po vjeri sam katolkinja, ali zbog obveza ne stižem ići redovito u crkvu. Svaku večer pred spavanje pomolim se za svoju obitelj i svoje najbliže. Volim svoju vjeru i ne bih je nikada promijenila.

NENAD: Po vjeri sam katolik, sa sinom Stefanom odem u crkvu, kad imam vremena. Sin Stefan je ministrant i on odlazi svake nedjelje na sv. misu, mi nekad s ostalom djecom kad su veći blagdani...

O odgoju...

NENAD i MARIJANA: Trudimo se odgajati svoju djecu onako kako najbolje znamo.

Kada dođu teškoće...

NENAD: Sa suprugom se u braku dobro slažem, vjerni smo jedno drugome, čak i kada dođe do nekih nesuglasica i nesporazuma prijedemo i preko toga.

MARIJANA: Sa suprugom sam već 8 godina u braku i odlično se slažemo. Vjerni smo jedno drugome. Kad dođe i do problema, mi to zajedno riješimo i trudimo se očuvati slogu i mir u našoj obitelji.

O svojoj djeci kažu... Djeca su nam najveće blago.

O svojim životnim ciljevima kažu... Cilj nam je odgojiti djecu i sačuvati ljubav među nama.

O zauzetosti u crkvi kažu... Koliko možemo, toliko se uključujemo u župnu zajednicu.

O jedno drugom kažu... Volimo se i želimo biti jedno drugom vjerni!

O župnoj zajednici kažu... Volimo svoju župnu zajednicu i trudimo se više biti u njoj prisutni. Aktivnosti nas samo mogu graditi jer nas to ispunjava.

Poruka čitateljima: U današnje vrijeme mladi parovi boje se pružati život. Mi smo se odlučili za brojnu obitelj i u njoj nalazimo svoju sreću i mir.

Obilje Božjeg blagoslova u svakoj njihovoj potrebi od srca želimo obitelji Hadnad!

Razgovarali: Vesna i Ladislav Huska

NEK ČUJE NEBO I ANĐELI

Nek čuje nebo i svi anđeli
Što bdiju nada mnom kad srce zaboli!
Nek glasi stignu kroz žicu harfinu
U uho Boga mog na križa prijestolju.

Nek stignu hvale sve i pjesme zanosne
U srce Kralja mog ko kiše proljetne.
Neka se raduje Gospodin u meni,
Nek mrtva voda sad u meni oživi!

O Bože, ljubim Te, do kraja Beskraja,
U snazi Tvojoi se i moja napaja!
Uho osluškuje zvuk Tvoga svemira
I kupa dušu mi od svakog nemira!

Mirjana Jaramazović

ORAČU

Ti oreš nevidljivim plugom
tragovi tvog oranja
na svakom licu se vide...
Bore su tvoje brazde
i svaka niku lipu priču piše.
Nanine bore – briga za dicu
bačine bore – briga za porodicu.
Ali tebe oraču zdravo varadu
brazde ti ispravljaju,
ne zna se više
da l' se za porod brine
il da se s lica
tvoja brazda skine.

Mariška Pravdić

ČOVJEK I NJEGOV GRIJEH

Svakog dana sve više i više
u grijehu se čovjek gubi
psuje, kune, svakog mrzi
da oprost ne može jer ne zna da ljubi.

Moj čovječe, gordi i ubavi
drugom stazom kreni – stazom ljubavi.
Putem kletve nećeš dugo ići
upravo ćeš u pakao sići.

Dušu tvoju psovkom truješ
a kletva te kao živa rana boli
klekni jednom, moj čovječe,
za oproštaj Raspetog zamoli.

Odavno si izgubio put ljubavi,
križa znamen
na tvom putu ništa drugo nema
samo tvoje kletve plamen.

Katica Bačić

DESNI RAZBOJNIK

Slušam tvoj glas
o Bože
čujem tvoj glas
tvoju riječ
koja mi besjedi
odzvanja u ušima
stojiš
tu preda mnom
zatvaraš svitak knjige
i nježnim pogledom
prelaziš preko nas.
O zar Bože
ti da zaboraviš?
Gledam,
u to oko plavo
duboko u njemu
vidim
žitna polja okupana suncem
plavo nebo i na obzorju
tvoja zjenica gleda u mene.
Ljubav
kojoj kraja nema.
I prosto
ište da joj se dam.

Gledam u te ruke
koje pružaš k meni i prestajem...
Prestajem se sjećati
da sam bio ljut
da je boljelo
da sam zubima škrgutao
kao gugutka
na budži tavana
kad su me sjekli
i moje tijelo
razdijelili,
kao na pijaci
sa mnom trgovali.
Potpuno sam sâm
grob koji uzdiše
a proplanak je nada
na goru tu
želim se popet
zaboravit
sve
kad Te ugledah
Isuse.

Silvester Bašić

POBJEDA

Na zemlju Bogo-Čovjek
opetovno pade
dižuć ga križ mu dade
zabljudjeli čovjek zemni

Dana sutrašnjega
vidi duše potresene
moleć za svoje pozaspale

Oku ljudskom pusti
smrti vidjet lice
križa zagrljaj stisnu
uroni u smrti mrak

Jutro dana trećega
otvara oči sumnje
pobjede daje znak

Katarina Čeliković

Mladi Subotičke biskupije

Uredila: Kristina Ivković

Svijetla točka

Pala je noć. Ona prekrasna ljetna noć. Na prozoru sobe dodirrom ruke možemo osjetiti toplinu sunčeve svjetlosti koje je odnedavno sjalo. Sve je utihnulo. Ugasila sam svjetlo. Mrak, ali ne zadugo. Samo jedan pogled na zid. A na zidu jedna svijetla točka u toj mračnoj ljetnoj noći. Bila je to krunica koja je visjela na zidu. I zaista, ona je svijetlila. Nije to ništa čudno. Bila je izrađena od fluorescentnog materijala. Ta krunica je preko dana skupljala svjetlo (svoju energiju) kako bi mogla cijelu noć svijetliti. U toj noći ona je bila jedina svijetla točka, jedini izvor svjetlosti. Ona me je čuvala od potpunog mraka. Svaku večer kada bih gasila svjetlo okrenula bih se prema krunici i promatrala bih je dok ne zaspim. Ujutro bih se često budila očima uprtima u nju.

Što vam ovim želim reći? Dok svi mi spavamo, netko nas čuva svega zla što bi nam se moglo dogoditi. Naša svijetla točka je Bog. I toga trebamo biti svjesni. On skuplja naše molitve koje postaju moćna energija. Ima Bog i svoje pomoćnike, anđele čuvare. Oni nas prate, u svakom trenutku su s nama. Oni su „zaposleni“ kod Njega. A plaća su im naše molitve.

Kada malo bolje promislimo, shvatit ćemo da svi imamo svijetlu točku u svojoj sobi, u svome domu. Molitva i anđeli čuvari su ti koji nas čuvaju. Krunica koja je visjela na zidu samo me je podsjećala na moju svijetlu točku. Ona me podsjećala i na to da se trebam pomoliti i zahvaliti Bogu i, naravno, anđelima čuvarima koji me čuvaju.

Svatko može pronaći svoju svijetlu točku koja će ga upozoravati i podsjećati na onoga koji ga čuva. I danas, u mojoj sobi i dalje visi ona ista krunica. I da, podsjeća me na Boga, na Blaženu Djevicu Mariju, na Isusa i na molitvu kojom svaku večer zahvaljujem za protekli dan. Želim svima da pronađu svoju svijetlu točku i da ih uvijek prati ma gdje bili kako se ne bi izgubili u svijetu mraka.

Larisa Skenderović

TAJNA

**Hoćeš li priznati
A nitko neće saznati
Jednu čarobnu bajnu
Dobro sakrivenu tajnu
Za čim tvoje srce čezne
Za ljubavlju
I nježnošću
Za golubicom mira
I mrvicom sreće
Ili za nečim što je
Puno veće
Pusti krik i
Otkrij mi tu čarobnu
Bajnu
A tako dobro
Sakrivenu tajnu**

Maja Andrašić

(Ne)Plodna smokva

Nedjeljno prijedodne. Velika skupina mladih izlazi iz svojih soba u domu, čeka tramvaj, nekoliko stanica dalje izlazi i gotovo trčeći prelazi cestu i ulazi u crkvu. Svi žure jer mjesta gotovo uvijek fali. Teško je povjerovati u ovako nešto, je li? Međutim, ovo je česta pojava u crkvi Sveta Mati Slobode u Zagrebu, kod don Damira Stojića. To je bio jedan od razloga zbog kojeg je skupina mladih iz naše biskupije vrijedno radila na tome da don Damir dođe u Suboticu i održi duhovnu obnovu za mlade.

Duhovna obnova na temu „(Ne)Plodna smokva“ započela je u četvrtak 5. rujna u 20 sati u župi sv. Roka. Don Damir imao je pet predavanja, a sve ih je vrlo lijepo uokvirio s pričom o žrtvama terorističkog napada na Ameriku koji se zbio 11. 9. 2001. Naime, kada su poslušali zapise telefonskih poziva osoba koje su bile zarobljene na gornjim katovima zgrada, naišli su na pet tema o kojima su gotovo svi govorili: Bog, život nakon smrti, majka, oprost i ljubav. Stoga su njegove teme bile: Bog, Nebo, Blažena Djevica Marija, oproštenje i ljubav i spolnost. Svako predavanje započeli smo pjesmom uz pomoć VIS-a „Proroci“ i molitvom. Na samom početku pročitao nam je ulomak iz Markova evanđelja koji govori o neplodnoj smokvi. U ovoj prisposobi Isusa vidimo malo drugačije, on proklinje smokvu koja na prvi pogled nije „ni kriva ni dužna“. Međutim, iz ovoga možemo zaključiti da će nam Bog dati sve što kroz molitvu zaištimo, sve dok čvrsto vjerujemo u to. Također, ovo nas upozorava da ne budemo poput smokve koja izdaleka izgleda lijepo, ali zapravo ne daje nikakvog ploda. Dok nam je govorio o određenoj temi, don Damir je koristio puno primjera iz svog osobnog života, kao i iz života svoje obitelji, te primjere iz života svetaca, osobito don Bosca. Jednom prilikom, don Bosco je sanjao anđela. U tom snu on je molio tog anđela da mu pokaže nebo. Anđeo je na kraju pristao da don Boscu pokaže mrvicu nebeske svjetlosti. Don Bosco se probudio vrišteći i od tada je bio slijep na desno oko. Kada nas je don Damir upitao što je to što svaki čovjek posjeduje na Zemlji, a istodobno je i dokaz o postojanju Neba, nitko nije znao odgovor. Tada nam je ispričao priču o dva blizanca u maternici. Jedan od njih je vjerovao da postoji život van maternice, a drugi

je bio uvjeren da ne postoji. Onaj koji je vjerovao stalno se pitao što će mu noge ako nema gdje hodati, što će mu prsti ako nema što držati. Uskoro im je postalo tijesno, počela je patnja. Obojica su htjela da ta patnja završi i tada su se rodili. Kako ni tada nismo znali odgovor, otkrio nam ga je. Čežnja. Čežnja koju osjećamo, osjećaj da nismo potpuno ispunjeni dokaz je da smrt nije kraj našega života, dokaz da nas čeka nešto bolje. Zbog toga je vrijedno trpjeti i truditi se u ovom zemaljskom životu.

Don Damir je s nama podijelio i priču o svojem obraćenju i o obećanju koje je dao Bogu. Naime, kada je primio Prvu svetu pričest, osjetio je da u njemu nešto gori i kada se kasnije kod kuće molio, obećao je Bogu da će postati svećenik. Vremenom je zaboravio na to obećanje sve dok ga svećenik nije podsjetio na to obećanje tijekom ispovijedi kada je imao 16 godina. Dok nam je govorio o bl. Djevici Mariji, don Damir je naglasio da je ona jedna od nas ljudi, ali da ona već sada uživa ono što ćemo svi mi jednog dana. Naime, ona je već uznesena i dušom i tijelom. I baš zato što je i ona samo ljudsko biće, toliko nam je bliska. I zato joj se trebamo moliti i koristiti moć njezina zagovora.

U pauzama između predavanja nastojali smo se što bolje međusobno upoznati. Stoga smo u dvorištu župe igrali odbojku, nogomet, razne igrice i neizostavni flamanski ples. U petak u 20 sati slavili smo Misu za mlade nakon koje je uslijedilo klanjanje. Velečasni Anišić i don Damir blagoslovili su svakoga od prisutnih polaganjem ruku. Kako nas je don Damir ranije upozorio, svi su različito reagirali. Neki su neutježno plakali, neki su se osjećali neobično spokojno, a neki su se čak i smijali. Tijekom klanjanja molili smo i za mir u Siriji i u cijelome svijetu. Nakon klanjanja svi smo se osjećali spokojno i osjećali smo bliskost prema drugim mladima. Prožeti takvim osjećajima otišli smo na spavanje i svi smo zaspali mnogo brže nego prethodne noći.

U subotu je uslijedilo završno predavanje i odgovori na naša pitanja. Kako se mnogi mladi osjećaju izgubljeno nakon duhovne obnove i ne znaju kako uklopiti ono što su naučili u svoju svakodnevnicu, bilo je mnogo pita-

nja o tome što sada, što činiti nakon duhovne obnove. Don Damir nam je savjetovao da redovito idemo na vjeronauk, da osnujemo molitvene zajednice i da mnogo molimo. Da molimo za naše svećenike, za druge mlade i za našu zajednicu. Naravno, tema koja je možda najviše zanimala mlade i po kojoj je don Damir osobito poznat je ljubav i spolnost. S njime je došao i Toni koji nam je ispričao svoje svjedočanstvo. Pričao nam je kako je vrlo rano otkrio drogu i alkohol, kako je stalno izlazio i skoro postao ovisan o travi. No, uz pomoć prijatelja ponovno je pronašao Boga. I sada, 7 godina nakon toga, ponekad osjeća napasti. Odlučio je živjeti u predbračnoj čistoci sa svojom djevojkom i za mjesec dana će se vjenčati. Dok nam je

pričao o ljubavi, don Damir nam je ispričao priču o svom ujaku koji je umirao od raka grla i koji više nije mogao normalno govoriti. Njegova supruga bila je stalno uz njega i jedino je ona razumjela što je govorio. Ovo je primjer prave ljubavi, one „i u zdravlju i u bolesti“ kakvoj svi trebamo težiti. Također je naglasio da naša spolnost ne pripada nama, već našem budućem supružniku, te je tako trebamo i tretirati, kao dar koji čuvamo za nekoga. Potaknuo nas je da već sada molimo za svog budućeg supružnika, a sve momke je pozvao da prvu srijedu u mjesecu poste o kruhu i vodi za svoje djevojke i buduće žene.

Nakon svete mise i ručka smo se razišli. Vratili smo se u svijet, u „stvaran svijet“. U svijet prepun problema i briga koje smo prethodna tri dana nastojali zaboraviti. Ponovno smo se našli okruženi kušnjama i prilikama za grijeh. No, ohrabreni riječima don Damira nastojimo se oduprijeti tim kušnjama i potrudimo se da oduševljenje koje osjetimo poslije svake duhovne obnove ovoga puta ne splasne. Molimo, idimo redovito na svete mise, nastojimo izgraditi osobni odnos s Bogom, potrudimo se!

Nedjeljom se veliki broj mladih okuplja na vjeronauku u župi sv. Roka u Subotici. Sljedeći put dođi i ti. Nemoj dozvoliti da budeš neplodna smokva. Očekujemo te!

Tatjana Lendvai

Misa – a što ću ja tamo?

Koliko nam puta nedjelja bude dan kada tražimo najviše izgovora? Na pitanje: Ideš li na misu? – koliko puta odgovor bude poput:

„Tek sam jutros stigla iz grada, treba mi malo sna...“.

„A, joj, u crkvi ću opet sresti onu dosadnu prijateljicu koja uvijek gura nos gdje mu nije mjesto.“

„Župnik oteže sa svojim propovijedima – mogao bi ih koji put i skratiti!“

„Svi oko mene odmjeravaju moje pjevanje. Pa dobro, nisam baš slavuj, ali nisam ni toliko loš.“

„A što ću ja tamo?“ i slično...

Ok, dobro, da ne bude da prozivam sad one koji ne idu na svetu misu, evo pitam tebe. Da, baš tebe pitam: ZAŠTO TI IDEŠ NA MISU?

Ovo pitanje si sigurno čuo/la bezbroj puta, ali jesi li ikad pokušao/la dati odgovor? Jedan prijatelj mi je jednom rekao: „Ako ideš na misu, mora da ti nešto fali. Da li te boli nešto, treba li ti nekakva pomoć?“ Mogu ljudi shvatiti da djeca idu na misu (pričest, krizma), mogu shvatiti da stari idu na misu (drugog posla nemaju), ali ne mogu shvatiti (čitaj: prihvatiti) da mladi idu na misu. I sad te opet pitam: Zašto idemo na misu? Što je „uzrok“ tome?

Znaš onu poslovicu: Kud svi Turci, tud i Mujo. Smiješno zvuči, ali vjerojatno ti je poznat onaj osjećaj kad ideš u crkvu iz navike ili jer ide cijelo društvo, neka simpatija... E, pa da. I ja puno puta odem na misu iz navike, običaja. Idem onda kada je sa mnom, s mojim životom sve u redu. Ali i onda

kada nije. Idem na misu tražiti – tražiti ono što nemam, što sam izgubila. Tražim mir. Neki balans između mojih želja i stvarnosti. Tražim planinu na koju se želim popeti, ali nekako uvijek ostajem na dnu i ne mičem se odatle. Tada idem na misu tražiti tragove Božje prisutnosti. Muka mi je i želim s njim razgovarati, potužiti Mu se, pa čak Mu i prigovoriti („Zašto baš meni?“). Dogodi se koji puta da odem na misu i da me obuzme osjećaj, želja da Isus siđe s tog križa, uhvati me za ruku i povede kroz život. U tim, riječima neopisivim trenucima, sve se smiruje, postaje vedrije. Ali ni onda ne shvaćam u potpunosti da se to stvarno događa, da Isus zaista silazi s križa i vodi me. I opet ostajem bez odgovora: Zašto ići na svetu misu? Kako uopće dati odgovor, a da on bude shvatljiv, jasan i PRIHVATLJIV?

Prvo, da napravim malu razliku. Jedno je ići po nešto, ići negdje, a sasvim drugo ići NEKOME! Ići po nešto, negdje – to je obična radnja, rekla bih, pomalo beznačajna. Ali ići nekome? Postavlja se potom drugo pitanje: KOME? Dogodi se da nekad bježim od nekoga, ali čak i onda ipak idem – i dođem nekome. Ići nekome. Ususret. Kao kada otac kreće svome rasipnom sinu ususret (Lk 15,11-32), tako i Bog hrli nama ususret. A koliko puta Ga samo zaobiđemo, u širokom luku. Poći ususret možeš samo onoj osobi koju voliš, kojoj vjeruješ i koja tebi vjeruje, koju jedva čekaš vidjeti, zagrliti, s kojom možeš i želiš podijeliti cijeli svoj život. Dakle, zašto ići na misu? Odgovor je: UPUTITI SE BOGU USUSRET. A da bi se taj susret dogodio, moraš Boga poznavati, prijateljevati s Njim, ući u Njegov dom, sjesti i blagovati s Njim i zahvaliti Mu na gostoprimstvu. I u svakom trenutku biti svjestan da te Bog želi cijeloga kraj sebe, da razmišljaš o Njemu i s Njim, a ne o onome tko sjedi pokraj tebe ili tko pjeva kao slavuj...

I usprkos svemu, trebaš ustrajati u ovim susretima s Bogom. Puno puta se dogodi da ljudi nemaju vremena, da im je nejasna propovijed, da se sablažnjavaju na događaje u Crkvi, da ne razumiju svetu misu... Baš zato – idi na misu. Jer sve te stvari su od ljudi, a ne od Krista. On je, naprotiv, moćan sve učiniti novim. Samo ga moramo za to zamoliti.

I dalje veliš da nemaš vremena za misu? Dan ima 1440 minuta. Koliko ih svakoga dana protratiš bezveze? Tjedan ima 168 sati. I dalje nemaš jedan sat za Boga?

Ne razumiješ misu? Uzmi Bibliju, Novi zavjet, Katekizam, Youcat... Kreni na vjeronauk, educiraj se...

Svećenik dugo i nerazumno propovijeda? Teško je čovjeku govoriti ljudima. Pomoli se za njega, možda te iznenadi.

Znam da opet ima puno razloga – izgovora da ne odeš na misu, ali ipak pokušaj poći ususret Bogu, svom prijatelju. Pokušaj ići s ovim razmišljanjem. I kad uđeš sljedeći put u Crkvu, vidjet ćeš da si došao svojoj kući.

Marina Gabrić

Iz života mladih Subotičke biskupije 2013.

Duhovna obnova mladih

Mladi župe Uskrsnuće Isusovo proveli su tri dana u Pastoralnom centru „Augustinianum“ na duhovnoj obnovi. Predavač je bio vlč. Grgo Grbešić, profesor Teološkog fakulteta u Đakovu. S njim su došli i Josip, Bernardeta i Vladimir koji su glazbeno animirali mise i klanjanje. Obnova je trajala od 18. do 20. siječnja. Duhovnu obnovu organizirao je vlč. Bela Stantić.

Bdijenje mladih Subotičke biskupije

Tradicionalno bdijenje mladih uoči Svjetskog dana mladih održano je u subotu 23. ožujka u sjemeništu „Paulinum“ u Subotici. Ove godine mladi su se ponovno okupili na molitvu i na razmišljanje gdje su se sjedinili s čitavim svijetom. Na bdijenju je pročitana poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan mladih, a program je glazbeno animirao VIS „Proroci“. Nakon poruke našeg pape, sada već u mirovini, Benedikta XVI., mladima se obratio subotički biskup dr. Ivan Pénzes skupa s mons. Andrijom Anišićem i poglavarom sjemeništa rektorom mons. Josipon Miocsem.

Duhovna obnova „Biram Boga“

U župi Marija Majke Crkve u Subotici, od 12. do 14. travnja održana je duhovna obnova za mlade. Duhovnoj obnovi je prisustovalo petnaestak mladih iz župe Marija Majke Crkve i drugim subotičkih župa, pa čak i gosti iz Novog Sada. Teme su uglavnom bili tekstovi iz Svetog pisma. Predavač je bio dr. Ivica Ivanković Radak.

Susret mladih subotičke biskupije u Baču

Susret mladih u drevnoj župi Bač održan je 4. svibnja pod geslom „Premosite radost susreta s Kristom“. Oko 170 mladih iz Subotičke biskupije, odnosno iz Subotice, Male Bosne, Tavankuta, Sombora, Sonte te iz Novog Sada i Selenče okupilo se u jutarnjim satima, a župnik vlč. Josip Štefković i njegovi župljani srdačno su dočekali sve mlade. Nakon pozdravnog dijela programa, uslijedilo je kratko predavanje vlč. Domagoja Matoševića, rektora sjemeništa na Šalati u Zagrebu, koji je bio gost susreta. On je koristeći se Evanđeljem usporedio gubavca nekada i sada. Nakon njegovog uvodnog predavanja, mladi su se podijelili u skupine u kojima su

obrađivali temu, tj. geslo susreta „Premosite radost susreta s Kristom“. Nakon dva sata provedenog na tvrđavi, zvona crkve sv. Pavla apostola u Baču oglasila su se za pokorničko bogoslužje, koje je održao dr. sc. Andrija Anišić. On je potaknuo mlade i same krizmanike da odu na svetu ispovijed i stanu pred Boga i ispitaju svoju savjest, da jednog dana mogu ući u Kraljevstvo nebesko.

Susret mladih iz biskupija u Srbiji

Susret mladih iz biskupija u Republici Srbiji održan je u marijanskom svetištu Vodice u Ruskom Krsturu 1. lipnja pod geslom „Pođite i učinite mojim učenicima sve narode!“ (Mt 28,16). Na ovom susretu okupili su se mladi iz Beogradske nadbiskupije, Subotičke, Srijemske i Zrenjaniske

biskupije i Grkokatoličkog egzarhata. Susret je započeo liturgijom svetog Ivana Zlatoustog u Vodicama koju je predvodio Đuro Džudžar, egzarh za grkokatolike u Srbiji uz koncelebraciju srijemskog i subotičkog biskupa i svećenika iz Srijemske, Zrenjaninske i Subotičke biskupije, Beogradske nadbiskupije i Grkokatoličkog egzarhata. Predavanje na hrvatskom jeziku održao je vlč. Josip Vrančić, a na mađarskom jeziku vlč. Szilárd Balcsak. U kulturnom programu nastupili su VIS „Ritam vjere“ i Ébredés Zenekar iz Subotice. Subotički biskup Ivan Pénez je na kraju liturgije najavio da će sljedeći susret za dvije godine organizirati Subotička biskupija u marijanskom svetištu Bunarić.

HosanaFest

„Vjera te tvoja spasila“ (Lk 7,50) geslo je ovogodišnjeg osmog po redu Festivala duhovne glazbe „HosanaFest“ održanog 22. rujna u Dvorani sportova. Na festivalu je izvedeno ukupno 15 skladbi, a nagrade su dodijeljene za najbolji tekst, potom od strane stručnog povjerenstva, publike, štíćenika zajednice „Hosana“, te na koncu od strane samih izvođača, koji su za najbolju odabrali pjesmu. „Ti si naš Bog“ koju je izvela skupina iz Osijeka „Familias“.

Nagradu za najbolji tekst dobila je pjesma autorice Marine Gabrić „Croce d’Amore“, koju je izvela vokalno-instrumentalna skupina „Apostoli Radio Marije“ iz Subotice. Nagrada stručnog povjerenstva pripala je VIS-u „Imakulata“ iz Gromiljaka kraj Sarajeva za pjesmu „Otisci u pijesku“, dok je publika nagradila skupinu „Križ života“ iz Osijeka, koja je izvela pjesmu „Otvori Mu svoje srce“. Štíćenici „Hosane“ svoju su nagradu dali pjesmi „U Tvom ćemo znaku pobijediti“, u izvedbi Tajane Šarić iz Zagreba.

Mladi

DRVEĆE

Drveće što veselo bilo je
Isto ono što tijekom proljeća i ljeta svojim je lišćem
zelenim i mirišljavim dane krasilo
Sad je tužno i sivo, a i lišće je boju promijenilo i
grane napustilo.

Jesen je stigla i sve opustjela.
I zima će doprinijeti sivilu tom i svakom novom
monotonom danu.

Sve će bjelina beskrajna prekriti,
sve će zimskim snom snivati i do proljeća se neće
buditi.

Uvijek će mijene biti
sve će se smjenjivati, i mirisi proljeća i livadskog cvijeća,
i ljetni žar i jesenske kiše i siječanjski snijeg.
Uvijek, uvijek smjena svega postojat će.

Danijela Pejić

Ravnica i klasovi pjevaju

Aleksa Kokić, pisnik bunjevačkog roda, bio je čovik koji je pripado mojem rodu, al' imo' je tu sriću pa je živio u lipča vrimenta. Mora da je tako bilo kad njegovi klasovi i njegova ravnica pivaju. Danas, nažalost, opšte više nije tako.

Današnji klasovi jedva da divane jedan s drugim, a i kad prodivane, ondak se svađaje. Diskutovat znadu, al' pivat više ne znadu. Svađanje im je danas ko' kadgod „Faljn-is“. Ni ne vide se redovno, već se posvađaje. Počnu divanit o tom koji je njev dio zemlje, kako jedan krađe vodu drugom, kako jednog bube više napadaje... Jedared su se tako zakačili oko tog koji ima više zrna, a ni jedan ne zna brojat. Oma je došlo do gadne peripetije. Jedan kaže ovako, drugi oma kaže onako, i tako u bescilje.

Ljudi moji, čitave njihove se svađaje sve većma i većma, a čini se da im ni

gospodari nisu bolji, neg' gori. I tu je naša nevolja.

A ravnica, šta mož' s takom dicom, već se povukla u budžak pa ćuti, sidi i plače.

Lipo je bilo Aleksi kadgod kad je sve pivalo. A nama se danas il' svađa il' plače.

*/nagrađeni rad na literarnom natječaju
„Ravnica i klasovi pjevaju“
u povodu 100. obljetnice rođenja svećenika i pjesnika Alekse Kokića/*

Nikola Prčić

Ravnica i klasovi pjevaju

S dna ormara, prašnjava, stara,
smiješi se slika didinog pjesnika.
Pun optimizma i svetoga žara,
pridragi službenik svetog oltara,
pjesnik subotičke ravni iz vrimena davni,
pjesnik zlatnoga klasa,
oslobođen u dalekom bespuću,
pogleda uprtog u Gradsku kuću.

Uspomene na te uvik se vrate,
oduševljeni orač Gospodinove njive,
optimizmom svojim upravlja žive.
Između života i smrti linija je tanka,
a mi smo u njemu imali svojega Tošu,
svojega Branka...

U pismama svojim oslikava cincokrte
i sva bogatstva koja je stvorio Bog,
ta bio je Van Gogh naroda mog.

U njegovim pjesmama skladno žive
golubovi i srne, mravi, cvrčci i ševe,
prosto zamirišu božuri, tulipani i ljiljani,
a leptiri i neveni stidljivo se dive
risaru i oraču koji krče putove
ka bilom salašu na kojem spokojno teku dani.
Kiše i magle kada dođu, pritaji se cila Bačka
i za božićne se blagdane priprema nana bunjevačka.

A za blagdane zašušti svila i svečano odijelo,
uparade se konji i krene se na Prelo,
a u pročelju svakog salaša – raspelo.
Simbol uzvišene patnje i uskrsnuća
širom otvorenih vrata čeka Božja kuća.
Vječno nam svjetlo tamo uvijek tinja,
a Bog je dragi pozvo' bačkog sina,
uzbro' zlatni klas s naših ravnica
kojim se ponose i starci i dica.

*/nagrađeni rad na literarnom natječaju „Ravnica i klasovi pjevaju“
u povodu 100. obljetnice rođenja svećenika i pjesnika Alekse Kokića/*

Mateja Skenderović
IV. f. Gimnazija „Svetozar Marković“

DIVAN U BRAZDAMA NEBA

Biru...

Biru pismu koja će ji podsiti na tebe
kad spadne inje na šiblje zeleno
i kad prosici usahlog lita
na goletima atara
počmu tražit poslidnja kukuruzna zrna...
Pismu kojom će putovat k tebe... a nikad stić neće...
U paorskim kolima od pruća i trske iznecovanim,
na modrim vrancima upregnitim u bilinu uma...

Znam...

Jedanput kad otiđem
magle teške pokriće kaljave sokake,
postaću sina u čeljustima vrimena,
koja je pobigla,
sina koja luta i traži
danima putuje ne bi li srela davno izgubitu nit
u golom tilu Dunava.
Još uvijek u mojim venama ništa tvoje imade,
još uvijek samo tebe ko grimizna voda pripada,
ko da je zakrpano u dalekim brazdama neba,
nabubrito u mokroj, zemlji didova,
i još se otimlje od stvarnosti.
I sade si najprisnija tajna u dubini mogja srca
slomita, pa nanovo napravita od bisa.

Borim se...

Borim se, u dugim noćima da ti ne otrgnem, tvoj lik ne istrišem
da ne ostaneš blida misečina, izgubita u daljinama.
Dajem ti za pravo,
da tvoj divan i riči tvoje s razumom mojim se naslađivu!
Pitomo sićanje vatra je jedina međ bordonskim pregačama ruka
i voljim tu vatru koja se ogleđe u staklu, i zrnju oko vrata,

voljim vatru koja se nosi dlanom dlanu
i koju ne mogu zarobiti usta zidane peći.
Volim vatru koju imadeš u sebi, i na koju siromah može zimi da se ugrije,
i onu koja se krvavim rukama otimlje jel je nema za sve ljude svita.

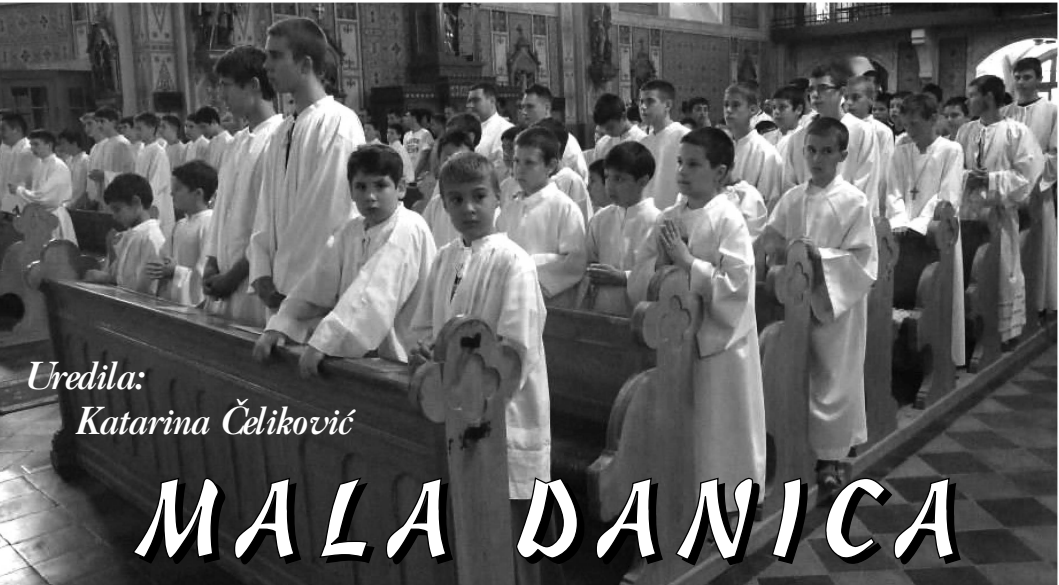
Skalinama sićanja, pripitomila sam ti da ostaneš u ogledalu.
Ako si u njem i ono se oglede u tebi, i ja se vidim u vama.
Tamo neš ostarit, neš izblidit,
neće ti vode,
ponjave ladne, zastrt ko zidine Bodroga.

Ostaćeš u sićanju ko korenje najstarije masline,
stariji i od najstarije vode što teče,
star ko utroba zemlje i jauk svi majki svita.

Ostaćeš u nepritrčanim sokacima, u sjaju lampaša, u pismi bećarca,
na kaldrmi međ šulama i papučicama, u oknu pendžera, u oku diteta,
vrisci konja, blatnjavim putevima, izranjavitim rukama, škripi točkova.
Ostaćeš u ričima što se divan zove...

Anita Đipanov

Uredila:
Katarina Čeliković

MALA DANICA

Elinor – peti kralj

Kad dođe Bogojavljenje, u subotičkom kraju se čestita sveta tri kralja. U Svetom pismu se govori o mudracima s Istoka, koji su idući za zvijezdom pronašli Dijete Isusa i poklonili mu se obdarivši ga trima darima. Zlato, tamjan i dragocjena pomast su možda razlog zašto kršćani od starih vremena govore o trima mudracima, o tim magima, a najčešće o tim kraljevima. Građani talijanskoga grada Milana su se do 1162. godine ponosili moćima sveta tri kralja. Te je godine grad razoren, a kralj Friedrich Barbarossa je naredio da se moćnik prenese u Köln. U Kölnu je škrinja s posmrtnim ostacima triju kraljeva svečano postavljena u tamošnjoj prvostolnici 1164. godine. Od 1180. do 1215. godine je izgrađena glasovita bogata, najveća škrinja u kojoj se čuvaju moći triju kraljeva. To je najveći relikvijar ili moćnik koji se na Zapadu čuva.

Tri, četiri ili pet kraljeva

Kako u Svetom pismu nema spomena o broju mudraca s Istoka, neki su uobičajenom broju dodali i četvrtoga „kralja. Njegovo ime ne pozna ni legenda. Krenuo je sa svojim drugovima s Istoka, ali se negdje izgubio, pa s trojicom nije stigao na vrijeme. Taj četvrti kralj je zakasnio u Betlehem. U Svetu Zemlju je stigao upravo na Veliki petak, kad su Isusa razapinjali.

Jednoga se dana na nebu ukazala neobično sjajna zvijezda. Ta je zvijezda bila poziv za četiri mudraca kraljevske časti, da oćiju okrenutih k zvijezdi krenu kroz pustinju i plodne zemlje kako bi pronašli Velikoga Kralja. Dok su tako putovali za zvijezdom, često su razgovarali o svome petom prijatelju. S njima je krenuo, a onda se negdje izgubio. Četvorica su se nadala da će na koncu svi oni zajedno stići do novorođenoga Kralja.

U međuvremenu je i četvrti kralj sve više zaostajao. Bio je to čovjek osjećajna i sućutna srca. Čim bi naišao na siromašne ljude, dijelio im je od dragocjenosti što ih je ponio za betlehemske Dijete. Onda se susreo s čovjekom koji je dospio u ropstvo zato što nije mogao vratiti dugove. A naš je četvrti kralj sve razdijelio najsiromašnijima od siromašnih, pa nije mogao pomoći nesretnom dužniku. Zato se ponudio na jednu galiju i prodao se za veslača kao rob, kako bi veslajući zaslužio toliko novaca da mogne dati otkupninu za utamničenog dužnika.

A peti kralj Elinor je svojim prijateljima obećao da će stići nešto kasnije. Prije nego što on Velikom Kralju iskaže štovanje, on želi uspostaviti mir sa svim ljudima u svome kraljevstvu, a posebno sa svojim bratom. A taj njegov brat nije htio prihvatiti pruženo ruku, već je ravnodušno odbio ponuđeno pomirenje, a bratu okrenuo leđa.

Zbog bratove nepomirljivosti dobri i miroljubivi kralj Elinor se tako jako rastužio da mu se u tom trenutku oduzela desna ruka. Više ništa nije mogao s desnicom. U njegovo se srce i tijelo uvukla teška i mračna noć žalosti.

A njegovi kraljevski prijatelji su daleko odmakli na putu. Betlehemska je zvijezda i Elinoru pokazivala put. Tako sam i tužan išao je polako za zvijezdom. Na pamet mu je dolazio njegov brat, a Elinora je duboko pogodila nesavladiva ogradna koja ih je nesavladivo i sve dublje rastavljala.

Baltazar, Gašpar i Melkior su već pronašli Isusa, poklonili mu se i obdarili ga darovima i davno su već bili na putu u svoj zavičaj kad je Elinor stigao u Betlehem. U duši je bio sav slomljen zbog bratove okorjelosti, pa uzeta ruka, pa tuga koja ga gušila. Bijedno se osjećao. I kako da se takav pokloni Isusu. Stidio se samoga sebe. Stidio se i svoga neuspjeha. On više ni desnicu nije mogao koristiti. Pazio je da nitko ne primijeti u kakvu je bijedu i nesreću zapao. A onda je tako satrven pronašao Dijete.

Pognute glave, bez da bi podigao pogled, pristupio je Djetetu, dao mu je svoje plemenite darove nastojeći da se dubokim naklonima što prije pozdravi s Marijom, Isusom i Josipom.

Ali... Djetesce je prema Elinoru raširilo ruke, a Isusova Mati Marija je pozvala Elinora da uzme Dijete u naručaj. „Isus je tvoje svjetlo, Elinore! On će biti mir. Raduj se, Elinore! Gospodin tješi svoj narod“. Elinor je sav sjao od strahopoštovanja, sreće. On na svojim rukama drži novoga Kralja! Mazio je Dijete, milovao ga po nježnoj kosi, milovao je Djetetove prstiče, a da nije ni primijetio da on to sve radi svojom desnicom. Njegova je desnica ozdravila! A srce mu je odahnulo. Nije više osjetio teret tuge. Sav je bio nekako oslobođen.

Kralj je Elinor sav blistao. Opet je imao snage da bogato pomáže ljudima, da čini dobro, kao nekada. A ljudi su ga prozvali Kraljem srdačne ruke.

Imena mudraca:

Baltazar – Bel, poživi kralja!

Gašpar – rizničar

Melkior – Bog je moje svjetlo.

*Prema pripovijesti Leonore
Josefine Aigner, Ellinor, der fünfte
König, objavljene na 18. stranici
lista biskupije Sankt Pölten 1/2013.*

Dobra djela – jaslICE za Isusa

Bog se rodio među nama, kao dijete. Kako je to velika ljubav prema nama! Naš Sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić jako je volio Malog Isusa! U znak svoje ljubavi prema Djetetu Isusu prije stotinu godina o. Gerard je u karmelićanskoj crkvi u Somboru postavio kip Malog Isusa pred kojim se i danas možemo moliti i slaviti Boga!

A mi koji se utječemo u zagovor našeg karmelićanina o. Gerarda, poput njega, gledamo u Malog Isusa i čudimo se kako je Bog pri dolasku na zemlju kao dijete morao ostatek vani, ni krova nad glavom imao nije. Iako je Isusovoj mami i sv. Josipu bilo teško, oko njih je stvorena velika radost – radovalo se nebo, pastiri i životinje!

Ova naša *Danica* dolazi pred Božić. A o. Gerard nas uči što nam je činiti i poručuje:

„Otvori mu vrata, otvori mu svoje srce, primi ga, nemoj gledati kako pred tobom dršće, kako zebe... Isus na današnji dan stoji ne u štali, nego na ulici pred svakim vratima u siromasima. Gol je i bos, gladan je i hladno mu je.“

„Isus će nam doći i u našem srcu se roditi, u našem srcu živjeti i radovati se. Svatko tko želi lijepi Božić, odlučit će se na to, da Isusu pripravi put“, kaže otac Gerard.

„Bogu se dižemo kada Isusa, po primjeru triju kraljeva, tražimo zvijezdu vjere i njihov primjer slijedimo. Nije dovoljno na kućnim vratima zapisati njihova imena, nego treba gledati na vrata kada ulazimo i izlazimo, da li slijedimo tri kralja, to jest, da li tražimo Isusa i da li mu donosimo trostruki dar: čisto srce, siromašno i ponizno srce.“

„Tko Isusa primi sa živom vjerom, nadom i ljubavlju, taj Isusa slijedi i druge zao dijeva, druge razveseljuje i druge hrani.“

„Tvoja dobra djela neka budu jaslICE za Isusa, tvoja ljubav neka grije Isusa.“

Mali Isus, Dunja Bašić Palković, Subotica

Krist kralj – Isus je naš Kralj – on nije sasvim običan kralj. On nema veliki dvorac, nema sluge, nema vojsku, njegova kruna nije od zlata. Isus je čudan kralj, voli drugima pomagati, ima krunu od trnja, njegovo kraljevstvo je u našem srcu. On kraljuje u našem srcu onda kada mi drugima pomažemo, kada dijelimo s drugima, kada mi druge volimo. Da bismo upamtili kako je Isus divan kralj, njegovu trnovitu krunu stavili smo u sredinu, a naše male krune postavili oko njegove!

Crkva – Mi imamo i mamu i tatu, braću i sestre na zemlji i svi živimo u jednoj kući. I na nebu imamo našeg nebeskog Oca, On je Bog, imamo i nebesku majku Mariju. Njihova je kuća Crkva. Svi koji u crkvu dolaze jedna su velika obitelj. To su postali na krštenju. I mi smo dio te velike obitelji, zato smo izradili našu crkvu od kolaž papira!

Isus dobri pastir – slušali smo priču o Isusu kojem se izgubila jedna ovčica. Kako bi Isus izgublenu ovčicu našao, ostavio je sve ostale ovčice i pošao tražiti ovu jednu koja se izgubila. Ovčica je bila presretna, a Isus još više kad ju je zagrlio. I mi se tako udaljimo od Isusa kad nismo dobri, a on nas uvijek traži i čeka da postanemo bolji. Na plakatu male ovčice nose naša imena, jer Isus je naš pastir i on čuva svoje stado – nas!

Molitva za laku noć

Hvala Bogu, prođe danak,
dođe slatki sanak,
al' prije neg' pođem spat',
ja ću tebe, Bože, zvat':
Da mi budeš na pomoći,
uvijek, pa i ove noći,
da me svaka bijeda mine,
i opet mi sunce sine.

Duhovni lijek pape Franje za velike i male!

Krunica – lijek milosrđa

Papa Franjo preporučio je vjernicima na kraju nedjeljnog angelusa u studenom 2013. „liječ milosrđa“ za srce.

„Želio bih vam sada preporučiti jedan lijek – što, kažete, Papa se sada igra ljekarnika?“, kazao je Papa, pokazujući kutijicu nalik onima za lijekove na kojoj je pisalo „Milosrđe, 50 grama za srce“.

Vjernicima okupljenima na Trgu sv. Petra podijeljeno je oko 20.000 takvih kutijica u kojima se nalazila krunica i upute za uporabu na talijanskom, poljskom, španjolskom i engleskom.

Čitajući upute za uporabu tog „duhovnog lijeka“, Papa je kazao: „Kao mjera opreza, može se uzimati jednom dnevno, a ako je hitno, može se uzimati koliko god je duši potrebno“, dodajući da je „doziranje jednako za odrasle i djecu“.

Zamisao o toj neobičnoj kutijici potječe od poljskih sjemeništara posvećenih Faustini Kowalskoj, poljskoj redovnici koju je papa Ivan Pavao II. proglasio svetom 2000., a koja je pokrenula kult „božanskog milosrđa“, objašnjava talijanska agencija Ansa.

Papa je završio angelus porukom vjernicima da „ne zaborave uzimati taj lijek jer je dobar za srce, dušu i cijeli život“.

Kako moliti krunicu?

Držeći križić krunice u ruci, prekrizimo se i molimo *Apostolsko vjerovanje*. Nakon vjerovanja moli se *Oče naš*, tri *Zdravo Marijo* i *Slava Ocu*, a zatim *Oče naš*, deset puta *Zdravo Marijo* i *Slava Ocu*. Iza riječi Isus kod svake *Zdravo Marijo* dodaju se odgovarajući zazivi vjere, ufanja i ljubavi te pojedinih otajstava:

Na tri prva zrna

1. Koji neka nam umnoži vjeru.
2. Koji neka nam učvrsti ufanje.
3. Koji neka nam usavrši ljubav.

Radosna otajstva krunice:

Mole se ponedjeljkom i subotom.

1. Koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela.
2. Koga si, Djevice, Elizabeti u pohode nosila.
3. Koga si, Djevice, rodila.
4. Koga si, Djevice, u hramu prikazala.
5. Koga si, Djevice, u hramu našla.

Na početku i na kraju sv. krunice može se dodati ovaj zaziv:

„O, Isuse, to je tebi za ljubav, za obraćenje grešnika i kao naknada za uvrede koje se nanose Bezgrešnom Srcu Marijinu.“

Poslije svake desetke može se dodati:

„O, moj Isuse, oprosti nam naše grijehе, očuvaj nas od paklenoga ognja i dovedi u raj sve duše, osobito one kojima je najpotrebnije tvoje milosrđe.“

Na kraju krunice molimo:

Zdravo, Kraljice, Majko milosrđa, živote, slasti i ufanje naše, zdravo! K tebi vapijemo prognani sinovi Evini. K tebi uzdišemo, tugujući i plačući u ovoj suznoj dolini. Svrni, dakle, zagovornice naša, one svoje milostive oči na nas te nam poslije ovoga progona pokaži Isusa, blagoslovljeni plod utrobe svoje.

O blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo!

Ostala otajstva možete naći u molitvenicima ili pitati svoje roditelje.

Papa Ivan Pavao II.: „**Krunica je moja najdraža molitva. Divna, krasna molitva! Divna u svojoj jednostavnosti! Divna u svojoj dubini!**“

Dragi prijatelju!

Neka ti ova krunica postane blagoslovom.

Neka ti bude putokaz na putu do Boga i neka ti

podari milost potpunog opredjeljenja za Boga.

Tako da Krist bude po tebi prepoznatljiv.

Neka te vodi ka žrtvi, da bi Isusa mogao donositi ljudima.

Neka ti da izdržljivost na tvojoj Maslinskoj gori,

ustrajnost pod udarcima nevolja i strpljivost kada te pritišće trnova
kruna.

Neka i tebe prati na tvom križnom putu i neka te osnaži do
posljednjega daha.

Neka ti podari vjeru u uskrsnuće, čežnju za Vječnim, radost i mir
u Bogu.

Neka te vodi do punine života i neka ti pokloni savršenstvo u Isusu
Kristu, našem Gospodinu. Amen

Mala bandašica Nina Crnković i mali bandaš Marko Bašić Palković

*Nagrađeni radovi na literarnom i likovnom natječaju
„Ravnica i klasovi pjevaju“ u povodu 100. obljetnice rođenja
svećenika i pjesnika Alekse Kokića*

Ravnica i klasovi pjevaju

Ravnica miriše
na jesenje kiše
i dok ona drijema
ljetno se na počinak sprema.

Njive su puste
nisu više guste
samo u crne brazde
zlatno žito pada.

I dok ono pada
ravnica sanja
da opet vidi
raspjevane klasove svoje...

Katarina Petreš
VIII. r., Donji Tavankut

Danijela Antunović, Subotica

Josip Jurić, 4. r., Mala Bosna

Klasovi pjevaju za mene

Moj zavičaj je velika plodna ravnica, ljepša od brda, planina, rijeka i jezera.

Mama mi često priča kako je kao mala djevojčica provodila ljeta na salašu kod dide i majke. Voljela je trčati žitnim poljima, a desilo se i da se izgubi u kukuruzima. Žao mi je što tog salaša više nema, da bar jedno ljeto provedem okružen žitom, bez struje, pijuci bunarsku vodu i igrajući nogomet sa salašarskim psima. Zato svakog ljeta nestrpljivo čekam rođendan tatinog i maminog prijatelja Dinka, jer ga slavi na očuvanom salašu svoga dide i majke. Tada sam jako sretan. Cijeli dan na prostranoj, zelenoj livadi, okruženoj visokim bagremovima, igram nogomet s prijateljima. Toga dana u godini, moja ravnica i klasovi žita pjevaju samo za mene. Tako prostrane zelene njive zrače mir i tišinu, ja čujem veselu pjesmu nježnih klasova. Šuštanje žutih dukata s njiva pretvara se u navijačku pjesmu. Naravno, navijaju za mene i moj tim. U jednom trenutku dajem gol, ali iznenađen sam jer ne čujem vatrene navijače sa žitnih tribina. Osjećam tugu, a mir i tišinu u daljini kvare bučni motori zelenih monstruma, kombajna.

Veliki oblak prašine se nadvio iznad uplašanih zrna žutih klasova, a traktori s prikolicama punim zlatnih dukata odlaze s njiva. Sjetim se da će se ti zlatni dukati, možda već sutra, preleti u mirisan, krckav i slantan kruh. Vratio se osmijeh na moje lice i dao sam još jedan gol, a iz daljine se čulo zveckanje zlatnih dukata.

Dario Lakatoš, V. r., Subotica

Na nitima klasja

O koliko lepršavih dana
sam imala u djetinjstvu svojemu
brojka dodirnutih klasova meni je strana.
I meni, i njima, i svemu
što u ravnici ima!

Ispod plavog neba cvrkut ptica
pozdrav daje polju zlatnih lica.
Trud u svakoj peludi neprocjenjivo sija
i tamne poglede ljudske
zracima Sunca probija.

Djeca su zaspala na nitima klasja,
umor i za vodom čežnja neprestano gone domu.
Tad, to veliko Sunce, pute im obasja
i gle, zdenac ko zora zasja
ispred još jednog teškog dana.

Ako ikad dođeš tamo
sva osjetila bit će ti probuđena
oko tebe klasovi će se njihati
bez granice!
Čut ćeš šumu i neki zov, jak i pravcati
to pjesma je klasja i tvoje ravnice...

Jelena Mučalov , VIII. r., Bački Monoštor

Maja Benić, 3. r., Bački Breg

Nezaboravno ljeto

Činilo mi se na kraju školske godine da će i ljetne ferije koje su pred nama biti kao i sve one prijašnje. Ali... pokazalo se da je to ljeto ostalo za nezaborav!

Priroda je progovorila jezikom koji smo razumjele jedino moja prijateljica i ja i krenule smo joj u susret. Bile smo skupa na kupanju. Na plaži jednog dunavskog rukavca prisjetile smo se priče jednog čiče o mostu za koji se govori da je uklet. On ga je, rekao je, jednom prešao. Vidio je borbu vile i riječne sirene „protiv vištice“. Vještica u njegovoj priči imala je pomagače: neke ljude među kojima je povremeno vidio i sebe. Sirena i vila su u toj neravnopravnoj borbi poražene. Čuo je vješticu kako govori: „Sve dok ljudi zagađuju prirodu i priroda nema sugovornika, moć je moja!“ Nakon toga, grohotom se nasmijala. On je krenuo doma s namjerom da živi u skladu s prirodom i da je osluškuje.

I nas dvije smo prešle most iz priče. Vidjele smo rijeku, i sirenu, i njenu čežnju... Eno i vile! Ušutjele smo i skrile se da čujemo što razgovaraju. Radovale su se jer su primijetile da je priroda našla sugovornika. I kada je vila htjela zaroniti u rijeku, mi smo izišle iz skrovišta s namjerom da se upoznamo i zatražimo pomoć kako bismo savladale vješticu. Rekla je sirena da moramo odgonetati zagonetke koje izgovara vještica, to će joj odvratiti pozornost. A onda, brzo da okupimo ljude koji žele počistiti smeće i još hitrije, radom i čistoćom, otjeramo vješticu. Uspjele smo i ljudima učinile barem ovo ljeto nezaboravnim na plaži dunavskog rukavca. Ljudi koji su skupa s nama prešli most postali su čuvari prirode zauvijek.

Most koji vodi u prljavštinu vještičju srušen je, ali se obnavlja svakom neurednošću koju ljudi učine u prirodi. Ne želimo takve mostove, ni ljude. Bajkolika priča – čini vam se? Vjerujte u vile koje nas potiču da čuvamo prirodu i okoliš i svako će vam godišnje doba nuditi dane za nezaborav!

/Nagrađeni rad na natječaju udruge Urbani Šokci u Somboru/

Anđela Matin
VI. r., Bački Monoštor

Gerardovo 2013. – autorice najboljih radova Malog Isusa

Djeca na proslavi 100. rođendana Alekse Kokića

Misa zahvalnica u subotičkoj katedrali

Malo se šalimo

KOSILICA

- Doktore, moja žena već tri mjeseca umišlja da je kosilica.
- Pa zašto ju niste doveli ranije?
- A mislio sam da će uspjeti pokositi travnjak umjesto mene...

TELEVIZIJSKI DJELATNIK

- Je li istina da tvoj tata radi za televiziju?
- Da, ostale su mu još četiri rate!

BRZO UČI

- Nemoj se ljutiti na nju – reče mu majka, ona još ne zna da čupanje za kosu boli.

Ubrzo nakon toga, majka začuje malenu kako plače. Ode pogledati što se zbiva.

Dječak joj reče:

- Eto, sad zna.

POSVOJENA

U prvom razredu učiteljica je objašnjavala djeci što znači kad je netko posvojen.

Mala Ana reče:

- Ja znam što to znači jer sam ja posvojena.
- Što to onda znači? – upita učiteljica Anu.
- To znači da nisam rasla u maminom trbuhu nego u njenom srcu.

SUTRA

Mali Tomica se prvi put vozi vlakom. U jednom trenutku, vlak uđe u tunel, a Tomica se potpuno umiri.

- Kad je vlak izašao na danje svjetlo, Tomica uzviknu:
- Došlo je sutra!

GOSPOĐA

U trgovini majka s četvero djece hoda između policajaca. Njeno strpljenje je već polako na kraju, jer djeca stalno govore: „Mama ovo... mama ono“.

Napokon je rekla:

– Ne želim čuti riječ mama barem pet minuta!

Nekoliko trenutaka kasnije, jedno od djece povuče mamu za hlače i tiho će:

– Gospođo?

TKO ĆE PRVI

Mama peče palačinke za svoja dva sina od pet i tri godine. Dječaci se svađaju oko toga tko će pojesti prvu palačinku.

Mama im na to kaže:

– Da ovdje sjedi, Isus bi sada rekao: neka moj brat pojede prvu palačinku!

Petogodišnjak se u taj čas okrene bratu i reče:

– Marko, hajde ti budi Isus!

SIROMAŠTVO

– Mama – kaže mali dječak, naši susjedi su vrlo siromašni!

– Zašto to misliš?

– Trebala si vidjeti kakvu su gužvu napravili kad je njihova beba progutala novčić!

ISPIT

Pita otac Ivicu:

– Jesi li znao sva pitanja na ispitu?

– Jesam!

– Kako onda nisi položio?

– Nisam znao odgovore!

Piše: Davor Bašić Palković

Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata 2012.-2013.

U prikazu knjiške produkcije vojvođanskih Hrvata između dvaju Dana Balinta Vujkova (listopad 2012. – listopad 2013.), naveden je pregled objavljenih djela po određenim područjima (književnost, znanost i publicistika te periodika), a potom slijedi analiza i pokušaj sumiranja svega onoga što je obilježilo nakladništvo Hrvata s ovih prostora, bilo da su knjige tiskane u Vojvodini ili pak u Republici Hrvatskoj.

I. Književnost

poezija

1. Kopilović, Jakov, *Molitve vremena sadašnjeg : izabrane pjesme*, izabrao i uredio Milovan Miković, Hrvatska riječ Subotica, 2012., 156 str.
2. Jakšić Ante, *Soneti*, (priređivač Milovan Miković) Društvo hrvatskih književnika, Zagreb, 2012., 191 str.
3. *Lira naiva 2013. : izabrane pjesme*, izabrao Stjepan Blažetin, Subotica: Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ : Hrvatska čitaonica, 2013., 135 str.
4. Kokić, Aleksa, *U sjenama ravnice : sabrane pjesme*, priredila Željka Zelić, Subotica: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2013., 499 str.

proza

5. Prčić, Milivoj, *Živi a izgubljeni*, (pripovijetke) izabrao i uredio Milovan Miković, Subotica: Hrvatska riječ, 2012., 87 str.
6. Prčić, Dražen, *Dogovoreni brak*, Subotica, Minerva, 2013., 200 str.

7. Čat, Geza, Arthur Munk, Emil Havas, *Leteci Vučidol*, priredio i na hrvatski preveo Robert G. Tilly, Subotica: Hrvatsko akademsko društvo, 2013., 113 str.

knjige za djecu

8. Miković-Žigmanov, Ružica, *Naša Gradska kuća : (uz stoti rođendan)*, Subotica: Hrvatska čitaonica, 2012., 23 str.

Tiraža 500

9. Tikvicki, Petar (crtao), *Poplašeno jaje : hrvatska narodna pripovijetka – bunjevačka*, tekst adaptirala Katarina Čeliković prema zapisu Balinta Vujkova, Subotica: Hrvatska čitaonica, 2013., 20 str. : strip

Znanost i publicistika

znanost

10. *Hrvati u Vojvodini : identiteti, procesi i društvene aktivnosti*, Institut za migracije i narodnosti, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb – Subotica, 2012., 261 str.

11. Aladžić, Viktorija, *Subotica koja nestaje*, Subotica : Hrvatska riječ, 2012., 116 str. : ilustr.

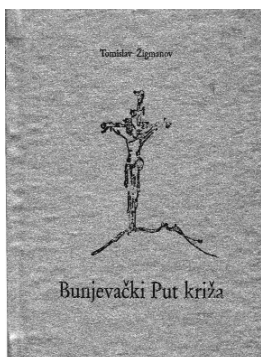
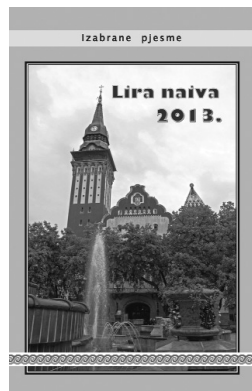
12. *Zbornik Urbani Šokci 6/7: Marijanska svetišta Šokaca i Bunjevaca* (Osijeku – Sombor, 9.-10. VI. 2011.) ; Utemeljiteljski projekt udruge – Baštinici Njikoš i Rem (Osijek, 27. 04. 2012.), priredile prof. dr. sc. Helena Sablič Tomić i mr. sc. Vera Erl, Osijek : Šokačka grana ; Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2013., 323 str.

13. *Dani Balinta Vujkova, zbornik radova 2011.-2012.*, uredila Katarina Čeliković, Subotica: Hrvatska čitaonica, 2013., 264 str.

14. Vuković, Petar, *Uvod u jezikoslovnu bohemistiku I. : Fonetika, fonologija, leksikologija, rječotvorje*, FF press, Zagreb 2013., 221. str.

Publicistika

15. Vojnić Hajduk, Lazo, *Ago Mamužić i nacionalni pokret bačkih bunjevačkih Hrvata*, Subotica: L. Vojnić Hajduk, 2012., 246 str.

Bibliografija

16. Čeliković, Katarina, *Bibliografija narodnih pripovjedaka i djela Balinta Vujkova*, Subotica: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2013., 143 str.

teologija

17. Anišić, Andrija, *Vjersko-moralna obnova braka i obitelji : model opstanka i napretka naroda u djelima Ivana Antunovića*, Subotica: Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, 2013., 302 str.

molitvenik

18. Žigmanov, Tomislav, *Bunjevački put križa : za osobnu pobožnost virujućeg svita, fotografije križeva Augustin Juriga ; crteži postaja Ante Rudinski*, Subotica: Katolički institut za povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, 2013., 117 str.

imenici

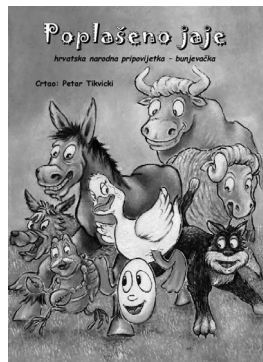
19. IMENIK i godišnjak Zrenjaninske biskupije : 2011 = Schematismus statusque Dioecesis Zrenianinensis : anno Domini MMXI / [uredili Csaba Csipak, Szöszill Kovács]. - Zrenjanin : Zrenjaninska biskupija, 2013., 195 str.

katalozi

PRVA kolonija naive u tehnci slame. Saziv (28 ; 2013 ; Tavankut), XXVIII saziv Prve kolonije naive u tehnci slame, Tavankut 2013. / [organizator] Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Matija Gubec“ Tavankut. - Tavankut : Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Matija Gubec“, 2013 (Subotica : Studio Logos). - [20] str. : ilustr. ; 21 cm

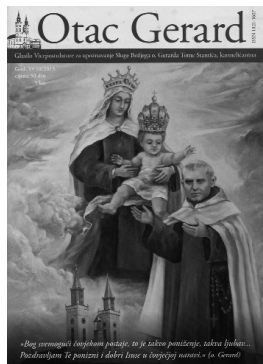
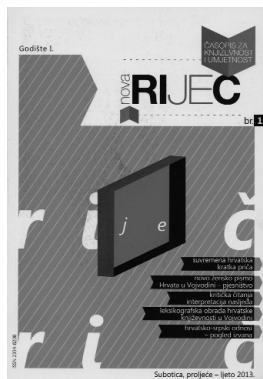
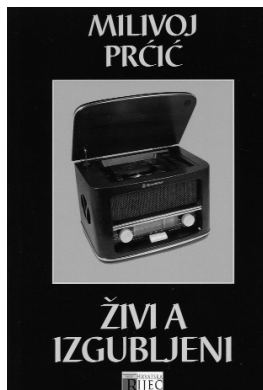
Periodika

1. *Glas ravnice*, mjesečnik, List Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Subotica, neredovito izlazio, 16 str.;

2. *Glasnik pučke kasine*, mjesečnik, glasilo Pučke kasine 1878., NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, izlazio neredovito, 32 str.;

3. *Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata br. 4*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2012., 384 str.

4. *Gupčeva lipa*, godišnjak, Kronika HKPD „Matija Gubec“ Tavankut, Tavankut 2011., 20 str.;

5. *Hosana*, tromjesečnik, List Humanitarno-terapijske zajednice za pomoć ovisnicima „Hosana“, Stari Žednik, 15 str.;

6. *Hrčko*, mjesečnik, dječji podlistak „Hrvatske riječi“, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, 24 str.;

7. *Hrvatska riječ*, tjednik, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, 56 str.;

8. *Hrvatske novine* : mjesečnik za kulturu, povijest, znanost i društvo - God. 1, br. 1 (kolovoz 2013)- . - Subotica : Udruga Hrvatska nezavisna lista, 2013- . - /elektroničke novine/

9. *Hrvatski majur*, povremenik, podlistak „Glasa ravnice“, Glasilo Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Subotica, 8 str.;

10. *Klasje naših ravni*, dvomjesečnik, ogranak Matice hrvatske u Subotici, Subotica, redovito izlazio, obujam oko 120 str.;

11. *Kužiš*, mjesečnik, list za mladež, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, 24 str.;

12. *Miroljub*, tromjesečnik, glasilo Hrvatskog kulturno umjetničkog društva „Vladimir Nazor“ iz Sombora, NIU „Hrvatska riječ“, Sombor, redovito izlazio, 28 str.;

13. *Nova riječ*, časopis za književnost i umjetnost, dva puta godišnje, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2013., 176. str.

14. *Otac Gerard*, povremenik, Hrvatska karmelska provincija Svetog oca Josipa, Sombor, Glasilo Vicepostulature za upoznavanje Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanima, 48 str.;

15. *Subotička Danica (nova): Kalendar za 2012., godišnjak, Župni ured sv. Terezije, Subotica 2011., 286 str.;*

16. *Zvonik, mjesecnik, Rimokatolički ured sv. Roka, Subotica, redovito izlazio, 52 str.;*

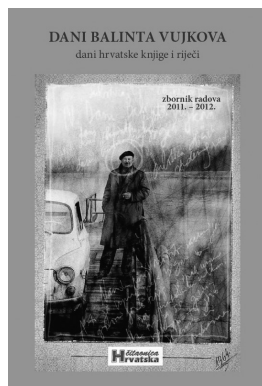
Analiza i zaključak

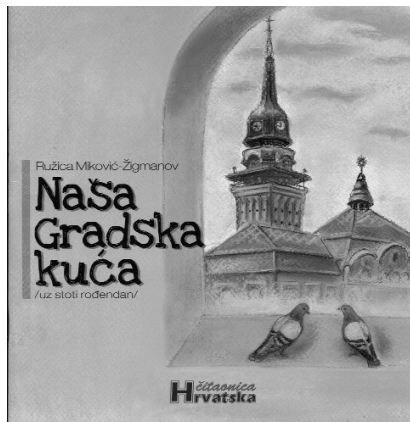
Kvantitativno gledano, knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata između posljednjih dvaju *Dana Balinta Vujkova* (listopad 2012. – listopad 2013.) broji ukupno 19 naslova.

Komparirajući ovaj podatak s prijašnjim godinama, a u referentnom razdoblju od dva protekla desetljeća, od kada su Hrvati u Vojvodini počeli živjeti granicom odvojeni od države svojega matičnog naroda – Republike Hrvatske, nameće se zaključak kako godina iz nas predstavlja neku vrstu prosječne godine. Naime, 19 naslova je znatno manje nego lani kada smo imali 35 naslova, ali tu valja imati na umu da se radilo o jednoj od najboljih godina. Aktualno stanje se može činiti lošim ako se primjerice prisjetimo i 2011. godine s rekordnih 46 naslova. Ali, s druge strane, treba podsjetiti na to da je početnih godina kada se književna scena vojvođanskih Hrvata, kao manjinska, počela ustrojavati, godišnje tiskano do desetak ili upola manje naslova. Imajući u vidu navedene brojke, lako je zaključiti zašto je ova godina prosječna. Drugim riječima, prevedena u školsku ocjenu, mogla bi zavrijediti trojku.

Segment književnosti

U segmentu književnosti imamo devet knjiga, od kojih su dvije za djecu. Ono što je razvidno u ovih dakle sedam književnih naslova jest da nam manjka suvremene produkcije, a to je ujedno i jedan od najsnažnijih dojmova cjelokupne analize. Nadalje, promatrano po žanrovima, primjećuje se ponovno dominacija knjiga poezije, imamo samo jedan roman i jednu zbirku pripovjedaka. Glede 4 knjige pjesama, a tu se vraćam na ranije spomenutu problematiku, uočava se

kako autori triju naslova nisu živući, a preostali jedan naslov jest zbirka poezije pučkih pjesnika. Knjige koje se bave pjesničkom ostavštinom pokojnih – Ante Jakšića, Alekse Kokića i Jakova Kopilovića, a kako je književna povijest vojvođanskih Hrvata nedovoljno iščitana, jesu značajne budući da predstavljaju i novo čitanje opusa ovih autora, ali nama, ponovit ću još jednom, fali žive, aktivne, aktualne književnosti koja dolazi iz naše suvremenosti i progovara o njoj. No, tu moram dodati jednu ohrabrujuću najavu koja zapravo mijenja pogled na stvari a to je da se krajem 2013. pojavljuje čak 5 novih knjiga hrvatskih autora – 4 knjige poezije i jedna zbirka kratkih priča. To govori ipak o svojevrsnoj vitalnosti ovdašnje hrvatske književnosti, nasuprot spletu okolnosti koji nas je doveo do ovako relativno slabih proteklih godinu dana.

Što se tiče književnosti za djecu, ova ciljna skupina nije zanemarena i tu valja navesti kako smo dobili po prvi puta jedan strip na hrvatskom jeziku, odnosno dijalektalnom govoru bunjevačkih Hrvata u Bačkoj. U tom području uspješno se proteklih godina (što traje i danas) pozicionirala Hrvatska čitaonica, kao nakladnik.

Znanost i publicistika

U području znanosti i publicistike imamo po meni pristojnih osam naslova, a svakako da se izdvaja zbornik radova *Hrvati u Vojvodini : identiteti, procesi i društvene aktivnosti* koji je prema ocjeni struke „pokazao kako se u Subotici i Vojvodini stvara znanstvena infrastruktura koja će moći nastaviti slična istraživanja i osvijetliti različite aspekte života Hrvata u Vojvodini“.

Periodika

Što se periodike tiče imamo 16 publikacija. U proteklih godinu dana nisu izlazila (je li to privremeno ili za stalno – vidjet ćemo) dva glasila: *Zov Srijema*, tromjesečnik, Glasilo Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb i *Dunav*, godišnjak, Interno glasilo Zavičajnog kluba Beščana, Zagreb.

S druge strane dobili smo dvije nove publikacije: *Hrvatske novine* (dosad izašla tri broja, doduše samo u internetskom izdanju iako najavljuju i tiskano izdanje) te novi časopis za književnost i umjetnost *Nova riječ*. Pluralnost jest dobra, razlozi za pokretanje *Nove riječi* jesu validni (budući da *Klasje naših ravni* nije adekvatno pratilo zbivanja na književnoj sceni vojvođanskih Hrvata), ali bojim se da su dva časopisa previše na vojvođansko-hrvatskoj književnoj sceni. Osim, ukoliko se obistine najave urednika, da će *Nova riječ* biti svojevrsan poligon za mlade autore i da će intenzivnije nastojati pojačati vidljivost hrvatskih autora na sceni multikulturalne Vojvodine.

S obzirom na mjesto objavljivanja, Subotica se i dalje javlja kao nakladničko središte s 90 posto naslova. Dvije knjige su objavljene u Hrvatskoj (u Zagrebu), a dva u sunakladničkom aranžmanu na relaciji Osijek-Subotica i Zagreb-Subotica. Zanimljivo je da nema nakladnika iz drugih mjesta u Vojvodini (Srbiji), tj. nakladničkih pothvata udruga izvan Subotice što je ranijih godina znao biti slučaj. Možda je tu posrijedi i svojevrsna profesionalizacija scene u kojoj profesionalne ustanove kao što su ZKVH i NIU „Hrvatska riječ“ imaju dominirajuću ulogu (samo dva samoizdata).

Tiraža knjiga se kreće od 100 do 1000, uglavnom 500 komada.

Kao fusnotu, spomenuo bih i nekoliko publikacija ustanova kulture u Subotici, koje su tiskane u kontekstu onoga što se naziva službena uporaba jezika i pisma, odnosno njezine implementacije na lokalnoj razini. Tako je Gradski muzej Subotica u okviru IPA projekta Srbija-Mađarska s muzejom u Kiskunhalasu tiskao i knjigu *Gradovi u pustari* koja je osim na srpskom, mađarskom i engleskom i na hrvatskom jeziku.

Nastavlja se i primjer višegodišnje dobre prakse kada su u pitanju katalozi i slične publikacije za izložbe u Modernoj galeriji „Likovni susret“ i Zavičajnoj galeriji „Dr. Vinko Perčić“. Isto tako, OŠ „Matija Gubec“ počela je izdavati list pod nazivom *Guščevi školarci* a koji donosi i sadržaje na hrvatskom jeziku.

Tu bih spomenuo i udžbenike tiskane za potrebe nastave na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji. Ove su godine, naime, tiskani svi potrebni udžbenici za niže razrede osnovne škole u čemu su za potrebe prijevoda korišteni vlastiti ljudski resursi ovdašnje hrvatske zajednice, odnosno prijevode su radili nastavnici koji izvode nastavu na hrvatskom jeziku. U pitanju su udžbenici iz predmeta: Matematika, Svijet oko nas, Priroda i društvo i Glazbena kultura.

Završne misli

Iako hrvatsko-vojobodanska scena nije velika, ona postoji usprkos trendu globalizacije koji guši male, rubne kulture, poput ovog hrvatskog istočnog otoka. Stoga, kontinuitet produkcije (makar i ovakav prosječni) ima svoju vrijednost. Ono što nadalje primjećujem kao vrijedan primjer – jest već ranije spomenuta profesionalizacija scene koja se ogleda u suradnji, koordinaciji i sunakladništvu. Tu su i književne nagrade – nagrade za životno djelo na području književnosti „Balint Vujkov – Dida“, „Emerik Pavić“ za najbolju knjigu u protekloj godini, te trijenalna nagrada za najbolju knjigu u području znanosti i publicistike „Tomo Vereš“.

Uz ove elemente, usustavljivanju scene pomogao bi i veći broj stručnih školovanih osoba, pomogla bi i afirmacija novih književnih imena iz redova mladih (iako je teško nekoga tjerati na pisanje!), dok se, što je pozitivno, kritika polako formira putem publikacija kao što su *Godišnjak za znanstvena istraživanja ZKVH-a* i časopis *Nova riječ*. To su više nego potrebne pretpostavke kako bismo danas, skoro 11 godina od ustanovljavanja hrvatske manjinske samouprave, išli u smjeru onoga što imaju druge, slične po brojnosti, manjinske zajednice u Vojvodini.

Usustavljivanju scene pridonijelo bi i otvorenje hrvatskog lektorata (ili još bolje Katedre za kroatistiku) na Filozofskom fakultetu novosadskog sveučilišta čime bi se dijelom dostigla praksa koju imaju druge slične manjinske zajednice kao što su Slovaci, Rusini i Rumunji.

Važna pitanja koja ostaju još veći izazovi, a na koje nemam konkretniji odgovor tiču se kvalitete same produkcije. Prvo je – koliko književni proizvodi ovdašnjih Hrvata korespondiraju sa suvremenim tokovima i tendencijama u književnosti i koliko je ovdašnje stvaralaštvo relevantno u tom smislu? Drugi izazov, po mojem mišljenju, tiče se pitanja vidljivosti ovih djela na književnoj sceni Vojvodine odnosno Srbije, te matične Hrvatske u kojoj ipak moramo priznati posljednjih godina (a o tome svjedoče i sami Dani Balinta Vujkova) postoje stručni krugovi koji pokazuju interes spram književnosti koja tu nastaje.

Piše: mr. sc. Mirko Štefković

Vjerski pluralizam u vrijeme Milanskog edikta – poruke za danas¹

Uvodne misli

Na početku ovog kratkog izlaganja na gornju temu, ukratko ćemo ukazati na za nas vrlo važno pojmovno razlikovanje, imajući u vidu onu staru latinsku: *qui bene distinguit, bene docet*.

Naime, općeljudsko je iskustvo množine i različitosti stvari i pojmova, koji mogu biti u skladu, ali nerijetko u napetosti i sukobima. Tom iskustvu čovjek i ljudske zajednice različito su pristupali kroz povijest. Dok se u određenim povijesnim kontekstima različitosti mirno prihvaćane, u drugima se ih pak pokušavalo izbrisati i svoditi stvarnost pod jedan zajednički nazivnik upravo razračunavajući se različitostima. Ono što nas ponajprije zanima, jest kako su se različite religije odnosno vjere odnosile jedna prema drugoj u vrijeme Milanskog edikta, te kako se religije jedna prema drugoj odnose danas, odnosno kako se Katolička crkva odnosi prema drugim religijama. Pokušat ćemo ukazati na poruke koje za današnji trenutak možemo izvući iz te značajne prekretnice za povijest Starog kontinenta, pa i cijeloga svijeta, koju je označilo donošenje Milanskog edikta.

Dakle, prije svega želimo uzeti u obzir koegzistenciju mnoštva religija. Tako ćemo radije koristiti pojam pluralnost, koji u sebi ne sadrži nikakav vrijednosti sud. To je čisto deskriptivni pojam, za razliku od pojma pluralizam, koji predstavlja određeni svjetonazor, po kojemu svijet počiva na načelu množine. Pluralizam znači postavljanje pluralnosti za načelo postojanja,

za vrhovni kriterij istine i mjerilo vrednovanja. Tako pluralizam postaje pogled na svijet, aksiom, ideologija i filozofija života.

Pluralnost, dakle, kao takva za Katoličku crkvu ne predstavlja problem – Pavao VI. je rekao: *Mi smo pluralisti upravo zato što smo katolici* – no pluralizam, kao načelo i ideologija, itekako jest problematičan. Za njega je sve relativno, dvojbeno i nesigurno. Skepticizam i njegov rođak agnosticizam jesu i uzrok i posljedica suvremenog pluralizma, koji uzet kao aksiom predstavlja šumu prometnih znakova na križanjima životnih putova, pojedinaca i zajednica, od kojih su svi jednako ispravni, mada upućuju u suprotne pravce. H. de Lubac ovako je zažeo stajalište prema pluralizmu: *Suprotnost je između pluralnosti koju treba spoznati pa čak i promovirati, i doktrinarnog pluralizma koje treba odbaciti.*

Biblija zna za jednu Istinu, sam Bog je Istina pisana velikim slovom. Iako je našem umu nemoguće spoznati punu Istinu, ograničene spoznaje poput sitnih kamenčića jedne mozaičke cjeline dopiru do Istine, no dok se ti fragmenti ne uklope u cjelinu slike, ostaju počelima, a ne načelima. Istina je harmonija i simfonija, kako to reče Hans Urs von Balthasar.

1. Kratki povijesni osvrt

Ovdje ćemo samo jezgrovito uputiti na povijesni kontekst i poruku Edikta, koji u jednom dijelu ovako slovi: *kršćanima i svim ostalima daje se slobodan izbor da slijede kult (obred) koji žele, kako bi koja god božanska i nebeska moć postojala bila blagonaklona prema nama i svima koji žive pod našom vlašću.* Edikt dakle teži ostvarenju mirnog suživota svih bez obzira na njihovu vjersku pripadnost, kako bi božanstva bila milostiva prema caru i carstvu.

Načelo caru carevo a Bogu Božje (Mt 22,21), za kršćane je značilo i to *da se svatko pokorava višim vlastima, jer nema vlasti osim od Boga. I one koje postoje, od Boga su uspostavljene. Zato onaj koji se suprotstavlja vlasti protivi se odredbi Božjoj. A koji se protive, navući će sami na se osudu* (Rim 13,1-2). Ne želimo ulaziti konkretnije u egzegezu ovog teksta, no iz njega jasno proizlazi kako se kršćani imaju vladati prema vlastima. Zato rano kršćanstvo poznaje više pokušaja zagovaranja pred vlašću, kako bi s jedne strane kršćani ispoštovali Božju zapovijed, a s druge imali mir i sigurnost. Sv. Justin mučenik (100.-165.) u svom djelu *Prva apologija*, moli cara za snošljivost prema kršćanima. Tertulijam (150.-230.) je u *Pismu Scapulu* istaknuo kako je temeljno pravo svake ljudske osobe štovanje u skladu s njezinim uvjerenjima, znajući da nečija vjera ne šteti niti pomaže drugome. Prema tomu, vjera ne treba biti nametnuta, niti pod pritiskom, već treba biti slobodna. Već prije Milanskog edikta rimski carevi su davali kakvu-takvu vjersku slobodu kršćanima (Regalijan 260. i Galerije 311., *Edikt o toleranciji*). Iako su vapili za slobodom, kršćani nisu mogli prihvatiti nametanje poganskih carskih kultova, pa su zbog toga mnogi podnijeli mučeništvo. Prema drugim religijama oni su se odnosili pomirljivo. *Pismo Diognetu* iz druge polovice II. stoljeća vrlo lijepo govori o životu kršćana:

Kršćani se ne razlikuju od ostalih ljudi ni područjem gdje stanuju, ni jezikom, ni načinom života. (...) Nisu zaštićeni ni ljudskim zakonom kao neki drugi. Nastavajući grčke i barbarske gradove, gdje je koga sudbina postavila, prihvaćajući svagdje domaće običaje u odijevanju, hrani i uopće načinu života, oni žive i time predlažu izvanredan i po jednodušnom mišljenju svih nevjerojatan način života. Žive u vlastitoj domovini, ali kao došljaci. Kao građani s ostalima imaju sve zajedničko, a sve trpe kao tuđinci. Svaka im je tuđa pokrajina domovina, a svaka domovina tuđina. Žene se kao i ostali i rađaju djecu, ali ne odbacuju još nerođene djece. Imaju zajednički stol, ali ne i postelju. U tijelu su, ali ne žive u tijelu. Provode život na zemlji, ali na nebu imaju domovinu. Pokoravaju se izglasanim zakonima, a načinom svog života nadvisuju zakone. Ljube sve, a svi ih progone.

Međutim, proglasom Milanskog edikta počinje se postavljati pitanje odnosa prema drugim religijama. Naime, više je to tema koja zanima vlast, a ne Crkvu. Tako nažalost nedugo nakon edikta dogodit će se njegova suprotnost, pa već sam Konstantin počinje progoniti Židove. Teodozijeve edikt iz 380. godine proglasit će kršćanstvo jedinom zakonitom religijom carstva, te će svi oni koji ne budu ispovijedali tu jedinu vjeru biti podložni *božjim kaznama i također onim kaznama* – tako carski edikt – *koje im mi budemo nametnuli*. Kasnije će sv. Augustin (340.-430.) u *De Civitate Dei* govoriti o borbi kojom se svijet i sluge zla trebaju pobijediti, biti stavljeni pod Glavu Crkve, Isusa Krista. Ta borba ne se odvija samo na duhovnoj razini, nego silazi čak i do uporabe sile onih koji se nazivaju *milles Christi*.

Dakle, u ovom relativno kratkom periodu prvih stoljeća suživot kršćanstva među religijama vrlo je turbulentan. Dok u početku vidimo nesmetani suživot tolikih poganskih kultova, a kršćanstvo proganjano, vrlo brzo nakon donošenja Milanskog edikta ta slika će biti izokrenuta. Iako je svrha Edikta bila omogućiti miran suživot svih religija, taj cilj nažalost nije dugo-ročno ostvaren.

2. Pluralnost kao vrijednost

Današnji vremenski kontekst umnogome je drugačiji od onog iz vremena Milanskog edikta, no i danas je religijska ponuda mnogovrsna te imamo svih vrsta pristupa tom fenomenu, počevši od onih ekskluzivističkih, u kojima se drugima i drugačijima negira bilo kakvo spasenjsko značenje, pa preko inkluzivnih pristupa, u kojima ne manjka sinkretizma, sve do onih pluralističkih ili bolje rečeno pluralnih, na kojemu se radije želimo zadržati.

Živeći u religijskoj dijaspori s bezbroj svjetonazorskih, filozofskih i religioznih ponuda, a bez potpore jednoga homogenog društvenog ambijenta i zajedničkog aksiološko-filozofskog horizonta, osobna religiozna uvjerenja teže k tomu da postanu tek religiozna mišljenja, tj. jedno od mogućih načina gledanja na životni smisao, koji je podložan trajnom ispitivanju. Pluralizam kod mnogih stvara osjećaj trajne nesigurnosti glede onog što bi trebalo vjerovati i kako živjeti. Pluralizam kao strukturalna činjenica društva postupno prelazi u našu svijest, utječe na naše iskustvo svijeta. Prijelaz iz pluralnosti kao objektivne, izvanjske činjenice u pluralizam kao činjenicu naše svijesti dijelom ilustrira i religijski pluralizam današnjice.

Za kršćanstvo, druge religije bivaju doživljene kao stvarni duhovnih izazov onog trenutka kada se zapravo društvo počelo pluralizirati. Tijekom cijelog XIX. stoljeća, pa i u prvoj polovici XX., gajila se nada da je moguće cijeli svijet osvojiti za Krista. Međutim, kontakt s drugim, osobito nekršćanskim azijskim religijama a kasnije i preko tolikih novih religijskih sljedbi, preko izravne misijske aktivnosti, osobito doktrinarnim i religijsko-iskustvenim tehnikama, upozorio je na njihovu veliku prodornost. Sinkretističko prihvaćanje onoga što odgovara prohtjevima pojedinca ili njihovo radikalno odbijanje, prve su reakcije na njihovu prisutnost. Tako su u postmodernom društvu svi duhovni monopoli relativizirani, te se inzistira na komplementarnosti i relacionalnosti svake pojedinačne istine, koja ne može biti drugačija nego samo parcijalna.

Crkveno Učiteljstvo je u posljednjih pola stoljeća višekratno nastojalo definirati službeno stajalište Crkve naspram nekršćanskih religija. Teologija II. vatikanskog sabora napušta negativno gledanje na religije, te njihov korijen vidi u osnovnom religioznom iskustvu koje postoji u čovjeku, a pretihodi svakoj potonjoj povijesno-institucionalnoj objektivizaciji tog iskustva.

Tako Koncil u nekršćanskim religijama otkriva *dobre i istinite stvari* (OT 16), *dragocjene religiozne i humane elemente* (GS 92), *klice istine i milosti* (AG 4), te svima koji „bez krivnje“ ne poznaju Krista, a traže iskreno Boga i žive po savjesti daje spasensku milost (LG 16). Glede vrijednosti drugih religija zadaća je Crkve: *pročistiti, uzdignuti i usavršiti* (LG 13. 17). Ustvari, Koncil je jasno ustvrdio da Kraljevstvo Božje transcendirira sva unutarpovijesna ostvarenja, pa tako nadilazi okvire vidljive Katoličke crkve.

Dakle, II. vatikanski koncil nesumnjivo izražava uvjerenje u nazočnost autentičnih duhovnih, a time i spasenskih vrijednosti na prostorima nekršćanskih religija i to dovodi u svezu s milosnim djelovanjem Krista. Neki tumači koncilske teologije o religijama svojedobno su ustvrdili kako je on navodno izričito naučavao institucionalno milosno posredništvo religija, međutim to ipak nije bio slučaj.

Određeni evolucionii pomak službene katoličke teologije religija označio je dokument *Dijalog i navještaj* (1991.). Tu se izričito izražava uvjerenje da se pripadnici drugih religija ne spašavaju u Kristu usprkos institucionalnom momentu religijskih tradicija ili mimo njih, nego baš zahvaljujući iskrenom prijanjanju uz njih, pa na neki način i posredništvom tih samih tradicija (isto., 29. 68). Kriteriji dijaloga s drugim religijama leže u samoj strukturi ljudske osobe. Naime, sama Božja objava je dijaloški događaj, povijest spasenja je dijaloški strukturirana, a Krist predstavlja vrhunac tog trajnog „dijaloga spasenja“ Boga s ljudima, Boga koji je i sam imanentno dijalogičan. U poslanju Crkve, u novoj evangelizaciji, neotuđivo mjesto ima dijalog s drugim religijama, čiji cilj nije samo međusobno upoznavanje, razumijevanje i stvaranje prijateljskih odnosa, nego on treba doseći duboku razinu duha, koja omogućuje komunikaciju s duhovnim vrijednostima dru-

gih. Između dijaloga i navještaja postoje napetosti koje će tek u eshatološkom stadiju Božjeg kraljevstva biti dokinute.

Govor crkvenog Učiteljstva nastoji ići putem između sinkretističkog relativizma i fundamentalističke isključivosti. Kršćanstvo svakako ne može napustiti „kristološki inkluzivizam“, međutim upravo po njemu Crkva je otvorena izazovima religijskih vrijednosti drugih religija, po kojima može doći do dubljeg razumijevanja spasenjske punine koja se zbila u Kristu, ali čija je spoznaja na razini povijesti podložna zakonu postupnog rasta. U tom smislu objektivna pluralnost koju predstavljaju druge religije, ne nijećući ipak da one *odražavaju i ograničenosti ljudskog duha koji je ponekad sklon izabrati zlo* (isto., 31), predstavlja vrijednost i poticaj za samu Crkvu da se uvijek obnovljenim zanosom stavlja pred događaj Objave te u njezinu svjetlu susreće duge i drugačije.

3. Pluralizam, nova mogućnost za Crkvu

Nova mogućnost za Crkvu u pluralističkome društvu jest dijalog s drugim svjetonazorima, jer i religija ima semantički potencijal za sekularne građane. Religija, naime, artikulira ono što nedostaje čovjeku, posvješćuje ono što je neuspjelo u njegovu životu. Ona čuva oblike društvenog i osobnog zajedničkoga življenja, tamo gdje je napredak kulture i društvene racionalizacije nanio velike štete. Postoji svojevrsna melankolija današnjega čovjeka zbog nečega što je davno izgubljeno, a to je mjesto religije u njegovu životu.

Ovdje dakle treba govoriti najprije o „prihvaćanju“ pluralizma, pri čemu u vidu imamo onaj aksiom Grgura Nazijanskog koji kaže: *što nije prihvaćeno nije ni spašeno*. Nije lako za Crkvu prihvatiti da nema gotove odgovore na sva čovjekova pitanja, no baš u tome ona nasljeđuje raspetog Krista u njegovoj agoniji.

Nadalje, i u drugim svjetonazorima postoje zrake božanske istine, zato je Crkva danas, možda više nego ikad, pozvana na toleranciju, koja nije tek puko podnošenje, i dijalog, koji podrazumijeva stvarno razumijevanje drugoga.

Crkva se stoga osjeća pozvanom „preobražavati“ pluralizam. Divlji relativistički pluralizam, koji sve proglašava jednako vrijednim, ne zanimajući se za jedinstvo, jest najbolji način jačanja fundamentalizma i monolitnih ideologija. Zato je to preobražavanje traženje jedinstva kroz raspravu o osnovnim ljudskim vrednotama, kritika štetnih sustava i stavova, te poticaj na odgovornu javnu raspravu. Kritika konkretno određene problematike proročka je uloga Crkve u današnjem svijetu.

Zaključne misli

Kršćansko preobražavajuće prihvaćanje pluralizma podrazumijeva da Crkva i kršćani sve više trebaju postati ono što predstavljaju: sakrament Božje trojstvene ljubavi prema čovjeku. Samo ako svojim navještajem i djelima današnjem čovjeku bude znala ukazati na Boga, koji ljubi i prati čovjeka i onda kad ni jedan pokušaj sinteze ili jedinstva vlastite egzistencije nije uspio, Crkva će biti aktualna i nadahnjujuća. I u današnjem društvu se događa spasenje koje nam je Isus Krist postigao. Upravo On je ključ tumačenja i razumijevanja današnjeg pluralizma, u kojemu autentično svjedočanstvo, makar krhkog, kršćanskog života, itekako rječito progovara čovjeku žednom proročkih znakova koji će mu potvrditi da Bog ipak nije napustio svijet.

Zato vjerujemo da je ona vjerna ustrajnost kršćana, koja je prethodila i na neki način izborila Milanski edikt, upravo to svjedočanstvo osobne vjere, koja prožima cijeli život te daje smisao kako radostima, tako i patnjama. Takvo odgovorno življenje vjere itekako je dobar preduvjet za kreativan

suživot s pripadnicima drugih religija i svjetonazora, koji svoje uzvišeno mjesto izričaja doživljava na obzorima kulture i lijepoga. Dostojevski je u svom romanu *Idiot*, preko bezvjerca Hipolita, postavio pitanje princu Miškinu: *Je li istina da ste vi jedanput rekli da će ljepota spasiti svijet? Gospodo – uzviknuo je snažno – princ potvrđuje da će svijet biti spašen ljepotom... Koja će ljepota spasiti svijet?* Princ nije odgovorio na pitanje. Dajmo ga zato mi.

¹ U organizaciji Subotičke biskupije, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Otvorenog sveučilišta u Subotici, tijekom 2013. godine, u kojoj se obilježava 1700. obljetnica Milanskog edikta, u Pastoralnom centru „Augustinianum“ održan je ciklus tribina pod zajedničkim nazivom *Izazovi Milanskog edikta danas*.

Na prvoj tribini pod nazivom *Trijumf kršćanstva – Crkva u vrijeme Milanskog edikta* (7. 03. 2013.), uvodničari su bili prof. dr. Radivoj Radić, povjesničar, bizantolog, iz Beograda i prof. dr. Károly Harmath, OFM, povjesničar crkvene povijesti iz Novog Sada, a moderirao ju je prof. Tomislav Žigmanov, ravatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Druga tribina, koju je moderirao vlč. Dragan Muharem, urednik Katoličkog lista *Zvonik*, pod nazivom *Milanski edikt i aktualnost vrijednosti tolerancije* (4. 04. 2013.), predstavili su uvodničari prof. dr. Đuro Šušnjić, sociolog iz Beograda i prof. dr. László Németh, biskup zrenjaninski.

Tamu treće tribine pod nazivom *Vjerski pluralizam u vrijeme Milanskog edikta – poruke za danas* (9. 05. 2013.), predstavili su uvodničari dr. Zorica Kuburić, sociologinja iz Beograda i vlč. mr. Mirko Štefković, tajnik Subotičke biskupije, dok je moderator bio prof. Tomislav Žigmanov.

Četvrtu tribinu, pod nazivom *Milanski edikt i odnos crkve i države – povijesna perspektiva i izazovi danas* (6. 06. 2013.), prezentirali su uvodničari msgr. mr. Stanislav Hočevar, beogradski nadbiskup i prof. dr. sc. Dragoljub Đorđević, sociolog iz Niša, a moderator je bio vlč. mr. Mirko Štefković.

Uz moderiranje prof. Tomislava Žigmanova temu pete tribine pod nazivom *Milanski edikt i kršćanski korijeni Europe* (5. 09. 2013.) predstavili su uvodničari vlč. dr. Ivica Ivanković Radak, teolog iz Subotice i prof. dr. sc. Alpár Losoncz, filozof iz Novog Sada.

Posljednju, šestu u nizu tribina s temom *Milanski edikt i ekumenizam* (3. 10. 2013.) predstavili su prof. dr. Niko Ikić, teolog iz Sarajeva i dr. Dragan Todorović, docent iz Niša, dok je moderator bio vlč. Dragan Muharem.

Nadalje, u istoj organizaciji, kao sastavni dio gornjeg programa, u okviru Festivala europskog filma na Palicu održan je i Međunarodni znanstveni skup na temu *Europa i kršćanstvo* (16.-17. 07. 2013.), na kojemu je sudjelovalo 20-ak sociologa, politologa, teologa i filozofa s prostora bivše Jugoslavije.

Da ih ne zaboravimo

Piše: Jelena Dulić

Kata Rogić

(1913.-1993.)

*Stota obljetnica rođenja
jedne od utemeljiteljica umjetnosti u tehnici slame*

„Samouke, izgubljene u samoćama između beskrajnih horizonata panonskog neba i zemlje, koristeći rijetke predahe svakodnevnog mukotrpnog i monotonog rada, ove žene su kao i njihovi sudruzi po talentu, anonimni pučki pripovjedači, pjesnici i svirači osjetile potrebu da umjetnički izraze svoj doživljaj velikog svijeta oko sebe, da uljepšaju svoj teški život njiva, sunca, prašine, vječito savijenih leđa i znoja, taj život crne zemlje koja život znači“ (Šarčević, 1970).

Jedna od prvih žena koja je uspjela da napravi umjetnost od „teškog života na njivi, sunca i prašine“

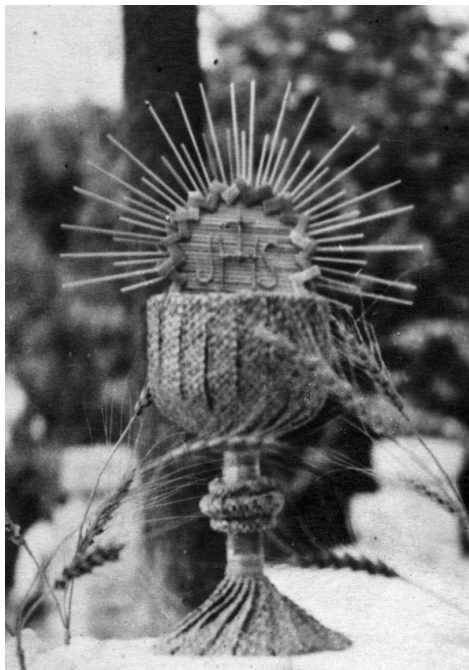
bila je Đurđinčanka Kata Rogić, „Generalić u tehnici slame“ kako je naziva kritičar Mirko Šolaja (Krmpotić, 2004). Ona je umjetnica koja je preko igre na polju i pravljenja prstenja od slame, pravila djela izložena na stotinjak izložbi po domovini i svijetu, te postala doživotna počasna članica Instituta „Ivan Antunović“ u Subotici, osobno predavši 1976. godine papi Pavlu VI. grb od slame.

Kata Rogić rođena je 11. listopada 1913. godine u Đurđinu¹, točnije Pavlovcu, a 1919. godine doselila se s obitelji u Đurđin, mjesto gdje je provela i cijeli svoj život. Odrasla je u šesteročlanom obitelji, s roditeljima i tri sestre, Marom, Kocom i Elvirom. Nakon završene četverogodišnje osnovne škole, „Milodanovićeve škole“ u Đurđinu, ostala je na salašu i radila sve domaće poslove. O početku svog slamarskog umijeća, sama Kata svjedoči povjesničaru umjetnosti i likovnom kritičaru, Beli Duranciju, da je kao „guščarica“ ugledajući se na starije počela plesti „kad dvi, kad tri vlati slame“ oblikujući prstenje, cvjetove i maštovite „perlice“ (Duranci, 1993). Također novinaru, Draganu Ivančiću navodi kako joj je rad sa slamom bilo veliko zadovoljstvo, za koje ukućani nisu imali razumijevanja. Mati ju je tjerala da šije, a ne da se igra sa slamom (Ivančić 1988/1989).

Kao djevojka Kata Rogić je vrlo aktivno bila uključena u kulturni i religiozni život sela, što se najbolje ogleda u činjenici da je bila jedna od inicijatorica početka održavanja crkvene dužijance u Đurđinu. Počevši već s prvom đurđinskom dužijancom 1935. godine, izrađivala je krune za svaku iduću zahvalu Bogu za žetvu sve do dolaska komunizma na vlast. „Dok je pravila krune, Kata je svašta probala, uvijek je nešto novo pravila i svaka kruna joj je bila drugačija. Prije dužijanci je radila danjom noćom da bi sve stigla i mislila sam da će izaći iz pameti“, prisjeća se 88-godišnja Marija Rogić, Katina najmlađa sestra.

Kada su krune postale zabranjene, Bog je nadahnuo Katu Rogić da počne izrađivati sakralne predmete, umjesto kruna za dužijance. Godine 1946. napravila je kalež od slame – prvi sakralni predmet i time afirmirala nov način umjetničkog izražavanja. Kalež žalost nije sačuvan, ali je pokaznica, odnosno sakrament iz 1947. godine sačuvan i nalazi se u rodnoj joj župi sv. Josipa Radnika u Đurđinu. Nad tim predmetom je subotički biskup Lajčo Budanović izrekao proročke riječi: „Samo ti, Kate, nastavi, od ovog će jednom biti umjetnost“. Teta Kata je uistinu, iz godine u godinu stvarala nove i nove liturgijske predmete – najčešće inspirirana liturgijskim simbolima (Krmpotić, 2004).

*Kata Rogić – 21. 07. 1946.
Prvi rad od slame*

Nakon što je Ana Milodanović² iz Starog Žednika, 1961. godine, prva od svih umjetnica u tehnici slame, pristupila Likovnoj sekciji³ u KUD-u „Matija Gubec“ u Tavankutu, širom su se otvorila vrata prezentaciji ove umjetnosti u široj kulturnoj javnosti. Njezin su primjer slijedile njezine sestre, Teza Milodanović i Đula Milodanović Kujundžić, ali i Kata Rogić i Mara Ivković Ivandekić⁴ iz Đurđina. Na taj način, Kata Rogić počinje sudjelovati na zajedničkim izložbama slamarki. Od 1968. godine zajedno s prijateljicom i susjedom Marom Ivković Ivandekić počinje praviti simbole tkz. „krune“ za crkvenu – katedralnu dužijancu, dakle punih 25 godina. Tako je nastala zbirka njezinih radova koja se čuva u dječjačkom sjemeništu „Paulinum“ u Subotici (Krmpotić, 2004). Osim kruna, prijateljice Mara Ivković Ivandekić i Kata Rogić su radile zajedno i brojne radove s vjerskom tematikom: grb sv. Terezije Avilske, zaštitnice subotičke katedrale u spomen 400. godišnjice njezine smrti, sliku sv. Franje Asiškog u spomen 800. obljetnice njegova rođenja, grb kardinala Franje Kuharića, krunu kraljice Jelene Solinske, maketu Višeslavove krstionice, grb pape Pavla VI. koji mu je Kata Rogić darovala prigodom susreta u Rimu u lipnju 1976. godine, a čuva se u Vatikanskom trezoru u Rimu, grb biskupa Lajče Budanovića, fra-

*Kata Rogić i Marga Ivković Ivandekić
Kruna 1985. godine*

njevački grb, karmelski grb i druge radove (Zelić, 2000). Tako se mnoštvo slika i simbola Kate Rogić nalazi ne samo u Vojvodini, nego i u inozemstvu budući da je biskup mons. Matiša Zvekanović prilikom putovanja često za dar nosio radove od slame.

Najveća zbirka njezinih radova nalazi se u pastoralnom centru rodne joj župe u Đurđinu. „Stalna izložba umjetnina u tehniци slame Kate Rogić i Mare Ivković Ivandekić“, čiju postavu su napravile same umjetnice, otvorena je na inicijativu ondašnjeg đurđinskog župnika mr. Lazara Ivana Krmpotića, 9.

svibnja 1993. godine, odnosno mjesec dana prije Katine smrti.

Svoj doprinos rodnoj župi dala je i s jedinstvenim križnim putem u cijelom svijetu, križnim putem od slame. Ovaj posljednji veliki slamarski potхват Kate Rogić, djelo je od četrnaest postaja (slika) koje je radila skupa s prijateljicom Marom Ivković Ivandekić koja je morala sama završiti započeto, jer je Kata Rogić napustila ovozemaljski život nakon završene četiri slike križnog puta, 4. lipnja 1993. godine, ne napunivši osamdesetu godinu života. „Ljubav teta Kate prema umjetnosti od slame je označila cijeli njen život, te joj je bila predana do posljednjih dana boravka na Zemlji. Uvijek je imala puno ideja, a glavna uzrečica joj je bila da će napraviti nešto drugačije, da ne bude isto ko što je lanjske godine bilo“ navodi Jelica Prčić, nećakinja Marije Ivković Ivandekić, Katine prijateljice i također jedne od utemeljiteljica ove umjetnosti naive.

„Najveće priznanje Katinom radu dao je subotički biskup mons. Matiša Zvekanović kada je na Veliki ponedjeljak 1976. godine došao na naš salaš i zamolio ju da napravi papin grb. Budući da je trebao biti gotov do prvog svibnja, vremena je bilo malo, a posla puno, te je Kati bila neophodna pomoć od prijateljice i susjede Marije Ivković Ivandekić. Radile su kao i prid svaku Dužijancu danju noću“ prisjeća se Marija Rogić. Tako je tiha i samozatajna slamarka Kata Rogić dobila jedinstvenu priliku da osobno pre-

zentira ovu umjetnost papi Pavlu VI. 2. svibnja 1976. godine prigodom proglašenja blaženim hrvatskog kapucina, sluge Božjega Leopolda Bogdana Mandića. Na taj je način djelo jedne bunjevačke Hrvatice našlo svoje mjesto u Vatikanskim muzejima. Kata Rogić je radi ovoga imenovana počasnom članicom Instituta „Ivan Antunović“ u Subotici.

Literatura:

- Duranci, B., 1993: Beleške iz dnevnika (V) Rukovet, Subotica
Ivančić, D., 1988/1989: Zimski vikend, Zagreb
Krpmotić, L. I., 2004: Umjetnost u tehnici slame, Matica hrvatska, Subotica
Šarčević, P., 1970: Naivna umjetnost – Tavankut, Subotica
Zelić, N., 2000: Protiv zaborava: Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Matija Gubec“, Tavankut (1946.-1996.), Hrvatska matica iseljenika, Zagreb

¹ Naselje nedaleko od Subotice, najvjerojatnije jedno od prvih mjesta naseljenosti Hrvata u Vojvodini, čemu svjedoči pavlovački pavlinski samostan iz prije-turskih vremena, te rodno mjesto prvog kandidata za oltar bunjevačkih Hrvata, karmelićanina Tome Gerarda Stantića.

² Prva umjetnica u tehnici slame koja je 1960. počela slikati dvodimenzionalno. 1962. godine izložila je prvu sliku od slame „Rit“. 1968. godine dobila je prvo međunarodno priznanje, zlatnu medalju, na izložbi u Moskvi. Imenovana je za doživotnu počasnu članicu Instituta „Ivan Antunović“ u Subotici (Krpmotić, 2004).

³ Grupa slikara članova Likovne sekcije pri Radničkom univerzitetu u Subotici osnovala je 1961. godine Likovnu koloniju „Grupa šestorice“ koja je kasnije preimenovana u Likovnu sekciju. Među svojim članovima, sekcija je od početka imala i slamarke. Veliko značenje za njihovu afirmaciju imalo je prerastanje Likovne sekcije u Koloniju naive u tehnici slame 1986. godine pri KUD-u „Matija Gubec“ u Tavankutu (Zelić, 2000).

⁴ Velika prijateljica Kate Rogić i osoba s kojom je Kata skupa radila većinu radova. Najznačajnije djelo joj je križni put u tehnici slame koji se nalazi u rodnoj joj župi sv. Josipa Radnika u Đurđinu.

100. obljetnica rođenja teta Tonke

Kratica „Ž.E.A.“ tj. žrtva, euharistija i apostolat bio je moto katoličkog križarskog društva „Bunjevka“. Pod tim geslom je Tonka patila i proživjela svoj život radeći za Katoličku crkvu i za kulturu hrvatskog-bunjevačkog naroda.

Prošlo je 100 godina od kako je na Pavlovcu u Kujundžić kraju u obitelji, tada već pokojnog Ilije Kujundžića, 2. listopada 1914., od majke Marije rođena mala Antonija. Zvali su je Tonka. Osim Andrije, sina prvorođenca, koji je umro s dvije godine, roditeljima Iliji i Mariji Bog je podario još četiri kćeri od kojih su tri postale redovnice: Janju, koja je svoje zvanje kao s. Mehtildis ostvarila kod sestara magdalenki u Sloveniji, te dvije sestre Naše Gospe: Jelenu, redovničkim imenom s. Anđelina i Đulu,

redovničkim imenom s. Anđelka.

Otac Ilija poginuo je na galicijskoj fronti 1914. godine, prije nego je rođena najmlađa kći Tonka. Kao dijete Tonka je s mamom i sestrama živjela u Tavankutu. Tu je pohađala osnovnu školu.

Podjelom imovine, djeci, svekar Ivan odluči udovici Mariji dati kuću u Gajevoj ulici 26 u Subotici. Kuća u gradu je bila važna radi lakšeg odgoja i školovanja djece. Tu su preselili. Tonka je u toj kući ostala do kraja života. Pohađala je građansku školu na Zrinskom trgu (sada osnovna škola „Jovan Jovanović Zmaj“) na vočnoj pijaci kod časnih sestara Naše Gospe. Nakon što je završila još jedan razred u građanskoj školi časnih sestara „Naše Gospe“, dala se i na krojački zanat, za vezilju. Taj zanat učila je kod vrsne subotičke švelje i vezilje Kriste Šokčić, majke uglednog hrvatskog svećenika, profesora povijesti Albe Šokčića. I njemu je 1914. godine 100 godina od rođenja. Tonka se već s petnaest godina učlanila u Marijinu kongregaciju Bezgrješnog začeća Blažene Djevice Marije pod zaštitom svetog Alojzija sa sjedištem u Subotici. Majka Marija kao štovateljica Srca Isusova i Marijina stavila je svoju obitelj pod zaštitu Srca Isusova 1929. godine na

blagdan Presvetog Srca Isusova. Na poleđini slike Srca Isusova to je upisala „tintaškom“ olovkom, što se može i danas čitati.

Sa sedamnaest godina se upoznala s „Orlovima“. (Orlovi je bilo ime hrvatskog katoličkog tjelovježbenog društva utemeljenog 1919. godine po uzoru na slična češka i slovačka društva. Orlovi su nastupali na sletovima, razvijali kršćanski odgoj, kulturnu i socijalnu djelatnost. U Zagrebu je 1923. utemeljen Hrvatski orlovski savez. Predsjednik saveza Ivo Protulipac i posebno tajnik Ivan Merz dali su mu crkveni i duhovni karakter u duhu Katoličke akcije. Izdali su časopise *Orlovska straža*, *Orlovska misao*, *Orlice*. Istaknuti su članovi „Orlova“ uz Ivana Merza i Ivu Protulipca još Josip Andrić, Avelin Čepulić i D. Cerovac. Za Šestosiječanjske diktature, 1929., „orlovi“ su bili zabranjeni te su nastavili djelovati u Križarskom bratstvu). No, kad je Orlovski savez zabranjen, Tonka se posvećuje križarskom pokretu. Pokret je tada stasao po idejama i zamisli, sada već blaženog dr. Ivana Merza. S 33 godine postaje predsjednicom subotičkog križarskog sestrinstva „Bunjevka“. Subotičko i zadarsko sestrinstvo bijahu dva najveća sestrinstva. (Križari su bili članovi udruge hrvatske katoličke mladeži sa središtem u Zagrebu /1930.-45./. Udruga je nastala nakon zabrane Orlovskog saveza (1929.) po uzoru na francuske euharistijske križare. Veliko križarsko bratstvo okupljalo je muški /križarsko bratstvo/ i ženski /križarsko sestrinstvo/ ogranak. Križari su se bavili kulturnom djelatnošću /priredbe, glazba/, sportom i planinarenjem. Organizirali su duhovne vježbe i tečajeve za svoje članove. Izdavali su nekoliko časopisa /*Križarska straža*, *Za vjeru i dom*, *Socijalni rad*/. Godine 1937. imali su 40.000 članova. Udrugu su predvodili Ivo Protulipac i Avelin Čepulić). Generacije mladih djevojaka su prošle kroz križarske tečajeve formacija širom Bačke.

U naponu svoje aktivnosti, sestrinstvo bačkog okruga je doživjelo svečani blagoslov barjaka. Na čelu sestrinstva je tada bila Tonka, a barjak je blagoslovio biskup Budanović u subotičkoj katedrali 31. listopada 1937. godine.

Bolest

Poslije toga započinje Tonkina kalvarija. Do kraja života je patila od teškog artritisa. Prihvatila je križ patnje. Dolaskom mađarske okupacije društvu je zabranjen rad. Zato su se križarice povučeno sastajale po kućama i u crkvenim prostorima. Završetkom Drugoga svjetskog rata i dolaskom komunističkih progona, za Tonku i križarstvo nastupaju kalvarijski trenuci. Rješenjem odsjeka unutrašnjih poslova Subotica br. 15834 od 12. VI. 1947. konfiscirana je imovina križarica. Pisac ovoga članka posjeduje odnosne dokumente. Na žalbu sestrinstva predstavnici vlasti odgovaraju da su se poslije oslobođenja trebali registrirati, pa bi imali od političkih vlasti odobrena pravila!

Susret Velikog križarskog sestrinstva sa subotičkim sestrinstvom (1940.)

Počinju progoni, uhićenja, konfiskacija sve obiteljske imovine. Konačno, Tonka je skupa sa starom majkom, koja je rođena 1882. zatvorena u Požarevcu. Uz stalne pokušaje političkog preodgoja Tonka je radila u blatu praveći zemljane „valjke“ – čerpiče. O tome kako je ugašeno Križarsko sestrinstvo i o teroru nad prvakinjama sestrinstva je pisala Mara Čović u knjizi *Sjećanje – svjedočenje*. Premda opisuje istinite događaje, knjiga zvuči kao priča. Knjigu je izdao Riječki nakladnički zavod u Rijeci 1996. godine.

Križarski duh i ideali su ostali u njoj do kraja života. Pisala je pjesme, članke u listovima, pomagala u biskupiji, župi i organizaciji skupova dužanice, književnih večeri i sl. Među osnivačima subotičkog Instituta „Ivan Antunović“ nalazimo i Tonkino ime, čija je bila doživotna i počasna članica.

Umrла je u Velikom tjednu 3. travnja 1996. godine. Njezina sahrana na sam Veliki petak bila je veličanstveni ispraćaj, koji je okupio mnoge crkvene i narodne uglednike. Na grobu je bilo ispisano Ž.E.A.: *Žrtva – Euharistija – Apostolat*. U tom je znaku živjela, radila i umrla.

Njen život i rad je opisao svećenik Lazar Ivan Krmpotić u članku „Naši uzori: Antonija Tona Kujundžić“ u *Glasilu Križarske organizacije*, godina XXII – broj 2/2002 na stranicama 16, 17 i 18. U knjizi *Život i djelo Tone Kujundžić uzorite križarice iz Bačke*, što je izdalo Veliko križarsko sestrinstvo u Zagrebu, Kaptol 27/a, godine 2003., pisac detaljno opisuje njen život i rad, njezinu zauzetost u križarstvu. U knjizi je objavljeno i tridesetak Tonkinih najboljih pjesama o zavičaju, o Subotici, o „radosnoj“ patnji. Objavljivala je tekstove i pjesme u *Subotičkoj Danici*, u časopisu *Klasje naših ravni* itd. Neke su pjesme ostale u rukopisu.

Bila je oštar kritičar kako mnogobrojnih rođaka, prijatelja pa i svećenika, ali je i upućivala na bolje i opraštala. Učila je mlade voljeti poeziju, domovinu, narod i običaje. Tonki je za 80. rođendan u ljeto 1994. godine priređena književna večer u župnoj crkvi Isusova Uskrsnuća u Subotici.

Prije toga Matica hrvatska u Subotici priredila je književnu večer u Gradskoj knjižnici 22. siječnja 2004. godine. Na toj književnoj večeri Branka Rajković je održala predavanje pod naslovom „Tona Kujundžić – žena na harfi patnje“. Na istoj književnoj večeri govorio je i Lazar Ivan Krmpotić, koji je svojem predavanju dao naslov „Značaj križarskog pokreta među Hrvatima u Bačkoj“.

Zahvalni teta Tonkin štitićenik i bratanac Grgo Kujundžić

VIRA

Kod Svevišnjeg nas vodi,
od svakog zla želi da nas oslobodi.
Kruna joj Presveće Trojstvo,
ukrasi Nebeska Majka, sveci i svetice.
Teško ju je ponekad nositi,
cena joj i polaganje života može biti.

Mogla bi, možda, šareni ćilim biti.
Svakoga može pokriti i zaštititi.
Šare su joj različite, velike i male.
Ljubav, dobrotu, čistoća, nevinost.
Oprost, strpljenje, bol, patnja.
Ćilim u šari od trnja, tila i krvi nevinoga jedinoga.

Osićit ćeš dobro koja strana ti tilo i dušu dotakne,
ali znaj, ne nosiš ćilim šareni sama, niti sam.
Čitava vojska ti pomaže, prati i čuva te.
Anđeli, Majka Nebeska, sveci i svetice Božje.

Ako si baš iznemogo i slab, ne brini.
Umotanog u ćilim će te doneti, novom životu.
I na kraju, ti ćeš na tome ćilimu večno uživati,
i ti ćeš se radovati.

Kata Kovač

STARICA, TROJSTVO, SUZA I KRIŽ

Svibanj dira *marginj*.
Male je Bosne tu kraj.
Trojstvo je. Presveto.

Ravnica sva buja:
tajnama života vri –
zeleno žito
zemljom pršti svud,
dok prkos *pupa crveni'*
trpi gdje gdje.

Kiša rominja
sitna, no stalno...
Prkosi joj
'ladan *dolnjak*.

I starica jedna je tu:
sjedi kraj puta snena,
po strani ona –
bore na licu
godina načuvale;
krunica u ruki
i kišobran;
na licu suza
iz oka pala.

Križ joj znan,
Kopilovičev onaj,
na gredi istoj,
dignut opet,
uspravan stoji...
Kiša sitna, *vitari* 'ladan,
zeleno skoro sve je
i suze u oku jedne žene:
križ na istom *mistu*
opet *prid* njom stoji!

Trojstvo je. Presveto!
Kraj je svibnja
i *marginj* Male Bosne.
Nada ravnicu to
iznova pogodila...

Tomislav Žigmanov

Piše: Stjepan Beretić

Uz stotu obljetnicu rođenja

Albe Vidaković

Veliki hrvatski muzikolog, skladatelj i svećenik, bujjevački Hrvat Albe Vidaković je rođen 1. listopada 1914. godine u Subotici, a umro je 18. travnja 1964. godine u Zagrebu. Nakon u Zagrebu završenog studija teologije i kratkog pastoralnog djelovanja na području današnje Subotičke biskupije, Albu Vidakovića je biskup Lajčo Budanović poslao na studij svete glazbe u Rim. Po završenom studiju se nije vratio u Subotičku biskupiju, već je ostao u Zagrebu. Bio je profesor crkvene glazbe

na Bogoslovnom fakultetu, zborovođa zagrebačke prvostolnice. Najintenzivniji životni, profesorski, umjetnički i skladateljski rad darovao je Zagrebu i Hrvatskoj, gdje je živio od završetka studija i povratka iz Rima 1946. pa do prerane smrti 1964. godine. Vidaković je tijekom svoje službe kao regens zagrebačke prvostolnice podigao zbor sastavljen od sjemeništara, bogoslova i gospode koralista na vrhunsku razinu, koju je teško dosegnuti. Umro je od srčanog infarkta u dobi od 49 godina. Oni koji su poznavali njegovu obitelj znaju da je više članova njegove obitelji umrlo od infarkta upravo pedesetih godina svoga života. To je mogla biti i nasljedna bolest u kući Vidakovića. Vidakovićevo tijelo je nakon smrti bilo izloženo u zagrebačkoj prvostolnici. Prema riječima zagrebačkog kanonika, dr. Stjepan Kožula, u katedralu je došlo veliko mnoštvo ljudi, da svome Albeku odaju počast. Samo je na sprovodu blaženoga Alojzija Stepinca u katedrali bilo više svijeta. Posmrtni ostaci Albe Vidakovića su bili izloženi u subotičkoj katedrali, gdje ga je također dočekalo nepregledno mnoštvo svijeta. Sahranjen je u

subotičkom Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla. Za crkvenu glazbu i za religioznost neprijateljsko vrijeme komunizma nije bila zapreka Vidakoviću da u obredima i svetim misama nastupa s dobro uvježbanim zborovima. A organizirao je u Zagrebu i po Hrvatskoj koncerte koje je nazvao duhovna razmatranja. U tim je koncertima spojio tekst i glazbu, molitve, razmatranja, meditacije.

I Subotica je bila Vidakovićeva ljubav

Nije bilo godine a da nije došao u pohode svome rodnom gradu. Prijateljevao je s biskupom Matijom Zvekanovićem. Kad je biskup Zvekanović otvorio sjemenište Paulinum, Albe je osobno došao da ispita glas četrdesetak sjemeništara. Bio je izuzetno živahan, duhovit i temperamentan čovjek. Žustro je hodao, živahno razgovarao sa sugovornicima. Njegovi nekadašnji studenti prepričavaju dogodovštine s dragim profesorom. Bačvane je nazivao zemljacima, a Banačane poluzemljacima. Srce mu je bilo u Subotici. Pratio je i volio sve što se u Bačkoj događa. Premda je i sam proživljavao teške godine komunističkog režima, Albe Vidaković je radio i stvarao s najvećim žarom. Osim što je pisao i skladao, Albe je našao energije i za to da osnuje Institut za crkvenu glazbu u Zagrebu. Na institutu, koji nosi njegovo ime, i danas se obrazuju crkveni glazbenici. Gost Dužijance 2013. godine je bio šibenski biskup Ante Ivas. Čim je stigao u Suboticu izrazio je želju da pohodi Albin grob. Rado ga se sjeća. Rekao je da ga sa Suboticom povezuje baš Albe Vidaković. Biskup Ivas je bio Albin učenik, i doživio ga je ne samo kao stručnjaka već i kao dobrog čovjeka. Ponesen njegovim ljubavlju prema svetoj glazbi, i biskup Ivas je osnivao zborove, koristio glazbu u pastoralu, okupljao ljude glazbom.

Nekoliko skladbi kojima se Albe proslavio

Pisao je djela kojima je obnovio hrvatsku crkvenu glazbu. Čega se Vidaković kao skladatelj latio, u svemu je ostvarivao ideale crkvene i liturgijske glazbe. Albe Vidaković je najčišći primjer reformirane crkvene glazbe. Nadahnut idealima „cecilijanskog pokreta“ Albe je sve učinio da crkvenu glazbu očisti svjetovnoga duha, neukusa, kiča, neliturgijskog načina skladanja, kako bi se vratio onome što očekuje gregorijanski koral. Izuzetnu snagu je pokazao misom Gregorianom za četveroglasni muški zbor, solo i orgulje. Vodio se temama gregorijanskog koral. Vidakovićeva misa CAECILIANA za četveroglasni mješoviti zbor i orgulje je stvorena po narudžbi blaženoga Alojzija Stepinca, tadašnjeg zagrebačkog nadbiskupa i metropolite. U posveti je Albe Vidaković napisao: „Najvećem ljubitelju crkvene glazbe i univerzalnom humanistu“. Tako je svojom rukom počastio blaženoga nadbiskupa i kardinala svete Rimske crkve.

Ugradio je folklor u svoje skladbe

Ipak, najviše se izvodi Vidakovićeve TROGLASNA STAROSLAVENSKA MISA. Zovu je i ISTARSKA. Zanesen ljepotom istarskog pučkog pjevanja i folkloru, Vidaković je načinio hrabar i pionirski korak, da crkvenu glazbu obuče u ruho folkloru i pučkog pjevanja. Skladajući Albe Vidaković nije izbjegavao ni slobodnije duhovne tekstove, koje je nalazio u stihovima vrhunskih pisaca i pjesnika hrvatskog duhovnog pjesništva. Dosegao je razinu visoke umjetnosti. Tekst hrvatskog teologa Stjepana Bakšića (1889.-1963.) nadahnuo ga je da sklada skladbu GOSPODE DUŠA za četveroglasni muški zbor „a cappella“. Stjepan Bakšić je jedan od utemeljitelja katoličkog novinarstva pa i tjednika *Glas Koncila*.

Oratorij i skladbe za orgulje

Okušao se Albe Vidaković i u oratoriju. Njegov oratorij TUŽBA U HRAMU je, doduše, ostao nedovršen, ali ga je akademik Lovro Županović završio. Praizvedbu Albinog oratorija slušateljstvo je moglo čuti 1999. godine. Za tu skladbu je Vidakoviću poslužio tekst velikana hrvatske duhovne poezije Jeronima Kornera (1909.-1976.). Osim što je skladao za zborove, Albe Vidaković je napisao tri skladbe za orgulje: Preludij i Fugu u C-duru, Fantaziju i fugu u f-molu i skladbu za orgulje na temu „Marijo, o lijepo ime“. Premda je Vidaković i vrstan skladatelj instrumentalnih djela, tim svojim skladbama nije dostigao razinu svojih skladbi za zbornu pjevanje.

Ime Albe Vidakovića

Njemu u čast, subotički katedralni zbor nosi njegovo ime. Isto tako Institut za crkvenu glazbu pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu nosi ime Albe Vidaković. Subotički komorni zbor Collegium Musicum Catholicum koji djeluje u okviru Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ njeguje djela hrvatskih skladatelja s osobitim naglaskom na skladbe zavičajnog skladatelja Albe Vidakovića. Hrvatska akademkinja Rozina Palić-Jelavić je pisala o Vidakovićevim djelima. O njegovom životu i djelu je Hrvatska televizija snimila televizijsku seriju „Zdravo, o moj anđele“, redatelja Petra Šarčevića.

Zašto je Albe odabrao Bakšićev tekst?

Tekst Stjepana Bakšića, koji je Albe uglazbio otkriva nepoznate dubine i ljepotu njegov duše. Taj bi tekst mogao biti njegova životna molitva: „Gospode duša, mrski me stisnuše jadi ... srce je moje bojište preteškog bola. Časom me k tebi ljubav serafskim mami žarom, časom me pustoš mori i

srca kida, pola, pola. Smiluj se Gospode, smiluj! Razgrij mi grudi, neka mi strune duše tek božanska ljubav dira! O, daj, da za tobom čeznem ko jelen za izvorom voda. Smiluj se, Gospode duša! Gospode, Gospode mira“. Prema tekstu koji je napisao Mo. Josip degl' Ivellio.

Najava jubileja u Subotici

O stotoj obljetnici rođenja i 50. obljetnici smrti Albe Vidakovića Subotička biskupija, Institut za crkvenu glazbu „Albe Vidaković“ Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ iz Subotice, te Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika organizirat će u subotičkom pastoralnom centru Augustinianum Glazbene dane od 15. do 18. svibnja 2014. godine. Bit će to simpozij koji će okupiti muzikologe, zborovođe, dirigente, crkvene glazbenike, zborove te studente Instituta za crkvenu glazbu „Albe Vidaković“ iz Zagreba. Simpozij želi predstaviti lik i djelo skladatelja, muzikologa, paleografa i dirigenta Albe Vidakovića. Simpozij će sačinjavati niz predavanja o skladateljskom, muzikološkom i ostalim oblicima djelovanja Albe Vidakovića, te nekoliko osvrtu njegovih studenata na njegov lik. U okviru Glazbenih dana bit će prikazan i film o ovom skladatelju „Zdravo, o moj anđele“, koji je snimila Hrvatska televizija, a čut će se i Vidakovićeve skladbe za orkestar Allegro scherzando 1953. god. iz arhiva Radio Beograda. Nastupit će zborovi iz Subotice, Zagreba i Đakova, a izvodit će se Vidakovićeve skladbe za orkestar te komorna glazba.

Piše: Stjepan Beretić

25 godina od smrti doktora Vinka Perčića

Prije četvrt stoljeća umro je jedan od glasovitih subotičkih liječnika. Dr. Vinko Perčić je dao snažan pečat svome gradu u 20. stoljeću. Rođen je na Hrvatskom Majuru kraj Subotice 20. veljače 1911. godine, a umro 24. studenog 1989. Bio je traženi subotički liječnik gastroenterolog i internist. Ali je bio i kolekcionar, istraživač, znanstvenik i donator. U Grazu i u Parizu je završio studij medicine. Doktorirao je 1937. godine. Kao liječnik se usavršavao u Londonu, Washingtonu, te je postao cijenjeni stručnjak za gastroenterologiju i endoskopiju.

Liječnik

U subotičkoj bolnici je dr. Vinko Perčić djelovao od 1947. do 1955., i ponovno od 1959. godine, i sedamdesetih godina 20. stoljeća kad je bio i pročelnikom Internog odjela. Mlađi su ga liječnici upamtili kao blagonaklonog i strpljivog kolegu. Vinko Perčić je bio vrstan znanstvenik i istraživač koji je uvelike unaprijedio područje gastroenterologije tako što je inicirao osnutak međunarodnog skupa „Internistički dani“. Taj se skup održavao u Subotici od 1961. do 1974. godine. Po tim znanstvenim skupovima dr. Vinko Perčić je bio poznat i u međunarodnim medicinskim krugovima.

Zahvaljujući tom skupu stručnjaka Subotica se svrstala među svjetska medicinska središta. Dr. Perčić je znao staviti Suboticu na čelo interne medicine, a posebno gastroenterologije. U tome je Subotica prednjačila i bila prva u tadašnjoj državi Jugoslaviji. Zahvaljujući primarijusu dr. Vinku Perčiću i njegovim suradnicima tada još zapuštena grana medicine – gastroenterologija se svrstala među ostale medicinske znanstvene discipline. Od 1960. do 1966. dr. Perčić je obnašao dužnost predsjednika subotičke podružnice Pokrajinskog odbora Srpskog liječničkog društva. Početkom osamdesetih godina znameniti se subotički liječnik povukao u mirovinu.

Među umjetnicima i njihovim djelima

Pored značajnog uspjeha na polju medicine dr. Vinko Perčić se nalazio u krugovima poznatih likovnih umjetnika, te je posjećivao izložbe i likovne kolonije. Rado je odlazio u galerije, na izložbe ne samo u zemlji već i u inozemstvu. Znao je i sam ocijeniti najviše domete umjetnika. Vremenom je počeo prikupljati slike zavičajnih ali i vrhunskih svjetskih umjetnika. Svoj istančani osjećaj za lijepu umjetnost je izoštrio na izložbama, ali i na aukcijama u najuglednijim svjetskim kućama. Posjećivao je glasovitu aukcijsku kuću obitelji Sotheby u Londonu, gdje je imao prilike vidjeti svjetske umjetnine i antikvitete. Jednako je posjećivao i drugu, ne manje važnu i uglednu britansku aukcijsku kuću Christie, Manson & Woods Ltd. u Londonu.

Prikupljao je slike

I sam je prikupljao slike te je stekao zbirku radova likovnih umjetnika iz zemalja koje su sačinjavale Jugoslaviju. Ta zbirka obuhvaća djela do kraja 19. stoljeća. Tu je zbirka djela nastalih od kraja 19. stoljeća do Perčićevih dana. Djela mađarskih umjetnika obuhvaćaju vremensko razdoblje od polovice 19. stoljeća do 1941. godine. Među umjetninama koje je prikupio za života se nalaze čak i slike koje su stvorili svjetski poznati slikari: Dürer, Rembrandt, Goya, Manet, Picasso, Renoir, Degas, Cezanne, Gauguin, Bonnard, Matisse, Leger, Kokoschka, Chagall, Buffet. Tako zbirka doktora Perčića predstavlja zbirku od međunarodnog značaja. Doktor Perčić je bio u stalnom kontaktu sa slikarima, keramičarima i kiparima. U te ga je krugove uveo liječnik Ferenc Kinka i zajednički im pacijent Imre Devics. Često je posjećivao kolonije keramike, i umjetničke kolonije u Bačkoj Topoli, Senti, Ečkoj, Počitelju, Grožđanu, ali i nekoliko kolonija u Mađarskoj. Neke je slike kupio, druge je dobio na dar nakon što je sjedio kao model za portret. Tako je nastala velika zbirka slika, grafika, sitotisa, akvarela, tapiserija, lončarskih i kujundžijskih radova, mozaika, kipova, kolaža, vezova, bakarnih radova, gravura i rezbarija.

Doprinos bunjevačkih Hrvata

Pred kraj svoga života je namjeravao svoje zbirke darovati gradu Subotici. No, ta mu se želja nije ostvarila. Zato je veliki dio svoje zbirke darovao gradu Zagrebu. Od tih je umjetnina napravljena zapažena izložba u Muzejsko-galerijskom centru u Zagrebu nazvana *Umjetnine iz donacije dr. Vinka Perčića*. Tom je prilikom objavljena i prigodna monografija. U doktorovoj donaciji je 454 slika i crteža. U zbirci su tapiserije i skulpture od 16. do 20. stoljeća. Doktor je te neprocjenjive vrijednosti darovao gradu Zagrebu „da njegova zbirka bude doprinos bunjevačkih Hrvata ukupnom kulturnom blagu Zagreba kao nacionalne, duhovne, kulturne metropole bunjevačkih Hrvata i kao grada koji je uvijek ljubazno primio studente iz Bačke na svoje Sveučilište“. Prvi dio umjetnina obuhvaća zbirku akademskih slikara i naivnih umjetnika s prostora bivše Jugoslavije od kraja 19. stoljeća do danas. Drugi dio obuhvaćaju portreti velikog kolekcionara, a treći dio sadrži djela mađarskih umjetnika iz razdoblja od polovice 19. stoljeća do 1941. godine. Posebnu pozornost privlači zbirka umjetničkih djela gore spomenutih europskih slikara od 16. do 20. stoljeća.

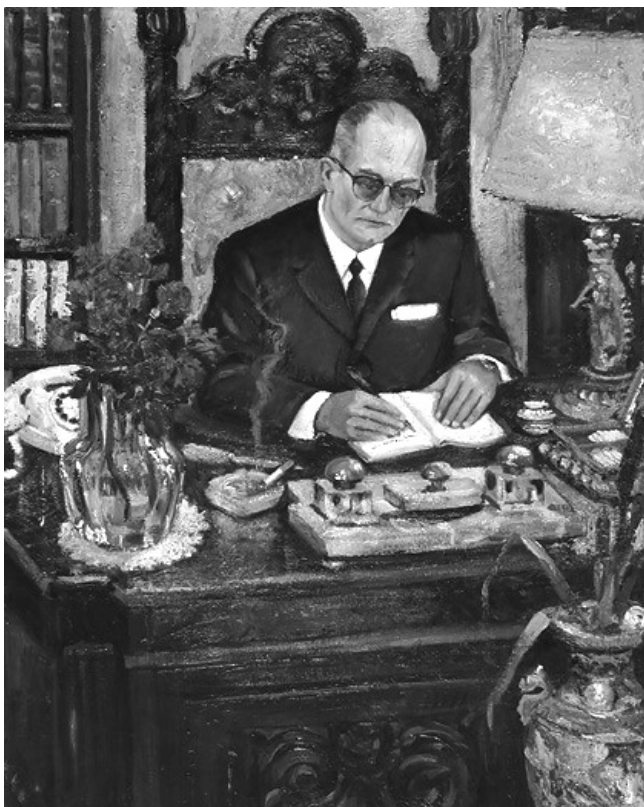
Dar Subotici

U nekrologu dr. Vinku Perčiću, dr. Vinko Zlamalik je o njemu napisao: „Zaljubljen u svoj zavičaj, u rodni grad Suboticu, njihovu prošlost, sadašnjost i priželjkivanu budućnost, on je, poput biskupa Strossmayera, svim svojim bićem želio da njegova privatna kolekcija preraste u javnu, općenarodnu instituciju. Dugo se borio da ostvari svoj nesebičan velikodušan i plemenit san ‘... da narodu svome namakne muzej te mu on bude školom i pobudom, da se još više oplemeni srce i usavrši i onako prirođeni umjetnički ukus’ – kako je to jedno stoljeće ranije formulirao utemeljitelj Strossmayerove galerije starih majstora u Zagrebu“. Ostatak svoje zbirke zajedno s kućom u subotičkoj ulici Maksima Gorkog 22 darovao je svome rodnom gradu, da se tamo uredi galerija. (Kuću je u stilu eklektike 1894. godine projektirao Dezső Jakab i predstavlja spomenik kulture). Perčića su slikari rado slikali, a i sam je volio slikati. Tako je godine 1971. zajedno sa Sándorom Törököm tušem nacrtao subotičku bolnicu. Sa subotičkim slikarom Gustavom Matkovićem je naslikao vidik Subotice sa 8. kata bolnice. Zavičajna galerija „Dr. Vinko Perčić“ je otvorena 1996. godine. Veliku zaslugu oko preuzimanja umjetnina iz Perčićeve ostavštine je imala subotička etnologinja, kustosica Gradskog muzeja Milka Mikuška. Ona se založila i za to da se utemelji posebna ustanova gdje će se te umjetnine izložiti. Danas je po doktoru Vinku Perčiću nazvana ulica na sjeverozapadnom rubu grada. U zavičajnoj galeriji „Dr. Vinko Perčić“ se čuva oko 500 eksponata (slika,

crteža, i predmeta iz njegove radne sobe i ostalih prostorija). Izložci u galeriji svjedoče o doktorovom druženju s Oskarom Nemonom u Londonu, Nestom Orčićem u Zagrebu, Petrom Lubardom i Zlatkom Pricom.

Ostvarena nadanja i želje

Dr. Vinko Zlamalik bilježi u svom nekrologu za dr. Vinka Perčića: „Najoptimističnija njegova nadanja i želje u cijelosti su se ostvarili. Umjetnine koje je s ljubavlju skupljao bit će trajno pred očima naših radnih ljudi, ljubitelja umjetnosti i mladih generacija, služeći estetskom odgoju i širenju spoznaja o fenomenima likovnog stvaralaštva. Uz to je, zahvaljujući dr. Vinku Perčiću i njegovoj kolekcionarskoj strasti, došlo do tješnjeg zbližavanja i suradnje kulturnih žarišta Subotice i Zagreba, koju ćemo, nadam se, svi dalje njegovati i produbljivati...“.

Perčić – rad Gustava Matkovića

Obljetnice

Višestruke obljetnice o. Ante Stantića, karmelićanina

Karmelićanin o. Ante Stantić 2013. godine napunio je 95 godina života, te se Crkva u Hrvata može podičiti svećenikom i redovnikom koji slavi i 70 godina misništva, 75 godina redovničkih zavjeta i 50 godina života i rada u svetištu Gospe Remetske. Gotovo čitavo stoljeće nosi na svojim plećima, ali duh mu je živ u ljubavi prema svojem karmelićanskom pozivu. Svojim životom i danas svjedoči nesvakidašnju krepost ustrajnosti u duhovnom pozivu.

O. Ante Stantić rođen je 4. ožujka 1919. godine u Đurđinu (Subotica). Pučku školu završio je u Subotici, a gimnaziju u Subotici i Somboru. Izabravši svećenički i redovnički poziv, završava karmelićanski novicijat u Czerni u Poljskoj, gdje 1938. polaže prve zavjete. Potom u Wadowicama u Poljskoj i Trevisu u Italiji završava filozofski studij, a na „Teresianumu“ u Rimu diplomira i magistrira teologiju. Na „Gregoriani“ u Rimu postiže doktorat iz crkvene povijesti.

O. Ante obnašao je brojne službe unutar karmelićanskog reda u Hrvatskoj i u svijetu. Godine 1950. postao je poglavar karmelićanske zajednice u Haifi, u Svetoj zemlji, potom je bio vikar u glavnoj kući Reda na Gori Karmelu, da bi od 1956. do 1963. obnašao službe vicerektora, a potom i rektora Međunarodnoga odgojnog zavoda u Rimu te profesora crkvene povijesti na Papinskome teološkom fakultetu „Teresianum“ u Rimu. Vrativši se 1963. u domovinu, zajedno s o. Ivanom Keravinom, o. Ladislavom Markovićem i o. Vilkom Dorotićem radi na podizanju karmelićanskog reda u

Hrvatskoj. Obnašao je dužnost odgojitelja, četiri puta je bio izabran na dužnost provincijala i nekoliko puta na dužnost savjetnika, jedanaest godina je bio remetskim župnikom, održao je veliki broj duhovnih vježbi. Objavio je nekoliko knjiga o služi Božjemu o. Gerardu Tomi Stantiću, karmelićaninu iz Bačke, budući da je dva desetljeća obnašao službu vicepostulatora u njegovoj „kauzi“, bio je i „peritus“ u kauzama slugu Božjih o. Vendelina Vošnjaka i o. Ante Antića.

Napisao je sljedeća djela:

Umjetničke znamenitosti crkve i samostana Majke Božje Remetske (1978.) (Ante Stantić, Doris Baričević, Marija Mirković)

Uspón na goru Karmel (1979.)

Zagrliti Krista i duše. Životopis o. Gerarda Tome Stantića (1994.)

Karmelićani (1995., 2002.)

Baština za budućnost: Karmel u Somboru 1904.-2004. (2005.)

Disanje duše. Nacrti o duhovnom životu (2006.)

Priredio je nekoliko knjiga zapisa i tekstova Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića.

Posljednja vijest: O. Ante je preminuo 6. prosinca u Remetama, u trenutku predaje *Subotičke Danice* u tisak. Pokoj vječni daruj mu, Gospodine! Svjetlost vječna svijetlila mu, počivao u miru!

Dijamantni jubilej fra Ivana Holetića

Dijamantnu misu, odnosno 60. obljetnicu misništva proslavio je 23. lipnja fra Franjo Ivan Holetić, član Hrvatske franjevačke provincije svetog Ćirila i Metoda. Fra Ivan, 86-godišnji svećenik, koji živi i službuje u Subotici, predvodio je euharistijsko slavlje u svojoj rodnoj župi sv. Petra i Pavla u Mačkovcu (Hrvatska) u zajedništvu s brojnim svećenicima. Propovijed je održao fra Željko Železnjak, provincijal Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda. Vjernici iz Subotice koji su bili spriječeni ovaj jubilej proslaviti u njegovu rodnom mjestu u Hrvatskoj, upri-

ličili su 20. kolovoza malo slavlje u franjevačkom samostanu u Subotici.

Franjo Holetić rođen je 26. ožujka 1923. u Mačkovcu kod Čakovca. Iz brojne je i pobožne obitelji. Od njegovih sedmero braće i sestara, dvije su

sestre postale redovnicama. Školovao se u franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Varaždinu, Nadbiskupskoj gimnaziji te na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. U franjevački red stupa 1946. u Krapini te dobiva redovničko ime fra Ivan Nepomuk. Godinu dana kasnije ondje polaže i jednostavne zavjete, dok je svečane zavjete položio 1951. u Zagrebu. Za svećenika je zaređen 30. lipnja 1953. u zagrebačkoj katedrali, a mladu misu slavio je u čakovečkoj župnoj crkvi sv. Nikole biskupa 12. srpnja iste godine. Službovao je u franjevačkim samostanima u Samoboru, Cerniku, Našicama, Virovitici, Iloku, Zemunu i Subotici kao kapelan, župnik, orguljaš, zborovođa, gvardijan, kroničar, duhovnik, vjeroučitelj, vođa ministranata, ispovjednik i dušobrižnik bolesnika. Od 2000. živi i službuje u Subotici.

SREBROMISNICI

Srebrni jubilej preč. Franje Ivankovića

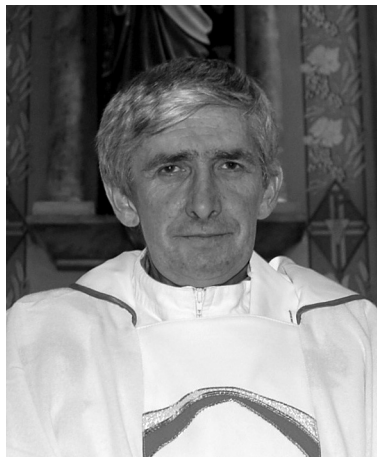
Na svetkovinu Presvetog Srca Isusova, 7. srpnja 2013. preč. Franjo Ivanković zahvalio je Bogu za 25 godina služenja njegovoj Crkvi, skupa s još dvojicom subraće, Miroslavom Orčićem i Oszkárom Szelesom, s kojima je proveo srednjoškolsko i fakultetsko obrazovanje. Sv. misu je predvodio i propovijedao mons. Stjepan Beretić.

Franjo Ivanković je rođen 5. studenoga 1962. u Starom Žedniku. Istog dana primio je sakrament krštenja u župnoj crkvi Sv. Marka. Osmo je od desetero djece svojih roditelja. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu.

Srednjoškolsko obrazovanje stekao je u našoj klasičnoj gimnaziji i sjemeništu *Paulinum*. Poslije služenja vojnog roka filozofski i teološki studij pohađao je u Zagrebu kod Isusovaca. Za svećenika je zaređen 1988. godine. Djelovao je godinu dana kao kapelan u Novom Sadu, te je godinu dana bio prefekt u malom sjemeništu *Paulinum*. Poslije je osam godina bio župnik u Somboru, odakle je prije 15 godina premješten za župnika u Tavankut.

Srebrna misa Miroslava Orčića

U župi sv. Josipa Radnika u Đurđinu, 14. rujna 2013. svoju srebrnu misu proslavio je župnik Miroslav Orčić. Učinio je to u zajedništvu s deset svećenika i u crkvi punoj vjernika, među kojima su se osobito isticala djeca kao i tamburaški orkestar mladih Hrvatske glazbene udruge „Festival bunjevački pisama“. Tom je prigodom slavjenik osobito zahvalio liječnicima koji su ga „više puta vratili u život“ i omogućili mu da nakon par godina provedenih na liječenju i u mirovini ponovno može aktivno pastoralno djelovati.

Miroslav Orčić je rođen u Subotici 14. rujna 1963. Sveto bogoslovlje je studirao u Zagrebu od 1982. do 1988. godine. Za svećenika je zaređen u Subotici na Petrovo 1988. godine. Poslije mlade mise bio je župni vikar u Bajmaku do 1989. godine, kad ga je biskup premjestio za župnog vikara u središnju novosadsku župu Imena Marijina. U Novom Sadu je djelovao do 12. kolovoza 1998. godine, kad ga je biskup, kao 35-godišnjaka, imenovao bačkim župnikom i upraviteljem župa u Deronjama i Tovariševu. Na dužnosti bačkog župnika Miroslav Orčić je ostao do 10. srpnja 2006. godine, kad ga je biskup radi njegove bolesti premjestio u svećenički dom Josephinum u Subotici. Miroslav Orčić je za župnika u Đurđinu imenovan 2013. nakon iznenadne bolesti dotadašnjeg župnika Lazara Novakovića.

50 godina sjemeništa i Biskupijske klasične gimnazije „Paulinum“

Proslava jubilarne, 50. obljetnice „Paulinuma“ završena je svečanom akademijom 20. travnja 2013. u Velikoj Vijećnici Gradske kuće u Subotici.

Ovom slavju nazočili su predstavnici republičkih, pokrajinskih i lokalnih vlasti te nekadašnji i sadašnji „paulinci“ sa svojim profesorima i odgojiteljima. Osim biskupa domaćina **mons.**

dr. Ivana Pénzesa, na akademiji su bili i biskupi, nekadašnji pitomci našeg sjemeništa: zrenjaninski biskup **mons. László Német**, skopski biskup i apostolski egzarh za vjernike istočnog obreda u Makedoniji **mons. Kiro Stojanov**, apostolski administrator prizrenski **mons. Dode Gjergji** i tajnik Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda **mons. Lucian Augustini**. Gosti na svečanosti, između ostalih, bili su direktor Kancelarije za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama R. Srbije **Mile Radojević**, predsjednica Skupštine grada Subotice **Mária Kern Sólya**, svećenici, profesori, roditelji te mnogi drugi podupiratelji ove ustanove.

Program svečane akademije obogatili su učenici sjemeništa i gimnazije, glazbenim točkama, recitacijama, a nastupio je i Sjemenišni zbor „Schola Cantorum Paulinum“ pod ravnanjem **mons. Josipa Mioča**. Na kraju akademije subotički biskup **mons. Ivan Pénzés** podijelio je priznanja profesorima za dugotrajni rad i požrtvovnost u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji „Paulinum“.

Program je nastavljen svečanom svetom misom u bazilici sv. Terezije Avilske. Svetu misu su predvodili biskupi uz koncelebraciju svećenika nekadašnjih „paulinaca“. Sjemenišni zbor „Schola Cantorum Paulinum“ je vodio pjevanje na svetoj misi. Na hrvatskom jeziku propovijedao je **mons. Kiro Stojanov**, govoreći tom prigodom o svom životu

u Paulinumu. Na kraju mise biskupi su podijelili svečani blagoslov i time je završena proslava 50. obljetnice postojanja Biskupijske klasične gimnazije „Paulinum“.

Biskupska klasična gimnazija i sjemenište „Paulinum“, otvoreno je školske godine 1962./63. Nakon otvaranja škole, nastava je počela u dva razreda, a zatim su postupno otvoreni i ostali razredi. Škola je u početku bila smještena u zgradi Katoličkog kruga. Nova zgrada je dogotovljena 1965. i iste godine 30. lipnja je posvećena. „Paulinum“ je međubiskupijski zavod i škola, jedina institucija takvoga karaktera u ovoj državi. Škola je jezična gimnazija klasičnog smjera. Učenike prvenstveno priprema za teološke i filozofske studije, a zatim za klasične jezike i za povijest. Najveći broj svećenika subotičke i zrenjaninske biskupije, bili su paulinci. „Paulinum“ je posebno ponosan jer je dao već tri biskupa.

Ova je institucija dala više vjeroučitelja, kantora, misionara, profesora, liječnika, pravnika, novinara, diplomata itd. Od 1990. godine, unatoč toga što su došla teška vremena, „Paulinum“ je postao otvoreniji nego u prijašnjim godinama i mnogo toga je promijenjeno. Uvedeni su novi predmeti, otvoren je kabinet za računare, proširena je knjižnica, dobivena je fiskulturna dvorana, nabavljeni su neki novi instrumenti, među kojima i nove orgulje, zatim je otvorena audio-vizualna dvorana, učenici slobodno pišu u medijima, pojavljuju se u radio i televizijskim emisijama, izdana je jedna kasete za mlade te uređuju stalne stranice u dva katolička časopisa. „Paulinum“ je od svog osnutka uživao međunarodni ugled i priznanje, dok je u našoj državi imao samo prešutno priznanje. Od veljače 2004. godine „Paulinum“ i u ovoj državi ima potpuno priznanje i izjednačen je s ostalim školama. Škola je dvojezična i ima četiri razreda. Glavni predmeti su: hrvatski i mađarski kao materinski jezici, zatim vjeronauk, latinski i njemački jezik i povijest. Na kraju četvrtog razreda, učenici polažu ispit zrelosti (klasičnu maturu) iz glavnih predmeta.

Duhovna zvanja

Novozaređeni svećenik Subotičke biskupije vlč. Vinko Cvijin

Vlč. Vinko Cvijin rođen je 10. studenog 1988. godine u Subotici, od oca Ivana i majke Veronike rođ. Marijanušić. Pošao je Osnovnu školu Sveti Sava u Aleksandrovu. Pripada župi Uznesenja BDM u Bikovu. Nakon osmoljetke upisao je Klasičnu biskupijsku gimnaziju i sjemenište „Paulinum“ u Subotici. U Đakovu je studirao teologiju i tamo proveo svoje bogoslovne dane.

Sveti red đakonata primio je u đakovačkoj katedrali 20. listopada 2012. godine. Na svetkovinu apostolskih prvaka, 29. lipnja, zaređen je za svećenika Subotičke biskupije po rukama biskupa Ivana Pénzesa. U zajedništvu s tridesetak svećenika u subotičkoj katedrali, biskup Ivan primio je novoređenika u svećenički zbor. U ispunjenoj bazilici, vlč. Vinka su do oltara dopratili njegovi najbliži – roditelji, rodbina i prijatelji.

U subotu, 6. srpnja, na marijanskom svetištu Bunarić, slavljena je Vinkova mlada misa. Okupljanjem ispred Gospine kapelice te roditeljskim blagoslovom, krenula je procesija mladih u narodnoj nošnji, bogoslova i svećenika prema glavnom oltaru. Na samom početku mise, mladomisnika i nazočne pozdravio je mons. Slavko Večerin, župnik u Aleksandrovu i upravitelj svetišta. Toplim riječima izrazio je radost zbog ovog važnog događaja, istaknuvši da nije jednostavno biti svećenik, ali da je snagu moguće pronaći samo u osobnom odnosu s Bogom.

Mladomisnik je održao homiliju, a na kraju mise, vlč. Vinko podijelio je prisutnima svoj mladomisnički blagoslov i zahvalio svima onima koji su ga pratili na njegovom putu prema oltaru. Lijep program mladomisniku predredila su djeca i mladi predvođeni s. Eleonorom Merković.

Od. 1. kolovoza 2013. vlč. Cvijin je imenovan župnim vikarom Sv. Antuna Padovanskog u Čantaviru, a od 24. studenoga premješten je u Vajsku u svojstvu upravitelja župe s pripadajućom filijalom u Bođanima.

Juliana Beretić položila doživotne zavjete

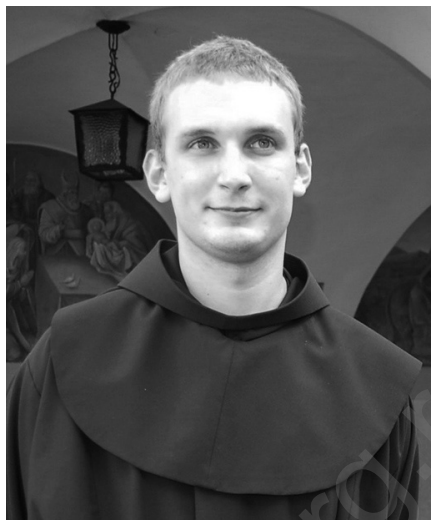

Sestra Marija Juliana Beretić svoje doživotne zavjete položila je u ruke vrhovne predstojnice Družbe Kćeri milosrđa sestre Emile Barbarić, na svetkovinu Gospodinova Preobraženja, 6. kolovoza 2013. godine u župnoj crkvi svih svetih u Blatu. Radost u slavlju doživotnih zavjeta s. Julijane s njom je podijelila njezina obitelj, rodbina iz Sombora i iz Njemačke. Sestru Julianu poznaju mnogi Somborci i Subotičani, a subotički katedralni župnik mons. Stjepan Beretić, stric je sestre Juliane.

Sestra Marija Juliana Srca Isusova je rođena 6. kolovoza 1984. godine. Njezini su roditelji Josip i Margita rođena Jurišić rođeni u Somboru, odakle su otišli u Njemačku na posao. Vjenčali su se 20. siječnja 1979. godine u katedrali u Mainzu. Tamo im se rodila kći Marina, a kasnije, 1984. godine Juliana, pa 1986. sin Luka. Dolazeći na odmor u Hrvatsku, obitelj je obnovila vezu sa sestrom Vladislavom, pa se tako u djevojčici Juliani rodila želja da stupi u Družbu Kćeri Milosrđa Trećeg samostanskog reda svetoga Franje. Gimnaziju je završila u Njemačkoj, a potom se školovala u Zagrebu na Katehetskom institutu. Njezine su je poglavarice poslale na studij teologije u Rim. Do kraja studija ostala joj je još jedna akademska godina. Nakon višegodišnje pripreve u krugu brojnih redovnica i svoje rodbine, upravo na svoj rođendan položila je doživotne zavjete u Blatu na Korčuli.

Prvi redovnički zavjeti fra Filipa Čelikovića

Prve redovničke zavjete nakon završene godine novicijata u svetištu Majke Božje Trsatske 31. kolovoza položio je fra Filip Čeliković, iz župe sv. Roka u Subotici. Polaganjem prvih redovničkih zavjeta za fra Filipa, kao i devetoricu njegove subraće, započelo je vrijeme privremenog zavjetovanja u kojem se usavršava formacija za punije provođenje franjevačkog života i poslanja. Novaci su provedli milosnu godinu novicijata pod okriljem Majke milosti gdje su uz magistre fra Zorana Bibića i fra Krunoslava Kolarića, te ostalu braću u samostanu, nastojali upoznati život i poslanje te karizmu sv. Franje, povijest franjevačkoga reda i provincije sv. Ćirila i Metoda, a sada nastavljaju studij na Katoličkom bofoslovnom fakultetu u Zagrebu.

Marija Bistrica

Gospa
u bunjevačkom ruvu
dočekala nas
u Mariji Bistrici.
U crnoj svili
zlatom vezenoj.
Ko nana
s Ditetom na rukama
dicu svoju.
Bili smo
ko kod kuće.

Noć je...
Mi doli
sviča nam u rukama
tišina u nama
oko nas mrak
a gori zvizde.
Penjemo se
sa svičom u rukama
s tišinom u nama
s mrakom oko nas
do Kalvarije
osvitljene
gori do zvizda...

I ispratila nas
Gospa u bunjevačkom ruvu.
Na licu nam
suze
dok smo izlazili nataraske.
A njezino je bilo
tako milo...

Blaženka Rudić

Cvrkut ikavice

U srce i nidra te mećem
ko majka u kolivku dite
od ljubavi vinac ti sprimam
dok pisme moje te kite.

Kanim te med žice zadinit
pismom dosut potriba vriču
začut bi tio riči roda
ko nikad na prelu – nuz sviću.

Da te za vičnost mogu imat
kanda bi duši lakše bilo
kazo bi lepet nad ravnicom
da ti je prizdravilo krilo.

Svistan da vrime guši nadu
pomiren s nebom začutim,
a novo brime što se valja
nutrinom već mogu da slutim.

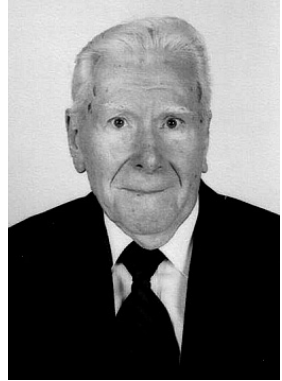
Ipak, dok se nedaće kote
staračke bore brazde lice
u zovu ditiinjstva još živi
taj cvrkut moje ikavice.

Josip Dumendžić Meštar

Naši pokojnici

Mr. sc. Đuro Lončar (1928.-2013.)

Poslije kraće bolesti, 15. lipnja 2013. u Subotici je preminuo je prof. Đuro Lončar, predavač Ekonomskog fakulteta u mirovini. Rođen je u Čonoplji 22. travnja 1928., u bunjevačkoj obitelji poljodjelca i bravara Martina, i kućanice Marije. U rodnom mjestu završio je osnovnu školu, a Trgovačku akademiju u Somboru. Kao dijete bio je član dramske sekcije Bunjevačke kasine u Čonoplji, a poslije rata Hrvatskog kulturnog društva „August Šenoa“ u Čonoplji, sve do 1950. kada odlazi na studij u Beograd. Na Ekonomskom fakultetu u Beogradu diplomirao je 1955., a magistrirao 1967. Najprije se zaposlio u HI „Zorka“, zatim kao profesor u Ekonomskoj školi u Subotici, a od 1961. radi na Ekonomskom fakultetu kao asistent, viši stručni suradnik te stručni savjetnik. Autor je većeg broja radova objavljenih u stručnim časopisima. Na fakultetu je obavljao veći broj funkcija.

Nakon odlaska u mirovinu 1990. bavio se sastavljanjem biografija, istraživao je povijest rodnog sela, a članke je objavljivao u *Subotičkoj Danici*, *Miroljubu* i *Klasju naših ravni*. Bio je član Znanstveno-istraživačkog odjela HKC-a „Bunjevačkog kolo“, Hrvatskog akademskog društva i Pučke kasine 1878, te suradnik *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*. Dijelove svoje biblioteke i arhive darovao je Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata i Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“.

Komemoracija prof. Đuri Lončaru održana je u ponedjeljak, 17. lipnja 2013. godine, u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata, a sprovodne obrede istoga dana na mjesnom groblju u Čonoplji predvodio je mons. Andrija Anišić.

SRETNI ZAJEDNO

Braćo moja draga
što se ovdje zbiva,
kakva ovo magla
spušta nam se siva?

Zašto brat do brata
nije više sada;
dok jedan uživa,
dotle drugi strada.

Promisli ti, brate,
koji imaš svega,
tko će ti pomoći
kad te snađe bijeda?

Hoće li tad netko
pružiti ti ruku,
zvuči iz blata
i ublažiti muku?

Svi smo djeca Oca.
koja nas sve voli,
koji svojom rukom
ublažiti će boli.

Znaj, moj brate mili,
Bog ponizne voli,
svima se protiviti
koji su oholi.

Ponizi se, brate,
i sagni tu glavu,
čini dobra djela
sve na Božju slavu!

Ako je brat gladan,
a ti bacaš kruha,
odnesi mu jesti
imaj za njegov sluha.

Samo tako možeš
riješiti probleme,
koje nam donijelo
ovo tužno vrijeme.

Sretan možeš biti
samo kada daješ
i nikada nećeš
zbog tog da se kaješ.

Samo naprijed, brate,
nosi dobre vijesti;
svatko treba slušati
glas svoje savjesti.

Čini druge sretnim
i raduj se s njima
tad ćeš biti sretan
sa njima sretnima!

Franjo Ivanković, stariji

Tragovi...

Moj život bez Tebe kao tragovi u pijesku
moje misli bez Tebe kao lišće na vjetru.
Smiri Spase ove oluje života
i ne daj vjetru da tragove mi zbriše.

Uzmi dušu i tijelo, uzmi misli i riječi,
vraćam se Tebi živote i snago
jer bez Tebe, moj Kriste
oluja mi prijati.

Tvoje svjetlo me snaži u ovoj olujnoj noći
razbija tmine i obasjava pute
Tvoja snaga i ljubav daje i hjeteti i moći
odoljeť svijetu, svladati sebe
i poći Ocu u Tvojem svjetlu.

Jadranka Ljubojević

Kronika

Zabilježio: dr. sc. Andrija Anišić

OD DANICE DO DANICE

/Kronika značajnijih događaja u Subotičkoj biskupiji/

* * * 2012. * * *

„Godina hrvatskih velikana u Vojvodini“ predstavljena na sajmu knjiga u Beogradu

Na 57. međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu, 27. listopada, u dvorani „Borislav Pekić“ predstavljen je projekt Godina hrvatskih velikana u Vojvodini, s naglaskom na u okviru njega objavljene knjige. Riječ je o četiri

naslova: *Vječnosti doba Ante Evetovića Miro-ljuba*, *Duše zemlje Ante Jakšića*, *Šta u oca to u dice Balinta Vujkova* i *Prognanik iz svijeta svjetlosti : život i djelo Stani-slava Prepreka*. Prva tri rezultat su sunakladničkog pothvata Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU Hrvatska riječ iz Subotice, dok je posljednje spomenuta knjiga objavljena u nakladi Zavoda.

Posveta obnovljenog križa

Na velikom katoličkom groblju u Stanišiću, 28. listopada posvećen je obnovljeni križ. Svečana sveta misa slavljena je u kapeli na groblju, a na mađarskom, hrvatskom i njemačkom jeziku predslavio ju je vlč. **Antal**

Egedi, lemeški župnik. Križ je dar obitelji **Rudolfa Drobine** i supruge mu **Eve**, rođ. **Kisziala**, koji su godinama boravili u inozemstvu na radu pa su na ovaj način željeni zahvaliti dragom Bogu što ih je žive i zdrave opet vratio u voljeni Stanišić. Izvođač radova bio je kamenorezac **Fabian** iz Čonoplje.

Jubileji bračnih parova u Maloj Bosni

U nedjelju, 28. listopada, u župi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni proslavljen je Dan bračnih parova koji slave jubilej svoga zajedništva. Ove godine na zajedništvu „u dobru i u zlu, u zdravlju i bolesti“ Bogu je zahvalilo dvanaest parova koji su sklopili svoj brak u ovoj župi. Misno slavlje vodio je župnik vlč. **Dragan Muharem**.

Održana XI. pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

Jedanaesta po redu, Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku, okupila je 9. studenoga 2012. godine u čitaonici Gradske knjižnice brojne recitatore iz cijele Vojvodine. U programu je nastupilo njih devedesetero, a došli su kao članovi udruga iz Bačkog Monoštora, Srijemske Mitrovice, Svetozara Miletića, Vajske, Plavne, Sonte, Sombora, Bačkog Brega, Tavankuta, Đurđina, Starog Žednika, Male Bosne te iz Subotice, iz škola u kojima pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, ili imaju predmet hrvatski s elementima nacionalne kulture.

Najbolji, njih tridesetčetvoro, dobili su diplomu i nagrađeni su izletom u Osijek. Tom prigodom predstavljena je nova knjiga Hrvatske čitaonice, slikovnica za djecu *Nаша Gradska kuća*, autorice teksta i ilustracija **Ružice Miković Žigmanov**.

Književna večer u HKUD-u „Vladimir Nazor“ u Somboru

Literarna sekcija HKUD-a „Vladimir Nazor“ priredila je 10. studenoga književnu večer na kojoj su se predstavili pjesnici, sudionici „Lire naive 2012.“. Sudjelovali su i članovi pjevačke skupine „Vladimir Nazor“, a svoje je radove predstavio slikar amater iz Čonoplje **Josip Žuljević**. Osim pjesnika iz Sombora sudjelovali su i gosti iz Lemeša i Čonoplje. Gost literarne sekcije HKUD-a bio je **David Kecman**, pisac i književni kritičar.

80. obljetnica crkve Isusa Radnika

Župljani subotičke župe Isusa Radnika svečano su proslavili 80. obljetnicu svoje crkve. Prema svjedočenju župnika **mr. Józsefa Szakálya** obilježavanje te značajne obljetnice trajalo je godinu dana, a završno slavlje bilo je od 11. do 18. studenog.

Misno slavlje u povodu proslave 80. obljetnice crkve Isusa Radnika na hrvatskom jeziku predslavio je 11. studenog **mons. mr. Andrija Anišić**. U

ponedjeljak 12. studenog bila je svečana Večernja molitva i sjednica Pastoralnoga vijeća. U utorak 13. studenoga bila je književno-glazbena večer na kojoj je nastupilo Kulturno-bratsko društvo **Geza Csáth**. Srijeda je bila posvećena djeci, odnosno vjeroučiteljima. Poslije programa u crkvi program je nastavljen u dvorištu gdje je priređena „logorska vatra“ uz nastup VIS-a Ébredés. Četvrtak i petak su bili posvećeni predavanjima o povijesti crkve i župe. Na mađarskom jeziku predavanje je održala **Valéria Dévavári Beszédes** a na hrvatskom **Gordana Prčić Vujnović**. I jedno i drugo predavanje popratili su koncerti koje su održali zborovi Collegium musicum catholicum pod ravnanjem katedralnog zborovođe **Miroslava Stantića** i komorni zbor Musica Viva iz Čantavira pod ravnanjem **Éve Gubene**. U subotu je bilo cjelodnevno klanjanje. Svečani završetak slavljeničkog tjedna bio je u nedjelju 18. studenoga, a misno slavlje tim povodom predslavio je **mons. Slavko Večerin**, generalni vikar Subotičke biskupije.

Predstavljena knjiga *Sabirana zlatna zrnca* u Vajskoj

U okviru proslave 10. obljetnice rada HKUPD-a „Dukat“ Vajska-Bođani predstavljena je knjiga *Sabirana zlatna zrnca* urednika i priređivača **preč. Vladimira Mikruta**. Program proslave započeo je svetom misom koju je u župnoj crkvi sv. Jurja predslavio don Vladimir Mikrut, župnik iz Bošnjaka (Hrvatska) u zajedništvu s domaćim župnikom **vlač. Josipom Kujundžićem**. Kulturni dio programa započeo je odmah poslije sv. mise u dvorani župnog ureda. Knjiga *Sabirana zlatna zrnca* dugogodišnje je blago koje je don Vladimir Mikrut skupljao tijekom svog bogoslovnog studija, potom kao dušobrižnik i župnik u Bošnjacima, a u nju je utkao više od 600 duhovnih misli koje je čuo i zabilježio u raznim prigodama kroz dugi niz godina. Knjiga je objavljena u knjižnici „U pravi trenutak“ u Đakovu u povodu 70. obljetnice svećeništva **mons. Geze Varga**, a posvećena je autorovim sjemenišnim duhovnicima **mons. Ćirilu Kosu, o. Antunu Baueru** te **o. Antunu Weissgerberu**.

Izložba božićnjaka i predstavljanje *Subotičke Danice*

Uoči velikog kršćanskog blagdana Božića Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta i Hrvatska čitaonica iz Subotice organizirali su izložbu „božićnjaka“ i radova članova Likovno-slamarskog odjela tavan-kutske udruge, koja je održana od

7. do 15. prosinca, u vestibulu subotičke Gradske kuće. Potpredsjednica Hrvatske čitaonice **Katarina Čeliković** podsjetila je kako je izrada kolača „božićnjaka“ dio tradicije bunjevačkih Hrvata, te dodala kako je ovogodišnja izložba dosad najveća po broju sudionika. Svoje božićnjake izložile su žene iz Tavankuta, Subotice, Male Bosne, Sombora, a pridružile su im se i žene iz Udruge umirovljenika i čak desetak djece. Njih 35-ero napravilo je oko 50 božićnjaka. O „božićnjacima“ je govorila i etnologinja **Judit Rafai** naglasivši značaj ovakvih kolača u kulturnom nasljeđu bunjevačkih Hrvata. Tom je prigodom *Subotičku Danicu* za 2013. predstavio glavni urednik **Stjepan Beretić**.

Priredba za Materice u župi sv. Roka

Materice su u župi sv. Roka u Subotici proslavljene treće nedjelje adventa, u subotu, 15. prosinca, u sportskoj dvorani OŠ „Ivan Milutinović“. Djeca iz vrtića „Marija Petković“ i djeca župe sv. Roka su za svoje majke i bake pripremila prekrasan program. Djecu su pripremili katehisti **Vesna Huska** i **Silvester Bašić**. Svima je na kraju programa zahvalio na trudu, a majkama čestitao njihov dan župnik **mr. Andrija Anišić**. Na nedjeljnoj sv. misi majke su bile u bunjevačkoj nošnji, one su čitale misna čitanja a na kraju mise darivale djecu jabukama.

Božićni koncert u Subotičkoj katedrali

U predvečerje Badnjaka, 23. prosinca, održan je tradicionalni božićni koncert u subotičkoj katedrali. Sudjelovali su katedralni zborovi „Albe Vidaković“ i „Sveta Terezija“, zatim komorni zborovi Collegium Musicum Catholicum i Pro Musica, pjevači zborova iz župa Mala Bosna i Aleksandrovo, te dječji katedralni zbor Zlatni klasovi. Solističke dionice pjevali su **Alenka Ponjavić** – sopran, **Antonija Piuković**, **Marija Jaramazović** i **Vedran Kujundžić**. Koncert je pratio Subotički tamburaški orkestar, a dirigirao je novi katedralni zborovođa **Miroslav Stantić**, te kao gosti **Krisztina Csikos** i **Stipan Jaramazović**.

Duhovna obnova mladih

Mladi župe Isusovo Uskrснуće proveli su tri dana na Duhovnoj obnovi u Pastoralnom centru Augustinianum. Predavač je bio **vlč. Grgo Grbešić**, profesor na Teološkom fakultetu u Đakovu. S njim su došli **Josip, Bernardeta** i **Vladimir** koji su glazbeno animirali mise i klanjanja, te su svjedočili svoju vjeru.

Hodočašće povjerenja na Zemlji

I ove godine nekolicina mladih s područja Subotičke biskupije novu godinu proslavila je u duhu Taizé zajednice, na već tradicionalnom susretu

koji se ovoga puta održao u Rimu od 28. prosinca 2012. do 2. siječnja 2013. godine. Gradu Rimu ovo je treći put da je domaćin, ovoga puta 35. Europskog susreta, te je s ponosom primio 40.000 mladih! Cilj ovogodišnjeg hodočašća bio je ukazati na važnost međusobnog povjerenja pa je susret nazvan Hodočašće povjerenja na Zemlji. Pri povratku u Bačku, mladi su posjetili Firenzu i Bolognu, te Padovu, grad najomiljenijeg od svih svetica sv. Antuna.

Subotička Danica predstavljena u Baču

Popularni narodno-crkveni kalendar *Subotička Danica* za 2013. godinu predstavljen je u Baču, 29. prosinca 2012., u župnom uredu župe sv. Pavla. Novu *Subotičku Danicu*, omiljeno zimsko štivo, predstavili su glavni urednik **mons. Stjepan Beretić**, domaći župnik **vlč. Josip Štefković** i suradnik kalendara **Zvonimir Pelajić**.

Adventsko-božićni program u župi Uzvišenja sv. Križa u Somboru

U župi Uzvišenja sv. Križa u Somboru bogat je bio program tijekom adventa i Božića, od kojih je važno izdvojiti novo svetohranište, nove slike i lijep božićni program. Uoči Adventa crkva je dobila novo svetohranište a ukrašena je i s dva velika slikarska djela **Jenea Višinke**, slikara iz Sombora. On je upravo pred kraj 2012. godine završio slike sv. Petra i sv. Pavla. Nešto ranije je postavljena slika sv. Roka, a polovicom prethodne godine slika blaženog Ivana Pavla II. Slavljenje Božića, velikog kršćanskog blagdana, započelo je polnočkom u ovoj Crkvi veoma svečano, a poslije dužeg vremena najmlađi su prikazali prigodni igrokaz koji su pripremile vjeroučiteljice **Jelena Mučibabić** i **Marina Čaba**. Vjernici od nove godine imaju priliku svake nedjelje nakon svršetka sv. mise ponijeti kući flajer koji nosi ime „Križ“. Za sada na dvije stranice imaju podsjetnik na sva događanja i sve obavijesti koje su čuli, a na prvoj stranici mogu pročitati kraću, aktualnu zanimljivost.

Božić u župi sv. Lovre u Sonti

Ponoćnu sv. misu u Sonti pjevanjem je uljepšao župni zbor i KPZH „Šokadija“, a u crkvi je i ove godine stiglo Betlehemske svjetlo, koje su donijeli izviđači iz Osijeka. U crkvi su vjernici molili devetnicu malom Djetetu Isusu (Praškom) i tako mu preporučili svu djecu ove župe. U isto vrijeme po prvi puta su započeli u župi devetnicu sv. obitelji: „Tko će pružiti utočište Svetoj obitelji“. Devetnica se moli po kućama, gdje se sastaje 9 obitelji, noseći od kuće do kuće sliku koja predstavlja Mariju i Josipa kako traže smještaj u Betlehemu. Na blagdan Sv. obitelji na kraju sv. mise župnik **Dominik Ralbovsky** je izmolio pred kipom Sv. obitelji molitvu i zatim blagoslivljao obitelji.

Nedjelja Svete obitelji u crkvi sv. Marije

Blagdan Svete Obitelji, 30. prosinca, vjernici župe sv. Marije u Subotici svečano su proslavili na svetoj misi. Župnik **Károly Szungyi** je u svojoj propovijedi poticao obitelji da budu otvorenije u ljubavi, jer se obitelj temelji na ljubavi i poštivanju. Članovi raznih obitelji čitali su čitanja i molitvu vjernih. Čitači su bili: **Piroška Gedović**, **Mirela Jenei** i **Rozalija Jenei**. Svojim divnim pjevanjem i sviranjem liturgijsko slavlje uzveličali su nam gosti, članovi VIS-a Proroci iz Subotice. Na kraju svete mise župnik je blagoslovio sve nazočne obitelji, da ih dragi Bog sačuva u neprekinutoj vjeri, da im da vjernu ustrajnost u ufanju i ojača ih u strpljivoj ljubavi.

* * * 2013. * * *

Dani biskupa Ivana Antunovića u Subotici

U organizaciji Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ u okviru Dana biskupa Ivana Antunovića održan je XXI. „Razgovor“ 15. siječnja u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka u Subotici. Predavanje na temu „Je li vjera nužna za opstanak i napredak naroda?“ (poruka vjere biskupa Ivana Antunovića) održao je **mons. mr. Andrija Anišić**. Pjesmu „Bunjevci biskupu Antunoviću“ koju je o 50. obljetnici njegove smrti napisao Aleksa Kokić, pročitao je na početku **vlč. dr. Ivica Ivanković Radaković**, a tijekom večeri nastupio je katedralni zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem **Miroslava Stantića** i glazbenom pratnjom članova Subotičkog tamburaškog orkestra, a moderatorica večeri bila je **Katarina Čeliković**. U pozdravnoj riječi, katedralni župnik **mons. Stjepan**

Beretić istaknuo je tumačeći pojam razgovora da on ne podrazumijeva samogovor već razmjenu mišljenja, uz blagu riječ i jake argumente.

Ovogodišnji Dani biskupa Ivana Antunovića i Godina hrvatskih velika-
na u Vojvodini 2013. započeli su obilježavanjem 125. obljetnice smrti bisku-
pa Ivana Antunovića, misnim slavljem koje je 13. siječnja u katedrali-bazi-
lici sv. Terezije u Subotici predslavio katedralni župnik mons. Stjepan
Beretić u zajedništvu s nekoliko svećenika, a prigodnu propovijed održao je
mons. mr. Andrija Anišić, doktorand na Teološkom fakultetu u Zagrebu čija
je tema upravo djelo Ivana Antunovića. Na misi su nastupili združeni zbo-
rovi i Subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem Miroslava Stantića i
Stipana Jaramazovića.

Veliko prelo 2013.

Tradicionalno Veliko prelo održano je 19. siječnja, u Velikoj dvorani
Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“. Oko dvije stotine naših
sunarodnjaka uživalo je tom prilikom u zvucima tambure koje su pletli gosti
iz Hrvatske, sastav Da capo iz Požege, te Tamburaški ansambl Hajo, uz
koje su nastupili članovi Folklorne sekcije HKC „Bunjevačko kolo“. Za naj-
ljepšu preljsku pismu izabrana je pjesma „Prelo“ koju je napisala **Kata
Ivanković**. Drugonagrađena je „Spomenar na prelo“ **Stipana Bašića
Škarabe**, a treća nagrada pripala je **Nedjeljki Šarčević** za pjesmu „Pamte
stari“. Nije izostao niti izbor „najlipče prelje“. Ove je godine među petnaest
natjecateljica izabrana **Majda Stantić**, učenica Osnovne škole „Ivan
Milutinović“ u Maloj Bosni i članica folklorne skupine „Bunjevačkog kola“. Za
prvu pratilju izabrana je **Elizabeta Ivanković**, učenica 1.f razreda subo-
tičke gimnazije, a za drugu pratilju **Senka Horvat**, učenica 4.f odjela u istoj
školi.

Ekumenske službe u Selenči

Svake godine u siječnju, vjernici katoličke i evangeličke vjeroispovijesti iz Selenče sastaju se u crkvama na molitvama za jedinstvo kršćana. Tako su se 20. siječnja susreli u rimokatoličkoj crkvi Presvetoga Trojstva, a 27. siječnja u evangeličkoj crkvi. Molitve se sastoje od pjesama, čitanja Božje riječi kao i propovijedi. U katoličkoj crkvi propovijedao je senior **Vladimir Valent**, a u evangeličkoj **mons. Marijan Dej**.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana u crkvi sv. Marije

U okviru Molitvene osmine za jedinstvo kršćana, središnje molitveno okupljanje na razini Subotice održano je u župnoj crkvi Svete Marije. Dvojezičnu svetu misu 24. siječnja predslavio je mjesni župnik i predsjednik Ekumenskog vijeća Subotičke biskupije **vlč. Károly Szungyi**, zajedno s katedralnim župnikom **mons. Stjepanom Beretićem**, župnikom crkve Uskrsnuće Isusovo **mons. Belom Stantićem**, tajnikom biskupije **mr. Mirkom Štefkovićem**, kapelanom crkve sv. Križa **vlč. Tamásom Szécsényijem** te kapelanom crkve Marija Majka Crkve **vlč. dr. Ivicom Ivankovićem Radakom**. Svetoj misi je nazočio i mjesni đakon **dr. Lóránt Magyar**. Prisutni su bili i predstavnici ostalih kršćanskih crkava i crkvenih zajednica: predstavnik Srpske pravoslavne crkve **o. Dragan Stokin**, kao i predstavnica Reformatske kršćanske crkve **Mária Beszédes** i duhovnica **Szofia Mengyán** te predstavnica Evangeličke kršćanske crkve.

Župno prelo u Somboru

U župi Uzvišenja sv. Križa u Somboru, 24. siječnja organizirano je sedmo po redu župno prelo. Ovo, sada već tradicionalno okupljanje župljana koje je potaknuo **vlč. dr. Marinko Stantić**, održano je u prostorijama Udruge Nijemaca „Gerhardt“ i okupilo je više od stotinu osoba iz svih somborskih župa i goste iz Subotice, Tavankuta i Žednika.

IX. Kersko prelo

Kersko prelo održano je 26. siječnja u Sportskoj dvorani OŠ „Ivan Milutinović“ u Subotici, u kojoj se okupilo 225 odraslih i mladih te 40-ak djece, a zabavljao ih je tamburaški sastav, kako ga od milja nazvaše „Zasad brez dobrog imena“. Osim dobre zabave, nazočni su imali prilike pogledati predstavu **Đule Milodanović** te reviju kreatorice **Marije Jaramazović**.

Subotička Danica predstavljena u Somboru

Narodno-crkveni kalendar *Subotička Danica* predstavljen je 1. veljače u Hrvatskom domu u Somboru. Bila je to prigoda da se od urednika *Danice* **mons. Stjepana Beretića** čuje o bogatoj povijesti kalendara, čiji je prvi broj tiskan 1884. godine i o sadržaju koji donosi ovogodišnja *Danica*.

Lemeški Marin bal

Lemeški Marin bal održan je 2. veljače, a organizator i domaćin bilo je HBKUD „Lemeš“. Kako priliči svakom domaćinu, priređen je kulturno-umjetnički program.

Župno prelo u Žedniku

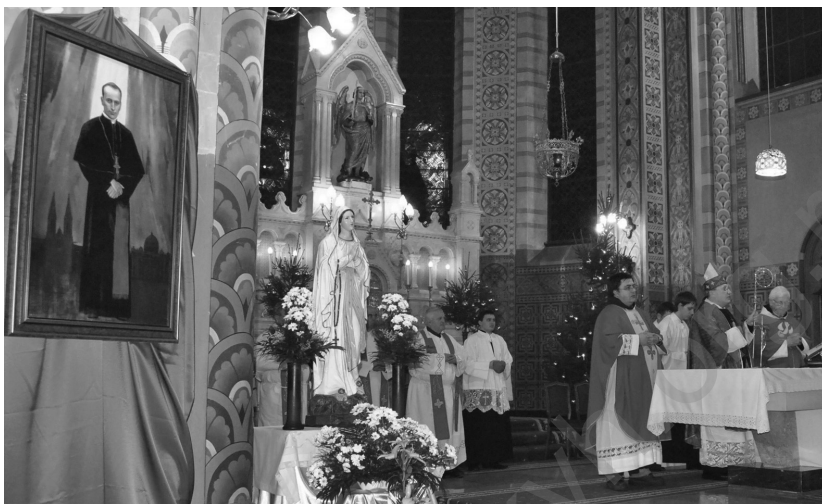
U pokladnu subotu, 9. veljače, u organizaciji Pastoralnog vijeća župe sv. Marka iz Žednika, održano je četvrto po redu župno prelo na kojemu se okupilo 200 gostiju.

Selenča ima monsinjora

Marijan Dej, svećenik iz Slovačke, koji je prije deset godina došao u Selenču, ove je godine imenovan monsinjorom. Svečano misno slavlje tim povodom upriličeno je 9. veljače, u zajedništvu sa svećenicima Bačkog dekanata te domaćim vjernicima.

Stepinčevo u Subotici

U nedjelju, 10. veljače u subotičkoj franjevačkoj crkvi svečano je proslavljen blagdan bl. Alojzija Stepinca, u okviru devetnice Gospi Lurdskoj koja se svake godine održava od 2. do 11. veljače. Svetu misu je predvodio subotički biskup **mons. Ivan Péntzes**, u zajedništvu s gvardijanom subotičkog franjevačkog samostana **o. Ivanom Bošnjakom** i s još desetak svećenika. Na proslavi blagdana bl. Alojzija Stepinca sudjelovalo je pedesetak mladih i starijih osoba obučениh u bunjevačke narodne nošnje koji su poslije svete mise sudjelovali u tzv. „Prelu sićanja“.

„Prelo sićanja“

Treću godinu zaredom, u Subotici je 10. veljače u Hrvatskom kulturnom centru “Bunjevačko kolo” održano Prelo sićanja. Na ovom prelu sudjeluju samo oni koji se za ovu prigodu obuku u narodnu nošnju bunjevačkih ili šokačkih Hrvata. Sudionici ovog prela su prije toga sudjelovali u proslavi blagdana bl. Alojzija Stepinca u franjevačkoj crkvi.

Jubileji bračnih parova u crkvi Marija Majka Crkve u Aleksandrovu

Na Svjetski dan sakramenta braka, 10. veljače, u župi Marija Majka Crkve 16 bračnih parova obnovilo je svoje bračne zavjete. Bračni parovi su zahvalili za svojih 5, 25, 30,...50 godina braka. Misu zahvalnicu predslavio je župnik **Slavko Večerin** uz koncelebraciju vlč. **dr. Ivice Ivankovića Radaka**.

Novom evangelizacijom do duhovne obnove

U subotičkom pastoralnom centru „Augustinianum“ od 15. do 17. veljače održana je duhovna obnova u duhu nove evangelizacije za članove VIS-ova Apostoli mira, Matheus i Proroci te za djelatnike izdavačke kuće „Laudato“. To je već četvrta zajednička duhovna obnova a prva koja je održana u Subotici. Duhovnu obnovu je predvodio **mons. Andrija Anišić**, župnik subotičke župe sv. Roka.

Izložba fotografija u Galeriji Radio Marije

Apostolski nuncij **Orlando Antonini** i nadbiskup beogradski **Stani-**

Ivan Hočevar posjetili su uredništvo Radio Marije u Subotici. Tom prigodom nuncij Antonini je u Galeriji Radio Marije otvorio izložbu fotografija, nastalih početkom ove godine tijekom taizejskog hodočašća mladih u Rim. Autori fotografija izložbe, koja nosi naziv „Rim očima hodočasnika – Hodočašća povjerenja na zemlji“, su **Iveta Rajčić**, **Nikola Stantić**, **Slađana Saulić** i **Vedran Jegić**.

Duhovna obnova svećenika – za korizmu u Godini vjere

Pedeset svećenika Subotičke biskupije, predvođeni svojim pastirom, biskupom **Ivanom Péntzesom**, 12. veljače okupilo se u karmelićanskom samostanu na duhovnu obnovu. Biskup i svećenici godinama se već okupljaju na duhovnu obnovu uoči Korizme u somborskom Karmelu jer tako žele dati svoj doprinos promicanju kauze sluge Božjeg o. Gerarda Tome Stantića, koju vodi vicepostulator **mr. o. Mato Miloš**. Predavanje na hrvatskom jeziku održao je **o. Stjepan Vidak**, magistar karmelićanskih bogoslova i sjemeništara, a na mađarskom jeziku **József Szakaly**, župnik subotičke župe Isusa Radnika.

Na Čistu srijedu izveden Bunjevački put križa

Izložbom križeva kraputaša, autora **Augustina Jurige**, 13. veljače na Čistu srijedu, u crkvi svetoga Jurja, te nakon toga molitvom Bunjevačkog križnog puta autora **Tomislava Žigmanova**, započela je korizma u crkvi sv. Jurja u Subotici. Svetu misu predvodio je tajnik Subotičke biskupije **mons. Mirko Štefković**, a s njim je suslavio župnik **István Palatinus**. Prigodom moljenja Bunjevačkog puta križa, koje je predvodio **Stipan Bašić**, čuo se i obnovljeni stari napjev iz molitvenika **Lajče Budanovića** koji je po sjećanju **Đule Milodanović** notirao **Vojislav Temunović**, a pjevao ga je zbor sv. Cecilije iz Franjevačke crkve pod ravnanjem časne sestre **Mirjam Pandžić**.

Hodočašće pod Jurićev križ

Križnim putom i svetom misom uz obred pepeljenja, bikovački župnik **Julije Bašić** uveo je vjernike na Čistu srijedu 13. veljače u korizmene dane. Župljanima su se pridružili vjernici iz ostalih župa koji na ovaj dan tradicionalno hodočaste pod Jurićev križ. Ni kiša ni blato ih nije spriječilo doći u velikom broju.

Tribina „Korizma kroz povijest“ u Đurđinu

Prve korizmene nedjelje, 17. veljače, u župi sv. Josipa Radnika u Đurđinu održana je redovita župna tribina. Tema ovoga susreta bila je „Korizma kroz povijest“, a gost predavač **vlč. Željko Šipek**, župnik susjedne župe Stari Žednik.

Oproštaj od sestara Kćeri milosrđa u Aleksandrovu

Prva korizmena nedjelja, 17. veljače, za župu Marija Majka Crkve u Aleksandrovu ostat će upamćena kao dan kada se župna zajednica oprostila od časnih sestara koje su 40 godina imale svoju zajednicu na župi. Sestre su sa svojim djelovanjem na župi počele još 1968. godine, vršeći službe, najprije orguljašice, a potom katehisticke. Kao zajednica sa stalnim boravkom na župi, započele su život za Božić, na blagdan Nevine dječice 1973. godine. Za potrebe bogoslužja su se koristile prostorije nekadašnje policijske postaje, a sestre su stanovale u omanjoj župnoj kući. Zajednica se 1982. godine, zajedno s tadašnjim župnikom **msgr. Andrijom Kopilovićem**, preselila u novi župni stan gdje su nastavile djelovati u novoizgrađenoj župnoj crkvi. Tri posljednje sestre koje su djelovale u toj župi bile su: **s. Eleonora Merković**, **s. Laura Ivandić** **s. Radoslava Čolić**. Župnik **mons. Slavko Večerin** zahvalio je sestrama i cijeloj redovničkoj zajednici za dugi niz godina djelovanja na župi a od sestara se u ime Pastoralnog vijeća i župljana oprostio **Pavao Ivanković**. **Nelija Pavlović**, provincijalna predstojnica obratila se okupljenoj zajednici, naglašavajući bol što se još jedna zajednica zatvara, potičući na molitvu za nova zvanja.

Bunjevački put križa u Maloj Bosni

„Bunjevački put križa“ autora **Tomislava Žigmanova** izveden je u srijedu, 6. ožujka u crkvi Presvetoga Trojstva u Maloj Bosni. Put križa predmolio je na bunjevačkoj ikavici **Stipan Bašić**, a pjevači zbora sv. Cecilije iz Franjevačke crkve pod ravnanjem časne sestre **Mirjam Pandžić** pjevali su obnovljeni stari napjev iz molitvenika **Lajče Budanovića** koji je po sjećanju **Đule Milodanović** notirao **Vojislav Temunović**.

Nakon prošlogodišnjeg premijernog izvođenja, Bunjevački put križa izveden je drugi put u crkvi sv. Roka u Subotici, u subotu, 16. ožujka 2013. godine, u okviru devetnice sv. Josipu. Tekst Bunjevačkog Puta križa predmolili su **Zoltan Baka** i **Lazar Cvijin**, a župni zbor je pjevao stari korizmeni napjev „Put križa“.

Korizmene duhovne večeri u Somboru – Susreti preobraženja

Ovogodišnje korizmene duhovne večeri ponedjeljkom u organizaciji Duhovnog centra o. Gerarda u Somboru, započele su 18. veljače predavanjem karmelićanina **o. Petra Janjića** s otoka Krka. Središnja tema duhovnih večeri je „Oživjeti dar vjere u Godini vjere“, a tema koju je razmatrao otac Janjić nosi naslov „Objavljena vjera i osobni susret s Gospodinom Isusom“.

„Vjera koja spašava“ bila je tema druge korizmene duhovne večeri 25. veljače, a predavač je bio otac **Dario Tokić**, svećenik, karmelićanin, doktor teoloških znanosti iz samostana Majke Božje Remetske u Zagrebu.

Karmelski svjetovni red u Somboru ove godine slavi 100 godina postojanja, stoga je i tema trećeg korizmenog susreta u Somboru „Zajedništvo vjere u Karmelskom svjetovnom redu“ bila prigodna u ovoj godini jubileja karmelskih trećoredaca, o kojoj je govorio **o. Vjenceslav Mihetec**, provincijalni delegat za karmelski svjetovni red.

Otac **Antonio Mario Ćirko** je na temu „Živjeti vjeru po uzoru na Blaženu Djevicu Mariju“ bio predavač četvrte korizmene duhovne večeri 11. ožujka.

O temi „Utemeljenje, život i poslanje karmelskog svjetovnog reda u Somboru“, 18. ožujka govorio je **o. Mato Miloš**.

Duhovne večeri održavale su se svakog ponedjeljka u dvorani Humanitarnog udruženja Nijemaca „St. Gerhard“, a sviranjem su ih uljepšali orguljaš **Gabor Drobina**, župni vikar župe Presvetog Trojstva u Somboru i flautistice **Ivana Antunić** i **Daliborka Malenić**.

Tribina o tavankutskim križevima

Tribina pod nazivom Tavankutski križovi održana je 10. ožujka u organizaciji tavankutskih udruga HKPD „Matija Gubec“ i Galerije Prve kolonije naive u tehničarima OŠ „Matija Gubec“ i župe Srce Isusovo, u prostorijama Društva „Matija Gubec“. Tribina je tematizirala kulturno-povijesnu baštinu tavankutskog kraja, koja se odnosi na križeve krajputaše, a predstavila je projekt *Tavankutski križovi*, čiji su autori učenici OŠ „Matija Gubec“ te njihov mentor, nastavnik **Zoran Đereg**. Cilj projekta je upozoriti na tradicionalne vrijednosti zavičaja, potrebu njihova bilježenja, istraživanja i obnavljanja.

Hodočasnički križni put mladih

Tradicionalni veliki hodočasnički križni put mladih, trebao je biti u subotu 16. ožujka, ali je zbog loših vremenskih uvjeta održan u župi Marija Majka Crkve u Aleksandrovu. Dvadesetak mladih okupilo se u ranim jutarnjim satima kako bi svoj dan započeli u zajedništvu s mladima i Gospodinom. Svetu misu je predslavio **vč. dr. Ivica Ivanković Radak**, a svojom pjesmom sv. misu je animirao VIS Ritam vjere. Nakon svete mise uslijedio je križni put sv. Franje Asiškog koji su predvodili mladi Subotičke biskupije. Mladima su se priključili krizmanici i djeca koji u župi svake subote imaju vjeronauk.

Veliki broj sadržaja o Hrvatima u Vojvodini u Zborniku „Urbani Šokci“ br. 6/7

U sunakladništvu Šokačke grane iz Osijeka i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata sredinom ožujka iz tiska je izašao zbornik radova sa šestoga Međunarodnog okruglog stola Urbani Šokci *Marijanska svetišta Šokaca*

i *Bunjevaca* (održanog u Osijeku i Somboru 9.-10. VI. 2011.) i sa sedmoga okrugloga stola *Urbani Šokci – Utemeljiteljski projekt udruge*. Zbornik radova za tisak su priredile **prof. dr. sc. Helena Sablić Tomić** i **mr. sc. Vera Erl**, obima je 323 stranice, a u njemu je objavljen i jedan broj radova autora iz Vojvodine.

Devetnica sv. Josipu u Subotici – Josip – čovjek vjere

U subotičkoj župi sv. Roka od 10. do 19. ožujka održana je tradicionalna devetnica u čast sv. Josipu. Okvirna tema propovijedi bila je „Josip – čovjek vjere“. Svaki je propovjednik imao kao zadanu temu po jednu katehezu o vjeri pape Benedikta XVI. Gosti na devetnici 13. ožujka bili su sjemeništarci i poglavari sjemeništa „Paulinum“. Misu je predslavio rektor sjemeništa i ravnatelj Biskupijske klasične gimnazije Paulinu, **mons. Josip Mioč**, u zajedništvu s prefektom sjemeništa **Lászlom Bárányijem**. Taj je dan bio posebno posvećen molitvi za duhovna zvanja.

U subotu, 16. ožujka, sudionici devetnice obilježili su 55. obljetnicu smrti prvog biskupa Bunjevca Hrvata, **mons. Lajče Budanovića**. U nedjelju, 17. ožujka, kada je svetu misu predslavio subotički biskup **mons. Ivan Péntzes**, proslavljen je i „Dan trudnica“. Biskup je na kraju mise dvadeset i jednoj trudnici podijelio poseban blagoslov. Na svetkovinu sv. Josipa pola sata prije mise upriličena je molitva za Domovinu i za hrvatski narod, budući da hrvatska zajednica u R. Srbiji toga dana obilježava jedan od svoja četiri državna blagdana. Ovogodišnja devetnica bila je posebno obilježena i molitvom za izbor novoga Pape a onda i zahvalnošću za izbor pape Franje. Vjernici su također svaku večer posebno molili i za teško bolesnoga svećenika **Lazara Novakovića**.

Svaku večer na devetnici je sudjelovao lijepi broj vjernika župe sv. Roka ali i iz čitavoga grada pa i iz okolnih naselja. Na devetnici je podijelje-

no preko dvije tisuće pričesti. Ove godine propovjednici su bili svećenici Subotičke biskupije: **mons. Stjepan Beretić, mons. Josip Mioč, mons. Andrija Anišić, Josip Štefković, Josip Kujundžić, Jakob Pfeifer, dr. Ivica Ivanković Radak i Franjo Ivanković**, u nedjelju je gost na devetnici bio subotički biskup **mons. Ivan Pénzes**, a na samu svetkovinu sv. Josipa **mons. Slavko Večerin**, generalni vikar subotičke biskupije.

Korizmena duhovna obnova mladih u Novom Sadu

Korizmena, preduskrсна duhovna obnova na kojoj se okupilo dvadesetak mladih, održana je 16. ožujka u prostorijama Radio Marije u Novom Sadu. Predavanja su bila zanimljiva i prilagođena mladima, a predavač duhovne obnove, **vlč. Marijan Vukov** je govorio o duhovnosti i obraćenju.

Bdijenje mladih Subotičke biskupije

Bdijenje uoči Svjetskog dana mladih održano je u subotu 23. ožujka u sjemeništu Paulinum u Subotici. Ove godine mladi su se ponovno okupili na molitvu i na razmišljanje gdje su se sjedinili s čitavim svijetom. Na bdijenju je pročitana poruka pape **Benedikta XVI.** za svjetski dan mladih, a program je glazbeno animirao VIS Proroci.

Održana tribina „Milanski edikt i aktualnost vrijednosti tolerancije“

Koliko je suvremena tema tolerancije pokazali su predavači **prof. dr. László Németh**, biskup zrenjaninski, tajnik Međunarodne biskupske konferencije Svetog Ćirila i Metodija i **prof. dr. Đuro Šušnjić**, sociolog iz Beograda na drugoj tribini u okviru ciklusa „Izazovi Milanskog edikta danas“ održanoj 4. travnja u Pastoralnom centru Augustinianum u Subotici, koju su organizirali Subotička biskupija, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Otvoreno sveučilište.

Duhovna obnova „Biram Boga“

U župi Marija Majka Crkve u Subotici 12., 13. i 14. travnja održana je duhovna obnova za mlade. Duhovnoj obnovi je prisustvovalo petnaestak mladih iz župe Marija Majka Crkve i drugih subotičkih župa, pa čak i gosti iz Novog Sada. Predavanja o Abrahamu, Mojsiju i gubavcima, bazirana na tekstovima iz Svetog pisma, održao je **dr. Ivica Ivanković Radak**.

Uskrсни koncert zbora „Sv. Cecilija“

U prijatnoj proljetnoj večeri, 14. travnja, zbor „Sv. Cecilija“ i juniorski Subotički tamburaški orkestar priredili su večer uskrsnih pjesama, održavši 23. tradicionalni uskrсни koncert. Zborom je ravnala **s. Mirjam Pandžić** njezina dugogodišnja suradnja sa **Stipanom Jaramazovićem** i Subotičkim tamburaškim orkestrom (juniorski sastav) i dalje se ostvaruje na obostrano zadovoljstvo.

Andrija Anišić, novi doktor teologije

Andrija Anišić obranio je svoj doktorski rad pod naslovom „Vjersko – moralna obnova braka i obitelji – model opstanka i napretka naroda u djeli-ma Ivana Antunovića“, 23. travnja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu iz područja moralne teologije te uže sepcijalizacije: bračni i obiteljski moral. Svoj rad je branio pred stručnim povjerenstvom u sastavu: **prof. dr. sc. Tonči Matulić**, predsjednik, **prof. dr. sc. Stjepan Baloban**, mentor – član, **prof. dr. sc. Vladimir Dugalić**, član, **prof. dr. sc. Josip Grbac**, član i **doc. dr. sc. Franjo Podgorelec**, član.

Svečana promocija upriličena je početkom rujna u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu.

Blagoslovom žita u Maloj Bosni započela Dužijanca 2013.

Blagoslovom žita na salašu **Albe Stipića** u Maloj Bosni 25. travnja započela je svetkovina Dužijanca 2013. Na salašu Albe i Jozefine Stipić u Maloj Bosni služena je sveta misa koju je predvodio župnik iz Male Bosne **vlč. Dragan Muharem**, a suslavili su **preč. Franjo Ivanković** i **mons. Andrija Anišić** s velikim brojem vjernika iz Male Bosne, okolnih mjesta i Subotice. Poslije mise procesijom se pošlo u njivu gdje je blagoslovljeno mlado žito u vjeri da će ovogodišnji rod biti bogat. Na ovoj će njivi biti održano i ovogodišnje „Takmičenje risara“.

Blagoslovljen temelj Kopilovićeovog križa

Preko puta njive u kojoj je blagoslovljeno žito u tavankutskom ataru posvećen je temelj Kopilovićeovog križa koji će biti obnovljen u sklopu projekta „Bunjevački put križa“. Temelj je blagoslovio tavankutski župnik **preč. Franjo Ivanković**.

Hrvatska zajednica bračnih susreta na Bunariću

Zajednički skup Hrvatske zajednice bračnih susreta održan je 1. svibnja na Bunariću. Kao i prethodnih godina, uz naše obitelji bili su gosti iz Republike Hrvatske i to nacionalni tim **p. Josip Sremić** i **Milan i Ivanka Došlin**.

Tribina „Vjerski pluralizam u vrijeme Milanskog edikta“

„Vjerski pluralizam u vrijeme Milanskog edikta – poruke za danas“ bila je tema treće tribine u okviru ciklusa „Izazovi Milanskog edikta danas“, koja je 2. svibnja u Pastoralnom centru „Augustinianum“ u Subotici, a u organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotičke biskupije i Otvorenog sveučilišta. O ovoj temi govorili su sociologinja iz Beograda **dr. Zorica Kuburić** i tajnik Subotičke biskupije **mr. Mirko Štefković**, a moderator tribine bio je ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**.

Na Bonofestu 2013. u Vukovaru i autori iz Vojvodine

Pod geslom „Vjera je dar“, u Vukovaru je 4. svibnja održan osmi po redu Festival duhovne glazbe „Bonofest“, na kojem su osim sudionika iz raznih krajeva Hrvatske te Njemačke, sudjelovali i vjernici iz Vojvodine. Ovogodišnji Bonofest započeo je radionicama. Radionicu za pjevanje vodile su poznate glazbenice duhovne glazbe, sestre **Ivana** i **Marija Husar**. Kako skladati dobru glazbu, što svirati i kako svirati na misama, čuli su od glazbenih producenata **Gorana Kovačića** i **Saše Miočića**. A kako nastaju tekstovi, otkuda dolazi inspiracija i koja su njezina iskustva, govorila im je **Josipa Dević** iz Subotice. U prvom dijelu namijenjenom mladim izvođačima koji su prošli natječaj sudjelovao je VIS „Ritam vjere“ iz Subotice, a pri ZS „Ruah“ iz Đakova nastupila je i Subotičanka **Anamarija Skenderović**, studentica prve godine teologije u Đakovu.

Duhovna obnova Franjevačkog svjetovnog reda

Redovita proljetna duhovna obnova OFS-a održana je i ove godine, od 15. do 17. svibnja u kapeli franjevačkog samostana u Subotici. Duhovnu obnovu predvodio je **fra Petar Cvekan**, duhovni asistent OFS-a Mjesnog bratstva Kaptol iz Zagreba. Kroz ova tri dana sudionici duhovne obnove razmatrali su na teme: „Vrata vjere“, „Vjera sv. Franje koja se temelji na poniznosti“ kao i „Identitet svjetovnog franjevca“.

Susret pjesnika „Lira naiva 2013.“ održan u Subotici

Okupivši pedesetak sudionika, ovogodišnji XI. po redu pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika „Lira naiva 2013.“, održan 25. svibnja u Subotici, pokazao se najbrojnijim do sada. Osim pjesnika iz Vojvodine, susret je okupio i pučke pjesnike iz Beograda te iz Hrvatske.

Uz obilazak znamenitosti Subotice, u okviru susreta pjesnici su imali prigodu čuti stručno mišljenje **Stjepana Blažetina**, ravnatelja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj i profesora na Odsjeku za kroatistiku Sveučilišta u Pečuhu, koji je ujedno i uredio ovogodišnju zbirku pjesama *Lira naiva 2013.* U zbirci se nalazi osamdesetak pjesama čak 64 autora. Kruna susreta bila je književna večer u prostorijama HKC „Bunjevačko

kolo“ na kojoj su autori čitali svoje stihove. Bilo je riječi i o pjesničkom stvaralaštvu **Alekse Kokića**, budući da je ovogodišnje izdanje „Lire“ održano u znaku 100. obljetnice njegova rođenja. O životu ovoga pjesnika govorio je katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**, dok su pjesme Alekse Kokića govorile najbolje recitatorice na hrvatskom jeziku u Vojvodini i Srbiji, **Donna** i **Claudia Karan**. Večernji program uljepšao je i tamburaški orkestar HGU „Festival bunjevački pisama“ iz Subotice sa solistima.

Misa zahvalnica

Djeca koja pohađaju katolički vjeronauk u školi, ali i oni najmlađi iz vrtića, okupili su se u subotu, 25. svibnja, u katedrali-bazilici svete Terezije Avilske u Subotici na svečanoj misi zahvalnici za proteklu školsku godinu.

Na ovoj sada već tradicionalnoj misi okupilo se oko 1.000 djece predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta iz Subotice i okolice, koja pohađaju katolički vjeronauk u školi. U zajedništvu sa svojom braćom svećenicima misu je predvodio katedralni župnik **Stjepan Beretić**. Pod svetom misom svirao je orkestar HGU „Festival bunjevački pisama“ kojim je ravnala učiteljica **Ana Čavrgov**. S djecom su bili i oni koji ih redovito prate, njihovi vjeroučitelji, ravnatelji škola, roditelji, a i ove godine tu su bili predsjednik HGU „Festival bunjevački pisama“ **prim. dr. Marko Sente**, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**, članica Izvršnog odbora Hrvatskoga nacionalnog vijeća zadužena za obrazovanje **Andela Horvat** i drugi.

Tribina ciklusa Izazovi Milanskog edikta

Na četvrtoj po redu tribini ciklusa Izazovi Milanskog edikta, održanoj 6. lipnja u prostorijama Pastoralnog centra Augustinianum, o temi „Odnos države i crkve“ govorili su uvodničari beogradski nadbiskup **mons. mr. sc. Stanislav Hočevar** i sociolog religije iz Niša **prof dr. sc. Dragoljub Đorđević**.

U Kalači otvorena izložba o biskupu Ivanu Antunoviću

U mađarskom gradu Kalači, 6. lipnja otvorena je prigodna izložba o biskupu Ivanu Antunoviću, velikom preporoditelju bačkih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Izložbu pod geslom „Život da mi bude Krist“ priredila je Kalačka nadbiskupska riznica o 125. obljetnici smrti Ivana Antunovića.

Izložbu je otvorio **dr. Balázs Bábel**, kaločko-kečkemetski nadbiskup. Poslije nadbiskupova pozdrava okupljene je pozdravila voditeljica riznice **Adél Lakatos**. Ona je među uglednim gostima, uz nadbiskupa, pozdravila generalnu konzulicu R. Hrvatske u Pečuhu, **Ljiljanu Pancirov**, te predstavnike Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ iz Subotice, **mons. Stjepana Beretića**, **dr. Ivicu Ivankovića Radakova** i **dr. Andriju Anišića**. Prigodno predavanje o djelovanju Ivana Antunovića održao je dr. Andrija Anišić. Predavanje dr. Andrije Anišića na mađarski jezik je prevodio mons. Stjepan Beretić. Gosti iz Subotice darovali su nadbiskupu za nadbiskupijsku knjižnicu desetak izdanja Instituta „Ivan Antunović“. U programu otvorenja izložbe sudjelovali su ženski zbor „Ružice“ i muški zbor „Dobri prijatelji“, koji su otpjevali dvije marijanske pjesme na hrvatskom jeziku.

Susret ministranata u Tavankutu

Redoviti godišnji susret ministranata održan je u župi Srca Isusova u Tavankutu 8. lipnja. Svetu misu je godine predvodio župnik **preč. Franjo Ivanković** u koncelebraciji sa svećenicima Subotičke biskupije, a ministrantima je propovijedao budući mladomisnik **vlč. Vinko Cvijin**. Nakon mise, ministranti su imali kviz znanja, koji je svake godine osmišljen na različit način. Pobjedu je na kraju odnijela ministrantica – **Larisa Skenderović** iz župe Presvetog Trojstva iz Male Bosne.

U nogometu su bile samo muške ekipe, podijeljene u tri skupine. U najstarijoj skupini pobjednici u nogometu bili su ministranti iz župe Josip Radnik iz Đurđina, u srednjoj skupini su pobijedila djeca iz Marije Majke Crkve iz Aleksandrova, a među najmanjima su pobjedu odnijeli ministranti iz Sonte, župa sv. Lovre.

Dan Radio Marije na Bunariću

U jubilarnoj godini, kada Radio Marija slavi deset godina postojanja, održan je tradicionalni Dan Radio Marije – dan susreta u svetištu Majke Božje na Bunariću kod Subotice. Na blagdan Prečistog Srca Marijina, 8. lipnja, okupilo se mnoštvo slušatelja, volontera i djelatnika Radio Marije na molitvu i svetu misu koju je predslavio beogradski nadbiskup i metropolita, **mons. Stanislav Hočevar**.

Sveta misa je bila na hrvatskom, latinskom i mađarskom jeziku uz koncertaciju ravnatelja programa **vlč. Istvána Palatinusa** i **vlč. Jakoba Pfeifera**. Na ovom susretu u Beogradu bio je nazočan i **mons. Claudio Maria Celli**, predsjednik Papinskoga vijeća za sredstva društvene komunikacije. Misno slavlje je glazbom pratio vokalno instrumentalni sastav „Apostoli Radio Marije“.

Večer duhovne glazbe u Vajskoj

Četiri glazbena sastava: Pjevačka skupina HKUPD „Matoš“ Plavna, VIS „Tekije“ Petrovaradin, Pjevačka skupina UG „Tragovi Šokaca“ Bač i HKPU „Zora“ Vajska, nastupili su 15. lipnja u Vajskoj, u sklopu koncerta pod nazivom Večer duhovne glazbe. Koncert je priređen u župnoj crkvi sv. Jurja, a organizatori su bili lokalna Hrvatska kulturno pjevačka udruga „Zora“ i Mjesni odbor Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini iz Vajske.

„Gerardovo“ 2013. u karmelićanskoj crkvi u Somboru

Svečanom svetom misom, koju je predvodio subotički biskup **Ivan Pénzés**, 24. lipnja proslavljeno je „Gerardovo 2013.“ u somborskoj karmelićanskoj crkvi. Ovo slavlje bilo je u znaku stoljetnih obljetnica: Malog praš-

kog Isusa u somborskom Karmelu, Bratovštine Malog praškog Isusa i Karmelićanskog svjetovnog reda u Somboru.

U veoma bogat višednevni duhovni i kulturni program vicepostulator kauze o. Gerarda o. **Mato Miloš** uključio je brojne laike, trećorece i svećenike. Program je trajao od 15. do 24. lipnja i uključio je likovnu koloniju, Tribinu mladih u Subotici, likovni natječaj na temu Malog praškog Isusa i istoimene Bratovštine, duhovni program namijenjen svim štovateljima o. Gerarda Tome Stantića. Na središnjem slavlju, na hrvatskom jeziku, 24. lipnja okupilo se više od dvjesto vjeronučenika koji su sudjelovali na molitvi krunice i svetoj misi, a najbolji radovi s likom Malog praškog Isusa izloženi su na prigodnoj izložbi. Preinos darova na misi bio je posebno svečan kada su se donosili radovi likovnih umjetnika i djece.

Bršančevo u subotičkoj katedrali

Blagdan Presvetog Tijela i Krvi Kristove, u narodu poznato kao Bršančevo, proslavljen je 30. lipnja u subotičkoj katedrali svete Terezije koncelebriranom misom koju je predvodio subotički biskup **Ivan Pénzes** u zajedništvu sa svećenicima te redovnicima grada i okolice.

Među mladima u bunjevačkoj nošnji bili su i ovogodišnji predvoditelji žetvenih svečanosti „Dužijance 2013.“, bandašica **Vedrana Cvijin** iz Subotice i bandaš **Marko Peić Tukuljac** iz Male Bosne.

Devetnica i blagdan bl. Marije Petković u Subotici

Devetnica koja se redovito svake godine održava u čast bl. Marije Petković, ove je godine bila u znaku obilježavanja desete obljetnice njezinog proglašenja blaženom. Vjernici te župe kao i vjernici grada i okolice

pripremali su se za blagdan devetnicom. U okviru devetnice zagovoru bl. Marije Petković obraćala su se djeca, mladi, obitelji, bolesnici. Jedan dan je posvećen molitvi za duhovna zvanja. Na sam blaženičin blagdan, 9. srpnja prigodni program prije mise priredila su djeca i odgojiteljice iz vrtića „Bl. Marija Petković“ a svetu misu je predvodio **vlč. Josip Kujundžić**, župnik iz Vajske. Čestitke sestrama, vrtiću i župnoj zajednici u ime ustanove „Naša radost“ uputila je **Snežana Flego**.

Žetvene svečanosti u Beregu

U Beregu su nedjelju 14. srpnja održane Bereške žetvene svečanosti, čime je na simboličan način obilježen završetak ovogodišnje žetve. Na novom je žitu Bogu zahvaljeno na misi u crkvi svetog Mihovila.

Organizatori Bereških žetvenih svečanosti su Udruga Hrvata „Ante Jakšić“, koja djeluje pri župi svetog Mihovila u Beregu, a koja osim Hrvata iz Brega okuplja i Hrvate iz Koluta, te HKPD „Silvije Strahimir Kranjčević“ iz Brega. Gosti na ovogodišnjim „Bereškim žetvenim svečanostima“ bili su članovi HBKUD „Lemeš“ iz Lemeša.

Proslava dužijanci

Dužijanca malenih

U Subotici je 6. i 7. srpnja održana Dužijanca malenih. Manifestacija je započela 6. srpnja prije podne u Maloj Bosni. Ondje je održana etno radionica i druženje, a navečer u 20 sati je na Trgu slobode održano predstavljanje malog bandaša i male bandašice, a potom i Folklorna večer. Malog ban-

daša i bandašicu **Marka Bašića Palkovića** i bandašicu **Ninu Crnković** predstavio je katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**. On je sljedećega dana predvodio svetu misu zahvalnicu. Poslije svete mise preko tri stotine djece u različitim narodnim nošnjama pošli su do Velike vijećnice subotičke Gradske kuće. Ondje su mali bandaš i bandašica predali kruh dogradonačelniku **Blašku Stantiću**.

„Takmičenje risara“ u Maloj Bosni

Na imanju **Albe i Jozefine Stipić** u Maloj Bosni, 13. srpnja održano je u okviru ovogodišnje Dužijance tradicionalno „Takmičenje risara“. Od 27 risarskih parova, pobjedničkim parom ovogodišnjeg „Takmičenja risara“ proglašeni su **Marinko Kujundžić** i **Ruža Juhas**. Drugoplasirani su bili **Mario Dulić** i **Suzana Kovačević**, a trećeplasirani **Perica Tikvicki** i **Emera Poljaković**.

Žedniku

U crkvi sv. Marka u Žedniku, 14. srpnja proslavljena je dužijanica svečanim euharistijskim slavljem. Predvoditelji ovogodišnje Dužijance bili su bandaš **Ivica Pandžić** i bandašica **Dajana Sić** te mali bandaš **Aleksandar Jakobčić** i mala bandašica **Vanja Perčić**. Svečano misno slavlje predslavio je **fra Zdenko Gruber** iz franjevačkog samostana u Subotici.

Bajmak

U Bajmaku je također 14. srpnja u crkvi sv. Petra i Pavla svečano proslavljena Dužijanica. Bandaš je bio **David Ušumović** a bandašica **Dajana Sabo**. Svetu misu predvodio je **Dragan Muharem**, župnik iz Male Bosne.

Lemeš

Lemeška Dužijanica proslavljena je u crkvi Rođenja BDM 21. srpnja, a predvoditelji ovogodišnjega slavlja bili su bandaš **Mladen Knezi** i bandašica **Ivana Racić** te mali bandaš **Sebastijan Dujmović** i mala bandašica **Dragana Benčik**. Misno slavlje predslavio je župnik **Davor Kovačević** iz Beregaj zajedno s đakonom **Stipanom Periškićem** iz Monoštora i domaćim župnikom **Antalom Egedijem**.

Tavankut

Tavankutska dužijanica je održana 21. srpnja. Bandaš je bio **Mario Davčik** a bandašica **Mirjana Crnković**, mali bandaš **Ivan Skenderović** i mala bandašica **Ana Vereb**. Svečanu svetu misu predvodio je župnik iz Male Bosne **Dragan Muharem**.

Mala Bosna

Dužijanica u Maloj Bosni proslavljena je 28. srpnja u župi Presvetog Trojstva. U obnovljenoj crkvi svečanu svetu misu zahvale za završetak ovogodišnje žetve predslavio je mladomisnik **Vinko Cvijin**. Ovogodišnji bandaš bio je **Marko Francišković** i bandašica **Biljana Kovač**.

Dužijanica u Mirgešu

Dužijanica je proslavljena u nedjelju, 4. kolovoza. Bandaš je bio **Milan Tikvicki** a bandašica **Marija Mamužić**, mali bandaš **Denis Stanišić** a mala bandašica **Zvezdana Bukvić**. Misno slavlje je predvodio tajnik Subotičke biskupije **Mirko Štefković**.

Dužijanica u Đurđinu

Svečanom misom zahvalnicom u crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu proslavljena je 4. kolovoza Dužijanica u Đurđinu. Nositelji đurđinske zahva-

le Bogu za žetvu i novi kruh bili su bandaš **Vedran Matković**, bandašica **Marina Horvacki**, te mali bandaš **Krunoslav Dulić** i mala bandašica **Katarina Ivković Ivandekić**. Svetu misu je predvodio svećenik **dr. Ivica Ivanković Radak**.

Dužionica u Somboru

U nedjelju, 28. srpnja u crkvi Presvetog Trojstva u Somboru održana je Dužionica. Ovogodišnji bandaš i bandašica bili su **Antonio Gromilović** i **Mariela Parčetić**. Misu je služio velečasni **Jakob Pfeifer**, župnik iz Odžaka i Apatina.

U Subotici održan znanstveni kolokvij

„Dužijanca u očima etnologa“

Na znanstvenom kolokviju „Dužijanca očima etnologa“, koji je u sklopu programa ovogodišnje „Dužijance“, a u organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata održan 11. srpnja u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, o rezultatima svog istraživanja govorili su **prof. dr. sc. Milana Černelić**, apsolventi etnologije i kulturne antropologije na zagrebačkom Filozofskom fakultetu **Kristina Vugdelija** i **Mihovil Gotal** te **dr. sc. Tihana Rubić**.

Predstavljena knjiga Andrije Anišića

Književnom večeri Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, koja je održana u prepunoj velikoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“ u četvrtak, 8. kolovoza, započela je središnja proslava Duži-

jance 2013. godine. Na književnoj večeri je obilježena 125. obljetnica smrti velikana hrvatskog naroda – bunjevačkog roda, narodnog preporoditelja, biskupa Ivana Antunovića. Na istoj književnoj večeri predstavljena je knjiga **dr. Andrije Anišića** *Vjersko moralna obnova braka i obitelji – model opstanaka i napretka naroda u djelima Ivana Antunovića*.

Manifestacija je započela glazbenom točkom u izvedbi VIS-a „Proroci“ te pjesmom Alekse Kokića „Bunjevci biskupu Antunoviću“ koju je recitirala **Zeljka Zelić**. Voditeljica večeri **Katarina Čeliković** podsjetila je prisutne kako ovu tradicionalnu književnu večer priređuje, u lipnju ove godine obnovljeno i registrirano u Agenciji za privredne registre, Katoličko društvo „Ivan Antunović“, koje je sljednik Instituta. Pozdravnu riječ okupljenom mnoštvu uputio je predsjednik Društva, **mons. Stjepan Beretić**. O knjizi Andrije Anišića govorili su **prof. dr. sc. Stjepan Baloban**, koji je bio i mentor Anišićeva doktorskog rada te **mons. Stjepan Beretić**, koji je za knjigu Andrije Anišića napisao Pogovor. U svom obraćanju nazočnima, autor knjige Andrija Anišić je rekao da bi volio da učimo od prošlosti za budućnost, što je bilo i geslo te književne večeri.

Dodijeljena Antunovićeva nagrada

Na književnoj večeri podijeljene su i nagrade Društva „Ivan Antunović“. Ove godine nagrade su dobili **Josip Štefković**, župnik u Baču i Plavni, **Inicijativa za spas Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“**, koja je tu najstariju hrvatsku instituciju u Subotici spasila od propasti te obitelji **Mirjane** i **Nenada Hadnađa** iz Sonte, koji imaju četvero djece. Zašto su upravo oni ove godine dobili nagradu obrazložio je tajnik

Društva **dr. Ivica Ivanković Radak**, a prigodne diplome i nagradu im je uručio predsjednik Društva, **mons. Stjepan Beretić**.

Na kraju Književne večeri **Alojzije Stantić** objavio je autore najljepše aranžiranih izloga u duhu Dužijance: prvo mjesto pripalo je autorima **Oskar Kovaču** i **Luki Skenderoviću**, za izlog s nazivom „Dužijanca u srcu“. Na drugom mjestu je izlog autora **Nikole Čakića** s nazivom „Nek' se znade da Dužijanca živi“, a treću je nagradu osvojio **Grgo Piuković** uz pomoć unuka **Krunoslava Piukovića** s izlogom na temu „Fala Bogu, biće kruva“. Posebnu pohvalu dobio je **Ivan Stipić** za izlog „Ručak u njivi“.

Festival marijanskih pučkih pjesama u Monoštoru

Osmi festival marijanskih pučkih pjesama održan je u organizaciji monoštorskog Kulturno-umjetničkog društva Hrvata „Bodrog“ 13. i 14. srpnja u Monoštoru. Prvoga dana u crkvi sv. Petra i Pavla pjevačke skupine pjevale su marijanske pjesme koje se pjevaju o blagdanu Božića. Za ovu godinu, karakterističan je veliki broj sudionika iz Republike Hrvatske, pa su tako iz Zagreba gostovale grupe iz Svete Nedjelje, Kloštar Ivanić Grada – KUD „Obreška“ i Zaprešića – KUD „Kupljenovo“, te jedna skupina iz okolice Đakova, iz Privlake – KUD „Ivan Domac“. Među domaćim izvođačima bile su pripadnice ženske pjevačke skupine „Varošanke“ iz Sombora, te monoštorska ženska pjevačka skupina „Kraljice Bodroga“. Novost u programu ove godine predstavlja literarni dio festivala, upriličen kroz književnu večer, koja je održana 14. srpnja. Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**, ukazao je ukratko na povijest marijanskog pjesništva među Hrvatima u Podunavlju, a potom marijanske pjesme dvojice svećenika i pjesnika, **Marka Vukova** i **Josipa Temunovića**, rođe-

nih prije 75 godina. „Marija u poetskom izričaju Alekse Kokića“ bila je tema izlaganja novinarka i književnice **Željke Zelić**. Stihove gore spomenutih svećenika tijekom večeri govorele su **Anita Đipanov** i **Marijana Šeremešić**. Događaj su pjesmom ispratile „Kraljice Bodroga“.

200. obljetnica crkve u Plavni

Tri je dana trajala je središnja proslava obilježavanja 200. obljetnice od izgradnje sadašnje župne crkve sv. Jakova u Plavni. Završno trodnevno slavlje 200. obljetnice sadašnje crkve otpočelo je u utorak 23. srpnja, svetom misom u 18 sati. Nakon mise uslijedio je blagoslov, i izgledom i zvukom prekrasnih, netom nabavljenih, digitalnih orgulja. Potom je održan koncert. Domaćim vjernicima i gostima predstavio se vrstan orguljaš, inače doktorand na Janačkovoj akademiji glazbene umjetnosti u Brnu u Češkoj, **Janko Siroma**. U pojedinim točkama na trubi ga je pratio **Miroslav Poničan**. Drugoga dana, u srijedu 24. srpnja, služena je sveta misa u 18 sati. Potom su u dvorani Vatrogasnog doma u Plavni, **mons. Stjepan Beretić** katedralni župnik iz Subotice, **vlč. Josip Štefković** i **Zvonimir Pelajić** predstavili knjigu *Crtice iz prošlosti Plavne* koja je uskoro trebala izaći iz tiska. Autor knjige je **Josef Basler** (1902-1992). Trećeg, završnog dana proslave, 25. srpnja, na sam dan proštenja misu je predslavio subotički biskup **mons. dr. Ivan Pénzes** uz koncelebraciju dvadesetak svećenika.

Blagoslov orgulja i koncert u Maloj Bosni

Nakon višemjesečne obnove unutrašnjosti crkve Presvetog Trojstva u Maloj Bosni, pod kupolom crkve izgrađene u starohrvatskom stilu, zaorili su se zvuci novih orgulja. Zaslugom novog župnika **vlč. Dragana Muharema**, koji se i sam bavi glazbom, pribavljene su dvomanežne Viscountove orgulje s 35 registara. Blagoslov i kolaudacioni koncert održan je 28. srpnja, na dan kada je u toj župi slavljena Dužijanica – zahvala Bogu za završetak žetve. Na orguljama je svirao **mr. Kornelije Vizin** a nastupio je Mješoviti katedralni zbor iz Subotice, zatim zbor Društva „Ivan Antunović“ – Collegium musicum catholicum, te članovi župnog zbora iz Male Bosne. Dirigirao je katedralni orguljaš i zborovođa **Miroslav Stantić**.

Koncert kršćanske duhovne glazbe u Radio Mariji

Drugi koncert kršćanske duhovne glazbe pod geslom „Deus meus et omnia“ (Bog moj i sve moje) održan je 9. kolovoza u organizaciji Radio Marijem, u dvorištu subotičkog studija.

Koncert je molitvom otvorio **vlč. István Palatinus**, ravnatelj Radio Marije. Nastupili su omladinski zbor Via Mariae iz Bačke Topole, Apostoli Radio Marije i grupa Prima Vista koju čini nekadašnji Trio Radio Marije i prijatelji. S njima je nastupila i **Hajnalka Bús**, finalistica televizijske emisije „Ja imam talent“. Glavni gosti su bili grupa Crux iz Slovačke.

U Sonti svečano obilježena 200. obljetnica crkve

Svečanom svetom misom, u subotu 10. kolovoza, na dan sv. Lovre, obilježena je 200. obljetnica blagoslova župne crkve, 25. obljetnica posvećenja crkve i 1755. obljetnica mučenja i smrti svetog Lovre, čije ime nosi crkva u Sonti. Na ovom nesvakidašnjem slavlju sudjelovali su brojni vjernici, mnogi

i u narodnim nošnjama te više od dvadeset svećenika predvođenih **mons. dr. Andrijom Anišićem**, koji je kao izaslanik subotičkog biskupa predvodio ovo euharistijsko slavlje, a propovijedao je mladomisnik **vlč. Vinko Cvijin**. Molitvu vjernika i prinos darova predvodili su članovi mjesnih institucija kulture odjeveni u narodne nošnje, te vjernici odjeveni u starinska ruha pripadnika različitih naroda koji su naseljavali Sontu kroz dva stoljeća postojanja crkve sv. Lovre, Hrvati Šokci, Romi, Slovaci, Nijemci i Mađari. Ljepoti ozračja doprinos su dali crkveni pjevački zbor i dječji župni pjevački zbor koji je pripremila katehista **Kristina Ralbovski**. Za vrijeme svete pričesti zazvonile su tambure i izvila se skladna pjesma tamburaškog sastava i pjevačkog zbora KPZH „Šokadija“. Župnik **vlč. Dominik Ralbovski** zahvalio je na kraju mise svima koji su pridonijeli ovom veličanstvenom slavlju. Poslije sv. Mise mons. Anišić blagoslovio je obnovljeni župni dom.

Proštenje sv. Ane na „Kerskom groblju“

Tradicionalno proštenje sv. Ane na subotičkom „Kerskom groblju“ održano je na sam blagdan sv. Joakima i Ane, 26. srpnja. Misno slavlje u 17 sati na mađarskom jeziku predvodio je župnik **mons. dr. Andrija Anišić**, a prigodnu propovijed je održao đakon, **vlč. Ferenc Sótanyi**. Svetu misu poslije toga na hrvatskom jeziku predslavio je jubilarac, srebromisnik **vlč. Miroslav Orčić**, novoimenovani đurđinski župnik. S njim je suslavio i župnik Andrija Anišić, a kod mise je posluživao đakon Ferenc Sótanyi.

Proštenje na Bunariću 2013.

U četvrtak, petak i subotu, 22.-24. kolovoza, održana je trodnevna duhovna priprava za proštenje u marijanskom svetištu Subotičke biskupije „Bunarić“. U četvrtak je bilo Euharistijsko klanjanje koje je predvodio rektor svetišta **mons. Slavko Večerin**. Pjevanje su predvodili mladi tri subotička VIS-a: „Ritam vjere“, „Proroci“ i „Apostoli Radio Marije“. U petak su hodočasnici molili Križni put, a u subotu je bilo tradicionalno bdijenje. Bdijenje je predvodio bjelovarsko-križevački biskup **Vjekoslav Huzjak** u zajedništvu sa subotičkim biskupom **Ivanom Péntesom**, pomoćnim budimpeštansko-ostrogonskim biskupom **Jánosom Székelyjem** i dvadesetak svećenika. Procesijom i Službom riječi počelo je pokorničko bogoslužje i priprava za sakrament pomirenja. Nakon pojedinačne ispovijedi, bila je procesija sa svijećama s Gospinim likom a bdijenje je završilo Euharistijskim slavljem koje je predvodio **mons. Stjepan Beretić**, katedralni župnik. Središnja proslava Bunaričkog proštenja održana je u nedjelju 25. kolovoza, a započela je svetom misom za hodočasnike pješake u 6,30 sati. Svetu misu je predslavio župnik subotičke župe sv. Jurja **István Palatinus**. Svetu misu na mađarskom jeziku u 8 sati predvodio je budimpeštansko-ostrogonski pomoćni biskup mons. dr. János Székely u zajedništvu s domaćim bisku-

pom mons. dr. Ivanom Péntesom te rektorom svetišta mons. Slavkom Večerinom. Svečanu svetu misu proštenja na hrvatskom jeziku predslavio je mons. dr. Vjekoslav Huzjak, bjelovarsko-križevački biskup u zajedništvu s gostom iz Mađarske, mons. Székelyom i domaćim biskupom mons. Péntesom, rektorom svetišta mons. Večerinom i drugim svećenicima okupljenim na to slavlje. Svi su oni prije svete mise u svečanoj procesiji pošli od Gospine kapele odakle su bandaš **Marko Peić Tukuljac** i bandašica **Vedrana Cvijin** u pratnji djece i mladih u narodnoj nošnji, prenijeli na glavni oltar lik Gospe od suza koja se štuje u tom svetištu. Biskupe goste na početku euharistijskog slavlja pozdravio je domaći biskup Péntes.

HosanaFest 2013.

„Ti si naš Bog“ pobjednička je pjesma osmog po redu Festivala duhov ne glazbe „HosanaFest“, koju je izvela skupina „Familias“ iz Osijeka. Pred oko dvije tisuće gledatelja, 22. rujna je u Dvorani sportova izvedeno ukupno 15 skladbi. Nagradu za najbolji

tekst dobila je pjesma autorice **Marine Gabrić** „Croce d'Amore“, koju su izveli članovi Vokalno-instrumentalnog sastava „Apostoli Radio Marije“ iz Subotice. Nagrada stručnoga žirija pripala je VIS-u „Imakulata“ iz Gromiljaka kraj Sarajeva, s pjesmom „Otisci u pijesku“, dok je publika nagradila skupinu „Križ života“ iz Osijeka, koja je izvela pjesmu „Otvori Mu svoje srce“. Štićenici „Hosane“ svoju su nagradu dali pjesmi „U Tvom ćemo znaku pobijediti“, u izvedbi **Tajane Šarić** iz Zagreba, ujedno autorice stiova i glazbe pobjedničke pjesme „Ti si naš Bog“, koju je izvelo 13 članova Vokalno-instrumentalnog sastava „Familias“.

Proštenje na subotičkoj Kalvariji

Žalosna Gospa je i ove godine okupila vjernike koji su došli moliti Gospu za zagovor, za osobne potrebe ali i za potrebe cijeloga čovječanstva. Na sam blagdan Žalosne Gospe 15. rujna na subotičkoj Kalvariji proslavljeno je proštenje, gdje je kapela posvećena Žalosnoj Majci.

Dvojezičnom misnom slavlju, koje su predvodili ovogodišnji mladomisnici **vlač. Vinko Cvijin** i **vlač. Tibor Zsúnji**, uz koncelebraciju svećenika Subotičke biskupije i domaćeg župnika **mons. Bele Stantića**, prethodilo je klanjanje za zadovoljštinu grijeha psovke.

Započela „Škola Biblije“ u Subotici

U Pastoralnom centru „Augustinianum“ u Subotici, u ponedjeljak, 23. rujna 2013. započela je „Škola Biblije“ koju organiziraju Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i svećenici Hrvati grada Subotice i okolice. Voditelj ove škole je **doc. dr. Ivica Čatić**, profesor Svetoga pisma na KBF-u u Đakovu, koji slična predavanja drži i u Zemunu, Petrovaradinu i Osijeku. Predavanja se održavaju drugog i četvrtog četvrtka u mjesecu u 19 sati. Prof. Čatić je predvidio da Škola traje četiri školske godine.

Bački Hrvati i ove godine hodočastili u Mariju Bistricu

U subotu i nedjelju, 28. i 29. rujna, tristo bačkih Hrvata, vjernica Subotičke biskupije hodočastilo je u hrvatsko nacionalno svetište Majke Božje Bistričke. Nakon svečanog ulaza srdačno ih je dočekaao rektor svetišta **mons. Zlatko Koren**. Hodočasnici su nakon rektorova pozdrava i litanija Majke Božje Bistričke pristupili osobnoj ispovijedi. U 20 sati bila je sveta misa koju je predvodio **Goran Vilov**, župnik iz Bačkog Monoštora, a s njim su suslavili i svećenici **mons. Slavko Večerín**, **mons. Andrija Anišić**, **Franjo Ivanković**, **Željko Šipek** i **Szilárd Balcsák** koji su došli sa svojim vjernicima te karmelićanin o. **Zlatko Pletikosić** iz Zagreba. Nakon Mise bio je tradicionalni Križni put, koji su predmolili hodočasnici a prigodnu propovijed kod Dvanaeste postaje ove godine održao je mons. Andrija Anišić. Hodočasnici iz Bačke bili su na nedjeljnoj misi u zajedništvu sa župljanima Marije Bistrice i drugim hodočasnicima među kojima je bilo i bačkih Hrvata koji sada žive u Zagrebu i Rijeci. Misu je predslavio mons. Slavko Večerín. Na kraju svog boravka u Hrvatskoj, hodočasnici su posjetili zagrebačku katedralu i druge znamenitosti Zagreba.

Svećenik László Horváth novi doktor teologije

Među novim doktorima teologije koji su ovaj akademski stupanj stekli na Katoličkom bogoslovnom fakultetu sveučilišta u Zagrebu, a koji su promovirani 22. rujna, bio je i vlč. **László Horváth**, svećenik Subotičke biskupije i sadašnji župnik u župi sv. Mihaela arkanđela u Bačkom Gradištu. On je tijekom prethodne akademske godine na ovom fakultetu obranio doktorsku disertaciju „Dostojanstvo čovjeka i njegove devijacije očitovane u nepri-

jateljstvu: socijalno-etički aspekt“ pred povjerenstvom koje su činili **prof. dr. sc. Vladimir Dugalić**, predsjednik, **prof. dr. sc. Stjepan Baloban**, mentor-član i **prof. dr. sc. Tonči Matulić**, član. Vlč. Horváth je izradio svoju disertaciju na poslijediplomskom studiju KBF kao specijalizant moralne teologije.

Održana posljednja tribina u ciklusu

„Izazovi Milanskog edikta danas“ na temu ekumenizma

„Temelj i polazište da se bez straha uđe u ekumensko djelovanje i proces jest vjernik koji je siguran u svoj vlastiti, i vjerski i nacionalni identitet. S druge strane, siguran identitet, nacionalni i vjerski, uvijek može biti obogaćen drugim identitetom i drugom vjerskom i nacionalnom pripadnošću“,

rekao je teolog **prof. dr. sc. Niko Ikić** na tribini u okviru ciklusa „Izazovi Milanskog edikta danas“ koja je održana 3. listopada 2013. godine. Tema ove posljednje, šeste tribine održane u Pastoralnom centru „Augustinianum“ bila je „Milanski edikt i ekumenizam“, a pored profesora ekumenske teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu, mons. Nike Ikića, uvodničar je bio i sociolog religije s Filozofskog fakulteta u Nišu, docent **dr. Dragan Todorović**.

U Subotici proslavljena 100. obljetnica rođenja Alekse Kokića

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s hrvatskim udrugama i institucijama zajednički su realizirali proslavu stote obljetnice rođenja Alekse Kokića u okviru projekta posvećenog hrvatskim velikanima u Vojvodini. Polaganjem vijenaca na svećeničku grobnicu na Bajskom groblju, u Subotici je u nedjelju, 13. listopada počela proslava stote obljetnice rođenja svećenika i pjesnika Alekse Kokića. Obred na groblju predvodio je

katedralni župnik i predsjednik Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ **mons. Stjepan Beretić**. On je istoga je dana u katedrali-bazilici za njega služio svetu misu a s njim su suslavili svećenici **mons. Bela Stantić, Željko Šipek, Julije Bašić, Željko Augustinov** te **đakon Dražen Dulić**. Katedralni zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem **Miroslava Stantića** uljepšao je ovo misno slavlje izvodeći i Aleksinske uglazbljene stihove.

Proslava stotog rođendana svećenika i pjesnika Alekse Kokića nastavljena je 14. listopada kada je u vestibulu Gradske kuće otvorena izložba „Aleksi u čast“, koju je pripremila **Katarina Čeliković**. Osim fotografija Alekse Kokića, dio izložbe činile su i slike **Zvonimira Orčića** inspirirane Kokićevim stihovima, kao i nagrađeni likovni radovi učenika pristigli na natječaj „Ravnica i klasovi pjevaju“. Izložbu je otvorio katedralni župnik i predsjednik Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ **mons. Stjepan Beretić**. Slijedila je svečana akademija započela u Velikoj vijećnici Gradske kuće.

O pjesništvu Alekse Kokića govorila je **Božica Zoko**, književnica i književna kritičarka iz Gradišta u Hrvatskoj. Za rođendan pjesniku, prvi puta svi stihovi u jednoj knjizi – *U sjenama ravnice*. Knjigu je tiskao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata upravo za ovu proslavu, a ne laku ulogu sakupljačice pjesama i priređivačice imala je **Željka Zelić** koja je i predstavila knjigu. Pjesme su kazivali najbolji recitatori Hrvatske čitaonice **Davorin Horvacki, Donna i Claudia Karan, Karla Rudić**, te **vič. Dragan Muharem i Lazar Cvijin**. Kokićevu uglazbljenu poeziju predstavili su i izveli

katedralni zbor „Albe Vidaković“, Collegium musicum catholicum i dječji katedralni zbor „Zlatni klasovi“ pod ravnanjem **Miroslava Stantića**, tamburaški orkestar HGU „Festival bunjevački pisama“ pod ravnanjem **prof. Mire Temunović** i Dječji zbor ove udruge pod ravnanjem **Marine Piuković**, te vokalne solistice **Nevena Orčić** i **Lidija Ivković**. Na svečanoj akademiji nagrade najboljim autorima literarnih i likovnih radova na natječaju „Ravnica i klasovi pjevaju“ uručio je **mons. Bela Stantić**, a nekoliko najboljih je i pročitano i oduševilo prisutnu publiku.

Obnavljaju se križevi krajputaši u Tavankutu i Aleksi Šantiću

U nedjelju 13. listopada, nakon svete mise u kapeli Svete Ane u Gornjem Tavankutu župnik, **preč. Franjo Ivanković** blagoslovio je obnovljen Pašičev križ u Vuković kraju te Lebovičev križ na uglu Lebovič i Crnković kraja kojeg je obnovila obitelj **Antuna Mamužića**. Nakon blagoslova ovih križeva krenulo se put Alekse Šantića gdje su blagoslovljena još dva križa. Na imanju **Zvonka Kulića** obnovljen je tzv. Švapski, Cetlov križ, dok je drugi križ u Šantiću obnovila obitelj **Kovačević**, koja ga je i podigla još 1924 godine. Blagoslovu križeva u Šantiću priključili su se i bajmački vjernici sa svećenikom **Zsoltom Bendeom**.

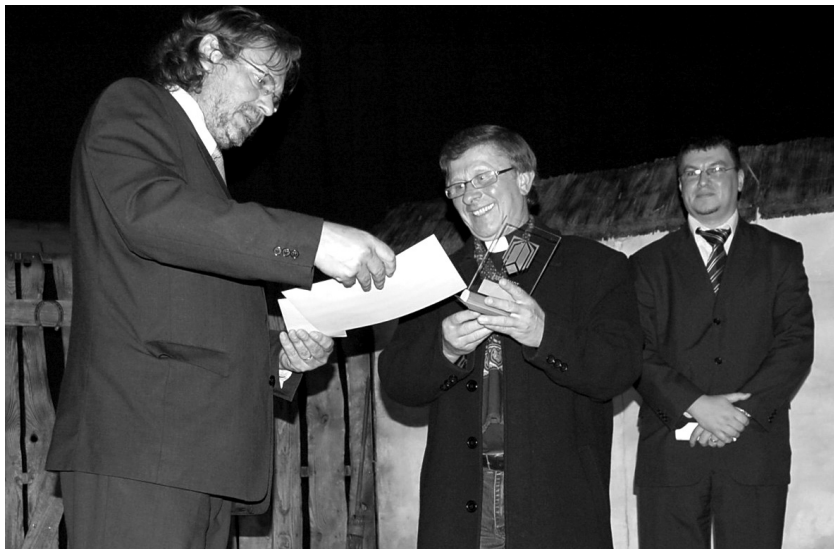
VIS „Proroci“ na MarijaFestu 2013.

Festival duhovne glazbe Marija fest 2013., održan je 13. listopada u Molvama. U podravskom marijanskom svetištu Majke Božje Molvarske, nastupilo je deset izvođača koje su odabrali organizatori.

VIS „Proroci“ iz Subotice su ove godine nastupili s pjesmom „Krunica“ za koju je tekst napisala **Mirjana Jaramazović**, pjesmu je uglazbila **Adrijana Baković**, a aranžman potpisuje **Viktor Kesler**. Izveli su i pjesmu „Slavit ću Gospodina“ (tekst Mirjana Jaramazović, glazba i aranžman Viktor Kesler).

Održani XII. Dani Balinta Vujkova – dani hrvatske knjige i riječi

Najveća književna manifestacija Hrvata u Vojvodini – Dani Balinta Vujkova – dani hrvatske knjige i riječi, održana je od 17. do 19. listopada u Subotici. Popularni program za djecu pod nazivom „Narodna književnost u

školi“ ove je godine održan u Osnovnoj školi „Matija Gubec“ u Tavankutu, gdje su predstave prema pripovijetkama Balinta Vujkova izveli učenici Osnovne škole „Matko Vuković“ iz Subotice i djece iz vrtića „Petar Pan“ iz Tavankuta. Tom je prigodom predstavljena i nova knjiga *Poplašeno jaje* – narodna pripovijetka prvi puta u obliku stripa koji je nacrtao Subotičanin **Petar Tikvički**. Djecu su posjetom ovoj kulturnoj manifestaciji počastili i predsjednici Hrvatske i Srbije **dr. Ivo Josipović** i **Tomislav Nikolić**.

Panonizam hrvatskog pjesništva naslov je dvoknjižja profesora hrvatske književnosti i stilistike na Filozofskom sveučilištu u Osijeku, autora **Sanje Jukić** i **Gorana Rema**, koje je u okviru Dana Balinta Vujkova predstavljeno u petak, 18. listopada, u čitaonici Gradske knjižnice.

Dvodnevni stručno-znanstveni skup okupio je više od dvadeset sudionika iz Mađarske, Hrvatske, Austrije i Vojvodine koji su tematizirali književnost Hrvata u Podunavlju, ali i teme vezane uz hrvatsku književnost i jezik. Na skupu je predstavljen treći zbornik radova sa stručno-znanstvenih skupova održanih 2011. i 2012., kao i *Bibliografija narodnih pripovjedaka i djela Balinta Vujkova*. Godina hrvatskih velikana bila je najzastupljenija tema, a najviše je riječi bilo o **Aleksi Kokiću** i **Balintu Vujkovu**.

Ovogodišnji „Dani“ ponudili su publici predstavu „Svijest“ **Antuna Karagića** o stoljetnoj obljetnici njegova rođenja u izvođenju Hrvatskog kazališta iz Pečuha na Sceni Jadran. Pred brojnom publikom dodijeljena je i nagrada Organizacijskog odbora Dana B. Vujkova za životno djelo na području književnosti za 2013. godinu književniku **Ivanu Balenoviću** iz Petrovaradina koji je ovogodišnji dvostruki dobitnik nagrada. Naime, po-

sebno Povjerenstvo Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata odlučilo je nagradu „Emerik Pavić“ za najbolju knjigu u 2012. dodijeliti upravo Ivanu Balenoviću za knjigu *Prognanik iz svijeta svjetlosti (život i djelo Stanislava Prepreka)*. Prvi puta Zavod je dodijelio i trijenalnu nagradu za najbolju knjigu u području znanosti i publicistike „Tomo Vereš“ koju je primio svećenik **Marko Kljajić** za knjigu *Surčin kroz povijest*.

Putovima biskupa Ivana Antunovića

U subotu, 26. listopada pedeset članova Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ iz Subotice i drugih poštovatelja biskupa Ivana Antunovića zaputilo se na hodočašće u Mađarsku koje su nazvali „Putovima biskupa Ivana Antunovića“, kako bi o 125. obljetnici smrti biskupa Ivana Antunovića oživjeli uspomenu na tog velikana hrvatskog naroda – bunjevačkog roda. Odredišta ovog hodočašća bila su Aljmaš (Bácsalmás), Baja, Dušnok, Bikić, Kalača i Hajoš. U svakom mjestu ih je dočekao i pozdravio župnik. U svim tim mjestima su nekoć Hrvati bili većina a sada su velika manjina. Glavni cilj hodočašća „Putovima biskupa Ivana Antunovića“ bio je grad Kalača u kojoj je Antunović živio od 1859. pa do svoje smrti 1888. U nekadašnjoj njegovoj kuriji, koja se nalazi prijeko od katedrale, nalazi se sada riznica Kalačke nadbiskupije, a u njoj je od mjeseca lipnja smještena izložba posvećena biskupu Ivanu Antunoviću pod naslovom „Život da mi bude Krist“. Kroz bogatu riznicu i izložbu hodočasnike je provela kustosica **Adela Lakatos**. U Kalači su hodočasnici posjetili i vrlo vrijednu nadbiskupsku knjižnicu s posebno zanimljivom prvom baroknom čitaonicom u Europi. Hodočašće je završilo svetom misom u Hajošu, bisku-

pu Ivanu Antunoviću omiljenom marijanskom svetištu, koje je bilo posebno vezano uz njegov život. Svetu misu je predvodio **mons. Stjepan Beretić** u zajedništvu s tamošnjim župnikom i svećenicima **mons. Andrijom Anišićem, Julijem Bašićem** i **Josipom Štefkovićem** koji su također bili sudionici toga hodočašća.

Prva „Noć svetaca“ u Subotici

U Hrvatskom kulturnom centru „Bunjevačko kolo“ 31. listopada 2013. održana je Prva noć svetaca kao svojevrsno bdijenje uoči Svetkovine Svih svetih i protivljenje „Noći vještica“ koja se sve više širi i u Subotici i okolini. „Noć svetaca“ organizirala zajednica mladih – ZAMKA – subotičke župe Marije Majke Crkve na čelu s kapelanom **dr. Ivicom Ivankovićem Radakom**. Nakon uvodnih riječi **Vinka Cvijina**, kapelana u Čantaviru, koji je govorio o značaju bdijenja uoči velikih svetkovina u Crkvi i o povijesti

„Noći vještica“, mladi i djeca iz nekoliko gradskih i prigradskih župa izveli su igrokaz iz života svete Male Terezije u režiji **Nevene Mlinko**. Budući da je običaj u „Noći vještica“ dijeliti slatkiše djeci, vjernici župe Marije Majke Crkve i sv. Roka pripremili su za djecu ali i za sve prisutne slatkiše i sokove.

Spomen-večer u čast Stipanu Šabiću

U povodu desete obljetnice smrti slikara i likovnog pedagoga Stipana Šabića, 8. studenoga priređena je Spomen-večer njemu u čast, u organizaciji Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ iz Subotice u velikoj dvorani Centra. Riječi pozdrava brojnim poštovateljima lika i djela Stipana Šabića, u nazočnosti njegove supruge **Justine**, uputio je **vlač. dr. Ivica Ivanković**

Radak. O životu i suradnji sa Šabićem govorio je **Bela Ivković**, dugogodišnji predsjednik HKC „Bunjevačko kolo“. Akademski slikar i grafičar **Goran Kujundžić**, koji živi i radi u Osijeku, a imao je, kako je i sam rekao, čast govoriti o izloženim djelima koja su plod umjetničkog stvaralaštva Stipana Šabića. Ovu spomen-večer otvorio je zbor Collegium musicum catholicum, a tijekom večeri stihove Stipana Šabića govorio je **Lazar Cvijin**. Dokumentarni film „Slikar Stipan Šabić“ **Rajka Ljubića**, čija je projekcija prikazana pred kraj programa, probudio je emocije.

Deset godina Radio Marije Srbije

U novosadskom Radio Marije Srbije u srijedu, 13. studenog svečanom svetom misom obilježena je deseta obljetnica djelovanja Radio Marije u R. Srbiji. Svetu misu je predvodio **mons. Marijan Dej**, župnik iz Selenče i urednik programa toga radija koji se emitiraju na hrvatskom, srpskom, slovačkom, njemačkom, rusinskom i ukrajinskom jeziku. S njim su misu suslavili suradnici Radio Marije **mons. dr. Andrija Anišić**, **Jakob Pfeifer** i **Marijan Vukov**. Na misi su uz volontere i prijatelje Radio Marije sudjelovali i djelatnici novosadskog studija Radio Marije: **Nevena Maksimović**, predsjednica udruženja „Marija“, zatim **Tatjana Cvetković**, koordinator, **Sanja Pavlić**, voditeljica programa, **Tanja Pavlić**, tajnica te tehničar **Laslo Čer**.

Susret volontera župnih caritasa Vojvodine

U organizaciji Caritasa Subotičke biskupije u subotu, 16. studenog, u Domu učenika u Subotici održan je susret volontera župnih Caritasa

Vojvodine. Na susretu su sudjelovali **preč. István Dobai**, direktor Caritasa Subotičke biskupije, **mons. Stanislav Hočevar**, nadbiskup beogradski te domaći biskup **mons. dr. Ivan Péntzes**. Direktor Caritasa Srbije, grkokatolički svećenik-stavrofor **Ladislav Varga** održao je predavanje na temu „Caritas u svakoj župi!“, koje na mađarski jezik prevodio **Gábor Ric**, koordinator Caritasa Subotičke biskupije. Predavanja o karitativnim naglascima u enciklici „Svjetlo vjere“ pape Franje održali su preč. István Dobai na mađarskom jeziku i **mons. dr. Andrija Anišić** na hrvatskom jeziku. Susret je završio svetom misom u katedrali-bazilici sv. Terezije koju je predvodio mons. dr. Ivan Péntzes, subotički biskup, a prigodne propovijedi na mađarskom odnosno hrvatskom jeziku održali su preč. Dobai i mons. Anišić.

BOŽIĆ DOLAZI

Bliže se dani sveti.
Advent nam nebo spušta
da zvizdice budu na dohvat ruci
u hladnoj i tihoj svetoj noći.

Spremimo srce za ljubav žarku
što nam ditešce dolaskom nosi.
Podilimo ju svakom stvoru
pa da u miru žive ljudi.

Koliko nas voli naš Otac mili
kad nam toliko blago daje?
Sina Boga, dite čovika,
da na se prima naše grije.

Jesmo li spremni dohvatiti zvizde
da treptaj ljubavi ispuni srce,
ili tribamo samo one bar da nam
za blagdan lipo svićuca?

Želimo li čuti u svetoj noći,
poput pastira, anđela poj,
il' ćemo posli' slasnog obroka
uključiti' neki poznati stroj?

Hoće li Božić doista biti,
ono da nam ispunja srce,
ili samo običaj, praznik, slavlje
kad je u kalendaru Crvena crta?

Katarina Firanj

P R E L O

Hvaljen Isus, čestitam Vam prelo,
Koje je sada započelo.
Dobro došli. Budite veseli,
To Vam svako, preljari, sad želi.

Pitaju me rođaci iz sela
Hoćel' biti ove zime prela?
Kažem, bit će. Mora prela biti
Gdi će nam se mladi veseliti.

Jer prelo je nama ko baština
Što prilazi od oca na sina.
I naši su stari preljat znali,
Na prelo se braća pozivali.

Na prelu i svinjokolju bili
I još prelo ko dar dobili.
Kako li su onda srični bili
Jer su s braćom ljubav podilili.

Nije važno ono što se išlo
Već je važno bratsko zajedništvo.
To i nama braćo danas fali
Fale nama ta dila ljubavi.

Sama znadem, a i kažem svima,
Danas puno siromaha ima.
Pomažimo, koliko ko može.
Svoj blagoslov daj nam vični Bože.

Kata Ivanković

*/najbolja „preljska pisma“
Velikoga prela 2013./*

Sadržaj

Kalendar	4
Astronomski i vremenski podaci za 2014. godinu	28
Pomrčine Sunca i Mjeseca tijekom 2014. godine	28
Kakvo će vrijeme biti u 2014. godini	28
Vrijeme po mjesecima	28
Zapovjedni blagdani	30
Obvezatni post i nemrs	30
Katolička Crkva u svijetu	30
Katolička Crkva u Hrvatskoj	32
Crkva u Bosni i Hercegovini i Makedoniji	32
Crkva u Crnoj Gori	33
Crkva u Srbiji	33
Značajniji datumi u Subotičkoj biskupiji	34
Katoličke novine i časopisi	35
Stjepan Beretić: Dragi Štioče (Riječ urednika)	37
PAPA GOVORI CRKVI I SVIJETU	
Vjera i obitelj	39
Andrija Anišić (priredio): Papa Franjo	42
DUHOVNOST	
Stjepan Beretić (priredio): Istarski mučenik svećenik Miro Bulešić 28. rujna 2013. proglašen blaženim u pulske Areni	47
Božica Zoko: Aleksa Kokić – čuvar Gospine slike	56
Željka Zelić: Marija u poetskom izričaju Alekse Kokića	63
(*) Tonka Šimić: Moć riječi	68
Miroslav Stantić: Uglazbljeni stihovi Alekse Kokića	69
Nataša Firanj: Život u istini	79
(*) Josipa Dević: Kruh života	80
Andrija Anišić: Plodovima slaviti Oca Nebeskog	81
Andrija Anišić – novi doktor teologije, Riječ zahvale	89
NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. GERARD TOMO STANTIĆ	
o. Mato Miloš: Život za nerođene	93
(*) Zlatko Gorjanac: Sigra jedne riči	96
NARODNO BLAGO	
Stjepan Bartolović: Kako je nastala crkvice kod sv. Antuna u Baču?	97
Antun Kesejić: Obiteljski nadimci Šokaca u Baču	100
Antun Kesejić: Tri šokačka narodna običaja u Baču	102
Alojzije Stantić: Nauk i dvojbe u zbirki pripovidaka Balinta Vujkova	106
Grgo Piuković: Tortari	116

Štivo za trenutke odmora

Ruža Silađev: Betlemcka svitlost	119
Ruža Silađev: Mijolje	122
Ruža Silađev: Jalova	125
(*) Milovan Miković: U ruvu bilom.....	130
Josip Pašić: Platilo bih stotinu misa.....	131

Korisno

Kako peći kesten? Zna gospođa Teza Balazić iz Kačmara	133
Kako izliječiti upalu grla i anginu za jedan dan	134

OBITELJ (uredila obitelj Huska)

Razgovarali Vesna i Ladislav Huska: Divno je biti glavni suradnik dragog Boga u njegovu planu.....	135
Razgovarali Vesna i Ladislav Huska: U (brojnoj) obitelji nalazimo sreću i mir	141
(*) Mirjana Jaramazović: Nek čuje nebo i anđeli.....	143
(*) Mariška Pravdić: Oraču.....	143
(*) Katica Bačić: Čovjek i njegov grijeh.....	143
(*) Silvester Bašić: Desni razbojnik	144
(*) Katarina Čeliković: Pobjeda	144

MLADI (uredila Kristina Ivković)

Larisa Skenderović: Svijetla točka	146
(*) Maja Andrašić: Tajna	147
Tatjana Lendvai: (Ne)Plodna smokva	148
Marina Gabrić: Misa – a što ću ja tamo?.....	151
Iz života mladih Subotičke biskupije	153
(*) Danijela Pejić: Drveće	156
Nikola Prčić: Ravnica i klasovi pjevaju	157
(*) Mateja Skenderović: Ravnica i klasovi pjevaju	158
(*) Anita Đipanov: Divan u brazdama neba.....	159

MALA DANICA (uredila Katarina Čeliković)

Josefine Aigner: Elinor – peti kralj	162
U školi o. Gerarda Tome Stantića : Dobra djela – jaslice za Isusa	164
Mirela Varga Sakač: Vjerske radionice u Bajmaku	165
Molitva za laku noć	167
Duhovni lijek pape Franje za velike i male! Krunica – lijek milosrđa ...	167
Kako moliti krunicu?	168
Katarina Petreš: Ravnica i klasovi pjevaju.....	170
Dario Lakatoš: Klasovi pjevaju za mene.....	171
Jelena Mučalov: Na nitima klasja.....	172
Anđela Matin: Nezaboravno ljeto.....	173
Malo se šalimo	175

KULTURA

Davor Bašić Palković: Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata 2012.-2013.	177
--	-----

POVIJESNI KUTAK

Mr. Mirko Štefković: Vjerski pluralizam u vrijeme Milanskog edikta – poruke za danas	185
---	-----

DA IH NE ZABORAVIMO

Jelena Dulić: Kata Rogić	193
Grgo Kujundžić: 100. obljetnica rođenja teta Tonke	198
(*) Kata Kovač: Vira	201
(*) Tomislav Žigmanov: Starica, Trojstvo, suza i križ	202
Stjepan Beretić: Albe Vidaković (uz stotu obljetnicu rođenja)	203
Stjepan Beretić: 25 godina od smrti doktora Vinka Perčića	207

OBLJETNICE

Višestruke obljetnice o. Ante Stantića, karmelićanina	211
Dijamantni jubilej fra Ivana Holetića	212
Srebrni jubilej preč. Franje Ivankovića	213
Srebrna misa Miroslava Orčića	214
50 godina sjemeništa i Biskupijske klasične gimnazije „Paulinum“	215

DUHOVNA ZVANJA

Novozaređeni svećenik Subotičke biskupije vlč. Vinko Cvijin	217
Julijana Beretić položila doživotne zavjete	218
Prvi redovnički zavjeti fra Filipa Čelikovića	219
(*) Blaženka Rudić: Marija Bistrica	220
(*) Josip Dumendžić Meštar: Cvrkut ikavice	220

Naši pokojnici

Mr. sc. Đuro Lončar	221
(*) Franjo Ivanković, stariji: Sretni zajedno	222
(*) Jadranka Ljubojević: Tragovi	222

KRONIKA

Andrija Anišić: Od Danice do Danice	223
(*) Katarina Firanj: Božić dolazi	266
(*) Kata Ivanković: Prelo	266
Sadržaj	267

Znak (*) označava pjesme

Društvo „Ivan Antunović“ nakladnik *Subotičke Danice*

Rimokatolička župa sv. Terezije Avilske u Subotici nakladnik je kalendara *Subotička Danica* (ISSN 2217-5407) od 1995. godine zaključno s 2012. godinom kada je tiskala kalendar za 2013. godinu.

Budući da je RKT župa sv. Terezije Avilske svojedobno preuzela nakladništvo ovog kalendara od Instituta „Ivan Antunović“, kako se društvo u to vrijeme nazivalo, a s obzirom da je 2013. godine obnovljeno i registrirano pod nazivom Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ sa sjedištem u Subotici, Trg svete Terezije 3, kao župnik gore navedene župe i urednik donosim

o d l u k u

o ustupanju nakladništva Kalendara *Subotička Danica* Katoličkom društvu za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“.

Sukladno ovoj odluci, nakladnik Kalendara *Subotička Danica* za 2014. godinu i dalje bit će Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“.

Stipan Beretić

župnik RKT župe „Sv. Terezija Avilska“ u Subotici
glavni i odgovorni urednik kalendara *Subotička Danica*

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO SV. JERONIMA

Tomo Vereš: Razmišljanja jednog kršćanina

Dr. Tomo Vereš (1930. – 2002.), OP, među našim je teolozima jedan od najboljih poznavatelja djela Tome Akvinskoga i Alberta Velikoga, ali i Karla Marxa. Kao redovitom suradniku u svojim publikacijama, HKD sv. Jeronima objavilo mu je povodom njegova 70. rođendana (2000. god.) ovu knjigu kršćanskih razmišljanja, sastavljenu od tekstova prethodno objavljenih mahom u jeronimskoj „Danici” ili „Maruliću”. Pisani jasno i jednostavno (ne i simplicistički), zahvalno su štivo za svakog duhovno radoznalog čitatelja, a u knjizi se posebno izdvaja vrlo akribičan prikaz odjekâ enciklike „Rerum novarum” kod naših marksista i teologa u vrijeme komunizma, odnosno tzv. samoupravljanja.

Radovan Grgec: Odsjevi kršćanske kulture – II.

Ovaj II. dio „Odsjeva kršćanske kulture” nastavak je izbora kronikâ koje su izlazile kao urednički uvodnici u „Maruliću”, svojevrsnom glasilu HKD-a sv. Jeronima, naše najstarije kulturne ustanove vjerskog nadahnuća, koju je 1868. osnovao prvi nadbiskup zagrebački, kardinal *Haulik*. U skladu s načelima II. vatikanskoga koncila kršćanski laici ne razlikuju se od klerika dostojanstvom nego funkcijom, djelujući kao samostalne ličnosti na svojim specifičnim područjima, npr. u obiteljskom, društvenom, političkom i profesionalnom životu. Tim načelima ravnalo se i prije koncila Jeronimsko društvo, pa tako i njegova glasila. Karakterizirala ga je vjernost Crkvi i domovini, a ideal je bila slobodna Crkva u slobodnoj državi.

Gracijan Biršić: Marija – početak boljega svijeta (izd. 2005.)

Ovo mariološko djelo sastoji se od razmatranja prigodom marijanskih blagdana te od tumačenja sastavnih dijelova najpoznatije marijanske molitve – krunice. Posebna su odlika knjige pjesnički Očenaši i Zdravomarije velikih hrvatskih i svjetskih književnika (T. P. Marović, Izidor Poljak, Ujević, Nazor, Dizdar, T. Merton, Villon, Petrarca, Dante...), vrlo prikladno uklopljeni u razmatranja i znalački prokomentirani.

Georges Huber: Moj će anđeo ići pred tobom

Mogli bismo reći da su anđeli „zvijezde koje ne gasnu”, zvijezde o čijem sjaju svjedoče mnoga mjesta u Bibliji, kao i štovanje anđela kod nekih Božjih ugodnika, npr. sv. *Terezije od Maloga Isusa* ili biskupa *Langa*. Pobožnost prema anđelima, napose prema anđelima čuvarima i prema arkandelima *Mihaelu*, *Gabrijelu* i *Rafaelu*, stoga je itekako još živa među katoličkim vjernicima, pa nije čudno što je ubrzo bilo rasprodano prvo i

drugo izdanje ove popularno pisane knjige *Georgesa Hubera*, švicarskog katoličkog laika i novinara, koju je *Radovan Grgec* preveo na poticaj kard. *Kuharića*.

Gracijan Biršić: O sv. Antunu Padovanskom – drukčije

I *Antun Padovanski* po svojim je propovijedima postao legendaran, tako da njegov povijesni lik danas valja oslobađati nevjerodostojnih sastojaka kojima ga je opteretilo i nekadašnje i suvremeno praznovjerje. Upravo u tom smislu pristupa p. Gracijan Biršić u ovoj zbirci svojih propovijedi liku popularnog sveca „drukčije“, otisnuvši se od osnovnih, općepoznatih podataka o njemu u potragu za njegovom kompleksnom osobnošću te upućujući čitatelja i u bit svetosti uopće i u osobitost svetosti velikoga Padovanca.

Ivon Ćuk: Zvijezde koje ne zalaze

Ovo je drugo izdanje vrlo popularnog, 1976. godine prvi put objavljenog i ubrzo rasprodanog djela p. Ivona Ćuka, iliti „Yvesa Ivonidesa“, kako je prvo izdanje svoje knjige potpisao taj pionir našega vjerskog tiska.

„Zvijezde koje ne zalaze“ crkveni su velikani prvih pet stoljeća kršćanstva (Ignacije Antiohijski, Ciprijan, Hilarije, Bazilije, Ivan Zlatousti, Ambrozije, Augustin, Leon Veliki itd.), o čijim životima p. Ivon Ćuk piše uzbudljivo i zanosno, oduševljavajući čitatelja za svetost tih neugaslih zvijezda kršćanstva koje svojim primjerom nadahnjuju i današnje vjernike.

Narudžbe:

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO
DRUŠTVO SV. JERONIMA
10000 ZAGREB, Trg kralja Tomislava 21
tel/fax: +385 1 49 22 300
e-mail: hkd.danica@zg.t-com.hr

Ćirilometodska (Jeronimska) knjižara
ZAGREB, Kaptol 29; tel./fax: +385 1 48 14 709

Popis ostalih izdanja možete vidjeti u prošlogodišnjoj
Subotičkoj Danici i na web stranici: www.hkd-sv-jeronima.hr

**ZAHVALJUJEMO HRVATSKOM KNJIŽEVNOM DRUŠTVU
SV. JERONIMA NA SURADNJI, POMOĆI I PODRŠCI!**

200

Crkva sv. Jakova, apostola
Plavna (1813. - 2013.)